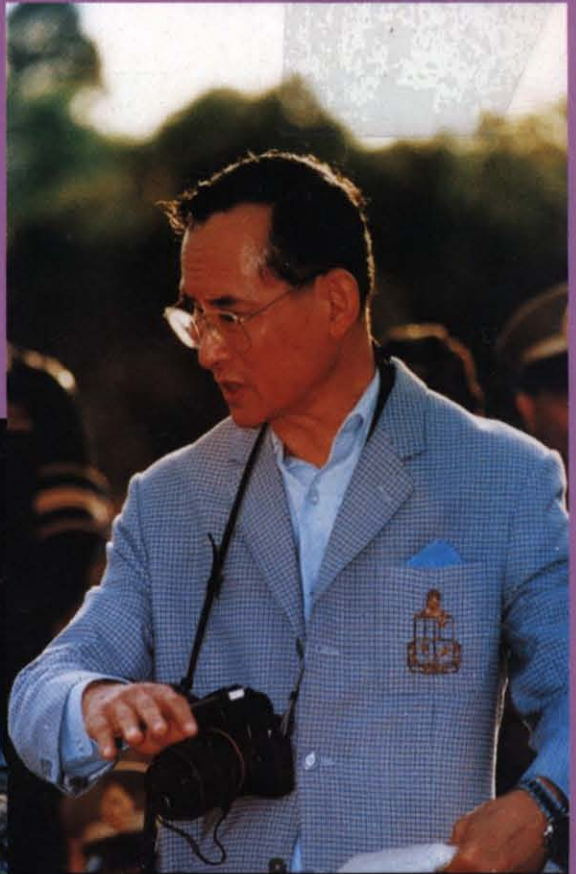

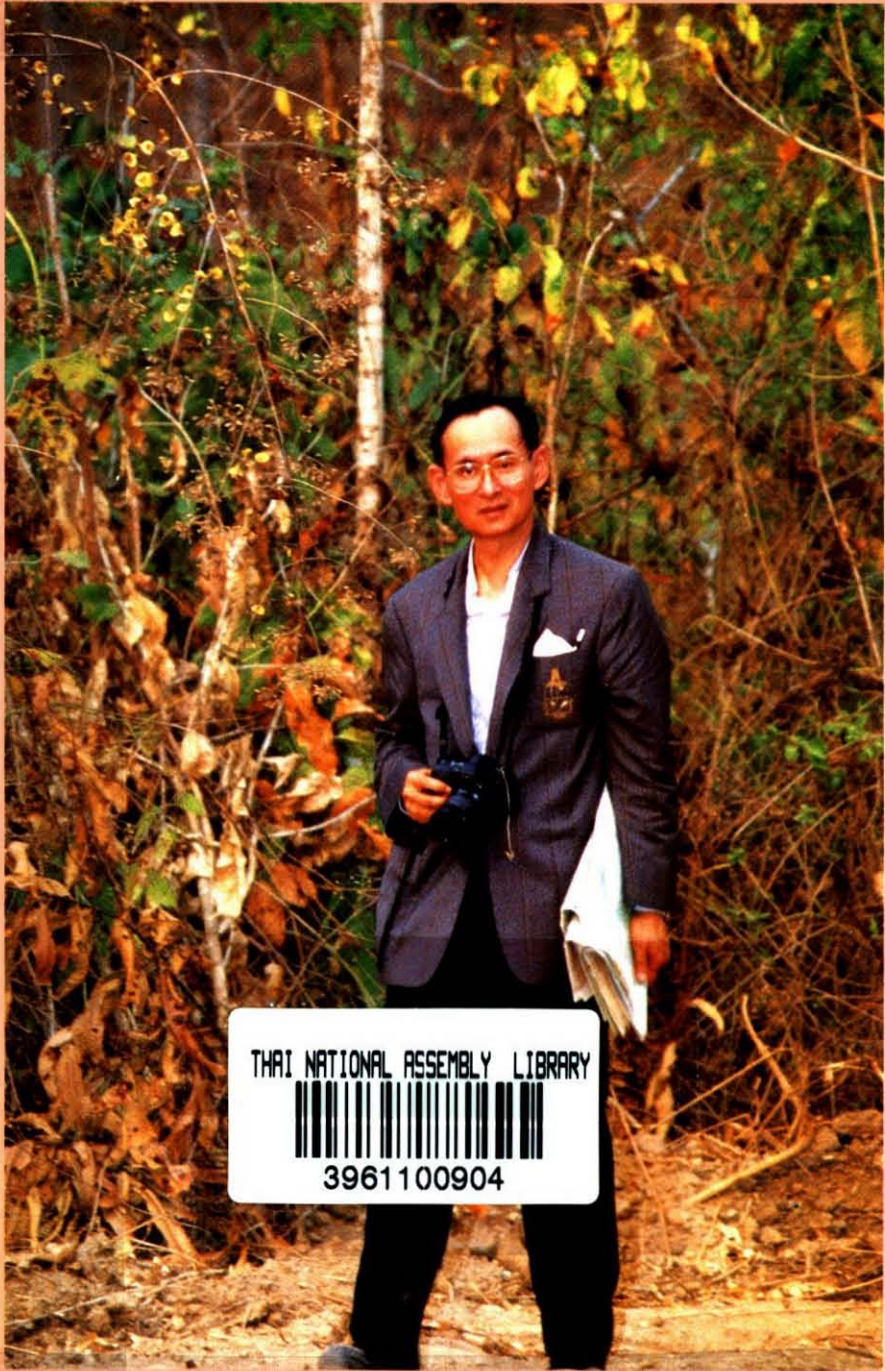
จากฟ้า...สู่ดิน

เล่ม ๘

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961100904

จากฟ้า... สู่ดิน

เล่ม ๘

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

จัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๓๖

เรื่อง จากฟ้า... สู่ดิน เล่ม ๘

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

จัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๓๖ ครั้งที่ ๑ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

ISBN 974-7771-44-6

กองบรรณาธิการ

นางสิริพร ทองคำวงศ์

นางอรุณี แดงพันธุ์

นางบุญยนาถ เหล่าวานิช

นางพัชรินทร์ เขยกลิ่นเทศ

นายนพพร บุญแก้ว

นางปราณี ศรีสุกใส

พิมพ์ที่ หจก. โรงพิมพ์ชวนพิมพ์

๔๖๙ ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๒๘๐๓๕๔๒, ๒๘๑๐๕๔๑, ๒๘๑๓๑๘๐-๑, โทรสาร ๒๘๑๓๑๘๑

นายจิโรจน์ ตรีสงคราม ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๓๗

คำนำ

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ที่ทรงห่วงใยเอื้ออาทรต่อพสกนิกรทั่วประเทศ ด้วยการพระราชทานแนวพระราชดำริให้หน่วยงานต่างๆ ร่วมกันช่วยเหลือและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อพสกนิกรชาวไทยมีความผาสุกร่มเย็นโดยทั่วกัน คณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ จึงได้รวบรวมบทวิทยุจากรายการสารคดีเฉลิมพระเกียรติ “จากฟ้า...สู่ดิน” ซึ่งออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ ถึง ๒๕๓๓ มาแล้วเป็นจำนวน ๗ เล่ม สำหรับเล่มนี้เป็นเล่มที่ ๘ ที่ได้จัดพิมพ์ขึ้น โดยรวบรวมบทสารคดีเฉลิมพระเกียรติทางวิทยุ “จากฟ้า...สู่ดิน” ที่ออกอากาศตั้งแต่วันที่ ๓ มกราคม ถึง ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ จำนวน ๒๑ เรื่อง เพื่อเผยแพร่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีอยู่นับร้อยนับพันโครงการให้แพร่หลายยิ่งขึ้น และเพื่อให้ได้ทราบทั่วกันว่าโครงการต่างๆ นั้น ได้มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างไรบ้าง

ในโอกาสนี้ คณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ และสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ขอขอบคุณ กองข่าว กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) กรมกิจการพลเรือนทหารบก รวมทั้งหน่วยราชการ ภาคเอกชนและผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในครั้งนี้ และหวังว่าหนังสือ “จากฟ้า...สู่ดิน” เล่ม ๘ นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจเช่นเดียวกัน

คณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สารบัญ

- ความก้าวหน้าและแผนการดำเนินงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ในรอบปี ๒๕๓๓ และปี ๒๕๓๔ ๓
- โครงการพระราชดำริ ชุบชีวิตประชาชนไทย ๑๑
- แนวพระราชดำริทางกฎหมาย
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๑๗
- สุขภาพอนามัย....คือความหวังโย
ของพระองค์ ๒๙
- โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์
ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ๓๙
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอันเนื่องมาจาก
โครงการพระราชดำรินันทอน
จังหวัดนครราชสีมา ๔๙
- พระราชดำริเกี่ยวกับการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม ๕๙
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน
อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ตามพระราช
ดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๖๙
- ความก้าวหน้าโครงการศูนย์ศึกษา
การพัฒนาห้วยทรายตามพระราชดำริ
อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ๗๗
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ๘๗

- โครงการพัฒนาห้วยองคต
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบ่อพลอย
จังหวัดกาญจนบุรี ๙๗
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่อง
มาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร ๑๐๗
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๑๑๗
- โครงการเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ๑๒๗
- โครงการเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ในภาคกลางและภาคเหนือ ๑๓๗
- โครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า
สวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้
สวนป่าสิริกิติ์ ๑๔๗
- โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในเขต
อีสานตอนใต้ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ๑๕๕
- โครงการพระราชดำริเครื่องสาน
ย่านลิพาส่งอาชีพให้ผู้พิการ ๑๖๓
- มูลนิธิแพथยาอาสา
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ๑๗๑
- โครงการพัฒนาอดอยตุง
ในส่วนของกรมส่งเสริมการเกษตร ๑๘๑
- ผลการดำเนินงานโครงการธนาคารข้าว
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๑๘๗

โครงการบำบัดน้ำเสีย ของ
มูลนิธิชัยพัฒนา เทศบาลเมืองลพบุรี
จังหวัดลพบุรี

แปลงทดลองปลูกพันธุ์ถั่ว พระ
ราชทานในพื้นที่อับฝน โครงการศูนย์
ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่อง
มาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

กังหันน้ำชัยพัฒนา ไซ้บำบัด
น้ำเสียบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร

ผังแสดงความก้าวหน้าของ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอัน-
เนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัด
เพชรบุรี

แปลงทดลองปลูกพืชไร่ พืช
สวนครัว ในพื้นที่บริเวณวัดญาณ-
สังวราราม

การทดลองปลูกข้าวในดินพรุ
จังหวัดนราธิวาส

ความก้าวหน้าและแผนการดำเนินงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในรอบปี ๒๕๓๓ และปี ๒๕๓๔

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. สุมธ ดันติเวชกุล ผู้อำนวยการ กปร.

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

ไตเติ้ลรายการ

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคงจะทราบกันดีแล้วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ห่วงใยพสกนิกรของพระองค์มากเพียงไร จะเห็นได้จากการเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนราษฎรทั่วทุกภูมิภาค ของประเทศ ทำให้พระองค์ได้ทรงทราบถึงสภาพและปัญหาที่แท้จริงของ ราษฎรในชนบททุกแห่ง อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการที่จะทรงวาง แผนการช่วยเหลือและสงเคราะห์ราษฎรผู้ต้องการความช่วยเหลือแลเอา ใจใส่ทั้งหลายเหล่านั้น โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ จึงได้ เกิดขึ้นตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๙๕ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันมีอยู่ถึง กว่า ๑,๐๐๐ โครงการแล้ว โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ ที่ ทรงจัดทำขึ้นนั้น พระองค์ได้ทรงมุ่งเน้นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็น อยู่ของประชาชน ซึ่งทรงเน้นในการแก้ไขปัญหา ๓ ประการด้วยกัน คือ ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วยแหล่งน้ำ ที่ดิน และป่า ไม้ ปัญหาที่สองคือ ปัญหาคุณภาพชีวิต ทางด้านการศึกษา การสาธารณสุข และคุณธรรม ส่วนปัญหาสุดท้ายที่ทรงมุ่งแก้ไข คือ เรื่อง สิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับมลพิษต่างๆ และการอนุรักษ์ดินน้ำลำธาร เมื่อได้พระราชทาน

แนวพระราชดำริจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากของประชาชนแล้ว ก็จะทรงติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ โดยการเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปยังภูมิภาคต่างๆ เป็นประจำทุกปี เพื่อตรวจเยี่ยมโครงการ พร้อมกับการพระราชทานแนวพระราชดำริเพิ่มเติมหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น สำหรับปี ๒๕๓๓ ที่ผ่านมา พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปยังจังหวัดต่างๆ ๓ ภูมิภาค คือ ภาคกลาง เมื่อเดือนมิถุนายน-ต้นเดือนสิงหาคม ภาคใต้เมื่อปลายเดือนกันยายน-ต้นเดือนตุลาคม และทาง ภาคตะวันออก ก็ได้เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปแล้วเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๓ ในการเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปยังภูมิภาคต่างๆ ของพระองค์ มิใช่เป็นการเสด็จไปพักผ่อนส่วนพระองค์ แต่เป็นการเสด็จไปทรงติดตามผลการดำเนินงานในโครงการต่างๆ พร้อมทั้งพระราชทานแนวพระราชดำริเพิ่มเติมเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ก็เพื่อจัดความทุกข์ยากของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนั่นเอง และในรอบปี ๒๕๓๓ ที่ผ่านมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริน้อยอย่างไบบ้างนั้น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะที่ท่านดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือคณะกรรมการ กปร. จะเล่าให้เราฟังกันดังนี้ค่ะ

ดร.สุเมธ

สำหรับผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในรอบปี ๒๕๓๓ นั้นรวม ๗๕ โครงการ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น ๗๐๑.๙๒ ล้านบาท ซึ่งใน ๗๕ โครงการนี้จะแบ่งออกได้เป็นในเรื่องการเกษตร ๔ โครงการ ในเรื่องสิ่งแวดล้อม ๙ โครงการ ในเรื่องสาธารณสุข ๒ โครงการ ในเรื่องส่งเสริมอาชีพ ๗ โครงการ เรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำ ๓๑ โครงการ ด้านการคมนาคมสื่อสาร ๒ โครงการ ด้านสวัสดิการสังคมอีก ๕ โครงการ และเรื่องอื่นๆ อีกที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การศึกษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งหมด ๑๕ โครงการ ถ้าแบ่งเป็นรายภาค ทางภาคเหนือจะมีโครงการลงมากที่สุดคือ ๑๙ โครงการ ในภาคอื่นๆ ก็เฉลี่ยๆ กันไปเท่าๆ กัน ส่วน

ผลที่เกิดขึ้น ทางด้านแหล่งน้ำนั้น มีการประเมินผลเมื่อปี ๒๕๓๓ ว่าจะสามารถส่งน้ำเข้าพื้นที่เพาะปลูกของราษฎรได้ประมาณ ๑๐๖,๗๖๕ ไร่ เป็นประโยชน์ในการอุปโภคและบริโภคของราษฎร ๑๐๔ หมู่บ้าน ๑๔,๕๒๔ ครัวเรือน เป็นประชากรประมาณ ๖๘,๔๔๘ คน นี่ก็เป็นการสรุปอย่างคร่าวๆ ถึงจำนวนและผลงานที่ได้ดำเนินการมาในช่วงปี ๒๕๓๓ ครับ

ปราชญ์

ในฐานะที่ท่านรองฯ ได้เคยตามเสด็จพระราชดำเนินเสมอมา อยากให้ท่านเล่าให้ฟังว่าทรงมีแนวทางหรือโครงการที่น่าสนใจอะไรบ้างคะ

ดร.สุเมธ

จะเห็นได้ว่า ตลอดระยะเวลาหลายสิบปีผ่านมานั้น พระองค์ได้มีแนวความคิดใหม่ๆ เพิ่มเติมเรื่อยๆ ล่าสุดนี้กระผมคิดว่านอกเหนือจากที่ได้ทรงมีพระราชดำริเดิมๆ ไว้แล้ว เราอาจกล่าวได้ว่า แนวความคิดของพระองค์ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ มีอยู่ ๒-๓ เรื่องด้วยกัน สำหรับเรื่องแรกนั้น พระองค์ได้ทรงย้อนกลับไปหาธรรมชาติ อันเป็นลักษณะประจำพระองค์อยู่แล้ว พระองค์ทรงทราบว่า ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือลักษณะธรรมชาติได้สร้างห้วยหนองคลองบึงต่างๆ ไว้แล้ว แต่ทว่าจากการละเลยของประชาชนที่มีได้เอาใจใส่ดูแลสิ่งต่างๆ เหล่านี้ก็ทำให้เสื่อมสภาพลงไป และทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้ดูแลห้วยหนองคลองบึง ให้มีการขุดลอกให้หมดเลย ได้พระราชทานแนวพระราชดำริดำเนินการอยู่หลายประการด้วยกัน เป็นต้นว่า บริเวณขอบบึงนั้นให้กันเป็นแนวคันดินขึ้นมา ๒ คันดิน และให้ตัดเอาดินที่อยู่ในบึงเข้ามาเติมให้เต็ม หลังจากนั้นในร่องก็จะมีดินเต็มไปหมดแล้วก็กลายเป็นถนน ส่วนตรงกลางก็อาจจะทำเป็นเกาะ คือขุดดินขึ้นมากองไว้เป็นเกาะตรงกลางอะไรทำนองนั้น ทรงมีแนวพระราชดำริอยู่หลายประการด้วยกัน ทางภาคใต้ก็ทรงดูในสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว เป็นต้นว่า สภาพเหมือนเก่าเหมือนร้าง หลังจากที่ขุดจนลึกและเป็นสระขนาดใหญ่เลยนั้น สิ่งนี้ก็ปล่อยให้ปล่อยเลยไป ทรงมีพระราชดำริให้เอาสิ่งต่างๆ เหล่านี้ที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติหรือสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์นำมาใช้ทำประโยชน์เสีย เมื่อทรงมีพระราชกระแสอย่างนั้นแล้ว เราก็เห็นประโยชน์ขึ้นมาทันที ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ยากลำบากในการทำ เพราะว่าสภาพก็มีอยู่แล้ว เพียงแต่นำมาปรับปรุงเท่านั้นเอง อีกประการหนึ่งก็ทรงห่วงใยในเรื่องน้ำท่วมกรุงเทพฯ ทรงมีพระราชดำริมาโดยตลอด เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๓ ก็ได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้หน่วย

งานที่เกี่ยวข้องเข้าเฝ้าและได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งก็คงจะรับทราบในรายละเอียดอยู่แล้ว กระผมคิดว่าแนวพระราชดำริสำคัญที่พวกเราควรจะนำมาคิดก็คือว่า ในขณะที่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการก่อสร้างโครงสร้างอะไรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นถนนทางหลวง ถนนทางรถไฟ หรือว่าหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งขณะนี้แต่ละหน่วยราชการพยายามดำเนินการไปตามความต้องการของตัวเองเท่านั้น โดยมีได้คำนึงถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ทางน้ำ เพราะฉะนั้น เหตุการณ์ที่เกิดน้ำท่วมขึ้นมามากครั้งเกิดขึ้นมาจากถนนหลวงได้ไปขวางทางไว้ หรือทางรถไฟที่สร้างทางระบายน้ำออกเล็กแคบเกินไป ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ก็ได้เกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะฉะนั้น เมื่อทรงมีพระราชกระแสขึ้นมาแล้ว กระผมคิดว่าหน่วยราชการต่างๆ คงจะต้องประสานงานกันและวางแผนทุกอย่างทุกอย่างให้เป็นระบบเสีย เพื่อมิให้สิ่งที่เราก่อสร้างนั้นกลับไปทำลายหรือว่าไปสร้างผลกระทบที่เราไม่ต้องการขึ้นมาอีกส่วนหนึ่ง พื้นที่สีเขียวก็ทรงรับสั่งถามผมว่าหายไปไหนแล้ว ซึ่งบัดนี้ก็มีหมู่บ้านจัดสรรหรือสิ่งก่อสร้างเกิดขึ้นขวางทางไปหมด ก็มีพระราชกระแสรับสั่งหลายๆ ประการในหลายเรื่องๆ ด้วยกัน ตลอดจนถึงแวดล้อม การพัฒนาอนุรักษ์ป่า หรือแหล่งน้ำต่างๆ ผมคิดว่า ๒-๓ อย่างที่ผมหยิบยกขึ้นมา นั้น ถ้าได้ดำเนินการกันทั่วประเทศ ผลประโยชน์ก็จะเกิดขึ้นอย่างมหาศาล การลงทุนก็น้อยด้วย เพราะได้หยิบยกสิ่งที่มีอยู่แล้วมาปรับปรุงครับ

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคงทราบแล้วว่า พระมหากษัตริย์คุณในการพระราชทานแนวพระราชดำริในโครงการต่างๆ นับพันโครงการนั้น ได้เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างมหาศาล แต่พระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ยังมีได้สิ้นสุดลงแต่เพียงแค่นี้ ในปี ๒๕๓๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะพระราชทานแนวพระราชดำริให้หน่วยงานต่างๆ พัฒนาหรือปรับปรุงโครงการต่างๆ เพิ่มขึ้นอย่างไรหรือไม่ นั้น เรามาฟังจากคำบอกเล่าของ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล กันค่ะ

ดร.สุเมธ

ก็คงแบ่งเป็น ๒ ส่วนใหญ่ๆ ส่วนหนึ่งก็เป็นโครงการต่อเนื่องมาจากของเก่า เป็นต้นว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ซึ่งมีอยู่ทุกภาค และเป็นต้นแบบของงานต่างๆ ในด้านการพัฒนาและงานศึกษาวิจัย เช่น ศูนย์

ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ที่จังหวัดเชียงใหม่ หรือศูนย์ศึกษาการพัฒนา
พิภพทอง ที่จังหวัดนราธิวาส หรือศูนย์ศึกษาฯ ห้วยทราย ทางภาคกลาง
ศูนย์ศึกษาฯ อ่าวคุ้งกระเบน ที่ชายฝั่งทะเล หรืออีก ๒ งานที่เหลือนั้น ก็
จะต้องดำเนินการต่อไป ในอีกส่วนหนึ่งก็คงจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
โครงการที่ได้มีพระราชกระแสไว้เมื่อปีที่ผ่านมาในการเสด็จ แปรพระราช-
ฐาน ๓ แห่งด้วยกันนะครับ ทั้งหมด ๗๕ โครงการก็จะต้องดำเนินการต่อ
ไป สำหรับโครงการใหม่ที่ได้มีพระราชกระแสรับสั่งแล้ว เช่น โครงการสวน
ป่าสิริเจริญวรรษที่วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร ซึ่งในเรื่องนี้ก็ได้มีพระ-
ราชกระแสอย่างแน่ชัดแล้วจะให้ทำการสร้างพัฒนาบำรุงป่าบริเวณเขาชีโอน
และที่ดินซึ่งมีราษฎรถวายประมาณ ๕๐๐ ไร่ให้เป็นป่าธรรมชาติ ซึ่งเราจะ
ดำเนินการในปี ๒๕๓๔ อีกเรื่องหนึ่งก็คงจะเป็นโครงการขุดลอกหนอง
คลองบึงต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ และยังมีอีก
เรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของกรุงเทพมหานครโดยตรงก็คือ
จะเรียกว่าทะเลสาบก็ได้เพราะเป็นสระขนาดยักษ์ที่เดียวคือมีพื้นที่ประมาณ
๒,๘๐๐ ไร่ นะครับ บริเวณคลองห้า คลองหก เพื่อสามารถเก็บน้ำที่ไหล
บ่ามาทางเหนือเก็บไว้ได้ในปริมาณมากพอสมควร เพื่อนำมาใช้เจือปน
น้ำเสียในกรุงเทพมหานคร หรือการใช้ระบบน้ำดีไล่น้ำเสีย และสามารถ
ทำประโยชน์ในการเกษตรช่วงหน้าแล้งได้อีกส่วนหนึ่ง โครงการนี้ผมคิด
ว่าในระยะ ๒-๓ เดือนข้างหน้าก็จะต้องลงมือดำเนินการแล้ว อีกเรื่อง
หนึ่งก็คงจะต้องเป็นเรื่องใหญ่มาก คือ บริเวณที่โครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริห้วยฮ่องไคร้ ที่จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ราษฎรบุกรุก
ป่าสงวนอยู่ เวลานี้ก็ได้ขุดเขยราชฎาไปแล้ว เป็นพื้นที่ประมาณ ๑๕,๐๐๐
ไร่ คือเป็นหุบเขาทั้งหุบเขาที่เดียว และได้ถูกทำลายไปจนสภาพป่า
เสื่อมโทรมหมดแล้ว ในที่นี้ก็คงจะเป็นลักษณะที่จัดระบบชุมชนใหม่และ
วางโครงสร้าง วางระบบบริการของรัฐให้เป็นในลักษณะที่ถูกต้องและให้
ประสิทธิภาพสูงสุด โดยให้ราษฎรแต่ละครอบครัวถูกจัดเข้ามาอยู่ในพื้นที่
ที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรในพื้นที่เล็กๆ ให้ผลประโยชน์ตอบแทนสูง
และทำการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ปลูกป่าขึ้นใหม่ และสิ่งที่เป็นหัวใจที่สุดนั้น
ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงการอยู่ของชุมชน อยู่ร่วมกับป่าโดยไม่มีการ
ทำลายป่าเลยนะครับ ก็คงมีจุดมุ่งหมายอย่างนั้น นี่แหละครับก็เป็นงาน

ใหญ่ ๔-๕ เรื่องด้วยกัน และแน่นอนนะครับ เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้น ก็กระทรวงมีพระราชดำริเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเรื่องนี้จะมีการวิเคราะห์ วิจัยต่อเนื่อง และในปี ๒๕๓๔ ก็จะเป็นเรื่องใหญ่เรื่องสำคัญด้วยเช่นกันครับ

ปราณี

ท่านรองฯ ค่ะ จากที่ท่านได้พูดถึงการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากที่ไหนบ้างคะ

ดร.สุเมธ

สำหรับงบประมาณนั้น ก็คงจะได้มาจาก ๒ ส่วนใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ ส่วนหนึ่งได้มาจากงบประมาณของรัฐบาล ซึ่งได้ตั้งงบประมาณจำนวนหนึ่งเป็นประจำทุกปีเพื่อทำการสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยงบประมาณส่วนนี้ก็จะนำไปใช้ในโครงการที่เกี่ยวกับโครงสร้างใหญ่ๆ เช่น อ่างเก็บน้ำ ถนนหนทาง เป็นต้น อันเป็นลักษณะที่ลงทุนสูง และใช้เงินได้ตามระเบียบราชการ แต่อาจจะมีส่วนกิจกรรมที่ระเบียบราชการไม่สามารถจะอำนวยความสะดวก บางครั้งอย่างการวิเคราะห์วิจัยหรือเงินทุนหมุนเวียนที่จำเป็นจะทรงมอบให้ราษฎรในทันทีทันใด หรือโครงการที่จะต้องดำเนินการอย่างปัจจุบันทันด่วน ก็จะใช้งบประมาณส่วนพระองค์ที่ได้พระราชทานมา และพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ก็ยิ่งแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนหนึ่งก็เป็นพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จริงๆ คือทรงควักกระเป๋าออกมาเพื่อพระราชทานให้กับกิจการนั้นๆ อีกส่วนหนึ่งนั้นก็ก็เป็นพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ แต่ว่าจัดเป็นระบบขึ้น คือ จัดเป็นระบบของมูลนิธิ ดังที่เราทราบกันว่าทรงตั้งมูลนิธิชัยพัฒนาขึ้น สำหรับมูลนิธินี้ก็จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนโครงการต่างๆ ที่ไม่สามารถใช้เงินงบประมาณของราชการได้ หรือในส่วนที่สองที่พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะดำเนินการด้วยพระองค์เอง โดยไม่มีการผูกมัดหรือไม่มีเงื่อนไขประการใดที่อาจทำให้โครงการนั้นสะดุดหรือติดขัดขึ้นได้ นี่ก็คือผลสรุปว่าด้านหนึ่งมาจากงบประมาณของรัฐบาล และอีกด้านหนึ่งก็มาจากพระองค์ท่านครับ

ปราณี

ตามที่ได้ฟังจาก ดร. สุเมธ ดันติเวชกุล ถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ในการพระราชทานโครงการต่างๆ ขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว และในปัจจุบันนี้พระองค์ท่านก็ทรงมีพระชนมายุมากแล้วถึง ๖๓ พรรษา

ก็อาจจะทำให้ประชาชนมีความหวังใยว่า พระองค์ท่านจะทรงมีแนวพระราชดำริจัดทำโครงการต่างๆ ต่อไปหรือไม่ในอนาคตคะ

ดร. สุเมธ

คือโดยปกติทั่วไปแล้ว ข้าราชการจะเกษียณอายุราชการ ๖๐ ปี ผมคิดว่าพระมหากษัตริย์เกษียณคงไม่มี ในเรื่องนี้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งด้วยพระองค์เองว่า ดุสมเด็จพะศรีนครินทร์บรมราชชนนีสิ พระชนมายุตั้ง ๙๐ พรรษาแล้ว ก็ยังทรงมีพระวรกายแข็งแรงและมีพละนาถัยสมบูรณ์ ยังทรงงานอยู่กระทั่งบัดนี้ เพราะฉะนั้น งานกับพระเจ้าอยู่หัวเป็น ๒ สิ่งที่ผมอยากจะทำในที่นี้เลยว่าเป็น ๒ สิ่งที่แตกต่างกันไม่ออกเลย ครับ เพราะทรงทุ่มเทตลอดเวลา ที่นี้ข้อหวังใยของประชาชนก็มีคนมาถามผมในทำนองนี้มากเหมือนกัน ผมเรียนได้เลยว่า ทรงมีพระวรกายแข็งแรงยิ่งกว่าพวกเราอีกหลายคนทีเดียว จะเห็นได้จากเวลาตามเสด็จผู้ติดตามเสด็จ บางคนยังหนุ่มยังแน่น อายุุน้อยกว่าพระองค์ท่านตั้งมากทีเดียว แต่ก็ยังเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้ามากกว่าพระองค์เสียอีก ทรงเฉยๆ ผมคิดว่าเรื่องๆ หนึ่งถ้าพูดอย่างสามัญชนพวกเราก็คงจะเห็นพ้องต้องกัน ว่า รู้สึกว่าไม่ทรงมีคำว่าชราภาพอยู่เลย จะเห็นว่าในระยะที่ปีๆ ความเปลี่ยนแปลงในพระวรกายของพระองค์ ผมไม่ทราบว่ามันผู้ฟังจะเห็นอย่างผมหรือเปล่านั้น ผมไม่ได้สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับพระองค์เลย พระวรกาย พระพักตร์ ทุกอย่างนะครับ ไม่รู้สึกว่าเปลี่ยนแปลงเลย ฉะนั้น อย่าได้เป็นห่วงในข้อนี้ นะครับ มีหลายโครงการที่ทรงวางแผนไว้ให้เป็นการเฉลิมฉลองตอนพระองค์ท่านทรงมีพระชนมายุ ๗๒ พรรษาด้วยเข้าไปนะครับ

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน....

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ นับจากปีพุทธศักราช ๒๔๙๕ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงริเริ่มแนวพระราชดำริจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น ซึ่งต้องทรงเสียสละทั้งพระวรกายและพระสติปัญญามาเป็นเวลาช้านานแล้ว แม้ว่าปัจจุบันจะทรงมีพระชนมายุมากแล้วก็ตาม แต่พระองค์ก็ยังจะทรงงานด้านต่างๆ เพื่อพสกนิกรต่อไปเท่าที่พระวรกายจะเอื้ออำนวย ทั้งนี้ก็เพื่อความกินดีอยู่ดีของประชาชนชาวไทยนั่นเองคะ

เพลง

กษัตริย์นักพัฒนา

ไตเติ้ล

อันความกรุณาปรานี.....

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

โครงการพระราชดำริ ชุบชีวิตประชาชนไทย

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการ กปร.

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยก์ลิ้นเทศ

ไตเติ้ลรายการ “จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (พัชรินทร์) จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ทำให้ทรงทราบถึงความทุกข์ยากเดือดร้อนของพลสกนิกของพระองค์ จึงทรงมีพระราชดำริที่จะพัฒนาช่วยเหลือพวกเขาเหล่านั้น โดยเฉพาะชาวชนบทผู้เดือดร้อนยากไร้ตลอดเวลา โดยทรงเน้นการพัฒนาให้เกิดความพออยู่พอกิน สามารถช่วยตนเองได้และมีความสุขทั้งกายและใจตามสมควร ดังกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ผู้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพร เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ในวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา ความตอนหนึ่งว่า

เสียงพระราชดำรัส “ซึ่งเวลาไปดูภูมิประเทศ ก็ได้เห็นว่าม็วิธีทำบางประการ ก็จึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติ ความจริงการที่ได้ไปดูและแนะนำให้เจ้าหน้าที่ ซึ่งใช้คำว่า ‘ดำริ’ ‘พระราชดำริ’ ดำรินั้นถ้าแปลเขาก็เป็นความคิดความเห็น เป็นข้อที่ฟังคิดว่าจะทำได้ แต่การทำนั้นก็อยู่ที่เจ้าหน้าที่ ถ้าเจ้าหน้าที่เอาความคิดนั้นแล้วไปปฏิบัติได้ก็เกิดผล แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ไปทำ แล้วไปทำผิด ไปทำในทางที่ไม่ถูก ก็ไม่เกิดผล หรือว่าถ้าดำรินั้นพูดไปแล้ว แต่ไม่เข้าใจ ก็ไม่เกิดผล หรือดำรินั้นไม่เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้นๆ ก็ไม่เกิดผลเหมือนกัน ฉะนั้น งานที่จะสำเร็จโดยดี ก็ต้องมีความคิดเกิดขึ้นก่อน เสร็จแล้วต่อไปเมื่อมีความคิดนั้น ก็ต้องกล่าวหรือ

เปล่งวาจาออกมาว่าเป็นความคิด เพราะว่าความคิดของคนโดยมาก นอกจากผู้ที่อ่านใจได้ ก็จะไม่ถึงคนอื่น ก็ต้องแจ้งให้ทราบ แจ้งให้ผู้อื่นทราบ และผู้อื่นนั้นก็ต้องฟัง คือต้องรับความคิดไป ถ้ารับไปแล้วก็สามารถที่จะเข้าใจถูกต้องแล้ว ก็สามารถปฏิบัติ อันนี้ก็จึงเห็นได้ว่าความคิดนั้นเป็น ความสำคัญ มีความสำคัญ แต่ว่าจะต้องให้คนอื่นได้รับทราบด้วย และเมื่อรับทราบแล้ว คนอื่นต้องมีความเข้าใจ และอีกอย่างหนึ่งก็คือ คนอื่นที่รับทราบไปก็จะต้องมีความสามารถที่จะคิดต่อว่าควรจะทำอย่างไร แล้ว ก็มีความสามารถในหลักวิชาที่จะปฏิบัติให้ถูกต้อง การปฏิบัติมากี่ดำเนินไปด้วยความลำบากยากเย็น อาจจะถูกต้องบ้าง ไม่ถูกต้องบ้าง จึงทำให้ ภาวะที่มีความเดือดร้อนนี้ยืดเยื้อไป ยืดเยื้อจนทุกวันนี้ก็ยังมี ความเดือดร้อนค้างอยู่ ฉะนั้น ก็ต้องพยายามที่จะทำต่อไป。”

เพลงบรรเลง แสงเทียน...

บรรยาย (พัชรินทร์) พระราชดำริโครงการแรกที่ได้ทรงพัฒนาช่วยเหลือประชาชน คือ โครงการสร้างถนนเข้าในหมู่บ้านห้วยมงคล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบ-คีรีขันธ์ ในปีพุทธศักราช ๒๔๙๕ หลังจากนั้นก็ได้ทรงมีพระราชดำริในโครงการต่างๆ ตามมาทั่วประเทศ โดยทรงศึกษาหาวิธีการด้วยพระองค์เอง ซึ่งส่วนมากแล้วเริ่มแรกจะทรงเน้นในด้านการเกษตร และ ส่งเสริมฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรโดยการพัฒนาอาชีพ ด้วยพระราชหฤทัย มุ่งมั่นที่จะให้การพัฒนานั้นๆ เป็นผลดีมีประโยชน์ถึงประชาชนอย่างแท้จริง

เพลงบรรเลง แสงเทียน...

บรรยาย (พัชรินทร์) นอกเหนือจากการที่ทรงเป็นห่วงในเรื่องความทุกข์ยากเดือดร้อนของราษฎรในชนบทแล้ว แม้แต่ความเดือดร้อนที่เกิดแก่พลเมืองในกรุงเทพมหานครเองก็ทรงเป็นห่วงเป็นใยเช่นเดียวกัน จะเห็นได้จากเมื่อคราวเกิดน้ำท่วมขังในพื้นที่ฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร ในช่วงปลายปีพุทธศักราช ๒๕๒๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรด้วยพระองค์เองในพื้นที่ดังกล่าว จึงได้ทรงศึกษาค้นคว้าหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยมอบหมายให้กรุงเทพมหานครและกรมชลประทานร่วมมือประสานงานกันเพื่อดำเนินการและวางโครงการเพื่อป้องกันต่อไปในอนาคตอีกด้วย

เพลงบรรเลง

เพลงแสงเดือน...

เสียง ดร. สุเมธ

“ในเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้น พอเรากล่าวขึ้นมาหรือจะพูดขึ้นมาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เรามักจะมองไปในแง่ของการอนุรักษ์ การเก็บเอาไว้ ห้ามใครแตะต้อง นักป่าไม้ก็บอกว่าป่านี้ห้ามตัด ห้ามทำอะไรๆ ทั้งสิ้น ฝ่ายสัตว์ป่าก็บอกว่าต้องสงวนไว้ ไม่ให้ทำอะไรเลย เพราะฉะนั้น ในลักษณะอนุรักษ์แบบเก็บของเก่าไว้โชว์ในตู้กระจกไม่ใช่วัตถุประสงค์อย่างแน่นอนที่สุด แท้ที่จริงมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมนั้นเป็น ๒ สิ่งที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และผมคิดว่าเราจะต้องแสวงหาผลประโยชน์และสร้างความสมดุลพร้อมๆ กันนั้นไปด้วย เพราะฉะนั้น เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว ผมคิดว่าเราน่าจะใช้คำว่าพัฒนาสิ่งแวดล้อมจะเหมาะสมกว่า เพราะว่าจะทำอย่างไรที่จะให้มนุษย์เราสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมของเรานั้นอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยไม่ทำลายและโดยการถนอมเอาไว้ อันนี้ผมคิดว่าคงจะต้องสร้างความเข้าใจในจุดนี้เสียก่อน เพราะเวลานี้เรารักษาสิ่งแวดล้อมไปด้วยความรู้สึก บางครั้งผมอยากจะกล่าวว่าขาดสติและไม่ค่อยใช้ปัญญาเท่าไรด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้น เราคงจะต้องใช้เหตุใช้ผลอย่างมาก และต้องใช้ปัญญาอย่างมากๆ ด้วย ทรงสนพระทัยในเรื่องนี้เป็นอย่างมากนะครับ แล้วก็จะเห็นได้ว่าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้มีส่วนในการปรับปรุงทรัพยากรธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา”

พัชรินทร์

ดร. สุเมธ ดันติเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ให้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องของสิ่งแวดล้อมไว้ และได้พูดถึงสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของประเทศไทย รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยและตระหนักเป็นอย่างดีจนได้ทรงมีพระราชดำริไว้หลายโครงการด้วยกัน

ดร. สุเมธ

ผมคิดว่าเราคงต้องยอมรับนะครับว่า นับตั้งแต่บัดนี้จนกระทั่งถึงทศวรรษหน้านั้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมจะเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด แล้วก็ก้าวขึ้นมาอยู่แถวหน้าสุดของบรรดาปัญหาทั้งหลายซึ่งทำลายมนุษยชาติ ซึ่งไม่ใช่ยุคสมัยที่เราเอาเรื่องของการคุ้มครองรักษาสิ่งแวดล้อมไว้เพื่อการ

พักผ่อน หรือเพื่อความสวยงาม หรือในมิติของสุนทรียภาพต่อไปอีกแล้ว แต่ในขณะนี้ในปัจจุบันนี้เป็นต้นไป ก็คงเน้นเรื่องของความอยู่รอดของโลก และมนุษยชาติโดยส่วนรวมทีเดียว เราจะเห็นได้เนะครับว่า ระบบธรรมชาตินั้นถูกกดดันเพิ่มขึ้นทุกวัน เนื่องจากผลจากการพัฒนา จากการที่ประชากรได้มีจำนวนปริมาณเพิ่มขึ้นจากการใช้อำนาจเทคโนโลยีอันทันสมัย แล้วก็อีกอันหนึ่งคงจะต้องเน้นก็คือ การขาดความรู้ต่อผลกระทบข้างเคียงที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้น เราคงจะต้องกล่าวว่า ในบัดนี้ ระบบธรรมชาติที่เคยแข็งแกร่ง มีชีวิตและหล่อเลี้ยงการดำรงอยู่ของมนุษย์มาตั้งแต่เริ่มต้น ได้มาถึงที่จุดที่อ่อนแอและก็เปราะบางที่สุดแล้ว ผมคิดว่าจุดนี้คงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปหมดเนะครับ เพราะว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นที่สนใจ และเป็นที่พะวง เป็นที่วิตกทุกซักร้อนของคนทั่วโลกก็ว่าได้ แม้ว่ากระทั่งธนาคารโลกเองซึ่งในอดีตนั้นได้เคยถูกนักสภาพแวดล้อมวิพากษ์วิจารณ์ว่าได้ไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องของนิเวศวิทยาเลย แต่พอมาถึงปัจจุบันนี้ ปรากฏว่าทางธนาคารโลกก็ได้ประกาศว่า ปัญหาสภาพแวดล้อมนั้นเป็นหน้าที่อันดับแรกของตนในทศวรรษที่ ๑๙๙๐ แล้วก็นอกเหนือไปจากนั้น ในการประชุมจี ๗ เราเรียกอย่างนั้น คือประเทศมหาอำนาจทั่วโลกเมื่อปี ๒๕๓๒ เป็นที่น่าสังเกตเนะครับว่า จากแถลงการณ์ซึ่งยาวทั้งหมด ๒๒ หน้า นั้น มีถึง ๘ หน้าด้วยกันที่ได้กล่าวถึงประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมและการแสวงหาแนวทางในการแก้ไขร่วมกัน ซึ่งผมคิดว่านับได้เป็นครั้งแรกเลยที่บรรดาผู้นำในส่วนต่างๆ ของโลกได้ยึดกลุ่มความคิดเดียวกันนี้ร่วมกันอย่างเร็วที่สุด ซึ่งแต่เดิมนั้นก็จะพูดกันเรื่องการเมืองบ้าง อะไรวางเรื่องความมั่นคงของโลก เหล่านี้เป็นต้น แต่บัดนี้ทุกกลุ่มทุกมุมโลกได้เหลียวกลับมาสนใจในประเด็นสิ่งแวดล้อม เพราะอันตรายนั้นได้เข้ามาสู่ใกล้ตัวมนุษย์เราทุกทีแล้ว องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงมีพระราชดำรัสว่า เรานั้นก็มีหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อโลกด้วย เพราะฉะนั้นหน้าที่ที่รับผิดชอบที่จะต้องเข้าไปแก้ไขปัญหาล้อมนั้น นอกจากประโยชน์โดยตรงหรือเหตุการณ์ในบ้านเมืองของเราแล้ว ปัญหาของโลกเราก็ต้องรับผิดชอบด้วยกัน เพราะว่าผลกระทบนั้นกระทบต่อพลเมืองโลกทั้งหมดเลยก็ว่าได้เนะครับ และผมอยากจะกราบเรียนตั้งแต่ตอนนี้เป็นต้นไปเลยว่า แท้ที่จริง องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นได้ทรง

สนพระทัยในเรื่องสิ่งแวดล้อมมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ทรงเน้นหนักมาในระยะนี้ สองปีที่ผ่านมา แต่เดิมนั้นก็ได้ทรงสนพระทัยในเรื่องนี้เป็นอย่างมากทีเดียว แต่อย่างไรก็ตาม ก็ทรงเตือนนะครับ แล้วก็ทรงพยายามที่ทำให้เรามีแนวความคิดที่ถูกต้อง ก็คือมีพระราชกระแสเป็นในลักษณะที่ว่า การแก้ไขสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ นั้น จะต้องทำด้วยความรู้ความเข้าใจ และด้วยสติปัญญา คือมีทั้ง ๓ ประการด้วยกัน ความรู้ด้วย และจะต้องเข้าใจในสิ่งที่ตัวเองจะทำและเข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม และต้องใช้สติปัญญาอย่างมาก อย่างไม่สมควรที่จะใช้ด้วยอารมณ์ หรือด้วยความต้องการผลประโยชน์ส่วนตัว หรือว่าส่วนกลุ่ม อะไรในทำนองนั้น พระองค์ทรงยกตัวอย่างว่า โครงการพัฒนาเศรษฐกิจที่หละหลวม คือไม่รอบคอบนั้นนะครับ อาจจะทำลายสิ่งแวดล้อมก็ได้ แต่พร้อมกันนั้นในบางกรณี ถ้าหากไม่ทำอะไรเลยก็รู้สึกว่าจะปั่นเรื่องที่สูงเสียงมากกว่าด้วยซ้ำไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีความคิดเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมมาเป็นเวลานาน นานมากทีเดียว จะเห็นได้ว่าทรงมีพระราชดำริต่าง ๆ ที่ได้ทรงเริ่มนั้น ทรงจับเรื่องสภาพแวดล้อม ดิน น้ำ ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ พร้อมกับพยายามพัฒนาในส่วนที่ให้เกิดความสมดุลระหว่างสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้กับมนุษย์ จะเห็นได้ว่าทรงมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งจริงๆ และ ทรงเตือนพวกเราอยู่ตลอดเวลา นะครับ ไม่ว่าจะทำการพัฒนาอะไรนั้นจะต้องคำนึงถึง ๒ สิ่ง มนุษย์กับธรรมชาตินั้นจะต้องอยู่คู่กัน แสวงประโยชน์ซึ่งกันและกัน และเราคงจะต้องถนอมธรรมชาติไปพร้อมกันนั้นด้วย เพราะว่าแท้ที่จริงชีวิตของเรานั้นก็ขึ้นอยู่กับหรือผูกพันอยู่กับธรรมชาตินั่นเอง ทรงเห็นว่าวิถีชีวิต อย่างเป็นต้นว่าของเกษตรกรรมนี้ แต่ก่อนผูกพันใกล้ชิด มีลักษณะอยู่ร่วมกัน เกื้อกูลและประสานสอดคล้องกับธรรมชาติ เพราะฉะนั้น ในสมัยก่อนนี้วิถีชีวิตจึงมีความอุดมสมบูรณ์ ความร่มเย็น และไม่เดือดร้อน เพียงแต่ย้อนหลังไปแค่เพียง ๓๐ ปีที่แล้ว หรือ ๒๐ ปีที่แล้ว อะไรทำนองนั้นจะเห็นได้ว่า ความอุดมสมบูรณ์ ความร่มเย็น ความไม่เดือดร้อน ยังมีอยู่ แต่ว่าพอมາถึงในขณะปัจจุบันนี้ วิถีการดำรงชีวิตและการเกษตรกรรมสมัยใหม่ เป็นลักษณะของการดำรงชีวิตที่ค่อนข้างจะก้าวร้าว ก้าวร้าวคุกคามธรรมชาติมาก มากจนเกินไป ด้วยซ้ำนะครับ ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือด้วยความมั่งงาย จน

กระทั่งธรรมชาติถูกทำลายลงอย่างไม่อาจจะฟื้นตัวได้อีก ชีวิตความเป็นอยู่ของเราจึงเดือดร้อนยากลำบากมากขึ้น ที่นี้พระองค์ท่านนี่นะครับ ทรงคลุกคลีอยู่กับการพัฒนากว่า ๔๐ ปี กว่าแล้วนะครับ จะเห็นได้ว่าทรงเข้าใจถึงปัจจัยธรรมชาติที่อยู่นอกเหนือสภาพแวดล้อม และปัจจัยต่างๆ อย่างมากมาย และก็ทรงรับสั่งถึงปัญหาความอยู่รอด ไม่ใช่ประเทศเท่านั้น ความอยู่รอดของโลกด้วยซ้ำไปนะครับ แล้วก็ทรงมีพระราชดำรัสว่า เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะทำให้โลกเปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่จะเกิดขึ้นนั้นเป็นความเดือดร้อนที่ทุกคนประสบ แต่ว่าไม่ใช่ว่าทุกคนจะรู้ เพราะฉะนั้นเป็นหน้าที่ของพวกเราทุกคนในฐานะเป็นพลเมืองโลกจะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่แจ่มชัด เราจะได้มีการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องนะครับ。”

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์) ท่านผู้ฟังคะ ปัจจุบันโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีมากมายนับร้อยนับพันโครงการ ครอบคลุมไปทุกด้านที่กระทบความทุกข์ยากเดือดร้อนของพสกนิกรของพระองค์ โดยไม่ทรงละทิ้งที่จะแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมด้วย ด้วยทรงตระหนักดีว่า เป็นปัญหาที่จะกระทบไปถึงประชาชน ประเทศชาติ และโลกเราด้วย ทั้งนี้ก็ด้วยน้ำพระราชหฤทัยและพระราชปณิธานอันมุ่งมั่นในการพัฒนา สงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนเพื่อนำความเจริญมั่นคงมาสู่ประเทศชาติต่อไปนั่นเอง

ไตเติ้ลจบ

แนวพระราชดำริทางกฎหมาย ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๔

ผู้ร่วมรายการ

ดร. วิษณุ เครืองาม

ผู้จัดรายการ

อรุณี แแดงพันธ์

ไตเติ้ลรายการ

(แอกโต้

อ่านข้อความ

พระราชดำรัส

(เสียงปกติ)

“จากฟ้า...สู่ดิน”

อันกฎหมายนั้นก็เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับบ้านเมือง เพราะว่าเป็นหลักของการเป็นอยู่ร่วมกันในชาติบ้านเมือง เพื่อให้การเป็นอยู่มีระเบียบเรียบร้อย และให้ทุกคนที่อยู่ในชาติได้สามารถที่จะมีชีวิตที่รุ่งเรืองโดยไม่เบียดเบียนกัน พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงาน “วันรพี” ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๖

เพลงบรรเลง

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ พระบรมราโชวาทที่อัญเชิญมานี้ เป็นหนึ่งในพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่แสดงให้เห็นถึงแนวพระราชดำริทางกฎหมาย อันเป็นที่ยอมรับในวงการศึกษาว่าชอบด้วยหลักทฤษฎีและปฏิบัติ อย่างที่ไม่เคยปรากฏว่ามีนักกฎหมายคนใดในประเทศไทยแสดงความคิดเห็นทางกฎหมายเกี่ยวกับบทบาทของนักกฎหมาย ความสำคัญของกฎหมาย การสร้างคุณธรรมการใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม และการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายอย่างชัดเจน จริงจัง และต่อเนื่อง เท่ากับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเลย ซึ่งความจริงในข้อนี้ปรากฏอยู่ในผลการศึกษาวิจัยของศาสตราจารย์

ดร. วิษณุ เครืองาม แห่งภาควิชากฎหมายปกครองและกฎหมายทั่วไป คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง *แนวพระราชดำริทางกฎหมายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว* อาจารย์วิษณุ เครืองาม เล่าถึงที่มาของการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวว่า

ดร.วิษณุ

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีมติให้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งนับว่าเป็นครั้งแรกในประวัติการณ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญาดังกล่าว หลังจากที่ได้เคยทรงรับการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญา กิตติมศักดิ์ ในหลายสาขามาแล้ว ทางมหาวิทยาลัยก็มาคิดกันว่า ก่อนที่จะนำไปสู่การทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญา ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางนิติศาสตร์นั้น น่าจะได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจทางด้านกฎหมาย ผมเองก็เป็นผู้หนึ่งที่ได้รับมอบหมายจากทางคณะนิติศาสตร์ ให้ดำเนินการวิจัยค้นคว้าดังกล่าว ตอนแรกที่ได้ตั้งเป้าหมายกันนั้น เป็นไปในด้านการศึกษาพระราชกรณียกิจ คือกิจการต่างๆ ที่ได้ทรงกระทำ เช่น การเสด็จพระราชดำเนินเปิดศาล การที่ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย หรือที่เรียกกันในภาษากฎหมายว่าทรงตราพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ปรากฏว่าหลังจากที่ได้มีการศึกษาไประยะหนึ่งก็พบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันนั้นไม่เพียงแต่ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจทางกฎหมายตามแบบอย่างของพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยทั่วๆ ไป ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาเท่านั้น แต่ในส่วนพระองค์แล้ว ได้ทรงสนพระราชหฤทัยในด้านกฎบัตรกฎหมายเป็นพิเศษ ทรงมีความรู้อย่างแตกฉาน ลึกซึ้งในทฤษฎีและปรัชญาทางกฎหมายยิ่งกว่านักกฎหมายทั่วๆ ไป ที่เรียกกันว่านักกฎหมายในปัจจุบันนี้เสียอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอยากจะใช้คำว่า ทรงใฝ่พระราชหฤทัยในด้านกฎหมายนี้เป็นพิเศษเกินกว่าสถานะของความ เป็นพระมหากษัตริย์ธรรมดา ความสนพระราชหฤทัยอย่างนั้นต้องเรียกว่าเป็นความสนใจของคนที่เป็นนักนิติศาสตร์ชั้นยอดเยี่ยมเท่านั้น จึงจะคิด จึงจะสนใจ จึงจะพูด จึงจะเสนอหลักการต่างๆ ออกมาสู่สาธารณชนได้ จากจุดนี้เองครับก็เกิดเป็นงานวิจัยเรื่อง *แนวพระราชดำริทางกฎหมายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว* ขึ้น

อรุณี

สำหรับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวพระราชดำริทางกฎหมายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้ ก็เพื่อแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพสามารถในทางกฎหมาย และใฝ่พระราชหฤทัยในการสร้างคุณยุติธรรมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเฉลิมพระเกียรติในวงการนิติศาสตร์และเพิ่มพูนความจงรักภักดีของพลสกนิกร เพื่อศึกษาพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสองค์ต่างๆ ที่พระราชทานมาตั้งแต่ต้นรัชกาล ซึ่งแสดงให้เห็นแนวพระราชดำรินชอบด้วยหลักนิติศาสตร์ที่หนักแน่น แน่วแน่ และเป็นธรรม วัตถุประสงค์ประการสุดท้าย คือเพื่ออัญเชิญแนวพระราชดำริทางกฎหมายมาเผยแพร่ให้ปรากฏ เพื่อวงการนิติศาสตร์จักได้รับพระราชทานใส่เกล้าใส่กระหม่อม นิยมนำไปปฏิบัติสนองพระราชดำรินในฐานะที่เป็นอุดมการณ์หรือปรัชญากฎหมายฝ่ายไทยในยุคนี้ได้

ดร. วิษณุ

การศึกษาแนวพระราชดำริทางกฎหมายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น ก็เหมือนกับการศึกษาแนวความคิดของคนทั่วไป ถ้าเป็นคนธรรมดาทั่วไปก็อาจจะได้คำตอบด้วยการไปนั่งสัมภาษณ์ ถามว่า อย่างนี้คุณคิดยังไง ถ้าอย่างนั้นคุณคิดยังไง แล้วถ้าเรื่องอย่างนี้คุณจะทำอย่างไร แต่ในกรณีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือบุคคลสำคัญอื่นๆ ทั่วๆ ไปนั้น ในวงการวิจัยก็ยอมรับกันว่าอาจจะทำอย่างนั้นได้ยาก แต่ที่ทำได้และเป็นหลักเป็นฐานยืนยันความคิดของบุคคลนั้นๆ เอง ก็คือคำพูดที่บุคคลนั้นได้เคยพูด หนังสือที่บุคคลนั้นได้เคยเขียน โดยอาศัยระยะเวลาหลายสิบปีผ่านไป ถ้ายังพูด ยังเขียน ยังคิดย้ำอยู่อย่างนั้นเรื่อยๆ ก็แสดงถึงความใส่ใจหรือแนวความคิดของบุคคลนั้นเอง ในการวิจัยเรื่องนี้ ผมได้รับความร่วมมืออย่างดีจากสำนักพระราชเลขานุการ ได้มีการยกเอาแฟ้มพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสที่มีมาตลอดตั้งแต่เริ่มต้นรัชกาล จนกระทั่งถึงเวลาที่ทำการวิจัย ยกมาให้ศึกษา จะเลือกจะเฟ้นจะตัดเอาพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสใดมาศึกษาวิเคราะห์ก็ทำกันได้ อย่างเต็มที่ ในที่สุด ในบรรดาพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสซึ่งมีอยู่มากมายเป็นร้อยเป็นพันองค์นั้น ก็จะพบว่า มีพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสอยู่ประมาณ ๕๐-๖๐ องค์ คือ ๕๐-๖๐ เรื่อง ที่ได้รับสั่งเรื่องในทางกฎหมายอย่างต่อเนื่อง อย่างเป็นระเบียบ บางครั้งพระบรมราโชวาทองค์หนึ่งที่ได้พระราชทานในปีหนึ่งห่างจากระยะเวลาที่ได้พระราช

ทานพระบรมราชาโฆวาทอีกองค์หนึ่งหลายปีทีเดียว และบุคคลที่เข้ารับพระราชทานกระแสนั้นก็เป็นคนละกลุ่ม คนละชุดกัน แต่ปรากฏว่าเรื่องที่รับสิ่งนั้นเป็นเรื่องเดียวกัน เพียงแต่ตัวอย่างอาจจะผิดแผกแตกต่างมากขึ้นน้อยเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามกาลเวลา เหล่านี้เองครับที่เราคิดกันว่าเป็นแนวความคิดของพระองค์ท่าน

อรุณี

ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม แห่งคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดำเนินงานศึกษา ค้นคว้าแนวพระราชดำริทางกฎหมายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากพระบรมราชาโฆวาทและพระราชดำรัสที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ และได้สรุปผลการศึกษาแนวพระราชดำริไว้ ดังนี้

ดร. วิษณุ

ในอันดับแรก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันนั้นตามพระราชประวัติก่อนที่จะทรงรับราชสมบัติต่อจากสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช ได้ตั้งพระราชหฤทัยที่จะทรงศึกษาวิชาการทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ เพราะทรงโปรดด้านนี้มากเป็นพิเศษ แต่ในปี ๒๔๘๙ เมื่อสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลสวรรคตลง ความจำเป็นที่จะต้องทรงรับราชสมบัติเกิดขึ้น ซึ่งสำหรับผู้ที่จะเป็นพระมหากษัตริย์นั้นจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีความรู้ในด้านการเมือง การปกครอง และกฎหมาย นั่นก็คือทางด้านรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ จึงต้องทรงหันมาศึกษาทางนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยโลซานน์ แต่เป็นการศึกษาอย่างผู้ที่เตรียมตัวจะไปเป็นพระมหากษัตริย์ จึงไม่ใช่เป็นการเรียนเพื่อจะรับปริญญา จากการศึกษาวิชานิติศาสตร์ในระยะนั้น ก็ต้องถือว่าทรงมีความรู้อย่างน้อยก็มากกว่าขั้นพื้นฐานทางนิติศาสตร์ นอกจากนี้ ปรากฏว่าเมื่อได้เสด็จนิวัติประเทศไทย ก็ได้ทรงมีเวลาที่จะเสด็จไปเยี่ยมศาล ทรงคุ้นเคยกับผู้พิพากษา ตุลาการหลายท่านด้วยกัน และได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจในฐานะพระมหากษัตริย์สืบมา ได้ทรงตราพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกาเป็นพันเป็นหมื่นเป็นแสนเรื่อง ได้เคยใช้พระราชอำนาจในฐานะพระมหากษัตริย์ พระราชทานอภัยโทษตามที่นักโทษได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ ปีหนึ่งๆ ไม่รู้ว่ากี่ร้อยกี่พันเรื่อง เป็นระยะเวลา ๔๐ กว่าปีในรัชกาล

และจากสิ่งเหล่านี้เองครับที่ทำให้ความสนพระราชหฤทัยที่มีอยู่แต่เดิมได้แสดงออกในกาลและเทศะต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประกอบกับการที่ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมประชาชนในหัวเมืองในถิ่นทุรกันดารต่างๆ ได้ทรงพบว่าประชาชนนั้นมีความทุกข์ความเดือดร้อนเกิดจากเหตุหลายประการ และเหตุใหญ่ประการหนึ่งก็คือเกิดจาก **ความไม่เป็นธรรมของกฎหมายบ้านเมือง** ที่มีอยู่ในขณะนั้นๆ สิ่งเหล่านี้เองครับ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ เป็นต้นมา ก่อนหน้านั้นผมยังไม่พบเท่าไรจะครับว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะได้เคยพระราชทานพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสในทางกฎหมายไว้เป็นหลักเป็นฐานบ้างหรือไม่ แต่นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นต้นมา คณะนิสิตนักศึกษา ผู้พิพากษา ตุลาการ ทนายความ ลูกเสือชาวบ้าน ตำรวจ ทหาร หรือใครก็ตามเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท และมีประเด็นที่เกี่ยวกับกฎหมายหรือเกี่ยวกับการเมืองการปกครองขึ้น ในพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสเหล่านั้น จะทรงแทรกเกร็ดในทางกฎหมาย หลักในทางกฎหมาย และที่สำคัญก็คือแนวความคิดของพระองค์ท่าน หรือแนวพระราชดำริส่วนพระองค์ในทางกฎหมายในปัญหานั้นๆ อย่างต่อเนื่องตลอดมา อย่างเช่น ในบางปีก็ได้รับสั่งถึงความไม่เป็นธรรมของกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายป่าสงวน ได้ทรงยกตัวอย่างว่า ได้เสด็จไปทรงเยี่ยมราษฎรในท้องที่แห่งหนึ่ง ราษฎรเหล่านั้นกำลังได้รับความเดือดร้อนเพราะทางการหาว่าบุกรุกป่าสงวนก็ได้ทรงหยิบเอาตัวอย่างนั้นมาแล้ว มาพระราชทานแก่บรรดาผู้เข้าเฝ้าว่า ก็ยังไม่ทรงแนพระทัยนัก เรื่องอย่างนี้คนไปบุกรุกป่า หรือกฎหมายมารุกคนกันแน่ เพราะว่าคนอยู่ในที่นั้นมานานแล้ว ตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตาทวด และเขาก็ไม่รู้ว่ามีป่าสงวนหรือไม่ป่าสงวน เขาไม่ได้ไปทำลายป่า แต่เขาอยู่อย่างนั้นเพื่อทำมาหากิน แล้ววันหนึ่งทางการก็เอากฎหมายป่าสงวนไปขีดเส้นว่าตรงนี้เป็นป่าสงวน ใครบุกรุกใครรุกเข้ามาก็จะมีความผิดอย่างนี้รับสั่งว่าไม่เป็นธรรม และยังรับสั่งอีกหลายเรื่องว่า **ขึ้นชื่อว่ากฎหมายนั้นไม่ใช่ว่าจะเป็นการเสียเสมอไป เพราะกฎหมายนั้นก็ออกมาจากคน ถ้าคนมีความไม่เป็นธรรมก็ออกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมมาได้ เพราะฉะนั้น ความยุติธรรมกับกฎหมายนั้นอาจเป็นคนละเรื่องกัน**

ตรงนี้ผมขออนุญาตแทรกสักนิดว่า ในวงการนิติศาสตร์นั้นเราเข้าใจกันอยู่เนี่ยครีว่ามีความคิดเรื่องนี้อยู่ ๒ กระแส นักปราชญ์ราชบัณฑิตฝรั่งมังค่าบางกลุ่มเห็นว่าความยุติธรรมนั้นต้องเดินตามกฎหมาย ความยุติธรรมจะอยู่นอกกฎหมายไม่ได้ ขึ้นชื่อว่ากฎหมายแล้วก็ยุติธรรมหมดอะไรก็ตามที่กฎหมายสั่งก็ต้องทำ ใครจะมาเถียงว่า โอ๊ยอย่างนี้ไม่ถูกต้อง ไม่ยุติธรรม ไม่เป็นธรรมไม่ได้ นั่นความคิดกระแสหนึ่ง อีกกระแสหนึ่ง ก็มีนักปราชญ์ราชบัณฑิตฝรั่งมังค่าหลายคนเหมือนกันเห็นว่ากฎหมายกับความยุติธรรมเป็นคนละเรื่องกัน กฎหมายก็เป็นกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ผู้มีอำนาจได้ออกมา แต่มันอาจจะไม่ยุติธรรม อาจจะมีความเป็นธรรมอยู่นอกเหนือกฎหมายได้ นี่ก็อีกความคิดหนึ่ง พระบรมราชาธิราชและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันนั้น ได้ทรงย้ำมาตลอดว่าความยุติธรรมกับกฎหมายนั้นอาจจะเรื่องเดียวกัน แต่อาจจะเป็นคนละเรื่องกันได้ ตรงนี้ก็แสดงถึงความโน้มเอียงมาทางปรัชญากระแสที่สอง อย่างที่ได้เรียนให้ทราบ แม้แต่มาในระยะเวลาล่วงนี่ยะครับเมื่อมีพระราชกรณียกิจมาก เวลาจะพระราชทานปริญญาหรือประกาศนียบัตรเนติบัณฑิต จำเป็นที่จะต้องทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ผู้แทนพระองค์ ซึ่งโดยมากจะเป็นสมเด็จพระเทพรัตนฯ เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปพระราชทาน เวลาที่สมเด็จพระเทพรัตนฯ จะต้องพระราชทานพระราโชวาท ก็จะทรงอ้างนำเสมอว่า **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เคยรับสั่งเตือนพวกท่านมาตลอดว่า ความยุติธรรมกับกฎหมายนั้นอาจจะเป็นคนละเรื่องกัน** ท่านที่ทำงานหมกมุ่นอยู่กับกฎหมายอาจจะคิดว่ากฎหมายคือตัวความยุติธรรม แล้วก็จำกัดครัดเคร่งอยู่เพียงแค่มกฎหมายนี้ ไม่รู้จักวิธีการคิดอ่านที่จะหาความยุติธรรมอื่นมาใช้ มาตีความมาทำให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงกระแสพระราชดำริที่มีมาโดยตลอด

อีกเรื่องหนึ่งที่ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องสมควรได้รับคำยกย่องว่าทรงเป็นนักกฎหมายชั้นนำของประเทศ** และก็อาจจะไม่เกินเลยที่จะบอกว่า **เป็นนักปรัชญากฎหมายที่สำคัญคนหนึ่งของเอเชียหรือของโลก** ในระยะที่เราหานักปรัชญากฎหมายอย่างนี้ยากเหลือเกินในปัจจุบัน โดยมากก็เป็นนักปรัชญากฎหมายฝรั่งซึ่งมีมาเมื่อสัก ๕๐-๖๐ ปีก่อนโน้น

ก็คือได้รับสั่งถึงเรื่องวิธีใช้กฎหมาย วิธีตีความกฎหมาย ได้เคยพระราชทานแนวพระราชดำรินี้แก่บรรดานักกฎหมายต่างประเทศทั่วโลกที่มาชุมนุมในประเทศไทยด้วยซ้ำไปว่า กฎหมายกับความยุติธรรมนั้นต่างกัน และการที่จะตีความกฎหมายที่มันไม่ดี ไม่ยุติธรรม ให้ยุติธรรมนั้น ควรจะต้องใช้หลักใช้เกณฑ์อะไร อย่างไร และที่ทรงเน้นมากก็คือ การที่ประชาชนคนไทยที่ยังไม่รู้กฎหมาย สมควรอย่างยิ่งที่จะมีการรณรงค์กันทุกทาง ให้ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวชนบทในถิ่นทุรกันดาร ได้มีความรู้ถึงสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายของตน มิฉะนั้นจะถูกหลอกหลวง มิฉะนั้นจะโง่งมมาย อาจจะได้รับ ความเสียหายหลายอย่างตามมา ได้ทรงขอรับรองผู้พิพากษาด้วยซ้ำไปว่า เมื่อว่างจากการพิจารณาพิพากษานับลี้ลับก็ถ้ามีเวลาละก็ออกไปให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนบ้าง และครั้งหนึ่งก็คงจะเคยมีเสียงสะท้อนกลับมาว่า ผู้พิพากษาดูการทําย่างนั้นไม่เหมาะ เพราะว่าวันหนึ่งตัวเองจะต้องไปเป็นคนนั่งตัดสินเขา ฉะนั้น ในโอกาสหนึ่งก็ได้รับสั่งแก่บรรดาผู้พิพากษาดูการหลายท่านด้วยกันที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทว่า การที่ขอให้ออกไปทำหน้าที่แนะนำกฎหมายแก่ประชาชนนั้น ไม่ได้ขอในฐานะที่เป็นผู้พิพากษา แต่ขอในฐานะที่เป็นคนไทยด้วยกันซึ่งมีความรู้กฎหมายดีกว่าคนไทยอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่รู้กฎหมาย การที่ออกไปอธิบาย ไปเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายนอกเวลาทำงาน จะมีผลช่วยสกัดไม่ให้คดีมาสู่ศาลมากขึ้น เพราะในที่สุดหลายเรื่องก็ยุติไปในเบื้องต้นได้ และถ้าประชาชนตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนก็จะไม่ถูกหลอกหลวง ก็จะไม่เกิดเป็นคดีความ ท่านทั้งหลายซึ่งเป็นผู้พิพากษาก็จะได้เห็นน้อยน้อยลง นี่ก็ได้รับสั่งอย่างนี้

พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสหลายเรื่องด้วยกันที่รับสั่งมีลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่ง คือรับสั่งสดๆ คำว่าสดๆ ก็คือไม่ได้ทรงอ่านจากการที่ได้ทรงเตรียมพระองค์ไว้ หรือมีผู้ร่างถวาย การที่มีผู้ยื่นเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทและพระองค์ท่านก็รับสั่งไปเรื่อยๆ และมีผู้อัดพระสุรเสียงหรืออัดเทปไว้และมาถอดเทปออกเผยแพร่ที่หลังอย่างนี้มีด้วยกันหลายเรื่อง คนที่พูดอะไรออกไปโดยที่ไม่ได้อ่านนั้น และก็พูดเรื่องเดียวกัน ต่างกาลเวลา ต่างสถานที่ ย่อมแสดงถึงความใส่ใจ ซึ่งใครก็ตามนะครั้นที่เคยคิดเคยทำอย่างนี้ก็จะรู้สึกว่ถ้าตัวเองตั้งใจในเรื่องใดเป็นพิเศษ

ก็จะพูดอย่างนี้อยู่กับคนต่างๆ ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๓๐ ปีในรัชกาล เมื่อมีโอกาสดังนั้นก็รับสั่งเตือนสตินักกฎหมายอยู่เรื่อย ฉะนั้น กล่าวโดยสรุป ถ้าถามว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงเป็นนักนิติศาสตร์หรือไม่ ก็ต้องตอบว่าเป็น และทรงเป็นยิ่งกว่านักนิติศาสตร์ คือไม่ใช่ นักกฎหมายธรรมดาเหมือนกับนายความ ผู้พิพากษา อัยการ แต่ **ทรงเป็นนักปรัชญานิติศาสตร์** คำว่า “ปรัชญานิติศาสตร์” คือเกินกว่าความเป็นนักนิติศาสตร์ไปอีกชั้นหนึ่ง หมายถึงคนที่คิดว่าจะทำอย่างไรจึงจะเอากฎหมายมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในสังคมให้มากที่สุด ไม่ใช่แต่เพียงตีความมาตรานั้นว่าอย่างนี้ จำคุกเท่านั้นปี ปรับเท่านั้นบาท แต่หมายความว่าทำอย่างไรที่จะเอากฎหมายมาใช้ให้เกิดความเป็นธรรมที่สุด เราเรียกคนที่คิดเช่นนี้ว่านักปรัชญากฎหมาย ซึ่งว่ากันอันที่จริงฝรั่งเขามีคนอย่างนี้อยู่มาก ในเมืองไทยเรานั้นหาตัวได้ยาก และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักปรัชญากฎหมายพระองค์หนึ่งของประเทศ ของทวีป ของโลก ผมเชื่อว่าพระบรมราชาวาท พระราชดำรัสหลายองค์ด้วยกัน ถ้าได้มีการแปลถ่ายทอดเป็นภาษาต่างประเทศออกไปให้ฝรั่งเขาได้ศึกษาวิจัยกันบ้าง ก็คงจะถวายพระสมัญญานามอย่างเดียวกันว่า **ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักปรัชญากฎหมาย** อย่างแน่นอนที่สุด

ถ้าถามต่อไปอีกว่า ประจักษ์พยานหรือหลักฐานอะไรที่แสดงว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงเป็นนักคิดในทางกฎหมาย ก็ต้องตอบว่าสังเกตได้จากแนวพระราชดำริหรือแนวความคิดที่ได้แสดงออกโดยผ่านทางพระบรมราชาวาทหรือพระราชดำรัส พระบรมราชาวาทนั้นก็คือ คำพูดที่เป็นทางการ โดยมากมักจะทรงอ่านจากที่ทรงเตรียมไว้ และเป็นการสั่งสอนให้ความคิดแก่ผู้ที่มาน้อมรับพระบรมราชาวาท แต่พระราชดำรัสก็คือ คำพูดที่พูดไปเรื่อยๆ พูดไปธรรมดา อาจจะพูดอย่างไม่เป็นทางการ อาจจะพูดโดยไม่ได้เตรียมตัว อาจจะพูดโดยไม่ได้มีการอ่าน พระบรมราชาวาทและพระราชดำรัสทางกฎหมายในรัชกาลนี้มีอยู่ด้วยกันถึง ๕๐-๖๐ เรื่อง ๕๐-๖๐ องค์ สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพความเป็นหนึ่งเดียวในทางความคิด

ถ้าถามต่อไปอีกว่าความเป็นเอกภาพหรือความเป็นหนึ่งเดียวในเรื่องอะไร ก็ต้องตอบว่า ๑. เรื่องความยุติธรรมว่าคืออะไร เป็นอันเดียว

หรือว่าคนละอันกับตัวบทกฎหมาย ๒. ถ้ากฎหมายไม่ยุติธรรม ทำ
 อย่างไรที่จะเอากฎหมายนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ที่สุด โดยไม่มีการ
 ปฏิเสธกฎหมายนั้น จะดีควมอย่างไรจะใช้ดุลยพินิจอย่างไร ๓. ได้ทรง
 สอนตลอดว่านักนิติศาสตร์ควรจะต้องเตรียมตัวอย่างไรจึงจะไปเผชิญกับ
 ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้จริง ได้รับสั่งว่าท่านทั้งหลายอย่าหมกมุ่นรู้แต่
 ตัวกฎหมาย ต้องรู้จักจิตวิทยาการเมือง เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ ข้อ
 สำคัญท่านต้องรู้สภาพความเป็นจริงของคนในสังคมในประเทศด้วย

ประการต่อไป ได้ทรงเน้นอะไรเป็นพิเศษ ทรงเน้นเรื่องการที่จะ
 ให้ประชาชนมีความรักกฎหมายโดยการให้ผู้รู้ออกไปเผยแพร่โดยพิมพ์หนังสือ
 โดยออกไปสอน โดยออกไปแนะนำ จากแนวพระราชดำริในเรื่องนี้ะครับ
 ผมขอเรียนว่า ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ซึ่งก่อนนั้นยังไม่เคยมีเลย คณะนิติ-
 ศาสตร์ วงการศึกษา ผู้พิพากษา ตุลาการ ก็ได้เริ่มมีกิจกรรมกันทีเดียว
 ครับ อย่างที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือที่มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์ พอปิดภาคฤดูร้อน นิสิตนักศึกษาแทนที่จะอยู่บ้านหรือ
 ไปเที่ยวไปเตร่ก็จะจัดกลุ่มกิจกรรมออกไป เรียกกันว่าสัญจรไปในท้องถิ่น
 ทุกกันดาร บางทีก็ไปบุรีรัมย์ บางครั้งก็ไปภาคใต้ บางทีก็ไปภาคเหนือ
 ไปตั้งแคมป์ตั้งค่ายแนะนำกฎหมาย ชาวบ้านก็มากันเต็มเขี้ยวครับ เอา
 ปัญหากฎหมายมาฟ้อง มาร้องเรียนว่ามีเรื่องอย่างนั้นกับกำนันคนนั้นโกง
 คนนี้ อย่างนี้ จะฟ้องกันได้หรือไม่ จะฟ้องกันศาลไหน เราก็แนะนำกันไป
 นี้ก็ทำกันมาโดยตลอด ซึ่งถ้าไปตามว่าทำกันได้อย่างไร ทำไม่ถึงทำ
 ตอบตรงกันว่า รัชพระราชดำริในเรื่องนี้มา และในระยะหลังๆ นี้ กิจกรรม
 นี้ก็เริ่มชัดเจนขึ้น เพราะผู้พิพากษาศาลฎีกาหลายศาลก็เริ่มปฏิบัตินะครับ
 พอถึงวันหยุด วันเสาร์ วันอาทิตย์ ก็มีการออกไปแนะนำกฎหมายแก่
 บรรดาประชาชน ไม่ใช่ในฐานะผู้พิพากษาออกไปแนะนำ แต่ในฐานะนัก
 กฎหมายออกไปแนะนำ แต่ในฐานะซึ่งต้องเปิดเครื่องหมายคำพูดว่า “ผู้ที่
 เป็นพลเมืองไทยมีความรักกฎหมายดีกว่าคนที่ไม่รู้ ออกไปแนะนำแก่
 พลเมืองไทยด้วยกันที่เขาไม่รู้และอยากรู้” ซึ่งปิดเครื่องหมายคำพูดตรงนี้
 ต้องเรียนให้ทราบว่าอันเชิญมาจากพระราชดำรัสหลายองค์หลายครั้ง
 หลายปีด้วยกันที่ทรงเน้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันนั้นทรงมีความรู้ในทางนิติศาสตร์อย่างแตกฉานทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติ ในทางปฏิบัตินั้น การที่ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยในกฎหมายก็ดี พระราชทานอภัยโทษแก่นักโทษที่ทูลเกล้าทูลกระหม่อมขอถวายฎีกามา บางครั้งก็เป็นนักโทษที่ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตด้วยซ้ำไป หรือจำคุกตลอดชีวิต แต่ก็ได้มีพระบรมราชวินิจฉัยให้ลดหย่อนผ่อนโทษหรือปล่อยตัวไปก็เป็นอันมาก โดยที่ได้ทรงไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ทั้งในด้านหลักกฎหมายและในด้านความเป็นธรรมที่สมควรจะพระราชทาน เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงพระมหากรุณาธิคุณ ซึ่งทรงเป็นเหมือนกับบุญนียุคบุคคลสูงสุดของชาติที่ได้พระราชทานพระมหากรุณาธิคุณลงมาสู่พสกนิกร จะเรียกว่าเป็นความกรุณาจากฟ้ามาสู่ดินก็ว่าได้ แต่เป็นความกรุณาจากฟ้ามาสู่ดินในเรื่องของแนวความคิดในทางกฎหมาย นอกเหนือไปจากเรื่องอื่นๆ อีก ร้อยแปดพันเก้าที่ได้พระราชทานพระมหากรุณาธิคุณจากฟ้าลงมาสู่ดินแล้วในหลายเรื่องด้วยกัน

ผมอยากจะฝากไว้เป็นข้อสุดท้ายตรงนี้นะครับว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นไม่ได้ทรงเป็นแต่เพียงนักกฎหมายอย่างที่เรารวบรวมกฎหมายคิด ยังทรงเป็นนักอะไรอีกหลายอย่าง ดังที่นักวิชาการวงการอื่นเขาก็คิด ทรงเป็นนักรัฐศาสตร์ ทรงเป็นนักเศรษฐศาสตร์ ทรงเป็นนักศิลปกรรมชั้นเยี่ยม ทรงเป็นสถาปนิก ทรงเป็นวิศวกร ทรงเป็นครู สิ่งเหล่านี้จึงสมควรอย่างยิ่งที่นักวิชาการแขนงต่างๆ จะได้ศึกษาจากพระราชกรณียกิจและแนวพระราชดำริที่พระราชทานโดยผ่านทางพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในเรื่องนั้นๆ ของพระองค์ท่าน แล้วมาช่วยกันวิจัยและเสนอหลักเสนอเกณฑ์ เสนอหลักฐานต่อประชาชนชาวไทยและชาวโลก ว่า เรามีพระมหากรุณาธิคุณซึ่งทรงเป็นนักวิชาการหลายแขนง แต่ได้ทรงนำเอาหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของพสกนิกรอย่างแท้จริง ไม่ใช่แค่วิชาการในทางตำรา และจุดเหล่านี้คือสิ่งที่จะยืนยันหลักการที่คนไทยได้ทราบตระหนักมาโดยตลอดว่า ทรงเป็นฟ้าที่ได้พระราชทานทุกสิ่งทุกอย่างลงมาสู่ดิน ยังความชุ่มชื้นให้เกิดแก่พสกนิกรทุกรูปทุกนามเสมอมาตลอดรัชกาล และจะเป็นดังนี้ตลอดไป

อรุณี

ท่านผู้ฟังคะ แนวพระราชดำริทางกฎหมายอันปรากฏทางพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นต้นมา ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ในทางกฎหมายหลายประเด็น ดังที่ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม ได้สรุปไว้นั้น เป็นสิ่งที่ชี้ชัดว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีความรู้ทางนิติศาสตร์อย่างแตกฉานทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรงเน้นในเรื่องการใช้กฎหมายให้บังเกิดความเป็นธรรมหรือความยุติธรรมขึ้นในสังคม นับเป็นพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ที่พระราชทานลงมาสู่พสกนิกรโดยแท้

อันความกรุณาปรานี.....

เพลง

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

สุขภาพอนามัย..... คือความห่วงใยของพระองค์

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

นายแพทย์รัชชัย มุ่งการดี

นายอาทร จันทวิมล

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

ไต่เตลรายการ

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ เด็กคือผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ถ้าเด็กวันนี้มีสุขภาพอนามัยดี เขาก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพ เป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต นั้นหมายถึงประเทศชาติของเราก็จะมีประชาชนที่มีความพร้อมทั้งสุขภาพอนามัยและสติปัญญาในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักถึงความสำคัญและทรงห่วงใยสุขภาพอนามัยของเยาวชนไทยมานานแล้วจากการตามเสด็จพระราชดำเนินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถไปเยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุขของประชาชน ทำให้ได้ทรงเห็นเยาวชนและเด็กในชนบทมักจะเป็นโรคขาดสารอาหารแทบทั้งนั้น จึงทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะพระราชทานความช่วยเหลือแก่เด็กๆ ในชนบทห่างไกล โดยเฉพาะที่จังหวัดนราธิวาส ทรงพบว่า มีปัญหาเด็กขาดสารอาหารเป็นจำนวนมาก จึงได้ทรงจัดตั้งศูนย์โภชนาการขึ้นด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ตั้งแต่ปี ๒๕๒๗ จนถึงปัจจุบัน เป็นจำนวน ๙ ศูนย์ด้วยกัน ในปี ๒๕๓๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้กรมอนามัยร่วมมือกับจังหวัด

นราธิวาสจัดโรคขาดสารอาหารของเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิด จนถึงอายุ ๕ ปี ในจังหวัดนราธิวาสให้หมดสิ้นไป โดยได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๓๑ ซึ่งกรมอนามัยจะได้สนองพระราชดำริในเรื่องนี้ไปได้มากน้อยแค่ไหนนั้น นายแพทย์รัชชัย มุ่งการดี อธิบดีกรมอนามัย ได้เล่าว่า

นพ. รัชชัย

ในปี ๒๕๓๑ ทรงมีพระราชดำริให้กรมอนามัยร่วมมือกับจังหวัดนราธิวาสจัดโรคขาดสารอาหารของเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ ๕ ปี ในจังหวัดนราธิวาสให้หมดสิ้นไป โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๓๑ ซึ่งในช่วงนั้น จากการที่เราได้ชั่งน้ำหนักเด็ก เราครอบคลุมเด็กได้เพียงร้อยละ ๗๑ พบว่ามีเด็กที่ขาดสารอาหารร้อยละ ๒๒ ต่อมาเมื่อพระองค์ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน ๒ ล้านบาทให้กับโครงการ ก็ได้ดำเนินการชั่งน้ำหนักเด็กครอบคลุมได้มากยิ่งขึ้นเพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๒ ในจำนวนนี้ได้พบว่ามีเด็กขาดสารอาหารเป็นจำนวนถึงร้อยละ ๓๗ ซึ่งเราได้มีการให้ความรู้แก่พ่อแม่เด็กในการให้อาหารปรุงอาหารแก่เด็ก และแจกบัตรโภชนาการให้เด็กขาดสารอาหารรุนแรง จากการดำเนินการมาจนถึงเดือนกันยายน ๒๕๓๓ ครอบคลุมเด็กได้เกือบทุกคน จำนวนเด็กขาดสารอาหารก็ลดลงเหลือร้อยละ ๒๒ ก็นับว่าโครงการได้รับผลสำเร็จดีมากครับ

บรรยาย

นอกจากเด็กและเยาวชนในชนบทมักจะเป็นโรคขาดสารอาหารแล้ว ก็ยังมีอีกโรคหนึ่งที่เป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศคือ *โรคคอกพอก* กรมอนามัยได้สำรวจพบว่า ประชาชนทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นโรคคอกพอก อันเกิดจากการขาดสารไอโอดีนเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้ป่วยด้วยโรคขาดสารไอโอดีน หรือโรคเอ๋อที่เรียกกันทางภาคเหนือ จะเป็นผู้ที่มีสติปัญญาต่ำ สามารถติดต่อกันได้ ถ้าหญิงมีครรภ์เป็นโรคนี้อาจติดไปถึงลูกได้ นับเป็นโรคที่บั่นทอนคุณภาพชีวิตของประชากรและการพัฒนาประเทศส่วนรวมได้อย่างมาก เกี่ยวกับปัญหาโรคขาดสารไอโอดีนนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงตระหนักถึงความสำคัญด้วยเช่นกัน จึงทรงมีพระราชดำริที่จะช่วยเสริมการทำงานของทางกระทรวงสาธารณสุขในพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปไม่ถึงโดยยาก และมีประชากรเป้าหมายที่จะต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งอยู่ห่างไกลจาก

การบริการของรัฐ รวมทั้งประชาชนในหมู่บ้านที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของตำรวจตระเวนชายแดนด้วย จึงทรงมีพระราชดำริจัดทำโครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น โดยพระราชทานแนวพระราชดำริต่าง ๆ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมอนามัย กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมอาชีวศึกษา กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการฝึกหัดครู กรมสามัญศึกษา และมีสำนักพระราชวังเป็นผู้ประสานงานโครงการ ร่วมกันดำเนินการในโครงการนี้ ทางด้านกรมอนามัยจะรับผิดชอบในเรื่องใดบ้างนั้น นายแพทย์รัชชชัย มุ่งการดี อธิบดีกรมอนามัย ได้กล่าวว่า

นพ. รัชชชัย

โครงการนี้ได้ครอบคลุมไปทั่ว ๓๙ จังหวัดทั่วประเทศ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในปัญหาโรคขาดสารไอโอดีนมาร่วม ๓ ปีแล้ว จึงได้ทรงมีพระราชดำริให้กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมตำรวจ ดำเนินการโครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และชุมชนรอบโรงเรียนทั้งหมด ๑๑๕ โรงเรียน ซึ่งหมายถึงว่าตำรวจตระเวนชายแดนในภาคเหนือทั้งหมดและภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๓๓ ทางกรมอนามัยได้ดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด รวมทั้งสิ้น ๑๔๕ คน ผู้เข้ารับการอบรมประกอบด้วยครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและพยาบาลของกองร้อย ซึ่งการอบรมนี้ได้เสร็จสิ้นไปแล้ว ครูและพยาบาลที่อยู่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนก็จะได้ไปตรวจเด็กนักเรียนต่อ โดยการให้น้ำไอโอดีนแก่เด็กับประทาน รวมทั้งกระจายการให้น้ำไอโอดีนแก่ครอบครัวของเด็กนักเรียนเหล่านี้ และกระจายไปยังชาวบ้านในหมู่บ้านที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนด้วย การดำเนินการนี้คิดว่าจะได้ประโยชน์อีกมาก เพราะที่ตั้งของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก ถ้าได้มีส่วนร่วมอย่างนี้ก็จะทำให้โรคขาดสารไอโอดีน ได้มีการแก้ไขที่ถูกต้องตามพระราชดำริของพระองค์ได้อย่างดีครับ

ปราวณี

การให้สารไอโอดีนแก่เด็กนักเรียนใน ๑๑๕ โรงเรียน คงต้องใช้งบประมาณมากพอสมควร เกลือไอโอดีนได้มาจากที่ไหน หรือพระองค์พระราชทานให้คะ

นพ. รัชชัชย

งบประมาณมีครับ ทางกรมอนามัยได้รับการสนับสนุนจากทางรัฐบาล ที่เราเน้นคือน้ำไอโอดีนที่เราต้องการจะให้แก่ประชาชนทุกคนในพื้นที่ห่างไกลและจังหวัดใกล้เคียง เราช่วยได้มาก ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานนาน ขณะนี้ได้ดำเนินการไปเพียง ๓-๔ เดือน แต่ถ้าได้ดำเนินการอย่างนี้ต่อไปอีก ๑-๒ ปี คิดว่าภาวะโภชนาการทั่วไปจะดีขึ้นมากครับ

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

ส่วนทางด้านกรมอาชีวศึกษาจะได้รับแนวพระราชดำริดำเนินการในโครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอย่างไรนั้น นายอาทร จันทวิมล รองอธิบดีกรมอาชีวศึกษา จะเล่าให้ฟังดังนี้คะ

นายอาทร

เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๓ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านลาดเรือ อำเภอลาดหญ้า จังหวัดพิษณุโลก ทอดพระเนตรเห็นประชาชนที่มาเฝ้ารับเสด็จบางคนเป็นคอพอก เมื่อเสด็จฯ กลับถึงจังหวัดพิษณุโลก ก็ได้ทรงรับสั่งให้อาจารย์พิศิษฐ์ ศศิผลิน และกระผมเข้าเฝ้าฯ และได้พระราชทานพระราชดำริว่า ควรจะหาวิธีการที่จะบรรเทาแก้ปัญหารีเอียงคอพอกและโรคเอ๋อ ซึ่งเป็นโรคที่เกิดจากขาดสารไอโอดีน ทรงเล่าว่า เมื่อทรงพระเยาว์นั้น ได้ทรงนำเอาเกลือไอโอดีนจากคุณหมอร่วมไทร สุวรรณณิก ขึ้นเฮลิคอปเตอร์ไปแจกประชาชนตามหมู่บ้านทางภาคเหนือ ดังนั้น จึงทรงมีพระราชดำริที่จะให้ช่วยกันหาทางแก้ไขการขาดสารไอโอดีน คือกรมอนามัยก็ได้ดำเนินการมานานแล้ว แต่ว่าจะทรงช่วยให้เข้มแข็งมากขึ้น โดยทรงให้เน้นหนักในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งมีโครงการอาหารกลางวันตามพระราชดำริ และกรมอาชีวศึกษาก็ได้รับพระราชดำริในโครงการอาหารกลางวัน และโครงการฝึกอาชีพฯ อยู่แล้ว ดังนั้น ก็ได้มีการดำเนินการโครงการนี้ขึ้นมาครับ

ปราณี เมื่อกรมอาชีวศึกษาได้รับแนวพระราชดำรินี้ในเรื่องนี้จากพระองค์ท่านแล้ว ทางกรมอาชีวศึกษาได้ดำเนินการอย่างไรและที่ไหนบ้างคะ

นายอาทร สำหรับกรมอาชีวศึกษานั้นก็ได้เริ่มต้นในการศึกษาหาข้อมูลว่าที่จังหวัดต่างๆ นั้นมีปัญหาอย่างไรและเราจะดำเนินการแก้ไขอย่างไร เราก็วิเคราะห์ได้ว่า ขณะนี้มีปัญหาเรื่องน้ำเสริมไอโอดีนบางจุดเขาไม่นิยมส่วนเรื่องเกลือไอโอดีนก็ยังเข้าไม่ถึงจุดและยังมีราคาแพงอยู่ ดังนั้น กรมอาชีวศึกษาจึงได้หารือกับกรมอนามัยและหน่วยเวชศาสตร์นิวเคลียร์โรงพยาบาลศิริราช คิดสร้างเครื่องผลิตเกลือผสมไอโอดีนขึ้นมา โดยมอบหมายให้ทางวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่เป็นผู้ดำเนินการ เราได้สร้างเครื่องผลิตเกลือไอโอดีนเครื่องแรกสำเร็จเรียบร้อยแล้ว และขณะนี้ได้นำไปติดตั้งที่โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทรที่เชียงใหม่ และได้ดำเนินการผลิตสำหรับล็อตแรก เราทำการผลิตไปแล้ว ๒ แสนซอง เพื่อใช้ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือในพื้นที่ที่มีการขาดสารไอโอดีนสูง ซึ่งคาดว่าจะมีเด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่อยู่ในภาวะนี้ประมาณ ๕,๐๐๐ คน ขณะนี้เราได้รับความร่วมมือจาก ๒ หน่วยงาน คือ มูลนิธิธารน้ำใจ และบริษัทซีคอนบริจาคเงินหน่วยละ ๑ แสนบาท เป็น ๒ แสนบาท เพื่อซื้อเกลือมาผลิตทำเกลืออนามัยนี้ ซึ่งเงิน ๒ แสนบาทนั้นจะพอสำหรับนักเรียน ๕,๐๐๐ คนเป็นเวลา ๑ ปีครับ

ปราณี เกลืออนามัยที่กรมอาชีวศึกษาได้ผลิตขึ้นมาเองนี้ ท่านรองอธิบดีพอจะย่ำได้ไหมว่าจะเป็เกลือที่มีสารไอโอดีนที่ถูกต้องและสามารถจะขจัดโรคคอพอกได้

นายอาทร เรื่องคุณภาพในการผลิตนี้ เราได้รับการรับรองจากหน่วยเวชศาสตร์นิวเคลียร์ โรงพยาบาลศิริราช โดยเราได้ชักตัวอย่างทุกๆ ๑๐๐ มัด เราได้ชักตัวอย่างขึ้นเครื่องบินมาตรวจสอบที่โรงพยาบาลศิริราช และได้รับการรับรองเป็นหนังสือจากโรงพยาบาลว่า เกลืออนามัยที่ผลิตขึ้นนี้มีไอโอดีนในปริมาณที่เหมาะสมครับ

ปราณี เกลืออนามัยของกรมอาชีวศึกษาที่ผลิตขึ้นจำนวน ๒ แสนซอง เพื่อแจกแก่เด็กนักเรียน ๕,๐๐๐ คน จะเริ่มดำเนินการแจกจ่ายได้เมื่อไรคะ

นายอาทร

เกลืออนามัยนี้จะแจกในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทุกแห่งในวันพระราชสมภพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นะครับ หมายความว่า นับตั้งแต่วันพระราชสมภพครบ ๓ รอบนี้ นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทุกคนในพื้นที่ที่ขาดสารไอโอดีนจำนวน ๕,๐๐๐ คน จะได้รับเกลือไอโอดีนนี้เป็นเวลา ๑ ปี โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายนะครับ

ปราวณี

นอกจากจะแจกจ่ายแก่นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแล้ว ทางกรมอาชีวศึกษายังมีโครงการที่จะแจกจ่ายไปยังครอบครัวของเด็กเหล่านั้นด้วยไหมคะ

นายอาทร

ในเรื่องครอบครัวก็ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับเรื่องนี้ คือถ้าเราแจกเกลือไอโอดีนถึงนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแล้ว ก็จะปรากฏว่าตัวเลขการขาดสารไอโอดีนบางที่ไม่ลดลง เพราะว่ารุ่นน้องรุ่นใหม่ขาดสารไอโอดีนมาจากบ้าน เพราะฉะนั้น จึงทรงมีพระราชดำริว่า ควรจะหาทางให้เกลือไอโอดีนไปถึงครอบครัวด้วย ซึ่งในเรื่องนี้ผมก็ได้กะประมาณว่า ถ้าแจกเกลือไอโอดีนเฉพาะนักเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ๕,๐๐๐ คน ใช้เงินประมาณ ๒ แสนบาท ต่อไปถ้าแจกไปถึงครอบครัวด้วย จะใช้เงินประมาณ ๑ ล้าน ๕ แสนบาทต่อปี ถ้าเรามีเงินต้นฝากธนาคารสัก ๒ ล้านบาท เราจะได้ดอกเบี้ยประมาณ ๒ แสนบาท ซึ่งจะพอสำหรับนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ๕,๐๐๐ คน ถ้าเรามีเงินต้นซัก ๑๐ ล้านบาท เราจะได้ดอกเบี้ยประมาณ ๑ ล้าน ๒ แสนถึง ๑ ล้าน ๕ แสนบาท ก็จะพอสำหรับให้นักเรียนและครอบครัวมีเกลือไอโอดีนตลอดไปนะครับ เพราะฉะนั้น คงจะต้องคิดกันว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะหาเงินสัก ๑๐ ล้านบาทมาเพื่อจะได้มีเกลือไอโอดีนให้แก่บุคคลเป้าหมายทั้งหมดนี้ตลอดไปครับ

ปราวณี

ดิฉันคิดว่า โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะสำเร็จไม่ได้ ถ้าหากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่นใช่ไหมคะ

นายอาทร

เรื่องความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่นมีความสำคัญมาก เพราะฉะนั้น เราทุกคนควรจะร่วมกันให้ความรู้และร่วมกันรณรงค์ในเรื่องนี้ ท่านผู้ฟังที่อยู่ห่างไกลทะเลก็ควรจะหาของทะเลหรือเกลือทะเลรับประทาน

บ้าง ถ้าหาไม่ได้หรือราคาแพงก็ควรจะหาเกลือผสมไอโอดีน ซึ่งมีชื่อเรียกว่าเกลืออนามัย ท่านสามารถติดต่อกับสาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัดเพื่อขอซื้อเกลือไอโอดีนราคาถูก ซองละ ๑ บาทเท่านั้น ที่สาธารณสุขจังหวัดต้องป้องกันตั้งแต่วันนี้ ตั้งแต่เด็ก ๆ ต้องทานน้ำหรือเกลือผสมไอโอดีนทุกวันเลยนะครับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านผู้ฟังที่อยู่ทางภาคเหนือตั้งที่ผมกล่าวมาแล้ว ป้องกันเสียตั้งแต่วันนี้ ดีกว่าเสียใจในวันหลังครับ

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ สุขภาพอนามัยของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ถ้าประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนมีสุขภาพอนามัยไม่แข็งแรง สติปัญญาด้อย พวกเขาจะไม่สามารถช่วยพัฒนาสังคม กลับเป็นภาระของสังคมที่ต้องช่วยเหลือพวกเขาแทน พระกรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงห่วงใยสุขภาพอนามัยและโภชนาการของเด็กๆ ในชนบทที่ห่างไกล ที่ซึ่งยากจะได้รับ การเหลียวแลเอาใจใส่ได้ทั่วถึงนั้น จึงมีค่ามากมายเหลือคณานับ ดังนั้น ในโอกาสที่พระองค์ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๓ รอบในปีนี้ ประชาชนชาวไทยทุกคนก็สามารถปฏิบัติตน ปฏิบัติหน้าที่ และบำเพ็ญสาธารณกุศลต่างๆ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระองค์ได้ ตามที่นายแพทย์ รัชชัช มุ่งการดี อธิบดีกรมอนามัย และนายอาทร จันทวิมล รองอธิบดี กรมอาชีวศึกษา ได้แสดงความคิดเห็นและให้คำแนะนำไว้ดังนี้คะ

นพ. รัชชัช

เป็นพระกรุณาธิคุณอย่างยิ่งนะครับ ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงมีพระดำริเกี่ยวกับโครงการโภชนาการ และผลของการดำเนินการของโครงการนี้ยังมีประโยชน์ไปถึงงานในโครงการอื่นๆ ด้วย ทางกรมอนามัยก็ได้รับความรู้จากโครงการพระดำริของพระองค์มาตั้งเป็นนโยบายในการวางแผนครอบครัว พระองค์ทรงเอาพระทัยใส่ต่อโครงการในพระราชดำริเป็นอย่างมาก ดูแลในเรื่องเด็กนักเรียน ดูแลเรื่องอาหาร โภชนาการ และเรื่องอื่นๆ ที่จะเป็นเรื่องที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นอย่างดีครับ เป็นพระกรุณาธิคุณแก่ประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่งครับ ผมคิดว่าประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมทั้งในด้านความประพฤติ ทั้งในด้านสุขภาพอนามัย ให้เอาใจใส่ทั้งสุขภาพของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น ผมคิดว่าเมื่อประชาชนทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คงจะเป็นที่

พอพระทัยของพระองค์ท่านเป็นอย่างยิ่งครับ

เพลง

ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่ประเทศและชาวไทย..... ทรงพระเจริญ

นายอาหาร

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสนพระทัยในเรื่องเด็กๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการขาดอาหาร และขาดสารอาหาร เพราะฉะนั้นผมคิดว่าพวกเราประชาชนทุกคนสามารถสนองพระดำริของพระองค์ได้โดยช่วยกันรณรงค์แก้ปัญหาการขาดสารอาหารในเด็กๆ โรงเรียนห่างไกลที่ไหนก็ได้ เช่น ให้มีการเลี้ยงไก่ และไก่ก็ไข่ออกมา เด็กก็ได้กินไข่ หรือการรณรงค์ทำนํ้านมถั่วเหลือง เด็กจะได้กินนมถั่วเหลือง จะได้ไม่ขาดสารโปรตีน อาจจะจัดให้มีโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนต่างๆ อันนี้ผมคิดว่าควรจะทำเป็นโครงการระยะยาว มิใช่ไปเลี้ยงอาหารเพียงวันเดียว วันพระราชสมภพอย่างนี้ ก็คงจะยังไม่เพียงพอ ถ้าสามารถทำอะไรให้ต่อเนื่องไปได้ทั้งปีก็จะเป็นการดี และเป็นการสนองพระดำริ ซึ่งพวกเราสามารถทำได้ในกำลังของแต่ละคนนะครับ

เพลง

ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่ประเทศและชาวไทย..... ทรงพระเจริญ

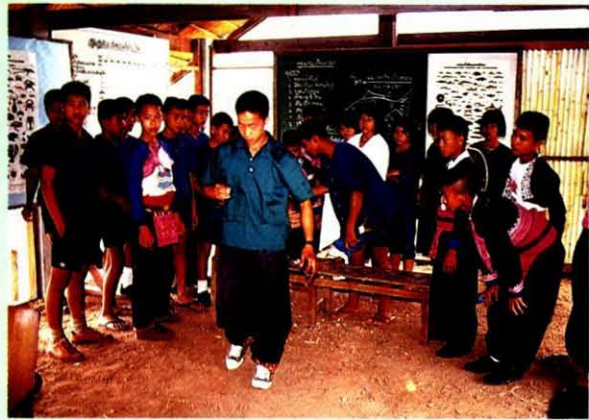

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธาน
เปิดการประชุมสัมมนาในระดับชาติเรื่อง “การกำจัดโรคขาดสารไอโอดีนให้หมดจากประเทศไทย”

การให้ความรู้เรื่องสารไอโอดีน และแจกเกลืออนามัยแก่นักเรียนชายแดน

โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

กิจกรรมของนักเรียนทั้งในชั้นเรียนและกิจกรรมเสริมด้านการเกษตรและหัตถกรรม

โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. โกวิท วรพิพัฒน์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เขยกลั่นเทศ

ไตเติ้ลรายการ “จากฟ้า...สู่ดิน”

เสียงพูดเด็กผู้หญิง “ท่านนี่ขยัน ไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อยเลย แทนที่ท่านจะเอาเวลาไปพักผ่อนบ้าง”

เสียงเด็กผู้ชาย “ท่านเป็นคนที่ไม่ต้องอวดใคร เป็นคนที่ให้ความสำคัญแก่ประชาชน ไม่ว่าจะยากลำบากแค่ไหน พระองค์ก็จะเสด็จ ไปหา ผมคิดว่าไม่มีสิ่งใดที่จะหาที่สุดได้ครับ”

เสียงเด็กผู้หญิง “ก็รู้สึกว่าเขาซึ่งในพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ท่านที่เสด็จ มา ณ ที่นี้”

เสียงผู้ชาย “ผมมีความรู้สึกว่าคุณนั้นมีพระมหากษัตริย์คุณยิ่ง พระองค์ได้เยี่ยมเยียนประชาชน แล้วก็ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน และเด็กนักเรียนชาวเขาชาวเกาะและที่อยู่ชายแดนซึ่งขาดการศึกษา พระองค์ก็ให้การสนับสนุน รู้สึกดีใจเป็นอย่างยิ่งที่พระองค์เสด็จ มาให้กำลังใจแก่ประชาชนครับ”

บรรยาย (พัชรินทร์) นี่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความรู้สึกของเด็กนักเรียนที่มีต่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระผู้เป็นแสงสว่างให้กับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาเล่าเรียน ที่อยู่ตามท้องถื่นทุรกันดารและห่างไกล การคมนาคม

เพลงบรรเลง เพลงแสงเทียน...

บรรยาย (พัชรินทร์) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักดีว่า การศึกษาช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และจะส่งผลไปถึงสังคม ครอบครัวยุคใหม่ และประเทศชาติในที่สุด ทรงสนพระทัยที่จะให้เด็กไทยได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน จึงทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการศึกษาในโครงการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริม โดยเฉพาะเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาเพราะเหตุที่ยากจนหรือไม่มีสถานที่ศึกษาต่อ แต่มีความตั้งใจที่จะศึกษาเล่าเรียนต่อไป และนี่เองจึงทำให้เกิด โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังที่ ดร. โกวิท วรพิพัฒน์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร. โกวิท สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ของเรานี้ ท่านได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นประจำและบ่อยๆ ด้วย การได้ไปพบความลำบากของนักเรียน แล้วการที่เด็กจบ ป.๖ จากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนต่างๆ นี้ โอกาสที่จะเข้าเรียนต่อ ม.๑ ในท้องถิ่นก็ไม่ค่อยมี เพราะฉะนั้น พระองค์ท่านก็พยายามที่จะหาทางให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสได้เรียนต่อ บังเอิญโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ซึ่งทางกรมสามัญศึกษาจัดอยู่มีอยู่ทุกภูมิภาค แล้วก็วัตถุประสงค์ใหญ่ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ก็คือต้องการที่จะรับเด็กที่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียนมัธยมต่างๆ ไป หรือเป็นเด็กที่ไม่สามารถที่จะไปเรียนโรงเรียนมัธยมได้เพราะเหตุยากจนมากๆ ต้องการรับเด็กที่มีความยากลำบากตามโอกาสต่างๆ เหล่านี้ด้วย พระองค์ทรงทราบก็ได้รับสั่งให้ทางกรมสามัญศึกษาพิจารณาว่าจะรับเด็กโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้บ้างมากน้อยเพียงไร ทางเราก็สามารถที่จะรับได้จำนวนหนึ่งเนื่องจากว่าจำนวนหนึ่งที่ว่านี้ก็น้อย เช่น โรงเรียนหนึ่งก็รับได้ประมาณ ๗๐ คนต่อปี พระองค์ท่านก็คิดว่า ถ้าเด็กตำรวจตระเวนชายแดนที่พระองค์ท่านต้องการให้ได้รับการศึกษาต่อมาแทรกในจำนวน ๗๐ คน ก็ยิ่งทำให้จำนวนที่จะรับเด็กจากที่ต่างๆ น้อยลงไป เพราะฉะนั้น เป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นที่ได้ให้ทุนพิเศษมาอีก เช่น ในปี ๒๕๓๑ ทรงให้มา ๑๗ ทุน ปี ๒๕๓๒ จำนวน ๓๘ ทุน ปี ๒๕๓๓ ทรงให้มาเท่ากับปี ๒๕๓๒

คือ ๓๘ รุ่น รวมกันขณะนี้ให้มาถึงประมาณ ๘๐ รุ่น ๘๐ รุ่นนี้ก็เป็
จำนวนนักเรียนเกินเพิ่มเติมจากที่ทางกรมสามัญศึกษาจัดทุนมาให้
เรียนยากจนต่าง ๆ ที่อยู่กระจัดกระจาย มาเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
ทำให้เราได้สอนเด็กศึกษาสงเคราะห์มากขึ้น อันนี้ขณะนี้ก็เป็นจำนวน
ประมาณ ๘๐ คน ที่เป็นนักเรียนในพระบรมราชานุเคราะห์ของ สมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครับ.

พัชรินทร์

ที่นี้ในหลักเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกนักเรียนทุนในพระบรม
ราชานุเคราะห์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นี้
ทางกรมสามัญศึกษามีขั้นตอนหรือว่าหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกอย่างไรคะ

ดร. โกวิท

คือเนื่องจากว่าเด็กเหล่านี้เป็นเด็กซึ่งอยู่ในความดูแลของตำรวจ
ตระเวนชายแดนมาก่อนในตอนเรียนประถมศึกษา แล้วก็ทุนนี้เป็นทุนที่
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานมาจากใน
วังผ่านสำนักพระราชเลขานุการ สำนักพระราชวัง แล้วก็ทางเราซึ่งเป็นฝ่าย
ดูแลโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เพราะฉะนั้น ในการคัดเลือกก็มีการตั้ง
กรรมการ ขึ้นถึง ๓ ฝ่าย คัดเลือก อันแรกนี้ เราก็ให้ทางโรงเรียนตำรวจ
ตระเวนชายแดนคัดเลือกก่อนเป็นอันดับแรก เป็นนักเรียนดี มีลักษณะ
เป็นผู้นำ มีผลการเรียนเกรดตั้งแต่ ๒.๕ ขึ้นไป อันนี้ก็เป็นเรื่องแรกที่จะ
คัดเลือก แล้วก็สมัครใจที่จะเรียน อันที่สอง เมื่อตำรวจตระเวนชายแดน
คัดเลือกมาแล้ว ทางทั้ง ๓ ฝ่ายนี้ก็มีการสอบ มีการสัมภาษณ์ เพื่อดู
ความเป็นผู้นำ เพราะว่าเด็กเหล่านี้ถ้ามาอยู่กับเรา กินนอนนี้ ถ้ามีศักย
ภาพสูง เราสามารถที่จะฝึกอบรมให้เป็นผู้ให้ได้ แล้วก็ มีศักยภาพในการ
เรียนสูงด้วย เพราะฉะนั้น อันนี้ก็เป็เกณฑ์ในการที่จะพิจารณาคัดเลือก
เข้าเรียนในโรงเรียนของเราครับ.

พัชรินทร์

สำหรับเด็กที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเป็นนักเรียนทุนของสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แล้ว จะมีการเรียน หรือว่า
การกินอยู่ หรือว่าการดำเนินชีวิต เหมือนเด็กปกติทั่วไปหรือว่าอย่างไรคะ

ดร. โกวิท

เหมือนกับเด็กที่ได้รับทุนงบประมาณปกติทุกคน คือได้มา กิน
นอนในโรงเรียน แล้วก็เนื่องจากว่า เราทราบว่าเด็กเหล่านี้จะต้องเป็นผู้นำ
ของชุมชน อาจจะต้องมีความมั่นใจว่าตัวเองสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้
และสามารถจะชักนำคนอื่นให้ปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นได้ด้วย

เพราะฉะนั้น ตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ซึ่งเป็นโรงเรียน
กินนอน จะได้ฝึกการทำงาน ความมีระเบียบวินัย ความสะอาดมาก ผม
เคยใช้คำพูดบรรยายลักษณะของเด็กศึกษาสงเคราะห์ว่า เป็นโรงเรียน
ภปร. ราชวิทยาลัยสำหรับคนยาก หรือวชิราวุธวิทยาลัยสำหรับคนยาก
เป็นโรงเรียนกินนอนซึ่งตั้งใจฝึกความเป็นสุภาพบุรุษ สุภาพสตรี ความ
เป็นผู้นำให้เกิดขึ้นในตัวคน เพราะฉะนั้น เด็กเหล่านี้นอกจากจะเรียน
หนังสือตามธรรมดาแล้ว เด็กเหล่านี้จะปลูกผักปลูกหญ้า นำความรู้ทาง
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในสภาพของตัวเอง แล้วตอนหลังๆ
นี้ เราพยายามเน้นในเรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม จัดตั้งบริษัทสมมุติ มีนิ-
คมอปานี อะไรต่างๆ ทำการเกษตร ทำการอะไรต่างๆ เพราะฉะนั้น โดย
เฉพาะนักเรียนทุนของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ของเราก็จะมีพิเศษว่านักเรียนทุนธรรมดาอยู่นิดหนึ่ง คือ พระองค์
ท่านจะให้ทุนมากกว่านักเรียนปกติ คนละ ๔๐๐ บาท คือนักเรียนปกติที่
รับเงินจากสำนักงานงบประมาณจะได้คนละปีละ ๔,๘๐๐ บาท พระองค์ท่าน
ให้ไว้ ๕,๒๐๐ บาทต่อคน อีก ๔๐๐ บาทนี้ พระองค์ท่านให้สำหรับเป็น
ทุนในการลงทุนประกอบอาชีพเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน เพราะฉะนั้น
เขาจะไปทำกินโดยที่ไม่เป็นการขัดต่อการเรียนการสอน ไม่เสียผลการเรียน."

เพลงบรรเลง เพลงพระราชนิพนธ์.....

บรรยาย (พัชรินทร์) นักเรียนในพระบรมราชานุเคราะห์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี หรือที่เรียกกันว่า นักเรียนทุนสมเด็จพระเทพฯ คน
หนึ่ง ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ได้เล่า-
ให้ฟังถึงการที่ได้เข้ามาเป็นนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ของสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และความรู้สึกที่มีต่อพระองค์

เด็กนักเรียนหญิง "หลังจากที่หนูจบจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ ๖ แล้ว ทางกองกำกับก็ได้ให้ครูที่โรงเรียนนั้นมาคัด
เลือกเด็กที่เรียนดี ทั้งนิสัยดี และในด้านอะไรหลายๆ อย่างค่ะ และก็คณะ
ครูทางโรงเรียนนั้นก็ลงมติให้หนูนั้นรับทุน หนูก็ไม่ทราบว่าได้เรียนที่ไหน
นะคะ พอมาวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๓๑ ทางคณะครูบาอาจารย์ที่
โรงเรียนนั้นก็แจ้งให้หนูทราบว่า หนูจะต้องมาเรียนต่อที่นี่ โดยเป็นเด็ก
นักเรียนทุนของสมเด็จพระเทพฯ หนูก็ได้มาเรียนที่นี่ โดยพระองค์ท่าน

ใช้ทรัพย์สินของพระองค์เอง ทรงให้พวกหนูใช้ปีหนึ่ง ๔,๘๐๐ บาท ค่าใช้จ่ายทั้งหมด ค่าที่พัก ค่าอาหารการกินอยู่ ตลอดจนเสื้อผ้า อะไรเหล่านี้ พระองค์ทรงให้ใช้จาก ๔,๘๐๐ บาทนั้น ปีหนึ่งก็จะเหลืออยู่ ๔๐๐ บาท เหลืออยู่ ๔๐๐ บาทนี้ พวกหนูก็นำไปฝากธนาคาร แล้วก็เวลาถ้าทำอะไรต้องการจะจ่ายเงิน พวกหนูก็จะเบิกมาใช้ได้ อย่างเช่น จะทำงานแบบโครงการบริษัท เช่น พวกปลูกผัก หนูไม่มีทุน ก็เบิกเงินทุนนั้น สามารถมาปลูกผัก แล้วก็สามารถเป็นรายได้ในระหว่างเรียนได้ค่ะ

พระองค์ท่านทรงมีความกรุณาต่อพวกหนูมาก พวกหนูก็ไม่ทราบว่ ถ้าพระองค์ท่านไม่ให้ทุนการศึกษาแก่หนู หนูจะได้เรียนมาจนถึงมัธยมปีที่ ๓ นี้หรือไม่ เพราะหนูเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งมีแค่ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เท่านั้น พระองค์ก็ให้ทุนการศึกษา จนหนูได้เรียนถึงขณะนี้ พระองค์ท่านทรงเป็นขวัญใจของชาวไทย และเป็นขวัญใจของพวกหนู พวกหนูไม่มีอะไรตอบแทนพระคุณท่าน นอกจากจะเป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ และเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติค่ะ。”

เพลงบรรเลง

เพลงแสงเทียน...

บรรยาย (พัชรินทร์)

ไม่ว่าจะเสด็จฯ ไปที่แห่งไหน ที่ใดที่มีโรงเรียน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะทรงไปเยี่ยมเยียนเสมอ ดร. โกวิท วรพิพัฒน์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ได้เล่าให้ฟังถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ในการเสด็จพระราชดำเนิน และทรงชี้แนะแนวทางต่างๆ ให้กับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนศึกษาพิเศษของกรมสามัญศึกษาว่า

ดร. โกวิท

พูดถึงสมเด็จพระเทพฯ กับโรงเรียนในกรมสามัญศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ศึกษาพิเศษต่างๆ นี้ ผมอยากจะเรียนว่า นอกจากจะทรงให้ทุนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แล้ว ยังทรงอุปการะนักเรียนหูหนวก ตาบอด นักเรียนพิการต่างๆ อีกเป็นจำนวนมาก ทรงไปให้เรียนในโรงเรียนหูหนวก โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนสอนเด็กพิการ ซึ่งก็ให้ทุนโดยตรงต่อโรงเรียนไปเลย แล้วทางโรงเรียนก็ประสานงานกับทางกรมสามัญศึกษา อันนี้ก็เป็นสิ่งซึ่งพวกเราสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นอย่างยิ่ง แล้วก็ฟังๆ คล้ายๆ กับว่า จุดใหญ่ที่พระองค์ช่วยเหลือเรา คือการให้ทุนกับเด็กแท่ที่จริงมากกว่านี้มากมายนัก สิ่งซึ่งพวกเราสำนึกในพระกรุณาธิคุณ

เป็นอย่างยิ่ง อย่างสูงล้ำพัน ก็คือ การที่ทรงเสด็จ เยี่ยมโรงเรียนศึกษา-
สงเคราะห์และศึกษาพิเศษต่างๆ เป็นประจำ ไม่ว่าจะเสด็จ ไปไหน การ
เสด็จ เยี่ยมนี้ นอกจากจะเสด็จ เยี่ยมนักเรียนในพระบรมราชานุเคราะห์
ในพระบรมราชูปถัมภ์แล้ว ยังเสด็จ เยี่ยมนักเรียนอื่นๆ ทั้งโรงเรียน เติ
นรอบบริเวณโรงเรียน แล้วก็ครูอาจารย์ ผู้บริหารการศึกษาทั้งหลาย ก็ทรง
เป็นขวัญและกำลังใจ เพราะฉะนั้น พระองค์ท่านรู้เรื่องเกี่ยวกับโรงเรียน
การศึกษาพิเศษ การศึกษาสงเคราะห์ อย่างละเอียด รู้จักเด็กด้วย รู้จักเด็ก
รู้จักครู เพราะฉะนั้นทำให้พวกเราซึ่งบางที่ทำงานเหนื่อยๆ ก็นึกถึงพระ-
องค์ท่านซึ่งเหนื่อยกว่าเรามาก ก็ทำให้เรามีแรงมากมายที่จะทำงานนี้เต็ม
ที่ครับ.

พัชรินทร์

จากการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนศึกษา-
พิเศษของกรมสามัญศึกษา เพื่อเด็กที่ด้อยโอกาสต่างๆ นั้นนะคะ พระองค์
ทรงมีรับสั่งอะไรเพิ่มเติม หรือว่าทรงชี้แนะในแนวทางบ้างหรือไม่คะ

ดร. โกวิท

ก็มากมายครับ ยกตัวอย่างเช่น เด็กทางภาคเหนือขาดไอโอดีน
เป็นโรคคอพอกกันมากๆ นี่ เสด็จ โรงเรียนโสตศึกษา คือโรงเรียนเด็กหู
หนวกที่ภาคเหนือ ก็รับสั่งให้เด็กเหล่านี้ประกอบอาชีพอิสระเพิ่มเติมเพื่อ
การมีรายได้ระหว่างเรียน ทรงรับสั่งว่าทำไมไม่ทำเกลือไอโอดีนขาย เรื่อง
เด็กปลูกผักทำสวนครัว ก็ทรงรับสั่งเรื่องผักที่ปลูกง่ายๆ เหมาะกับเด็ก
ที่จะปลูก เช่น ตะไคร้ ขิง ข่า กล้วยน้ำว่า อะไรต่างๆ นี่ เด็กก็ได้ทำ แล้ว
ก็เป็นที่ภาคภูมิใจ เสด็จ เยี่ยมโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่เมื่อต้น
เดือนที่แล้ว ได้ทรงเห็นนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ขยายชั้นเรียน
ขึ้นถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา ก็ทรงชื่นชม เพราะเด็กเหล่านี้ถ้าเรียนประถม
แล้วออกไปเลยนี้ ความเป็นผู้นำก็อาจจะอยู่ได้ไม่นานและไม่แน่น เพราะ
ฉะนั้น การที่ขยายไปถึงมัธยม ก็ทรงชื่นชม แต่ว่าการขยายของเรานี้
ขยายมัธยมเพิ่มไปชั้นหนึ่ง ก็ต้องลดประถมลงชั้นหนึ่ง พระองค์ท่านก็
ทรงรู้สึกเสียดาย เพราะว่าโอกาสของเด็กซึ่งเรียนประถมที่อยู่กระจัด
กระจายทั่วไป ไม่สามารถจะเรียนในโรงเรียนท้องถิ่นได้ ก็จะลดน้อยไป
พระองค์ก็พระราชทานเงินจำนวน ๔๐๐,๐๐๐ บาท (สี่แสนบาท) เพื่อให้
รับเด็กประถมปีที่ ๑ ให้จำนวนเท่าเดิม โดยไม่ต้องลดชั้น อันนี้ก็

เรื่องที่เราสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นอย่างยิ่ง อีกเรื่องหนึ่งซึ่งทรงมีพระดำรัส คือ เรื่องของห้องสมุด ทรงอยากเห็นห้องสมุดที่มีหนังสือที่ค่อนข้างจะทันสมัย มีหนังสือซึ่งมีความจำเป็นที่นักเรียนไทย เด็กไทย ควรจะอ่าน แล้วก็เรื่องที่พระองค์ทรงรับสั่งเป็นการย้ำความเชื่อของพวกเรา ก็คือว่า การเรียนหนังสือ การเรียนรู้ต่างๆ นี้ ถ้าไม่ได้ทำ มันจะไม่เข้าไปในเลือดในเนื้อ มันจะไม่เข้าใจลึกซึ้ง เพราะฉะนั้น อะไรก็ตามถ้าเรียนโดยการปฏิบัติได้ ทรงรับสั่งให้พยายามทำ จะได้เข้าใจจริง จะได้มั่นใจในวิชาความรู้ที่เรียน เพราะฉะนั้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ก็เป็นแนวพระราชดำริ ซึ่งพวกเราถือถือเป็นหลักในการปฏิบัติงานครับ.

เพลงบรรเลง เพลงพระราชนิพนธ์...

บรรยาย (พัชรินทร์) ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงได้เกิดขึ้น และดำเนินมาตราบเท่าทุกวันนี้

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านทอน จังหวัดนราธิวาส

ทรงเลี้ยงพะของโครงการศูนย์เด็กเล็กบ้านทอน เพื่อใช้ประกอบการสอน ให้เด็กได้มีกิจกรรมร่วมและอาหารบริโภค (น้านมพะ)

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอันเนื่องมาจาก โครงการพระราชดำริบ้านทอน จังหวัดนราธิวาส

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. ยุวัฒน์ วุฒิเมธี

อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน

น.ส. เดือนเพ็ญ สังฆฤกษ์

ผู้อำนวยการกองพัฒนาสตรีและเด็ก กรมการพัฒนาชุมชน

นายวิจิตร สัมฤทธิ์กุล

พัฒนาการจังหวัดนราธิวาส

นางจินดา บุษบรรณ

หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพและรักษาพยาบาล

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนราธิวาส

นายวารินทร์ บุษบรรณ

เกษตรจังหวัดนราธิวาส

นายคำรณ ทองใหญ่

ปลุสสัตว์จังหวัดนราธิวาส

นายสะตะปา บินดอเลาะ

กำนันตำบลโลกเคียน

ผู้จัดรายการ

อรุณี แดงพันธ์

ไต่เต็ลรายการ

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (อรุณี)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กเล็กก่อนวัยเรียน นับเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ ประกอบกับระหว่างเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในท้องถิ่นทุรกันดารนั้น พระองค์ทรงพบเห็นเด็กเล็กๆ มีสภาพความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น ขาดการพัฒนาทางร่างกาย สมอง และจิตใจ ทรงเป็นห่วงว่าเด็กเหล่านี้จะเติบโตขึ้นมาอย่างไม่สมบูรณ์ จึงทรงมีพระดำริให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือกันพัฒนาเด็กเล็กในทุกๆ ด้าน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จังหวัดนราธิวาส ก็เป็นส่วนหนึ่งของพระราชดำรินี้ดังกล่าว ซึ่งนอกจาก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ จะพระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์เพื่อจัดสร้างและดำเนินงานแล้ว ยังทรงติดตามดูแลผลงานการพัฒนาเด็กเล็กในศูนย์อย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งทรงให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้วย ดังที่นายยูวัฒน์ วุฒิเมธี อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนฯ ในการจัดสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่จังหวัดนราธิวาส จะได้เล่าให้ฟังต่อไป

ดร. ยูวัฒน์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงสนพระทัยในเรื่องของการพัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วก็ได้ ทรงให้คำแนะนำในเรื่องของการพัฒนาเด็กในส่วนที่เกี่ยวกับด้านโภชนาการ และการให้การพัฒนาด้านจิตใจเป็นหลักสำคัญ คือทรงเน้นอย่างมากในเรื่องสุขอนามัยต่างๆ ในการที่จะจัดให้มีโภชนาการที่ถูกต้องอย่างแท้จริงให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเรา ยิ่งกว่านั้น ยังได้ทรงให้คำแนะนำในเรื่องของการที่จะมีเครื่องมือ อุปกรณ์ในการพัฒนาเด็กในด้านของสติปัญญา และความคิดริเริ่ม ตลอดจนการทำงานเป็นหมู่คณะ สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่ท่านให้คำแนะนำมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว ข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชนมีความสำนึกในพระกรุณาธิคุณของพระองค์ท่านเป็นอย่างมาก เพราะตลอดเวลานั้นพระองค์ท่านได้ให้ความสนใจในกิจการโครงการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนของกรมการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก ทุกครั้งที่ได้เสด็จไปยังต่างจังหวัด หรือแปรพระราชฐานไปตามจังหวัดต่างๆ นั้น ก็ทรงออกเยี่ยมเยียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างใกล้ชิด คลุกคลีอยู่กับพ่อแม่พี่น้องและเด็กเล็กๆ ในศูนย์พัฒนาเด็กของกรมการพัฒนาชุมชนของเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรงให้ความเป็นกันเองกับบรรดาพ่อแม่พี่น้องและผู้ปกครองในศูนย์เด็ก และทรงเปิดโอกาสหรือให้โอกาสแก่ผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กต่างๆ ได้เข้าเฝ้าอย่างใกล้ชิด ได้รับคำแนะนำชี้แจงอย่างใกล้ชิดตลอดมา

เพลงบรรเลง

เพลงพระราชนิพนธ์...

อรุณี

น้ำพระทัยของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงมีต่อพสกนิกรนั้นไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา เพศ วัย และสถานที่ แม้ว่าเขาเหล่านั้นจะเป็นเพียงเด็กตัวเล็กๆ ที่อยู่ในจังหวัดชายแดนห่างไกล

ทุรกันดาร อย่างเช่น จังหวัดนราธิวาส ก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก สมเด็จพระเทพรัตนฯ โดยถ้วนทั่ว จะเห็นได้จากการที่ทรงมีพระราชดำริ ให้จัดสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหมู่บ้านที่มีเด็กจำนวนมาก และมีปัญหา ในด้านความเป็นอยู่ โดยพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ในการจัดสร้าง รวมทั้งค่าอาหารกลางวันและอุปกรณ์การเรียนการสอน นอกจากนี้ยังทรง พระเมตตาเสด็จเยี่ยมศูนย์ต่างๆ เหล่านั้น เพื่อทรงติดตามผลการพัฒนา เด็กเป็นประจำทุกปีที่เสด็จแปรพระราชฐาน ณ จังหวัดนราธิวาส การ ดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนี้ มีกรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้ประสาน งาน น.ส. เดือนเพ็ญ สังฆฤกษ์ ผู้อำนวยการกองพัฒนาสตรีและเด็ก กกรมการพัฒนาชุมชน กล่าวถึงผลการดำเนินงานว่า

น.ส. เดือนเพ็ญ

ที่จังหวัดนราธิวาสนี้ เรามีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในพระอุปถัมภ์ จำนวน ๑๓ ศูนย์ แต่ว่าในปีพุทธศักราช ๒๕๓๔ นั้น ได้มีพระราชดำริ ที่จะสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นใหม่อีกแห่งหนึ่ง ที่บ้านทอน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยที่กรมการพัฒนาชุมชนได้รับมอบให้เป็นผู้ประสาน งานในเรื่องนี้ ขณะนี้ก็ได้ดำเนินการในส่วนอื่นๆ ไปแล้ว นอกจากเรื่อง การก่อสร้างที่ยังไม่ได้เริ่มก็ได้มีการคัดเลือกตัวผู้ดูแลเด็กและนำไปฝึกอบรม และมีคณะกรรมการพัฒนาเด็ก เราก็ฝึกอบรมไปแล้ว นอกจากนั้นเราก็กฝีกอบรมเยาวชนให้สร้างสนามเด็กเล่นในบริเวณ นี้ก็เป็นส่วนที่ดำเนินการไปแล้ว สำหรับตัวอาคารนั้น ขณะนี้กำลังเริ่มต้นที่จะก่อสร้าง และก็คาดว่าภายในอีก ๓ เดือนข้างหน้า ตัวอาคารก็คงจะสำเร็จ แล้วก็จะมี เด็กในบริเวณนั้นมาอยู่ในศูนย์เด็กนี้มากพอสมควร ไม่น้อยกว่า ๔๐ คน ในศูนย์นั้น และบ้านทอนนี้เป็นหมู่บ้านชายทะเล เป็นหมู่บ้านชาวประมง แล้วก็ เป็นหมู่บ้านค่อนข้างจะยากจน ฉะนั้น พระเมตตาของสมเด็จพระ เทพรัตนฯ ในครั้งนี้ ก็คงจะมีส่วนที่จะได้ช่วยเหลือเด็กที่มาจาก ครอบครัวยากจนเป็นจำนวนมาก

อรุณี

ท่านผู้ฟังคะ และจากนี้ไป ขอนำท่านไปที่บ้านทอน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งอยู่ในระหว่างเตรียมการจัดสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อันเนื่องมาจากโครงการตามพระราชดำริ รับฟังรายละเอียดในเรื่องนี้จาก นายวิจิตร สัมฤทธิ์กุล พัฒนาการจังหวัดนราธิวาส โดยจะเริ่มที่ความเป็น

นายวิจิตร

มาของโครงการนี้

สำหรับโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามพระราชดำริ เป็นมากก็คือว่า ตามที่สมเด็จพระเทพรัตนฯ ได้เสด็จไปเยี่ยมเยียนราษฎร ศูนย์พัฒนาเด็กเคลื่อนที่ ซึ่งที่ทำการพัฒนาชุมชนจัดขึ้นที่บ้านทอน ตอน นั้นก็อาศัยใต้ถุนอาคารเรียนของโรงเรียนบ้านทอน ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓ และได้ทรงมีพระราชดำริกับเจ้าหน้าที่ให้จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้น เนื่องจากมีเด็กเล็กก่อนวัยเรียนเป็นจำนวนมากที่บ้านทอนนี้ ในโครงการนี้ก็มี วัตถุประสงค์ตามพระราชดำริก็คือว่า *ประการที่หนึ่ง* เพื่อส่งเสริมให้เด็ก ที่มีอายุ ๐-๕ ปีในบ้านทอนและหมู่บ้านใกล้เคียงได้รับการฝึกอบรมเลี้ยง ดูให้เจริญเติบโต ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างถูกต้องและมีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไป *ประการที่สอง* ก็คือว่า เพื่อให้แม่บ้านการเลี้ยงดูเด็กกับบิดามารดา ผู้ปกครอง ให้ได้ใช้เวลาในการประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่ *ประการที่สาม* เพื่อใช้อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์รวมใจของชาวบ้าน โน้มน้าวให้ผู้ ปกครองนำเด็กเข้ามารับการอบรมเลี้ยงดูและเป็นแหล่งส่งเสริมให้ผู้ปกครอง มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้อง วัตถุประสงค์ *ประการสุดท้าย* ก็คือว่า เพื่อพัฒนาเด็กให้มีภาวะโภชนาการดีขึ้น เป็นการ สนับสนุนแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติ สำหรับโครงการพัฒนา- อบรมนี้ก็ได้ออมให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยใช้งบประมาณของงบกลางของ กปร. ที่ใช้ ดำเนินการตามโครงการทั้งสิ้น ๒,๒๗๖,๘๕๔ บาท ในกิจกรรมของโครง- การศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตรงตามโครงการพระราชดำริของบ้านทอน เป็น โครงการซึ่งมีครบวงจร ซึ่งมีกิจกรรมใหญ่ๆ อยู่ทั้งหมด ๓ กิจกรรม *กิจกรรมแรก* ก็คือ การก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งมีเด็กประมาณ ๖๐ คน และแผนงาน *กิจกรรมที่สอง* ที่ว่าให้การสนับสนุนครบวงจรก็ คือ แผนงานปรับปรุงภาวะโภชนาการ โดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็น ศูนย์กลาง ก็มีกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว และผลไม้ และการรณรงค์บริโภคนมถั่วเหลืองให้แก่ผู้ปกครองที่จะนำไป เลี้ยงดูเด็กในครอบครัวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และกิจกรรมที่สองของ

โภชนาการนี้ก็ถือว่า ส่งเสริมให้ผู้ปกครองเลี้ยงเปิดเทศ เพื่อให้มีอาหารบริโภคในครอบครัว และเป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้ครอบครัวที่จะนำไปประกอบคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น กิจกรรมโภชนาการที่เป็นกิจกรรมที่ ๒ ของโครงการนี้คือ กิจกรรมการเลี้ยงไก่ อันนี้ก็เป็น การส่งเสริมให้ผู้ปกครองของเด็กที่มารับการเลี้ยงดูในศูนย์และประชาชนในบ้านทอนได้มีการเลี้ยงไก่เพื่อเสริมอาหารเสริมของหมู่บ้าน และที่สำคัญเพื่อการเลี้ยงดูเด็กของศูนย์ กิจกรรมอีกกิจกรรมหนึ่งของศูนย์ฯ ที่จะดำเนินการตามโครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของที่นี่ก็คือ โครงการอาหารกลางวันของเด็ก โดยใช้อาหารที่พ่อแม่ผู้ปกครองได้รับการส่งเสริมมาเลี้ยงดูเด็ก กิจกรรมอีกกิจกรรมหนึ่ง *กิจกรรมหลัก* ก็คือว่า เพื่อให้ชุมชนสามารถที่จะบริหารชุมชนของตัวเองได้ ก็มีโครงการที่ตามโครงการนี้ก็ใช้งบประมาณที่กล่าวข้างต้นมาใช้ในโครงการฝึกอบรมคนในหมู่บ้าน ได้แก่ ฝึกอบรมกรรมการหมู่บ้าน กรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาท้องถิ่นต่างๆ ของหมู่บ้าน มีความรู้ ความเข้าใจในการบริหาร และการจัดการเพื่อบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเขา ดังนี้คือ โครงการที่เราทำครบวงจร และกิจกรรมอีกกิจกรรมหนึ่งที่เราจัดทำในศูนย์ที่ว่า นอกจากมีศูนย์แล้ว มีตัวอาคารแล้ว มีเครื่องใช้ในศูนย์แล้วยังมีกิจกรรมเครื่องเล่นสำหรับเด็ก ทั้งในร่มและกลางแจ้ง ในการฝึกทักษะทั้งร่างกาย และจิตใจ แล้วก็ฝึกทักษะทางด้าน การเรียนการสอนต่างๆ นั่นคือ กิจกรรมหลักของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทอน *โครงการนี้เมื่อสำเร็จแล้วจะเป็นโครงการครบวงจร ตั้งแต่การเลี้ยงดูเด็ก การให้อาหารเสริมกับผู้ปกครอง ให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการในเด็กและส่งเสริมอาชีพ* ไปด้วย นั่นคือเป้าหมายของโครงการที่พระองค์ท่านได้ดำริไว้

อรุณี

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอันเนื่องมาจากโครงการตามพระราชดำริบ้านทอน จังหวัดนราธิวาส เป็นศูนย์ที่มีการดำเนินงานอย่างครบวงจร ไม่ว่าจะในด้านการเลี้ยงดูเด็ก การส่งเสริมสุขภาพและโภชนาการ ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพให้ผู้ปกครอง ดังนั้น จึงต้องมีหลายหน่วยงานที่เข้าไปร่วมดำเนินการโดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนี้ ในด้านการส่งเสริมสุขภาพและโภชนาการนั้น เป็นหน้าที่ของหน่วยงานสาธารณสุข นางจินดา บุษบรรณ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพและรักษาพยาบาล สำนักงานสาธารณสุข

จังหวัดนราธิวาส เป็นผู้รับผิดชอบ คุณจินดาเล่าถึงภาระหน้าที่ในการดูแลสุขภาพเด็กว่า

นางจินดา

เรื่องส่งเสริมสุขภาพนี่นะคะ เราจะต้องดูแลเด็กไม่ว่าจะอยู่ในศูนย์หรือนอกศูนย์ตั้งแต่เด็กปฏิสนธิจนกระทั่งว่าเขาเข้าสู่วัยเรียนจนมัธยมปลายที่นี้เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็เป็นกลุ่มหนึ่งในกลุ่มทั้งหมดที่เราต้องดูแลสุขภาพเขา เป็นการเรียกว่าเด็กถูกรวบรวมอยู่ในศูนย์โดยพัฒนาชุมชนให้เราได้ดูแลได้สะดวกขึ้น ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เราจะไปดูการเจริญเติบโตของเด็กแบบเผื่อระวังแบบเด็กทั่วๆ ไป คือ จะชั่งน้ำหนักเด็กทุกคนทุก ๙๐ วัน มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานว่า เด็กแต่ละคนนั้นน้ำหนักอยู่ในเกณฑ์ปกติหรือว่าขาดสารอาหารที่เริ่มจะผิดปกติ อย่างที่สาธารณสุขเขาเรียกว่าขาดอาหารระดับหนึ่ง หรือว่าขาดอาหารในเกณฑ์อันตรายระดับสอง หรือว่าถ้าละทิ้งไว้จะเป็นอันตรายระดับสาม เราจะชั่งน้ำหนักเด็กพวกนี้ทุก ๙๐ วัน ถ้าพบว่า ขาดสารอาหารระดับสองหรือสามเด็กเหล่านี้จะต้องได้รับการดูแลโดยชั่งน้ำหนักทุก ๓๐ วัน แล้วก็เน้นหนักให้ได้รับอาหารที่มีประโยชน์ นอกจากนั้นก็ดูแลเรื่องภูมิคุ้มกันโรค ซึ่งเด็กอยู่ในศูนย์นี้ ถ้าตอนที่เขาอายุต่ำกว่า ๑๒ เดือน เขาจะได้รับวัคซีนตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข เมื่อเข้าไปอยู่ในศูนย์ก็ต้องตามให้วัคซีนกระตุ้นดูแลการเจริญเติบโตทั่วไป เราดูหมดไม่ว่าจะเป็นการเจริญเติบโตของแขนขา การใช้มือใช้เท้า หรือว่าฟันของเด็กจะขึ้นตามเกณฑ์หรือเปล่า เราดูหมดคะ ฉะนั้น เราก็คิดว่า หน้าที่ของเราสำหรับศูนย์เด็กนะคะก็เหมือนกับเด็กทั่วๆ ไปที่เราต้องดูแล แต่ทว่าสะดวกขึ้น เพราะศูนย์พัฒนาฯ ที่รวมเด็กไว้ให้เรานะคะ

อรุณี

สำหรับในด้านการส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้ปกครองเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทอนนี้ ทางสำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาสเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งขณะนี้ได้มีการเตรียมการดำเนินงานเพื่อรองรับโครงการแล้ว ดังคำบอกเล่าของนายวารินทร์ บุษบรรณ เกษตรจังหวัดนราธิวาส

นายวารินทร์

สำหรับโครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่บ้านทอนในขณะนี้ เราก็ได้ไปเตรียมโครงการรองรับไว้แล้ว เช่น โครงการปลูกพืช ขณะนี้เราปลูกพืชในบ้านของผู้ปกครองเด็กเล็กทุกคน แล้วก็ในขั้นต่อไปก็เตรียมการในเรื่องของการเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงเป็ดเทศหรือไก่พันธุ์พื้นเมือง และ

อนาคตก็มีโครงการประมงเสริมอีกโครงการหนึ่ง คือ ทางด้านเกษตร เราได้รับความร่วมมือจากกรมประมงและกรมปศุสัตว์ นอกจากนี้ เรายังได้จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งเป็นผู้ปกครองของเด็กเล็ก เราก็จะสนับสนุนโครงการปลูกพืชแล้วก็เลี้ยงสัตว์ให้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะเราเน้นเรื่องการปลูกพืชแล้วก็นำพืชผักต่างๆ มาประกอบอาหารที่บ้าน เพราะว่าที่โรงเรียนหรือที่ศูนย์นี้ เราจะใช้เฉพาะมื้อกลางวันมื้อเดียว ถ้าเราทำที่บ้านจะได้ทั้งมื้อเช้าและมื้อเย็น นอกจากนี้ เรายังอีกกิจกรรมหนึ่งที่เรากำลังทำพิเศษ คือ เราจัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกรขึ้นในหมู่บ้านตอนนี้ ขณะนี้มีสมาชิก ๒๐ คน ซึ่งสมาชิกเหล่านี้เราจะให้เป็นอาสาสมัคร เป็นพี่เลี้ยงเด็กและสำหรับศูนย์เด็ก และเด็กที่ขาดสารอาหารที่บ้านทอน ที่เราให้ความรู้ในเรื่องการปลูกพืช เรื่องการประกอบอาหารหรือเรื่องการเงินนี้ แล้วเด็กพวกนี้อาสาสมัครไปช่วยงานอาสาสมัครของกรมพัฒนาชุมชน ช่วยงานของเกษตรตำบล ช่วยงานของสาธารณสุขในเรื่องอาหารโภชนาการ

อรุณี

นอกจากการปลูกพืชแล้ว การเลี้ยงสัตว์ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งในโครงการส่งเสริมอาชีพให้ผู้ปกครองเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทอนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนราธิวาส นายคำรณทองใหญ่ ปศุสัตว์จังหวัดนราธิวาส เล่าถึงการเตรียมการในเรื่องนี้ว่า

นายคำรณ

โครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่บ้านทอน เป้าหมายเดิมของโครงการเราจะต้องไปทำโครงการเลี้ยงเป็ดไข่ ไก่ไข่ แล้วก็เลี้ยงแพะในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อจะใช้ประกอบการสอนที่ดี และให้เด็กได้มีกิจกรรมร่วมและก็ได้มีอาหารบริโภค เช่น ไข่ หรือ นม ระยะนี้เนื่องจากสถานที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังไม่ได้ดำเนินการก่อสร้าง ฝ่ายโยธาซึ่งกำหนดรูปแบบแปลนของเราไว้ในตำแหน่งทิศทางที่จะดำเนินการเอาไว้ส่วนหนึ่ง ซึ่งอันนี้ถ้าทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถูกก่อสร้างขึ้น เราก็จะไปจัดดำเนินการในพื้นที่ในส่วนที่โยธากำหนดในรูปแบบแปลน สำหรับขณะนี้เรายังไม่ได้สร้างโรงเรือนหรืออาคาร คอกสัตว์ คอกพักสัตว์ตามที่กำหนดไว้ ก็เนื่องจากว่าถ้าเราไปสร้าง ก็จะมีแลดูโดดๆ ขึ้นมาเฉยๆ เพราะฉะนั้น ต้องรอการก่อสร้าง แต่ว่าในขั้นเตรียมการในตอนนั้นก็คือ การใช้กิจกรรมร่วมก็โดยให้พันธุ์สัตว์ ซึ่งเราได้แจกให้เกษตรกรในหมู่บ้านทอน ได้นำไข่แล้วก็พันธุ์สัตว์ที่เราแจกจ่ายให้เลี้ยง ก็ให้เขามีกิจกรรมร่วม ในฐานะที่เขาเป็น

ผู้ปกครองเด็กซึ่งมีกิจกรรมในศูนย์ ก็ให้นำไข่บ้าง เนื้อสัตว์บ้าง มาร่วมประกอบอาหาร แต่ในเรื่องของการประกอบอาหาร จะต้องไปเกี่ยวข้องกับพ่อครัวแม่ครัวของเด็กของฝ่ายพัฒนาชุมชน แล้วก็ทางด้านเจ้าหน้าที่ของเกษตรหรือสาธารณสุขที่จะให้คำแนะนำกับเจ้าหน้าที่ทางนี้อีกครั้งหนึ่ง

อรุณี

ถึงแม้ว่าในขณะนี้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอันเนื่องมาจากโครงการพระราชดำริบ้านทอน จังหวัดนราธิวาส จะยังไม่มีอาคารถาวร แต่ก็ได้มีการจัดสร้างอาคารชั่วคราวขึ้น และดำเนินงานตามโครงการจริง ดังที่นายวิจิตร สัมฤทธิ์กุล พัฒนาการจังหวัดนราธิวาส จะเรียนให้ทราบต่อไป

นายวิจิตร

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนี้สืบเนื่องมาจากที่พัฒนาการจังหวัดได้เคยทำศูนย์เคลื่อนที่ ตามโครงการอันดามัน ของสำนักงานพัฒนาชุมชนเขต ๙ แต่หลังจากที่ได้มีพระราชดำริที่จะสร้างศูนย์บ้านทอนขึ้นมา ระหว่างที่เราออกแบบประมาณดำเนินการก่อสร้างอาคารศูนย์นี้ เราเห็นว่าเมื่อเราจะมีศูนย์ขึ้นแล้วนี้ แทนที่เราจะทำเป็นศูนย์เคลื่อนที่ ตามที่เราได้เคยทำมา เราก็ควรจะมีการจัดให้เด็กมาเข้ารับการเลี้ยงดูเป็นการถาวรขึ้น โดยไม่ต้องรออาคารที่ถาวรที่กำลังจะก่อสร้างโดยงบประมาณ เราก็เลยจัดให้มีการเลี้ยงดูเด็กประจำขึ้นมา หลังจากที่เราได้มีการอบรม ผลัด ผู้ดูแลเด็กของศูนย์นี้แล้วนะครับ เราก็ใช้อาคารชั่วคราวโดยได้รับความร่วมมือจากท่านกำนัน และทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของบ้านทอนมาทำเป็นอาคารชั่วคราว โดยมุงด้วยหลังคาแฝกหรือจาก ซึ่งเป็นวัสดุในท้องถิ่นขึ้นมา เป็นที่สำหรับเด็กนอนกลางวัน เล่น หรือเรียน เพื่อต้องการฝึกความพร้อมของเด็ก แทนที่เราจะทำเดือนละครั้ง เราก็สอนประจำ เปิดให้มีการเลี้ยงดูเด็กประจำทุกวัน ขณะนี้เรามีเด็กอยู่ในทะเบียนแล้ว ๗๐ กว่าคน แล้วก็มีการเปิดสอนทุกวัน โดยใช้อาคารชั่วคราวที่ติดกับบ้านของท่านกำนันบ้านทอน แล้วก็มีการฝึกผู้ปกครองให้บ้าง การจัดทำสื่อ การจัดทำอาหารเสริม เช่น น้ํานมถั่วเหลือง โดยใช้วัสดุในหมู่บ้านในตำบลที่มีอยู่ก็มีการเลี้ยงอาหารเด็ก อาหารเสริมเด็กตามแนวทางพระราชดำริที่พระองค์ท่านได้ให้แนวทางไว้

เสียงประกอบ

เสียงผู้ดูแลเด็กสอนภาษาไทยให้แก่เด็กในศูนย์ฯ

อรุณี

ท่านผู้ฟังคะ นี่คือบรรยากาศของการเรียนการสอนในอาคารชั่วคราวของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทอน ซึ่งอยู่ในบริเวณบ้านของนาย

สะตะปา บินดอเลาะ กำหนดำบลโลกเคียน กำหนดำบลถึงความรู้สึกรู้สึกของ
ชาวบ้านต่อศูนย์แห่งนี้ว่า

นายสะตะปา

ที่จริงแล้ว ในหมู่บ้านนี้ก็เหมือนบาลอยู่แล้ว แต่เตรียมอนุบาลนี้ก็
โดยโครงการพระราชดำริของพระเทพฯ ที่มาแนะแนว ชาวบ้านก็สนใจ
การที่มาอยู่ที่อาคารชั่วคราวนี้ รู้สึกว่าความเป็นอยู่ของเด็กดีขึ้นในด้าน
การอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ถึงแม้ว่ายังพูดไม่ได้ในด้านภาษา แต่ส่วนใหญ่ให้
ความสนใจดี สนใจในทางที่ชอบ

อรุณี

ท่านผู้ฟังคะ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเล็กก่อนวัยเรียน เป็น
หนึ่งในพระราชกรณียกิจใหญ่ๆที่ยังประโยชน์สุขแก่พสกนิกรทุกหมู่เหล่า
ไม่เลือกชั้นวรรณะ เชื้อชาติ ศาสนา และจะทรงเอาพระทัยใส่เป็นพิเศษ
สำหรับผู้ด้อยโอกาสในสังคม พระกรุณาธิคุณของพระองค์ปกแผ่ไปทั่ว
เขตแดนแผ่นดินไทย เป็นที่ซาบซึ้งในหัวใจของคนไทยทุกดวงยิ่งนัก

เพลง

อันความกรุณาปราณี....

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

พระราชดำริเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. พิสุทธิ วิจารณ์สรณ์

หัวหน้าฝ่ายมาตรฐานการสำรวจจำแนกดิน

กองสำรวจจำแนกดิน กรมพัฒนาที่ดิน

พันตำรวจเอก ดิเรก พงษ์ภมร

ผู้กำกับ ๕ กองบังคับการอำนวยการตำรวจตระเวนชาย

แดน กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

ไตเติ้ลรายการ

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคงจะทราบกันดีแล้วว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไปเยี่ยมเยียนราษฎรในท้องถื่น ทูกันดารหลายครั้งในแต่ละปี และได้ทรงปฏิบัติมาเป็นเวลานานแล้ว ทำให้ทรงสนพระทัยและห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมของประเทศที่นับวันจะเสื่อมโทรมลง โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกพืชให้เหมาะกับสภาพของดิน เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดความเสื่อมโทรมของดินเอาไว้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ดร. พิสุทธิ วิจารณ์สรณ์ หัวหน้าฝ่ายมาตรฐานการสำรวจจำแนกดิน กองสำรวจจำแนกดิน กรมพัฒนาที่ดิน ที่ได้มีโอกาสรับใช้เบื้องพระยุคลบาทในการศึกษาหาข้อมูลสภาพดิน ได้เล่าว่า

ดร. พิสุทธิ

ทรงเล็งเห็นว่า ถ้าหากเราไม่มีการจัดทรัพยากรธรรมชาติให้ดี ผลที่ตามมานอกจากจะส่งผลกระทบต่อการใช้ที่ดินในปัจจุบันแล้ว ยังจะทำให้ที่ดินเสื่อมโทรมถึงลูกหลานในอนาคตด้วย เพราะฉะนั้น ท่านทรงมีพระราชดำริหลายต่อหลายครั้งว่า จะหาวิธีการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม

สมกับสภาพของดิน ซึ่งเมื่อดินเสื่อมโทรมลงไปแล้ว ทรงพยายามจะหาวิธีการที่ชาวบ้านสามารถนำวิธีการนั้นๆ ไปใช้ได้ นำไปปรับปรุงที่ดินที่เกษตรกรใช้อยู่ วิธีการของต่างประเทศที่ได้มีการนำมาใช้ในประเทศเรา ทรงรับสั่งว่า น่าจะนำมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มิเช่นนั้นก็จะไม่เกิดประโยชน์ เมื่อเราใช้ทรัพยากรที่ดินอย่างถูกต้อง มีการบำรุงรักษาที่ดี ทรัพยากรของเราก็จะได้รับการอนุรักษ์ที่ดีต่อไปถึงรุ่นลูกหลาน ให้เป็นที่ทำมาหากินของชาวไทยสืบไป

ปราชญ์ แนวทางที่พระองค์ทรงมีพระราชดำริในการที่จะอนุรักษ์ปรับปรุงบำรุงดิน ทรงเน้นอย่างไรบ้างคะ

ดร. พิสุทธิ พระองค์ทรงเน้นมากในวิธีการง่ายๆ ที่ชาวบ้านสามารถใช้ได้ ลงทุนต่ำ ทรงรับสั่งว่า เวลาใช้เทคโนโลยีสูงๆ นี้ คนมีเงินสามารถทำได้ คือหน่วยราชการถ้ามีงบประมาณก็สามารถทำได้ แต่จะทำอย่างไรที่จะสอนให้เขารู้จักวิธีการใช้ ถ้าเรานำเทคโนโลยีสูงๆ ไปให้เขา เขาจะรับไม่ได้ เพราะฉะนั้น ลักษณะวิธีการง่ายๆ อย่างที่ผมเรียนให้ทราบแล้วว่า การใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับปรุงบำรุงดิน วัสดุที่หาง่ายๆ แถวบ้าน ปุ๋ยหมักก็ทำง่ายๆ มีการไถพรวนอย่างถูกวิธี ซึ่งแทนที่จะไถพรวนขึ้นลงตามความลาดชัน ก็อาจจะไถขนานกับความลาดชัน ซึ่งก็จะช่วยได้เยอะในลักษณะเช่นนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ครับ

ปราชญ์ อาจทำให้ท่านผู้ฟังสงสัยว่า การที่พระองค์ทรงศึกษาในเรื่องการจัดการที่ดินอย่างเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศนั้นๆ จะเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมอย่างไร

ดร. พิสุทธิ พูดถึงสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดิน น้ำ พืชพันธุ์หรือสังคม พืช สังคมมนุษย์ สังคมสัตว์ อันนี้เป็นส่วนประกอบของสิ่งแวดล้อมทั้งหมด เพราะฉะนั้น ถ้าหากเรามีวิธีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้อง มีวิธีการรักษาสภาพแวดล้อมหรือพืชพันธุ์ที่ขึ้นเอาไว้ เพื่อเป็นลักษณะของการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือรักษาต้นน้ำลำธาร ก็เป็นส่วนหนึ่งในการที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติทั้งหมดได้ อย่างน้อยถ้าเป็นเรื่องดินและเรามีการจัดการที่ดี ทรัพยากรดินที่ไม่เสื่อมโทรม ป่าไม่มีการดูแลรักษาที่ดี มีการรักษาที่ถูกต้อง บ้านเราอีกหน่อยก็จะเขียวทั้งประเทศ เพราะฉะนั้น อย่างน้อยถ้าดินดี ป่าไม้ดี แล่นะ น้ำก็ต้องดี ฝนฟ้าอากาศหรือลมก็ต้องดี มันเป็นผลพวง

ตามมา เพราะฉะนั้น การที่ทรงดำเนินการอยู่นั้นก็เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับหลักวิชาการในการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างแท้จริง เท่าที่ผมได้เคยร่วมงานกับพระองค์มาครับ

ปราณี

พระองค์ทรงใช้วิธีการใดบ้างในการศึกษาในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมคะ

ดร. พิสุทธิ

วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ทรงดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ทรงเน้นการนำวิธีการไปประยุกต์ใช้ตามโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งมีถึง ๑๖๑ แห่งทั่วประเทศ ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีแบบง่ายๆ เอาไปใช้ในโรงเรียนสอนเด็กนักเรียนที่เป็นลูกหลานของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เมื่อเด็กนักเรียนได้รับความรู้ก็จะนำไปเผยแพร่ต่อไป วิธีการที่ทรงเน้นนั้นเป็นการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ในลักษณะทางชีววิทยามากกว่าการใช้เครื่องมือจักรกล ยกตัวอย่างเช่น ทรงรับสั่งให้สอน สาธิต หรือแสดงวิธีการทำปุ๋ยหมัก การนำปุ๋ยออกมาใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินที่ใช้ปลูกพืชผักสวนครัว ซึ่งวิธีการใช้อินทรีย์วัตถุปรับปรุงดินก็เป็นการอนุรักษ์ที่ดินวิธีหนึ่งซึ่งง่ายๆ และถ้าหากเราสามารถปรับปรุงดินให้มีอินทรีย์วัตถุมากจะมีประโยชน์มากมายต่อพืชที่ปลูกและช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายของดินด้วย เพราะอินทรีย์วัตถุนี้จะเป็นตัวเชื่อมพื้นที่ดินเข้าด้วยกัน นอกจากนั้น ยังทรงเน้นการใช้พืชคลุมดินเพื่อเวลาน้ำไหลบ่ามากจะไม่ทำให้น้ำพัดพาดินหายไป และจะเป็นการรักษาความชื้นในดินไว้ด้วยเมื่อแสงแดดตกกระทบลงมาบนพื้นดิน ยิ่งกว่านั้น ทรงวางแผนให้เด็กผู้เรียนหรือโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่พระองค์ท่านดำเนินการอยู่นี้รู้จักวิธีการปลูกป่า อนุรักษ์ป่า และให้รู้จักการใช้ไม้พื้นบ้านที่ง่ายๆ นำมาปลูก เป็นลักษณะการอนุรักษ์ป่าเอาไว้ในพื้นที่ดินที่นำมาใช้ทำการเกษตรไม่ได้ เช่น ดินตื้น ดินลูกรัง ดินที่มีทรายจัด เป็นต้น พืชที่นำมาใช้ก็เป็นพืชที่มีอยู่ในท้องถิ่นและพืชที่มีประโยชน์ เช่น สะเดา ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นพืชที่ทนทานและขึ้นได้ในทุกสภาพของดิน เมล็ดสะเดานำมาคั้นเป็นน้ำหรือผสมกับน้ำก็นำมาใช้กำจัดแมลงได้ด้วย นี่ก็เป็นลักษณะการใช้ประโยชน์ในหลายๆ อย่าง นอกจากจะมีประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ดินโดยตรง ก็ยังนำผลของการปลูกไม้ไปใช้ปราบศัตรูพืชด้วยครับ

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ การที่ทรงนำวิธีอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่างๆ ไปใช้ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ก็เพื่อปลูกฝังให้เด็กๆ เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ให้คงอยู่และเพิ่มมากขึ้น พันตำรวจเอกดิเรก พงษ์ภมร ผู้กำกับ ๕ กองบังคับการอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งได้มีโอกาสตามเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นประจำ จะเล่าถึงพระราชดำรินี้ให้เรา ได้ทราบกันค่ะ

พ.ต.อ. ดิเรก

จากการที่ผมได้สังเกตเห็น ประกอบกับการที่ผมได้มีโอกาสไปเฝ้ารับเสด็จ ทุกๆ ปีที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ทรงสนพระทัยในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันนี้เห็นได้ชัดเจนนะครับ ทรงพยายามในเรื่องที่จะถนอมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนเคยอยู่ในอดีตกาลอย่างมีความสุขตลอดมา ทรงพยายามชี้ให้ครูตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยราชการ และชาวบ้านได้รู้ผลของการไปทำลายอะไรต่อมิอะไร จนกระทั่งต้องเผชิญกับความทุกข์ยากที่ตัวเองก่อขึ้นมาเมื่อพระองค์เสด็จ ไปในพื้นที่ใดก็ทรงเป็นนักสังเกตและจะทรงถามกับหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่เสมอในเรื่องที่ทรงพบเห็น เช่น การตัดไม้ การเผาป่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเสด็จเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบางแห่ง ทรงเคยเห็นมีป่าสมบูรณ์ แต่เมื่อเสด็จไปอีกครั้งสภาพป่ากลับเสื่อมโทรมลง ผมขอเรียนย้ำในที่นี้ว่า ทรงตระหนักและพยายามที่จะให้ชาวบ้านผู้ยากไร้มีความอยู่รอด มีความอยู่ดีกินดีควบคู่ไปกับธรรมชาติ คือทรงพยายามสร้างอะไรโดยถือความสัมพันธ์ใกล้ชิดและความแนบแน่นระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์เป็นหลัก อันนี้เป็นจุดใหญ่เลยนะครับ จะเห็นได้จากที่ได้ทรงริเริ่มโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ทรงมีวิธีในการดำเนินการรักษาระบบนิเวศไว้ทั้งสิ้น เช่น ทรงรับสั่งให้ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ให้ปลูกต้นสะเดา ซึ่งนอกจากจะใช้เป็นอาหาร เป็นร่มเงาแล้ว เมล็ดสะเดายังใช้เป็นยาปราบศัตรูพืชได้อีก จะไม่มีผลทำลายหรือมีสารพิษตกค้างต่อสภาพแวดล้อมเหมือนสารเคมีทั่วไป และที่พระองค์ทรงมีพระราชบัญชาโดย

ตรงให้ดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้น เท่าที่ผมจำได้ ในโอกาสที่ผมไปเฝ้ารับเสด็จ ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ่ารุงที่ ๑๐๗ ที่บ้านห้วยจะดำน ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ปี ๒๕๓๐ ได้ทรงมีพระราชบัญชาให้ปลูกฝังจิตสำนึกนักเรียน ครู และประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความรัก ห่วงแหนทรัพยากรป่าไม้ของชาติ โดยมีพระราชประสงค์ให้มีส่วนร่วมกันปลูกต้นไม้และรักษาต้นไม้ รวมทั้งป่าที่อยู่รอบๆ โรงเรียน รอบหมู่บ้าน วัด หรือพื้นที่สาธารณะที่สามารถจะควบคุมได้ ให้ป่าฟื้นกลับคืนสภาพที่สมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร พื้นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และให้ประชาชนได้ประโยชน์จากที่ได้ช่วยกันรักษาป่าไว้มากที่สุดนะครับ

ปรัตถิ

หลังจากที่ทรงมีพระราชดำริจัดทำโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ แล้วคณะทางกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนได้สนองพระราชดำรียังไง และจนถึงขณะนี้การดำเนินงานในโครงการได้ก้าวหน้าไปมากน้อยแค่ไหนแล้วคะ

พ.ต.อ. ดิเรก

ในเรื่องของการสนองพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นั้น ผมขอเรียนว่า กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนได้ดำเนินการในเรื่องนี้ร่วมกับสำนักพระราชวังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ที่เห็นเป็นรูปธรรมแล้วก็คือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทุกแห่งมีพื้นที่ปลูกต้นไม้ภายในโรงเรียน ส่วนหนึ่งเป็นพวกไม้โตเร็ว สามารถใช้ประโยชน์ได้ในระยะสั้นภายใน ๕-๑๐ ปี ได้แก่ สะเดา ชี้เหล็ก กระถินยักษ์ มะขาม เป็นต้น และไม้โตเร็วที่ให้ผลทางเศรษฐกิจ ได้แก่ มะม่วง กระท้อน สะตอ ขนุน และไม้พื้นเมืองที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่อีกหลายชนิด พันธุ์ไม้เหล่านี้ส่วนใหญ่ก็ได้รับพระราชทานจากพระองค์แทบทั้งสิ้นนะครับ อีกส่วนหนึ่งที่พระองค์ทรงต้องการให้เป็นป่าอนุรักษ์ ขณะนี้ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนได้ประสานกับหน่วยงานป่าไม้ในพื้นที่ เพื่อขอกันขอบเขตพื้นที่ป่าบริเวณรอบๆ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หรือรอบๆ หมู่บ้านให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ป่าและเป็นพื้นที่อุทยานแก่สัตว์ป่า เพื่อให้เป็นป่าของหมู่บ้านของชุมชน และได้มอบหมายให้ครูตำรวจตระเวนชายแดนทุกแห่งประชาสัมพันธ์รณรงค์ขอความร่วมมือประชาชน

ที่อยู่ในพื้นที่เล็กล่าสัตว์ป่า เล็กเผาป่า หันมาอนุรักษ์ป่าและช่วยกันรักษาป่าเอาไว้ให้ได้ในวันนี้ ก็เพื่อเป็นการอนุรักษ์ชีวิตของลูกหลานที่จะต้องพึ่งพาอาศัยป่าในวันหน้านั่นเองครับ

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

สำหรับแนวทางดำเนินงานของสมเด็จพระเทพรัตนฯ จะมีผลกระทบต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างไร และจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใดอย่างไรบ้างนั้น ดร. พิสุทธิ วิจารณ์สรณ์ และพันตำรวจเอกติเรก พงษ์ภมร ได้กล่าวว่า

ดร. พิสุทธิ

ทรงตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมมาก สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยสภาพที่ดิน สภาพแวดล้อมเป็นการยังชีพ นอกจากในเมืองแล้ว ในชนบทก็ยังทรงสนพระทัย นอกจากทรงสนับสนุนโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติแล้วยังได้ดำเนินการค้นคว้าวิจัยด้วยพระองค์เอง เช่น โครงการนำเอาข้อมูลระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ มาใช้ในการพัฒนาพื้นที่การเกษตรในลักษณะผสมผสานในเขตอำเภอชัยบาดาลและอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ซึ่งโครงการนี้เป็นโครงการที่พระองค์จะนำเอาข้อมูลต่างๆ ทางด้านกายภาพ เช่น ลักษณะดิน สภาพน้ำ ลักษณะสังคม การใช้ประโยชน์ที่ดิน ความเป็นอยู่ของประชากร มาวินิจฉัยร่วมกัน พุดง่าย ๆ คือการนำด้านกายภาพมาวิเคราะห์ร่วมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม คือใช้ข้อมูลคอมพิวเตอร์มาช่วยเพื่อสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาการเกษตรขึ้นมาเมื่อได้รูปแบบการพัฒนาการเกษตรที่เหมาะสม หมายความว่า เรามีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างอนุรักษ์หรือมีการอนุรักษ์ที่ดี ผลตอบแทนที่ได้รับอาจจะน้อยและพยายามจะทำให้อายุการใช้งานของทรัพยากรที่ดียั่งยืนที่สุด ไม่หวังผลตอบแทนสูงสุด เอาผลตอบแทนที่มีลักษณะพอดี ๆ แต่มีลักษณะการใช้งานที่ยั่งยืนนาน เป็นแนวความคิดที่ทรงมีพระราชดำริไว้ เพราะฉะนั้น จากลักษณะการจัดการที่ดินที่เหมาะสม การใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม ก็หมายถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติ นอกจากนั้นก็อย่างที่ผมเรียนให้ทราบตอนแรกเรื่องป่าไม้ ทรงเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องอนุรักษ์เอาไว้ เพราะฉะนั้นจึงทรงมีพระราชดำริในหลายๆ เรื่องที่จะนำวิธีการปลูกป่าที่เหมาะสม

เอามาใช้ในบ้านเรา เช่น ทรงเริ่มโครงการที่จังหวัดเลย กับที่จังหวัดราชบุรี จะมีลักษณะการปลูกป่าที่นำเอาของดี ๆ แต่ละอย่างมารวมเข้าด้วยกัน ยกตัวอย่าง จะเลือกพันธุ์ไม้ในท้องถิ่นมาใช้ ให้เด็กนักเรียนในท้องถิ่นหา เมล็ดพันธุ์มาเอง มาปลูกเอง มาคัดพันธุ์เอง และมีวิธีการในการดูแลรักษาที่เหมาะสม อาจจะใช้เวลา ๑ ปี ๒ ปี พอไม้เหล่านั้นเติบโตขึ้น มันก็จะสามารถสู้กับวัชพืชได้ ก็เป็นป่าปกคลุมพื้นที่ เพราะฉะนั้น อันหนึ่ง ก็เป็นเรื่องดิน นอกจากนั้นก็เป็นเรื่องป่า วิธีการที่จะพัฒนาป่าจะอย่างไร ที่ทรงใช้ก็เป็นวิธีการที่ง่าย ๆ ลงทุนน้อยโดยความร่วมมือของชุมชน เมื่อป่าถูกสร้างโดยชุมชนแล้ว แลละ เขาก็ต้องรักษาเอาไว้ นี่ถือว่าเป็น ลักษณะจิตวิทยาที่สูงส่งมากครับ

พ.ต.อ. ดิเรก

ผมคิดว่างานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินการตามโครงการพระราชดำรินั้นจะสอดคล้องกับความจำเป็นของประชาชนในพื้นที่ตลอดเวลา สำหรับประโยชน์จากการพระราชทานพระราชดำริในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นมีอยู่มากมาย คือ จะทำให้เยาวชนและประชาชนมีจิตสำนึกและตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศไทยก็จะมีเนื้อที่ป่าเพิ่มขึ้นตามบริเวณโรงเรียน วัด หมู่บ้าน และที่สาธารณะ ส่วนผลประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมจากป่า เช่น ผลผลิตและความชุ่มชื้น และประโยชน์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ สัตว์ป่าจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและมีที่อยู่อาศัยโดยไม่ถูกล่า และถ้าหากประชาชนและหน่วยราชการทุกฝ่ายได้ร่วมมือกันสนองพระราชดำริที่พระราชทาน ก็จะทำให้สภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชาติที่กำลังอยู่ในขั้นวิกฤตขณะนี้ฟื้นคืนสภาพได้โดยเร็ว นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ต่อพสกนิกรปวงชนชาวไทยที่พระองค์ทรงเห็นการณ์ไกล และทรงเห็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของชาติ โดยทรงมีพระราชดำริแก้ไขและฟื้นฟูสภาพแวดล้อม แม้จะเป็นเพียงส่วนน้อย แต่ถ้าประชาชนชาวไทยทุกคนช่วยกันคนละมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว ในไม่ช้าประเทศไทยก็จะมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นอย่างแน่นอนครับ

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงห่วงใยและทรงเล็งเห็นการณ์ไกลว่า ถ้าหากประชาชนไม่ช่วยกันอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมของประเทศเอาไว้ตั้งแต่วันนี้ เราก็คงจะไม่เหลือสิ่งแวดล้อมที่ดีไปถึงรุ่นลูกรุ่นหลานของเราในวันข้างหน้าอย่างแน่นอน ดิฉันคิดว่า ท่านผู้ฟังทุกท่านคงจะซาบซึ้งในพระกรุณาธิคุณและพระปรีชาสามารถของพระองค์ที่มีอยู่มากมายเหลือคณานับ เช่นเดียวกับที่พันตำรวจเอกดิเรก พงษ์ภมร และ ดร. พิสุทธิ วิจารณ์สรณ์ ต่างก็มีความประทับใจและซาบซึ้งในพระราชดำริด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ได้พระราชทานแต่พสกนิกรไทยค่ะ

พ.ต.อ. ดิเรก

สมเด็จพระเทพรัตนฯ ทรงตรากตรำพระวรกายเป็นอย่างยิ่งในการเข้าไปเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งบางแห่งจะต้องเสด็จพระราชดำเนินด้วยพระบาทเป็นระยะทางไกลๆ กว่าที่จะถึงโรงเรียน กระผมไม่เคยเห็นว่าจะทรงแสดงพระกิริยาเหน็ดเหนื่อยแต่อย่างใด ก็เพื่อปฏิบัติพระราชภารกิจเหล่านี้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้านของพื้นที่ โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม ทรงปรารถนาที่จะปลูกฝังให้นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีความรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป ก็เพื่อความผาสุกแก่ประชาชนนั่นเองครับ

ดร. พิสุทธิ

สมเด็จพระเทพรัตนฯ ทรงสามารถนำศาสตร์ ๒ ศาสตร์มาประยุกต์เข้าด้วยกัน ทรงสำเร็จการศึกษาทางด้านอักษรศาสตร์ แต่ตอนนี้พระองค์ทรงมาดำเนินงานด้านภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อม ทรงนำทั้ง ๒ วิชานี้มาผสมผสานและนำมาประยุกต์ใช้กับสภาพท้องถิ่น เทคโนโลยีที่อาจจะเป็นของต่างประเทศหรืออาจเป็นของที่ดูแลแล้วสามารถนำมาประยุกต์ได้ยาก ท่านก็นำมาประยุกต์และก็นำมาทำเป็นวิธีการง่ายๆ ให้ประชาชนได้รับไปใช้ และมีวิธีการเผยแพร่ต่างๆ ซึ่งใช้หลักด้านอักษรศาสตร์เป็นอย่างมากในการที่จะถ่ายทอดเทคโนโลยีอันนั้น และมีสิ่งหนึ่งที่ผมมีความประทับใจเป็นอย่างสูงก็คือ ความวิริยะอุตสาหะของพระองค์ ความไม่ย่อท้อ ความเอาพระทัยใส่ในการทำงาน ทรงตามเรื่องตลอดเวลาที่ทรงมีพระราชดำริไปถึงไหน มีอุปสรรคอย่างไร จะแก้ไขอย่างไร ผมแปลกใจเหมือนกันว่าทรงแบ่งเวลาของพระองค์อย่างไร ผมเองคงทำไม่ได้

พระองค์ท่าน เวลาที่ทรงใช้นั้น ทรงใช้อย่างคุ้มค่าจริงๆ เพื่อนำเอาวิธีการ
ต่างๆ มาบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ปวงประชาราษฎร์อย่างแท้จริงครับ
อันพรใดสุดหล้าล้วนมี..... คลาดแคล้วพระองค์ไอย...

เพลง

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน

อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการ กปร.

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เขยกลินเทศ

ไตเติ้ลรายการ “จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (พัชรินทร์) ประเทศไทยยังมีพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งและมีปัญหาด้านต่างๆ อีกหลายแห่ง ซึ่งถ้าปล่อยทิ้งไว้ไม่ทำการแก้ไข หรือปรับปรุง หรือพัฒนา ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสิ่งแวดล้อมแล้ว ก็จะมีผลกระทบต่อส่วนรวมของประเทศเป็นอย่างมาก และด้วยสายพระเนตรอันกว้างไกลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาด้านเกษตรกรรมขึ้นในภาคต่างๆ ซึ่งปัจจุบันมีอยู่ด้วยกัน ๖ แห่ง โดยแต่ละแห่งก็มีเป้าหมายหลักต่างกันออกไป แต่ก็มีที่เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่ง คือ เพื่อช่วยเหลือพัฒนาประชาชนและสภาพแวดล้อม ดังที่ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร. สุเมธ

จะเห็นได้ว่าศูนย์ทั้ง ๖ ศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นมาตามพระราชดำรินั้น แต่ละศูนย์ก็มุ่งที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาในแง่มุมต่างๆ ในแต่ละพื้นที่ เพราะ

ว่ามีพระราชกระแสรับสั่งเป็นลักษณะซึ่งกระผมจะขอทบทวนในที่นี้อีกครั้งหนึ่งว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอัน มีพระราชประสงค์ที่จะให้เป็นในลักษณะที่เป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติในแต่ละแห่ง เพราะฉะนั้นก็จะเห็นได้ว่า ศูนย์นั้นเองก็ถูกเตรียมหรือว่ามีภารกิจหลักที่จะแสดงให้เห็นถึงวิธีการแก้ไขปัญหาทางด้านทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่

พัชรินทร์

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาอีกแห่งหนึ่ง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรดิน ป่าไม้ ป่าชายเลน และทรัพยากรสัตว์น้ำ ซึ่งมีสภาพเสื่อมโทรม เพื่อให้ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ รวมทั้งรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น ดังที่ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ได้เล่าให้ฟังต่อไปว่า

ดร. สุเมธ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ ก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่บริเวณทะเลชายฝั่ง แล้วก็ป่า ซึ่งเราเรียกกันว่าป่าชายเลน ซึ่งเวลานี้ก็ถูกทำลายกันอย่างมากมายทีเดียว แล้วก็อีกบริเวณหนึ่งก็คือ บริเวณรอยต่อระหว่างป่าชายเลนและพื้นที่ด้านในซึ่งเป็นพื้นที่การเกษตร ผมคิดว่าเราควรจะได้รับทราบกันเสียก่อนว่า ทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณชายทะเลนั้นได้ถูกทำลายไปในรูปแบบต่างๆ อย่างมากมายทีเดียว ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการทำลายโดยการเปลี่ยนสภาพเป็นเรื่องการเกษตรกรรมในรูปแบบต่างๆ การเลี้ยงกุ้ง การอะไรๆ ต่างๆ นั้น ก็ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น การจับปลาหรือการทำประมงโดยมิได้มีมาตรการป้องกันอย่างแน่ชัดหรืออย่างระมัดระวัง ก็เป็นการทำลายทรัพยากรในทะเลพร้อมๆ ไปด้วย เพราะฉะนั้น เรื่องป่าชายเลนก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ต้องยอมรับว่าป่าชายเลนนั้นกำลังถูกทำลายในอัตราที่รวดเร็วมาก เพราะฉะนั้น ถ้าหากว่าปัญหาต่างๆ นี้มิได้มีการค้นหาวิธีทางออกหรือแนวทางการป้องกันอย่างแน่ชัดแล้ว ผลที่สุดผลประโยชน์ของชาติบ้านเมืองในส่วนรวมนั้นก็จะต้องถูกกระทบกระเทือนอย่างมากที่สุด เพราะฉะนั้น บทบาทของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน ที่จังหวัดจันทบุรีนี้ เรามุ่งที่จะให้มีการศึกษาในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรในบริเวณชายฝั่งทะเล แล้วก็ป่าชายเลน และก็ตลอดจนบนฝั่งด้วย จะ

มีหนทางอย่างไร และเมื่อค้นคว้าเรื่องใดขึ้นมาแล้ว เราก็จะนำผลอันนั้น แพร่ขยายไปสู่การปฏิบัติการของหน่วยราชการต่างๆ และโดยเฉพาะที่สำคัญที่สุดนั้น ก็คือทำให้ประชาชนนั้นได้สามารถเข้าใจวิธีบริหาร ทรัพยากรได้อย่างถูกต้องครับ

เพลงบรรเลง

.....

บรรยาย (พัชรินทร์)

จากพื้นที่ที่ประกอบด้วยพื้นดินและพื้นน้ำ อันเป็นแหล่ง ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญ แต่อยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรมและนับ วันจะเสียหายกลายสภาพไป บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน ตำบลคลองขุด อำเภอกาใหม่ จังหวัดจันทบุรี จึงได้รับการปรับปรุง พื้นฟู และพัฒนา ด้วยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่ได้ดำเนินการสนองพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังที่ ดร. สุเมธ ดันติเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เล่าให้ฟังดังต่อไปนี้

ดร. สุเมธ

วัตถุประสงค์ก็คงจะมีอยู่ ๓ ประการด้วยกัน *ประการแรก* นั่นก็คือการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ทางด้านอาชีพและรายได้ของราษฎรในพื้นที่บริเวณอ่าวคุ้งกระเบนและชุมชนโดยรอบ โดยพยายามที่จะให้ราษฎรที่มีฐานะยากจนนั้นได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากที่สุด อันนี้ผมคิดว่าเป็นเป้าหมายหัวใจ ส่วนใน *เรื่องที่สอง* นั้น ก็คงจะเป็นเรื่องของการพัฒนาด้านการประมงและเพาะเลี้ยงชายฝั่ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และเพิ่มผลผลิต และก็การประมงตามแผนที่ได้วางไว้ แล้วก็ทำการส่งเสริมความก้าวหน้าทางด้านวิชาการทางด้านประมง เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาของประชาชนต่อไปในอนาคต ส่วนใน *เรื่องที่สาม* นั้น ก็แน่นอนที่สุด การดำเนินการทั้งหมดนั้นก็คงจะต้องมุ่งเน้นเรื่องของการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและดุลยภาพทางธรรมชาติให้คงลักษณะพิเศษเฉพาะของพื้นที่ไว้ เพราะฉะนั้น ตรงนี้แหละครับที่เป็นสิ่งที่สำคัญมาก เมื่อเน้นถึงเรื่องพื้นที่นั้น เราก็เลยได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓ พื้นที่ของการปฏิบัติการ เพราะว่าถ้าไม่กำหนดไว้อย่างแน่ชัดแล้ว ตัวข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติต่างๆ นี้ก็อาจจะเกิดการสับสนในเชิงปฏิบัติ สำหรับพื้นที่ทั้ง ๓

พื้นที่ที่เรากำหนดขึ้นตามแผนนั้น ก็จะมีเขตพื้นที่ป่าสงวน ในเขตพื้นที่ที่สองนั้นคือเขตอนุรักษ์ และเขตที่สามนั้นคือเขตพัฒนา ซึ่งถ้าไปดูแผนปฏิบัติการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนนั้น ก็จะเห็นได้ว่าเราแบ่ง ๓ พื้นที่ไว้อย่างชัดเจนทีเดียว

ผมขอเรียนเป็นพื้นที่ๆ ไปเลยนะครับว่า เขตพื้นที่ป่าสงวนพื้นที่แรกนั้น คือสภาพพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น และก็มีคุณค่าอยู่ตามธรรมชาติแล้ว แต่ว่าอาจจะอยู่ในสภาพที่สูญเสียไปหากได้รับผลกระทบทางใดทางหนึ่ง ซึ่งบริเวณลักษณะดังกล่าวนี้ เราก็มีความจำเป็นที่จะต้องดูแลรักษาไว้เป็นพิเศษ ไม่พยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการของการพัฒนาตามธรรมชาติ อันนี้เป็นเขตแรก

เขตที่สองซึ่งเราเรียกว่าเขตอนุรักษ์นั้น ก็ได้แก่บริเวณที่สภาพแวดล้อมเดิมมีประโยชน์ต่อพื้นที่และชุมชนที่อยู่ตามธรรมชาติบางด้านอยู่แล้ว เช่น พื้นที่ป่าสงวนชายเลน เป็นพื้นที่สีเขียวของชุมชนอยู่แล้ว และก็เป็นแนวป้องกันชายฝั่ง หรือมีทิวทัศน์ภูมิประเทศอันงดงามเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว และแท้ที่จริงนั้นก็เป็นแหล่งที่จะทำให้เกิดการหมุนเวียนของสภาพธรรมชาติ สัตว์เล็กสัตว์น้อยก็จะมาเติบโตในพื้นที่บริเวณนั้น และก็เป็นแหล่งของอาหารธรรมชาติด้วย

สำหรับเขตพัฒนานั้น ก็เป็นพื้นที่ที่มีได้มีการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม อย่างเป็นทางการว่าเขตป่าเสื่อมโทรม พื้นที่ที่รกร้างว่างเปล่า หรือบริเวณสภาพดินที่มีปัญหา พื้นที่ที่เพาะปลูกมีน้ำทะเลเอ่อถึง หรืออะไรทำนองนั้น เพราะฉะนั้น จะปลูกผลไม้อะไรก็ได้ อะไรก็ได้ ดินเค็มไปอะไรไป สรุปว่าเป็นพื้นที่ที่สมควรที่จะทำประโยชน์ในบริเวณนั้น แต่อย่างยังไม่มีกำหนดแนวและมีการศึกษาอย่างแท้จริงว่า ในเขตพัฒนานั้นควรจะทำการพัฒนาในเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร ถึงจะให้ประโยชน์สูงสุด

เพราะฉะนั้น ในเรื่องพื้นที่อะไรๆ ต่างๆ นั้น เราก็แบ่งออกเป็นบริเวณเขตอย่างแน่ชัด เราจะเห็นได้ว่า ความหลากหลายของปัญหาต่างๆ นั้น ก็จะเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายหน่วยทีเดียว ไม่ว่าจะเป็นกรมประมง กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน แม้กระทั่งมหาวิทยาลัย ในแง่ของการศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้น แนวทางการดำเนินงานนั้น ก็คือการ

ระดมทรัพยากรทั้งหมด ไม่ว่าจะทางด้านวิชาการ ทางด้านบุคลากร ทางด้านงบประมาณนั้น เพื่อเข้ามาดำเนินการในเขตต่างๆ และตามหัวข้อต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจและจำเป็นต่อชีวิตความเป็นอยู่ เพราะฉะนั้น สิ่งต่างๆ ที่ผมกล่าวนั้นก็ก็เป็นแนวทางกว้างๆ ที่ศูนย์ฯ ดำเนินการอยู่ในขณะนี้

พัชรินทร์

สำหรับเรื่องของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันนระคะ ตามธรรมดาเราก็ทราบว่าศูนย์ศึกษาการพัฒนาแต่ละแห่งก็มีจุดประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าวิจัย และก็ทดลอง เพื่อเป็นตัวอย่างนำไปใช้ได้ในพื้นที่ต่างๆ สำหรับที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน นี้ละคะ เน้นในด้านไหน หรือว่าได้นำผลการศึกษา ค้นคว้า ทดลองอะไรเหล่านี้ไปใช้บ้างหรือเปล่าคะ

ดร. สุเมธ

เราก็เน้นเรื่องการประมงชายฝั่ง เรื่องสิ่งแวดล้อม แล้วก็เน้นในเรื่องกิจกรรมที่ประชาชนได้มีอยู่ในบริเวณรอบๆ ศูนย์ฯ แล้ว คือระหว่างชายทะเลกับพื้นที่ด้านใน การศึกษาในขณะนี้ต้องยอมรับว่า การศึกษาได้เริ่มต้นขึ้นมาอย่างค่อนข้างจะน้อยในระยะแรก ก็คงจะมีเรื่องการประมงที่รู้สึกว่าจะก้าวหน้าไปอย่างมากมาย ซึ่งในขณะนี้จะเห็นได้ว่าการทำฟาร์มกุ้ง ซึ่งถูกต้องตามลักษณะวิชาการ ซึ่งทางกรมประมงได้เข้าไปสนับสนุนให้ประชาชนได้ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ซึ่งผลก็เห็นชัดเจนว่าสร้างรายได้ให้กับประชาชนอย่างมหาศาล ผมอยากจะใช้คำเช่นนั้น เพราะสภาพทางด้านเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่นั้นได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แต่แน่นอนที่สุด การดำเนินการอย่างนั้น ก็ส่งผลกระทบต่อประการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งขณะนี้ภารกิจของศูนย์ฯ ก็คงจะต้องทำการศึกษาค้นคว้าหาหนทางที่ดีที่สุดที่จะสร้างความสมดุลเกิดขึ้น เรื่องของกรมอื่นๆ กรมป่าไม้ก็พยายามที่จะสนับสนุนให้กับประชาชนที่อยู่ในบริเวณรอบๆ ศูนย์ฯ นั้น ทำการฟื้นฟูสภาพป่าหรือปลูกป่าชายเลนขึ้นมาใหม่ สำหรับกรมปศุสัตว์นั้น ก็ได้พยายามที่จะเสริมรายได้ขึ้นไป โดยที่พยายามที่จะให้มีการเลี้ยงสัตว์ปีกบ้าง พวกเป็ด พวกไก่ พวกอะไรในลักษณะนั้น ซึ่งได้รับรายงานมาอยู่ตลอดเวลาเลยว่า กิจกรรมดังกล่าวนั้นก็มีการดำเนินการอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น จนกระทั่งถึงวันนี้ กิจกรรมหลากหลายของศูนย์ฯ ถึงแม้ว่าจะดำเนินการไม่เต็มที่เพราะว่าศูนย์ฯ กำลังจะเกิดความสมบูรณ์ต่อไปในอนาคตอันใกล้นี้ จนบัดนี้นั้นก็ยังมีกิจกรรมอยู่อย่างมากมายทีเดียว และผมขอยืนยันว่าชุมชนที่อยู่ใน

บริเวณรอบศูนย์ฯ นั้นก็ได้ประโยชน์จากศูนย์ฯ มาอย่างมากมาย และขณะนี้ครอบครัวต่างๆ ที่ได้เข้าไปในรุ่นแรก ก็พอที่จะยืนบนขาตัวเองได้แล้วครับ

พัชรินทร์

ได้ทราบหน่วยงานจากต่างประเทศก็เห็นความสำคัญของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนนี้แหละคะ

ดร. สุเมธ

ครับ เรื่องชายฝั่งทะเลและเรื่องป่าชายเลนนั้นเป็นที่ตื่นเต้นของนักวิชาการทั่วไป เพราะว่าเห็นว่าเป็นสิ่งที่ผูกพันกับชีวิตมนุษย์มาก และก็มีความสำคัญต่อสภาพสิ่งแวดล้อมด้วย ในเรื่องนี้ก็ได้มีการเจรจากับทางด้านรัฐบาลแคนาดา ซึ่งโดยหน่วยความช่วยเหลือของเขา ซึ่งเราเรียกย่อๆ ซีต้า ก็ได้มาเสนอโครงการความช่วยเหลือในด้านนี้ ซึ่งได้ลงนามบันทึกความเข้าใจ ซึ่งกระผมได้ลงนามในฐานะผู้แทนฝ่ายไทย และก็เอกอัครราชทูตของแคนาดาก็ได้ลงนามฝ่ายรัฐบาลแคนาดา เมื่อ ๒ อาทิตย์ที่ผ่านมาเอง เงินช่วยเหลือนั้นเป็นมูลค่าที่มีความสำคัญพอสมควร คิดคิดเป็นเงินทั้งสิ้นจากฝ่ายแคนาดาประมาณ ๗๐ ล้านบาท ทีนี้เขาช่วยเหลืออะไรเราบ้าง ในนั้นก็จะมีหลายส่วนด้วยกันนะครับ เป็นทั้งค่าจ้างผู้เชี่ยวชาญส่วนหนึ่งแล้วก็เกี่ยวกับโปรแกรมของการฝึกอบรมส่วนหนึ่ง คุรุภัณฑ์ ตัวอาคารด้วย ซึ่งจะสร้างตัวอาคารขนาดใหญ่ทีเดียว ซึ่งสามารถที่จะใช้ในเรื่องการศึกษาวิจัย แล้วก็ฝึกอบรมชาวบ้าน อะไรๆ ต่างๆ นี้ อย่างสมบูรณ์ทีเดียว มีโปรแกรมเกี่ยวกับเรื่องการติดตามประเมินผล และนอกเหนือไปจากนั้น ยังได้กำหนดเอาเงินทุนหมุนเวียนเอาไว้สำหรับประชาชนอยู่ก่อนหนึ่งด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าเงินช่วยเหลือในคราวนี้นั้นเป็นความช่วยเหลือที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์แบบ ส่วนทางด้านฝ่ายไทยนั้น ก็จะมีหน่วยราชการของเรา คือสำนักงาน กปร. เป็นศูนย์กลาง และก็จะมีหน่วยงานอื่นๆ อีก ๑๑ หน่วยด้วยกัน เป็นต้นว่า สำนักงานสิ่งแวดล้อม กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ พัฒนาชุมชน และตัวจังหวัดจันทบุรีเอง เข้าร่วมด้วย ทีนี้กิจกรรมทั้งหมดนั้นก็คงจะแบ่งเป็น ๓ ด้าน ด้วยกัน *กิจกรรมแรก* นั่นก็คือ เสริมสมรรถนะของศูนย์ฯ ด้านการบริหารงาน เพราะงานใดๆ ถ้าเกิดผลที่แท้จริงนั้น ก็จะต้องมีการบริหารที่เข้มแข็งและเป็นระบบที่ดี *งานด้านที่สอง* นั่นก็คือ

กิจกรรมเสริมสมรรถนะของศูนย์ฯ ด้านวิชาการและเทคโนโลยี และก็อีก *ประการที่สาม* สุดท้ายนั้นก็คือ กิจกรรมด้านการส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อใช้ประโยชน์ตลอดไปอย่างยั่งยืน หรืออะไรที่เรามักจะพูดกันในขณะนี้ ซึ่งการดำเนินการก่อสร้างศูนย์ฯ นั้นก็ได้ดำเนินการไปอย่างรวดเร็ว ผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ของต่างประเทศก็ได้เข้ามาได้ทำงานกับผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทย แล้วก็ได้ดำเนินการไปหลายสิ่งหลายประการทีเดียว พอเข้าช่วงที่สอง ก็คงจะวางแผนกำหนดอัตรากำลังอะไรๆ ต่างๆ ผมคิดว่าคงจะประมาณสิ้นปีนี้ทุกอย่างคงจะเข้าที่ ทั้งของ ทั้งคน ทั้งงบประมาณ แล้วก็ที่สำคัญที่สุดคือโปรแกรมของการทำงาน เราจะระดมนักวิชาการจากทางด้านมหาวิทยาลัยเข้ามาช่วยสนับสนุนในเรื่องการศึกษาอย่างเต็มที่ เพราะฉะนั้น การช่วยเหลือจากต่างประเทศในคราวนี้ก็จะประโยชน์อย่างมากเลย เพราะเป็นลักษณะการช่วยเหลือที่เราเรียกว่าครบวงจร หรืออะไรในทำนองนั้น

พัชรินทร์

อย่างนี้ ทางสำนักงาน กปร. ต้องเสนอรายงานต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือไม่คะ

ดร. สุเมธ

ตลอดเวลาครับ

พัชรินทร์

ทรงมีพระราชดำริเพิ่มเติมหรือว่าทรงมีคำแนะนำอะไรมาบ้างอีกหรือไม่คะ

ดร. สุเมธ

พระราชดำริแต่เดิมนั้นก็รู้สึกว่าจะมีความสมบูรณ์อยู่พอสมควรแล้ว แล้วก็ทางด้านเราก็กังยังไม่ได้สมบูรณ์ด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้น ผมคิดว่าหลังจากที่เราได้จัดตั้งศูนย์ฯ อย่างสมบูรณ์แล้ว ได้ดำเนินการถึงขั้นตอนหนึ่ง ผมหวังว่าพระองค์ท่านก็คงจะได้เสด็จประพาสเยี่ยมศูนย์ฯ ดังกล่าวนี ในตอนนั้นก็คงจะมีพระราชดำริเพิ่มเติมมาอย่างแน่นอนที่สุด

เพลงบรรเลง

.....

บรรยาย (พัชรินทร์)

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อ่าวเก่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เป็นหนึ่งในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงช่วยเหลือประชาชนของพระองค์ ซึ่งจะส่งผลถึงประเทศชาติในที่สุด โดยเฉพาะได้ครอบคลุมไปถึงสภาพแวดล้อม ด้วยสายพระเนตรที่กว้างไกล ก่อนที่เราชาวไทยจะตระหนักถึงเรื่องนี้อย่างจริงจัง สมดังพระราชปณิธานของพระองค์ที่ว่า **“เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”** อย่างแท้จริง

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ความก้าวหน้าโครงการ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย ตามพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการ กปร.

ผู้จัดรายการ

อรุณี แดงพันธ์

ไตเติ้ลรายการ

“จากฟ้า...สู่ดิน”

ดร. สุเมธ

ผมขอเรียนในเบื้องต้นก่อนนะครับ ถึงประวัติ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี นี้ คือแต่เดิมเป็นพื้นที่บริเวณพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เป็นเขตหวงห้ามและเป็นเขตอภัยทานสัตว์ตามพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ซึ่งแต่เดิมนั้นพื้นที่บริเวณดังกล่าวก็เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มีป่าเขาด้านน้ำลำธาร และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าอย่างมากทีเดียว ซึ่งชื่อห้วยทรายก็มาจากเนื้อทรายนั่นเองนะครับ ทีนี้ต่อมาก็เป็นลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วๆ ไป ก็คือราษฎรบุกรุกเข้าไปจับจองที่ดิน ถากถางป่าที่อยู่อาศัย ตัดไม้มาเผาถ่านขาย อะไรต่ออะไรทำนองนั้นนะครับ และทำให้หน้าดินนั้นถูกชะล้างจนเสื่อมโทรมหมด เมื่อไปดูแล้วจะเห็นได้ว่าพื้นที่ภูเขาต่างๆ เกือบทุกลูกถูกทำลายไปอย่างสิ้นเชิง การทำเกษตรจึงมีผลถูกกระทบไปด้วยคือไม่ได้ผลดีเท่าที่ควรเพราะฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาลและจำนวนน้อยมาก อย่างเมื่อปีที่ผ่านมานี้มีฝนไม่ถึง ๕๐๐ มิลลิเมตร ซึ่ง

ถือว่าน้อยมากทีเดียว ที่นี้เมื่อดูตามประวัติศาสตร์แล้วนี่นะครับ เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖ ถ้าผมจำไม่ผิด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสในพื้นที่ดังกล่าว แล้วก็ให้มีพระราชกระแสรับสั่งว่า ในพื้นที่นี้สภาพแวดล้อมถูกทำลายจนเสื่อมโทรมไปหมดแล้ว ปริมาณฝนก็น้อยลงๆ อีกหน่อยก็จะเป็นพื้นที่ที่เป็นทะเลทรายได้ ซึ่งขณะนั้นก็เป็นลักษณะคล้ายทะเลทรายอยู่แล้ว หลายท่านอาจจะไม่เชื่อว่าถ้าหากไปที่นั่นแล้วมีความแห้งแล้งไม่ต่างกว่าอีสานที่แห้งแล้งที่สุดด้วยซ้ำไป พื้นที่นี้ก็จะกินไปถึงราชบุรีและลงใต้ต่ำไปด้วยซ้ำไป ที่นี้ก็มีพระราชกระแสรูปให้ทำการปรับปรุงในพื้นที่ต่างๆ ทำการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น และมีพระราชดำริให้ตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้น

บรรยาย (อรุณี)

ท่านผู้ฟังคะ นั่นคือที่มาของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายตามพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นหนึ่งในศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นในทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อให้เป็นศูนย์ทดลองวิจัยและค้นคว้างานด้านการเกษตรต่างๆ เป็นตัวอย่างให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ หรือบริเวณใกล้เคียงพื้นที่ของศูนย์นั้นๆ สำหรับพื้นที่ในบริเวณห้วยทราย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี นั้น มีสภาพแห้งแล้งอันเนื่องจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติถูกทำลายลงไปมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาพัฒนาด้านเกษตรกรรมขึ้น โดยมุ่งปรับปรุงพื้นที่และแก้ไขปัญหาบางประการซึ่งมีอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งสามารถแบ่งประเภทพื้นที่ออกเป็น ๓ ประเภท คือ พื้นที่ที่สูงขึ้นเป็นภูเขาสูง พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และพื้นที่ที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ดินทั้งสามเป็นตัวอย่างของพื้นที่ที่มีอยู่ทั่วไปในบริเวณภาคกลาง จึงเหมาะสมที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์วิจัยและทำการพัฒนาให้เป็นต้นแบบของพื้นที่อื่นๆ ได้

สำหรับการดำเนินงานในโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี นี้เป็นไปตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกประการ จากปี ๒๕๒๖ อันเป็นที่เริ่มโครงการฯ มาจนถึงปัจจุบัน ผลการดำเนินงานได้ก้าวหน้าไปมาก ดังที่ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ในฐานะเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะได้นำรายละเอียดมาเล่าสู่ท่านผู้ฟังกันต่อไปค่ะ ดร. สุเมธ ได้สรุปแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น ๕ กลุ่มด้วยกัน คือ

ดร. สุเมธ

ด้านแรกนั้นก็เป็นเรื่องป่าไม้ เพราะว่าป่าไม้อย่างที่ผมได้เรียนให้ทราบตั้งแต่ตอนต้น ได้ถูกทำลายไปอย่างมากมายนะครับ สำหรับเรื่องการป่าไม้เนี่ย ได้มีพระราชกระแสรับสั่งให้เร่งปลูกป่าเพื่อสร้างความสมดุลตามธรรมชาตินั้นนะครับ โดยใช้วิธีการปลูกป่าเปียกป่าชื้นหรือลักษณะภูเขาป่า ซึ่งในเรื่องนี้ได้ทำการทดลองและสำเร็จแล้วที่ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ถึงแม้ว่าสภาพแวดล้อมอาจจะไม่เหมือนกัน แต่หลักการนั้นก็คงจะนำมาใช้ได้ สำหรับประการที่สอง ในเรื่องเกี่ยวกับป่าไม้นั้น ก็คือรักษาพื้นที่วนเกษตร ในด้านการปลูกป่า ให้พยายามใช้พันธุ์ไม้เดิมที่อยู่ตามธรรมชาติให้มากที่สุด และก็ปลูกไม้ผลแซมเข้าไปในป่าให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และนอกเหนือไปจากนั้น เพื่อป้องกันไฟป่า ก็ให้ใช้ระบบเรียกว่าระบบการป้องกันไฟป่าเปียกนะครับ เป็นลักษณะการนำน้ำขึ้นไปบนภูเขาแล้วปล่อยให้ไหลซึมลงมา เพื่อให้ต้นไม้ได้มีโอกาสเจริญเติบโตในลักษณะที่ค่อนข้างพิเศษ และประการที่สามนั้นก็เกี่ยวเนื่องกับประชาชน ก็คือให้มีการดำเนินงานในรูปแบบของป่าไม้หมู่บ้าน ให้ราษฎรดำเนินการเอง เป็นเจ้าของเอง ปลูกป่า และก็บำรุงรักษาต้นไม้เอง ซึ่งในที่นี้ได้เริ่มขึ้นแล้วนะครับ เมื่อไปถึงอีกไม่นานนี้ ทุกๆ บ้านก็จะมีเรือนเพาะชำอยู่หลังบ้าน ก็จะผลิตต้นไม้ออกมา อะไรต่ออะไรขึ้นมา และก็ทางราชการหรือองค์กรต่างๆ ก็สามารถจะซื้อต้นไม้ต่างๆ เหล่านี้ไปปลูกได้สำหรับ เรื่องที่สองก็คือการจัดระเบียบการใช้ที่ดิน ก็จะมุ่งไปในการจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎร เป็นที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน และจะออกในลักษณะเอกสารสิทธิแบบ สทก. หรืออะไรทำนองนั้น เพื่อให้ตกทอดถึงทายาทได้ จะซื้อขายหรือโอนสิทธิกันไม่ได้ เพื่อขจัดการซื้อขายที่ดินซึ่งมีอยู่กันอย่างมากมายนะครับ และในเรื่องที่สามนั้นก็คงเป็นเรื่องการปลูกป่า อนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า เพื่อให้ศูนย์ทั้งหมดนี้เป็นลักษณะพิพิธภัณฑ์ทางธรรมชาติที่ได้มีพระราชกระแสรับสั่งอยู่บ่อยๆ ครั้งด้วยกัน

แต่ว่าการดำเนินงานทั้งหมดนี้ นะครับ ก็คงจะขาดส่วนหนึ่งไม่ได้ เพราะส่วนนี้เป็นหัวใจที่ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างสามารถดำเนินการไปได้ ก็คือ *การพัฒนาแหล่งน้ำ เป็นกลุ่มงานที่สาม* เพราะจะต้องมีการสร้างอ่างเก็บน้ำให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพื้นที่ที่จัดสรรให้ราษฎร ซึ่งในเรื่องอ่างน้ำนั้น เราก็ได้สร้างไว้หลายอ่าง นะครับ อย่างน้อยมีอ่างขนาดใหญ่ไม่น้อยกว่า ๓ อ่างด้วยกัน ห้วยทราย ห้วยตะแปด และเขากระปุก ถ้าผมจำไม่ได้ผิด การสร้างอ่างเก็บน้ำนี้ก็มีความจำเป็น นะครับ และก็ต้องสอดคล้องกับพื้นที่ที่จัดสรรให้กับราษฎรด้วย และนอกเหนือไปจากนั้นก็มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างฝายเก็บกักน้ำในร่องน้ำตามช่องเขาต่างๆ เพื่อให้เกิดความชุ่มชื้นในดิน และในเรื่องที่สามก็จะต้องศึกษาทดลองปลูกสร้างเขาป่าในระดับสูงด้วย แล้วก็ต้องทำระบบชลประทานขึ้นไปบนเขาให้ได้ ซึ่งเวลานี้เราก็พยายามทำที่เขาซอยกะปิอยู่

ในเรื่อง *กลุ่มงานที่สี่* นะครับ ก็คงเป็น *เรื่องการศึกษา การพัฒนา* พุดง่าย ๆ ว่าการศึกษาวิจัยอะไรต่ออะไรต่างๆ งานก็ได้ดำเนินการมาเป็นเวลา ๖-๗ ปีแล้ว ก็มีการทดลองทดสอบอะไรจนกระทั่งสำเร็จไปส่วนหนึ่งแล้ว เพราะฉะนั้น เราก็ต้องทำการขยายผลการศึกษาทดลองที่ดำเนินการในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ ให้ออกไปสู่ชาวบ้านให้ได้ และจัดตั้งชาวบ้านเป็นกลุ่มย่อยๆ ตามความสมัครใจของราษฎรว่าอยากจะทำเป็นพืชไร่ พืชสวน ดันไม้ หรือปลูสัตว์อะไรก็แล้วแต่ความสมัครใจของราษฎร นอกเหนือไปจากนั้นก็จะมีการศึกษาระบบการใช้น้ำแล้วก็ขยายพื้นที่ให้กว้างขึ้น แล้วนอกจากนั้นก็ยังมีเรื่องพิเศษเป็นต้นว่า การเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์กบ เพราะรู้สึกที่เราสามารถผสมพันธุ์กบโดยวิธีการธรรมชาติได้ผลอย่างดียิ่งเลย ผมได้ฟังมาว่าเป็นครั้งแรกในประเทศหรือในโลก ผมจำไม่ได้ แต่เป็นครั้งแรกที่ผสมได้ แล้วก็มีการศึกษาทดลองการผสมพันธุ์พืชสองชั้นในพืชประเภทต่างๆ พวกแดงโม ข้าวโพด อะไรต่ออะไรต่างๆ

ฉะนั้น ในกลุ่มสุดท้ายก็คือ *ด้านการพัฒนาอาชีพ* เราก็จัดกลุ่มของราษฎรมาแปรสภาพเป็นสหกรณ์ ในท้ายที่สุด เวลานี้เราเริ่มของ *การประมงหมู่บ้าน* เกี่ยวกับเรื่องการเลี้ยงปลา และประการที่สามที่มีพระราชกระแสรับสั่งไว้ก็คือว่า ลองศึกษาถึงเผาถ่านไม้โตเร็ว คือ อาจจะเป็นไม้ยูคาลิป หรือไม้กระถิน หรือไม้อะไรก็แล้วแต่ ลองมาเปรียบเทียบผลตอบ

แทนของการดำเนินการต่างๆ นี่นะครับว่าจะสามารถดำเนินการในด้านนี้
แค่ไหนอย่างไร เพราะว่าถึงหลักการที่สำคัญก็คือว่า เราพยายามที่จะยึด
ถือลักษณะการประกอบอาชีพของชาวบ้านที่มีอยู่เดิม อันนี้จะเป็นเรื่อง
พระราชดำริต่างๆ ไป ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการ หลายๆ อย่างก็ได้
เสร็จสิ้นไปแล้วครับ

อรุณี

คะ ก็นับว่าการดำเนินงานในโครงการนี้ก็ได้อธิบายหน้าไปมากเลยที่
เดี๋ยวจะคะ ก็อยากจะเรียนถามถึงการดำเนินงานที่ผ่านมา ซึ่งทราบว่าก็
มีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้าง อยากทราบว่าขณะนี้ได้แก้ปัญหาให้คลี่คลาย
ลงไปอย่างไรบ้างแล้วคะ

ดร. สุเมธ

ครับ ปัญหาแรกที่เกิดจากที่ทุกท่านทราบนะครับ ปัญหาห้วย
ทรายนี้รู้สึกจะหนักหน่วงมากกว่าเพื่อน ก็คงจะเป็นปัญหาความต้านทาน
ความไม่เข้าใจจากราษฎร เวลานี้ก็ได้อธิบายลงไปมากแล้วนะครับ มี
จำนวนหลายรายที่เดียวที่ยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขของเรา แล้วก็เข้ามาร่วม
ในโครงการ ความเข้าใจก็มีมากขึ้น และผมคิดว่าปัญหานี้คงจะสิ้นสุด
ภายในเร็ววันนี้

งานด้านอื่นๆ นั้นก็พอสรุปได้ดังนี้ครับ คือว่า ด้านป่าไม้ไม่มี
การปลูกป่าไปแล้วประมาณ ๔,๒๐๐ ไร่ และสิ่งที่น่าทึ่งที่สุดก็คือ ประเภท
ของไม้เศรษฐกิจนี้ เราปลูกมะม่วงหิมพานต์ มะม่วงหิมพานต์ที่ปลูกนี้ เรา
มีการเตรียมดินเป็นอย่างดี อะไรเป็นอย่างดี ก็ปรากฏว่าทำให้ปลูกรอดถึง
๙๙% เป็นตัวเลขที่สูงแทบไม่น่าเชื่อ ท่านไปถึงที่นั่นจะเห็นได้ว่าต้นไม้อยู่
ในขนาดเดียวกันทั้งหมดทีเดียว ซึ่งในเรื่องป่าไม้ก็ได้รับผลดีเป็นอย่างดี
นะครับ แต่เรามีปัญหานิดหน่อยอยู่ในขณะนี้คือ อย่างที่ผมเรียนให้ทราบ
ปริมาณฝนเมื่อปีที่แล้วนั้นวัดได้เพียง ๕๐๐ มิลลิเมตรเท่านั้นเอง และตั้ง
แต่เดือนธันวาคมมาถึงปัจจุบันนี้ ฝนก็ยังไม่ตกเลย น้ำในอ่างทั้งหมด
เลยนะครับ อันนี้เป็นปัญหามาก

ในเรื่องการอนุรักษ์สัตว์ป่า นั้น ก็ปรากฏว่าเราได้มีการเพาะพันธุ์
เนื้อทรายขึ้นมาจากเดิมซึ่งมีอยู่เพียงสิบกว่าตัวนั้น เวลานี้เรามี ๓๐-๔๐ ตัว
เราได้รับความร่วมมือจากบริษัทเมืองโบราณ ได้บริจาคพันธุ์เนื้อทรายมาอีก
๑๓ ตัว ทำให้มีการผสมข้ามสายข้ามอะไรกัน ผมคิดว่าอีกสักกระยะหนึ่งก็
คงจะปล่อยไปในพื้นที่ต่างๆ ที่เราเตรียมไว้ได้ครับ

อีกระบบหนึ่งก็คือ ระบบวนเกษตร คือการทำเกษตรโดยวิธีธรรมชาติ ไม่ทำลายป่า แต่ปลูกไม้ยืนต้นอะไรต่ออะไรต่างๆ แทรกไว้ในป่านั้น แล้วก็แสดงในเรื่องนี้ไว้ในสวนสมเด็จพระเจษฎุ ด้วยเช่นกัน

งานป่าไม้หมู่บ้านก็ได้ดำเนินการไปแล้วอย่างที่ผมเรียนให้ทราบ การจัดระเบียบที่ดินก็รู้สึกว่าการดำเนินการไปแล้วนะครับ

งานพัฒนาแหล่งน้ำก็สร้างอ่าง เมื่อกี้ผมเรียนไปว่า ๓ อ่าง แท้ที่จริงเป็น ๔ อ่างด้วยกันนะครับ ห้วยตะเป็ด ความจุประมาณ ๔ ล้าน แล้วก็เขากระปุก ห้วยทราย แล้วก็อ่างเก็บน้ำหนองไทร แต่ผมมีความเสียใจที่จะเรียนให้ทราบว่าน้ำเกือบทุกอ่างนั้นปรากฏว่าแห้งหมด เพราะน้ำต้นทุนหรือน้ำจากป่านั้นไม่ได้ไหลลงสู่อ่างเลย เพราะฝนแห้งหมด

ส่วนเรื่องของการศึกษานี้ก็มีการแสดงการเพาะปลูกในรูปแบบต่างๆ นะครับ ก็ได้รับความสำเร็จแล้ว ชาวบ้านเห็นผลอย่างแท้จริงแล้ว ชาวบ้านก็นำไปใช้ในพื้นที่ของตัวเองอย่างได้ผลด้วยการเพาะพันธุ์ ผสมพันธุ์ สองชั้นนั้น ก็ได้ข้าวโพด ได้พืชพันธุ์บางอย่างมาแล้ว อย่างที่ผมเรียนได้รับความสำเร็จแล้ว

โดยสรุปทั่วไปก็มีผลออกมาเป็นที่น่าพอใจทุกด้านถึงแม้พื้นที่ต่างๆ ก็เป็นพื้นที่ทุรกันดารมาก น้ำก็ขาด ประชาชนก็มีความต้านทานอยู่บ้าง อย่างไรก็ตาม สรุปผลโดยทั่วๆ ไปก็เป็นที่น่าพอใจ และนอกเหนือไปจากนั้นแล้วนี่เราก็มียุทธศาสตร์ให้แก่ชาวบ้านที่สมัครใจอยู่กับโครงการตั้งแต่แรก อย่างเช่นการเจียระไนพลอย การดำเนินการทางด้านศิลปอาชีพนั้นก็ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ก็เป็นรายได้เสริมขึ้นมา อย่างเรื่องเจียระไนพลอยนี้ผู้ได้รับแรงงานทางครอบครัวที่ได้รับแรงงานสูงสุดนั้นเพิ่มขึ้นมาถึง ๑๐,๐๐๐ กว่าบาทต่อปี ต่ำสุดนั้นได้ถึง ๖,๐๐๐ บาท อันนี้เป็นรายได้เสริมขึ้นมา ก็จะเห็นว่าเขาอยู่ได้แล้ว และก็มิฉะนั้นก่อนข้างดีด้วยครับ

อรุณี

นั่นก็เป็นปัญหาที่ผ่านมาที่ได้รับการแก้ไขจนคลี่คลายไปได้ผลเป็นที่น่าพอใจ อย่างที่ท่านเลขาธิการสำนักงาน กปร. เรียนให้ท่านผู้ฟังทราบแล้วนะคะ ที่นี้จากเวลาที่ผ่านมาก็เนิ่นนานพอสมควร สภาพแวดล้อมอะไรก็เปลี่ยนแปลงไปมาก อย่างเช่นกรณีที่มีข่าวจากสื่อมวลชนนะคะว่าได้มีการสร้างสนามกอล์ฟ สร้างรีสอร์ทบ้าง บริเวณใกล้พื้นที่ในโครงการนี้ละคะ อยากเรียนถามว่าสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อโครงการบ้าง

หรือไม่คะ

ดร. สุเมธ

อันนี้ผมต้องเรียนอย่างตรงไปตรงมา นะครับ เรารู้สึกปริวิตกพอสมควรที่เดี๋ยวต่อเรื่องนี้ เพราะผลสะท้อนที่เกิดขึ้นมานั้นมีอยู่มากพอสมควร เรากำลังดูเหตุการณ์ต่อไปว่าผลกระทบนั้นจะส่งอยู่ในขีดความสามารถแค่ไหน ประเด็นปัญหานี้เราต้องยอมรับความจริง นะครับ ซึ่งมองจากสายตา ก็ได้รับทราบ ก็เพราะว่าในบริเวณที่สร้างสนามกอล์ฟถึง ๒ สนาม เป็นพื้นที่บริเวณที่รับน้ำเดิม เป็นพื้นที่ถึง ๔,๐๐๐ ถึง ๕,๐๐๐ ไร่ หรือมากกว่านั้นก็ได้ แต่บัดนี้ได้ถูกปรับสภาพไปเสียหมดเลย ร่องน้ำธรรมชาตินั้นจะพุดไปแล้วอาจจะคงอยู่ แต่ว่าคงอยู่ตามทฤษฎีหรือหลักการเท่านั้น แต่ว่าร่องน้ำเฉยๆ นั้นก็เหมือนรางน้ำของหลังคาบ้านเท่านั้นเอง ถ้าหากพื้นหลังคาบ้านมันเอียงไปอยู่อีกทางหนึ่ง น้ำมันก็ไหลลงรางมิใช่ว่ารางน้ำจะมี ฉันทก็ฉันทนั้น นะครับ ร่องน้ำต่างๆ ตามธรรมชาติที่มีอยู่นั้น เมื่อมีการปรับสภาพของพื้นที่สนามกอล์ฟให้ไปลงในอ่างที่ทางสนามจัดทำขึ้นเอง น้ำที่เคยลงอ่างนั้นก็เลยไม่ลงถึงแม้ฝนจะตก ผมเองก็ยังกลัวใจและก็ยังเป็นห่วงอย่างมากเลยว่าน้ำนั้นจะถูกตัดทอนออกไปจำนวนเกินกว่าครึ่งด้วยซ้ำไป ถ้ามองจากสายตา นะครับ อันนี้เราเป็นห่วงมาก เพราะวัตถุประสงค์ของโครงการในพระราชดำริที่ได้ดำเนินการอยู่ในพื้นที่นั้น ก็มุ่งช่วยเหลือชาวบ้านให้มีการประกอบอาชีพทางด้านเกษตร ทำอาชีพทางด้านนี้ให้เจริญรุดหน้าก้าวหน้าต่อไป นะครับ ซึ่งปัจจัยสำคัญนั้นก็คือน้ำตามอ่างน้ำต่างๆ ที่เราได้สร้างขึ้นไว้ ถ้าหากขาดต้นทุนของการลงทุนคือเรื่องน้ำไปแล้ว วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มันก็สูญเปล่าแล้วก็สลายตัวไปโดยสิ้นเชิง ทีนี้ผมเรียนตรงๆ ว่าเราเป็นห่วงมาก แต่ก็ไม่รู้จะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร ทางสนามกอล์ฟก็อยากจะเข้าใจแล้วก็พยายามจะให้ความร่วมมือ แต่ก็แน่นะครับ ธุรกิจทั้ง ๒ ประเภท หรือกิจกรรมทั้ง ๒ อย่างนี้ นับเป็นลักษณะวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน เพราะฉะนั้น ในการดำเนินการก็จะต้องมีผลประโยชน์ที่ไม่เหมือนกันแน่ แล้วก็ยังมีหลายอย่างหลายครั้งขัดกันด้วย เพราะฉะนั้น ขอเรียนตามตรงเลยว่า มีอ่างน้ำของเราหลายอ่าง อย่างห้วยตะแปก เห็นชัดเจน นะครับ จะถูกผลกระทบอย่างรุนแรงในกาลอนาคตข้างหน้า ปัจจุบันนี้ก็ถูกกระทบแล้ว อันนี้ก็น่าเป็นห่วงมาก ๆ

เพลง

บ้านของเรา (...ต้องอยู่กันไปอีกนานในบ้านหลังนี้ เติบโตมาจนป่านนี้ก็
เพราะมีที่ให้อาศัย บ้านเรามีท้องฟ้า มีสายน้ำ มีภูเขา มีต้นไม้ และเรา
จะอยู่อย่างไร ถ้าไม่มีอะไรเหลือเลย)

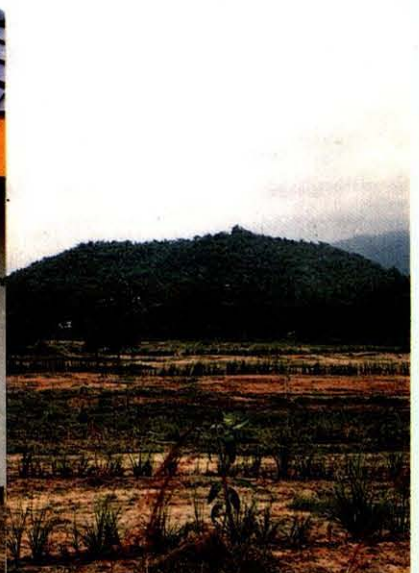
บรรยาย (อรุณี)

ท่านผู้ฟังคะ หากเปรียบประเทศเป็นบ้าน พระบาทสมเด็จพระ-
เจ้าอยู่หัวก็ทรงเปรียบเสมือนบิดาหรือประมุขของบ้าน ที่ต้องควบคุมดูแล
เอาใจใส่ทุกข์สุขของบุตรหรือสมาชิกในบ้านทุกคน ซึ่งรวมไปถึงการจัดการ
แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาสิ่งต่างๆ ภายในบ้านให้มีระบบระเบียบ มี
สภาพที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่สมาชิกในบ้านโดยทั่วถึงกัน แต่
การจะทำให้บรรลุผลดังกล่าวได้ ก็ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของ
สมาชิกทุกคนด้วย การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรากฎราชโ
วรวงศ์ ทรงอุทิศเวลาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่แร้นแค้นกันดารนั้น ก็เพื่อ
บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎร ทรงตระหนักถึงความสำคัญของสิ่ง
แวดล้อมทางธรรมชาติที่นับวันจะสูญเสียมเพิ่มมากขึ้น อันหมายถึงภัย
พิบัติที่จะเกิดตามมา ถ้าหากสมาชิกของบ้านเรือนประเทศอันหมายถึง
อาณาประชาราษฎร์ให้ความร่วมมือด้วยดีแล้ว โครงการตามพระราชดำริ
ต่างๆ ก็จะดำเนินไปสู่เป้าหมาย แต่ถ้าขาดความร่วมมือร่วมใจเมื่อใด
โครงการนั้นก็จะไม่บังเกิดผลเลย ดังนั้น จึงควรร่วมกันพิทักษ์รักษาและ
พัฒนาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติให้สามารถเอื้อประโยชน์แก่เกษตรกรรมของชาติ
และการดำรงชีพของประชาชนชาวไทย โดยระลึกไว้เสมอว่า **“พระเสโท
หลังไหลเพื่อใครกัน”** (แอกโค)

เพลง

อันความกรุณาปรานี

แผนผังแสดงการแบ่งพื้นที่โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อศึกษาทดลองปรับปรุงพื้นที่เสื่อมโทรมให้กลับฟื้นคืนดี

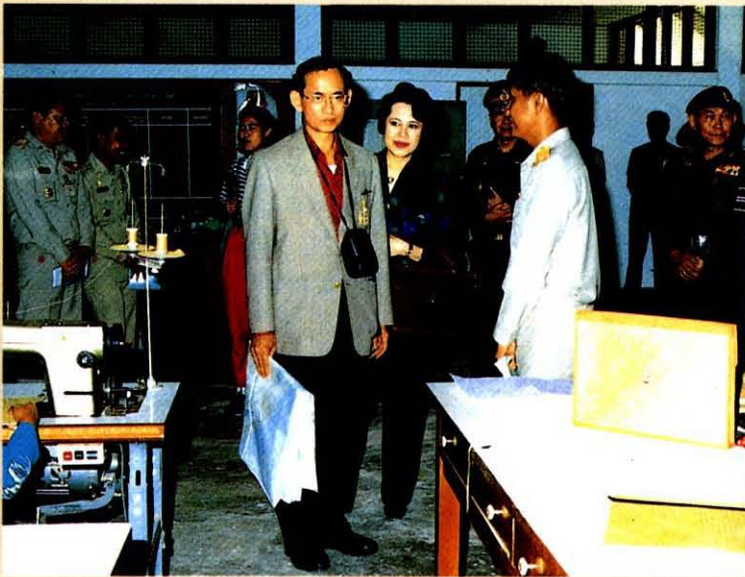

แปลงศึกษาทดลองใช้หญ้าแฝก

การเพาะพันธุ์เนื้อทราย สัตว์ป่าบางชนิดที่กำลังจะสูญพันธุ์ เป็นโครงการหนึ่งของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ทอดพระเนตรเครื่องมือในโรงงาน
สกัดและแปรรูปน้ำมันปาล์ม ในระหว่าง
การเสด็จเยี่ยมโครงการศูนย์ศึกษาการ-
พัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราช-
ดำริ ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง
นราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

ทอดพระเนตรการนำกระจูดมา
แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในระหว่าง
การเสด็จเยี่ยมอาคารโรงงานผลิตภัณฑ์
กระจูด ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลกะลุวอ
เหนือ อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัด
นราธิวาส

ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกระจูด
ฝีมือสมาชิกในศูนย์ศึกษาการ-
พัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการ กปร.

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

ไตเติ้ลรายการ

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ พระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ จังหวัดนราธิวาส เป็นประจำทุกปี ทำให้ทรงทราบว่าสภาพพื้นที่เกษตรกรรมในจังหวัดนราธิวาสมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่พรุ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีน้ำขังตลอดปี ดินมีคุณภาพต่ำ ไม่สามารถนำมาใช้ในการเกษตรได้เท่าที่ควร ดังนั้น ในปี ๒๕๒๕ จึงทรงมีพระราชดำริจัดตั้ง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง ขึ้น ซึ่งโครงการนี้ตั้งอยู่ระหว่างบ้านพิกุลทอง กับบ้านโคกสยา ตำบลกะลุวอเหนือ จังหวัดนราธิวาส มีเนื้อที่ประมาณ ๔๖๘ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ดอนอันเป็นที่ตั้งของศูนย์ ๑๖๐ ไร่ และเป็นพื้นที่พรุสำหรับการวิจัยทดลอง ๓๐๘ ไร่ สำหรับความเป็นมาและวัตถุประสงค์ที่ทรงมีพระราชดำริจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองขึ้นมานั้น ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือคณะกรรมการ กปร. ได้เล่าว่า

ดร. สุเมธ

ในปี ๒๕๒๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า ทางภาคใต้ขอให้ช่วยจัดหาที่จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้น

เพราะฉะนั้น ศูนย์นี้จึงจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๒๕ ผมขอเรียนเสียก่อนว่า ศูนย์นี้มีสิ่งมหัศจรรย์อยู่อย่างหนึ่ง คือ ใช้เวลาสั้นเหลือเกินที่จัดตั้งขึ้นมา คือใช้เวลาเพียงปีเดียวก็จัดตั้งขึ้นได้ พื้นที่แห่งนี้ได้ทรงเลือกมาอย่างพิถีพิถันมาก เพราะว่าเป็นพื้นที่พรุ สำหรับเรื่องพรุนั้นก็เป็นลักษณะพื้นที่ที่เกิดขึ้นจากลักษณะทางนิเวศที่พิเศษ คือแต่เดิมเป็นพื้นที่ที่มีน้ำทะเลท่วมขังอยู่ ต่อหลังเมื่อเกิดสันดอนปิดคล้ายๆ เป็นเขื่อนธรรมชาติเกิดขึ้นนั้น น้ำก็ถูกขังในบริเวณนั้น ผลสุดท้ายก็เป็นลักษณะพื้นที่ที่มีน้ำแช่ขัง มีดินอินทรีย์วัตถุอยู่มาก ซึ่งพื้นที่ลักษณะอย่างนี้ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านเกษตรกรรมได้มากเท่าไรนัก ทราบไหมครับว่าพื้นที่ในจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดใกล้เคียง มีเนื้อที่ถึง ๔๐๐,๐๐๐ กว่าไร่ โดยเฉพาะในจังหวัดนราธิวาสมีถึง ๒๐๐,๐๐๐ กว่าไร่ เพราะฉะนั้น ถ้าหากว่าทดลองทดสอบประการใดจนกระทั่งนำมาใช้ประโยชน์ได้นั้นก็จะส่งผลประโยชน์ให้กับความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก ที่นั่นนอกจากในศูนย์นี้แล้ว ก็ยังทรงมีพระราชกระแสให้ จัดตั้งศูนย์สาขาขึ้นอีก ๓ ศูนย์ คือ ศูนย์สาขาที่ ๑ โครงการสวนยางเขาตันหยง อยู่ที่เขาตันหยง อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ศูนย์สาขาที่ ๒ โครงการพัฒนาหมู่บ้านบีแหมุดอ อยู่ที่บ้านบีแหมุดอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส และศูนย์สาขาที่ ๓ โครงการหมู่บ้านปศุสัตว์เกษตรมูโนะ อยู่ที่หมู่บ้านปศุสัตว์เกษตรมูโนะ อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส และยังมีหมู่บ้านบริวารอีกจำนวน ๘ หมู่บ้านด้วยกัน เพราะฉะนั้น ที่ศูนย์นี้มีเพียง ๔๖๘ ไร่ ซึ่งเทียบกับศูนย์อื่นจะมีขนาดเล็กมาก แต่ว่าพื้นที่ศูนย์ปฏิบัติการรวมศูนย์สาขารวมหมู่บ้านบริวารด้วยนั้นจะมีถึง ๒๗,๐๐๐ ไร่ ซึ่งก็จะทำให้การดำเนินงานต่างๆ ได้ประโยชน์อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ได้ทรงมีพระราชดำริกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ๖ ประการ *ประการแรก* เพื่อศึกษาและปรับปรุงแก้ไขสภาพดินที่มีปัญหาในพื้นที่พรุให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรและด้านอื่นๆ ได้ และ *ประการที่สอง* เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของการทดลองวิจัยเกี่ยวกับการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่พรุ และ *ประการที่สาม* เพื่อให้เป็นศูนย์กลางรวบรวมและแจกจ่ายข้อมูลที่ได้จากการทดลองวิจัย รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการสาธิตและเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรสาขาต่างๆ คือ

นำกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับข้อมูลการแจกจ่ายข่าวสารนำมารวมอยู่ในที่แห่งเดียวกันเพื่อให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น *ประการที่สี่* เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ ทั้งด้านการเกษตรและศิลปหัตถกรรมที่ทำมาจากวัสดุพื้นเมือง ให้กับราษฎรที่สนใจด้วย และ *ประการที่ห้า* เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ราษฎรและยกระดับสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น อย่างน้อยในบริเวณ ๙ หมู่บ้านที่อยู่รอบๆ ศูนย์ และนำไปขยายให้กว้างขวางยิ่งออกไปได้ ส่วนใน *ประการที่หก* เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปพัฒนาและเป็นแบบอย่างของโครงการพัฒนาแห่งอื่นๆ ต่อไปครับ

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

สำหรับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง จะได้กำหนดออกเป็นกิจกรรมหลักอะไรบ้างนั้น ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการกปร. จะเล่าให้ฟังดังนี้ละ

ดร. สุเมธ

เราได้แบ่งแผนงานต่างๆ ออกไป ๕ แผนงานหลัก ใน *แผนงานแรก* ก็อย่างที่เรียนให้ทราบ คือ ได้ดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ พร้อมด้วยระบบท่อส่งน้ำ คืออ่างเก็บน้ำใกล้บ้าน เพื่อนำน้ำมาสนับสนุนโครงการ นอกจากนั้นต้องดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเขาสำนัก รวมทั้งระบบส่งน้ำ เพื่อนำน้ำมาสนับสนุนพื้นที่โครงการสวนยางอเนกประสงค์เขาสำนัก ที่ทรงมีพระราชกระแสจัดตั้งขึ้น

ที่นี้ใน *แผนงานที่สอง* ก็เป็นแผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ก็ได้ดำเนินการพัฒนาการจัดระเบียบหมู่บ้านต่างๆ ในบริเวณพื้นที่โครงการ ทำการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญๆ โดยเฉพาะโครงการส่งเสริมการปลูกพืชไร่ รวมทั้งการปลูกข้าวในพื้นที่ขอบพรุซึ่งแต่เดิมทำแทบไม่ได้หรือทำได้แต่ไม่มีคุณภาพ นอกนั้นมีการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ในหมู่บ้านบริวารทั้ง ๙ ซึ่งประกอบด้วย การเลี้ยงเป็ด วัว และอื่นๆ

ใน *แผนงานที่สาม* ก็เป็นการฝึกอบรมอาชีพต่างๆ ก็มีช่างไม้ ช่างปูน และจักสาน (เสื่อกระจูด) ให้แก่ราษฎรจากหมู่บ้านบริวารทั้ง ๙ ที่สนใจ ในส่วนนี้ก็จะเป็นลักษณะเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

ใน *แผนงานที่สี่* เป็นเรื่องของการส่งเสริมการเกษตรและการประมง ในศูนย์นี้จะมีการดำเนินการจัดทำแปลงสาธิตการใช้ประโยชน์ในที่ดิน

การใช้ปุ๋ย การปลูกพืชไร่ชนิดต่างๆ เหมือนศูนย์ศึกษาการพัฒนาอื่นด้วย เช่นกัน นอกจากนั้นก็จะทำการทดลองขุดบ่อเลี้ยงปลา โดยพยายามลดความเป็นกรดของน้ำลงจนสามารถเลี้ยงปลาในบ่อทดลองได้ เพราะว่าในระยะแรกๆ น้ำเป็นกรดมาก ถ้าเราปล่อยปลาลงไปแล้ว ปลาจะเป็นแผลตามตัวและไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ แต่บัดนี้เนื่องจากสามารถควบคุมระบบน้ำได้ทั้งหมด การเลี้ยงปลาก็สามารถทำได้แล้ว

แผนงานสุดท้าย ก็เป็นการทดลองวิจัย ได้มีการทดลองสำรวจสภาพดินพรุและขอบพรุนอกโครงการลุ่มน้ำโกลก และเป็นการวิจัยในพื้นที่ดินพรุทั้งหมด เพราะฉะนั้น นี่คือวัตถุประสงค์และแผนงานทั้งหมดที่เราได้ดำเนินการในศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอองอันเนื่องมาจากพระราชดำริอยู่ครับ

ปราณี

จากการก่อตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอองอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ และได้มีการกำหนดแผนงาน ๕ แผนหลักๆ ที่ได้พูดให้ฟังไปแล้ว จนถึงบัดนี้ ความคืบหน้าในด้านต่างๆ ของโครงการจะได้ขยายผลออกไปยังหมู่บ้านแวดล้อมอย่างไรบ้างคะ

ดร. สุเมธ

ครับ เป็นสิ่งที่น่าทึ่งมากนะครับ ผลความสำเร็จในโครงการนี้มีอยู่มากมายทีเดียว ณ ที่นี้ ผมจะขอกล่าวเพียงหลักๆ เท่านั้นเองนะครับ โดยขอสรุปเป็นด้านๆ ไป อย่างเป็นต้นว่า กิจกรรมการดำเนินงานทางด้านดิน จากการทดลองปรับปรุงดินเพื่อการปลูกข้าว พืชไร่ พืชผัก พบว่าเราสามารถแก้ไขในลักษณะพื้นที่ดินที่เป็นพรุได้ ก็โดยใช้หินปูนฝุ่นร่วมกับปุ๋ยเคมีในดินกรดกำมะถัน จะให้ผลผลิตที่สูงขึ้น นอกจากนั้นยังมีการทดลองปรับปรุงดินเพื่อปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม้พาล์มน้ำมัน เราพบว่าพื้นที่น้ำท่วมขัง ถ้าสามารถทำการขุดคุ้ยระบายน้ำ และพูนหน้าดินไว้ตรงกลางสันร่อง จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ ทำให้ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพาล์มน้ำมันเจริญเติบโตได้ดี โดยมีการใช้หินปูนฝุ่นร่วมกับปุ๋ยเคมีและหินฟอสเฟตเข้าร่วมแก้ไขได้ นอกจากที่ผมได้กล่าวมาแล้วนั้น ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอองนี้ ยังมีการทดสอบการเจริญเติบโตของต้นยูคาลิปตัสซึ่งปลูกในดินขุดบ้านทอน และเราพบว่าการปลูกพืชยืนต้นในดินดาน ควรที่จะเจาะหรือขุดให้ทะลุดินดานเสียก่อน ก็จะช่วยให้สามารถปลูกต้นยูคาลิปตัสได้ในพืชที่ดินพรุ ดังที่เราทำสำเร็จในพืชที่พรุของศูนย์

ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่จังหวัดนราธิวาสครับ
นี่ล่ะครับคือผลคร่าวๆ ในการดำเนินงานตามแผนงานหลักๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
กับทางด้านดิน

เมื่อพูดถึงเรื่องดินแล้ว ผมจะขอพูดต่อถึงการดำเนินงานตามแผน
งานทางด้านพืช ซึ่งเราได้ทำการศึกษาอย่างได้ผลไปแล้ว ๔ เรื่อง โดย
สำหรับด้านที่เกี่ยวข้องกับพืชนั้น ก็ปรากฏว่าในลักษณะดินที่ไม่จัดสนิท
เหมือนอย่างอื่นและเป็นดินพรุนนั้น จากการศึกษาและตัดพันธุ์ข้าวที่ทน
ทานต่อดินเปรี้ยว พบว่ามีข้าวพันธุ์ทนเปรี้ยวที่เหมาะสม ๒ พันธุ์ คือ
พันธุ์รวงยาวและพันธุ์ลูกแดง ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพืชเรื่องที่ ๒ คือมีการ
ศึกษาการปรับปรุงดินและผลผลิตของพืชผักสวนครัว พิสูจน์ได้ว่าหาก
สามารถยกร่องปลูกจะเจริญเติบโตได้ดีในฤดูฝน ส่วนในฤดูแล้งถ้าปรับ
คุณภาพน้ำให้อยู่ในระดับเหมาะสมคาดว่าจะได้ผลผลิตสูงกว่าเดิมมาก
และเราได้นำพรุมาเพาะเห็ด เมื่อปรับความเป็นกรดเป็นด่างแล้วสามารถ
นำมาเพาะเห็ดได้ผลดีเทียบเท่ากับเพาะด้วยซีลี้อยู่ไม่ยาวพารา และเมื่อ
ก่อนเชื้อเห็ดไม่ออกดอกแล้ว ยังนำกลับไปใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์ได้อีกด้วย
และขณะนี้กำลังศึกษาพันธุ์ยางที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ชื้นแฉะ
และกำลังศึกษาพืชแซมในสวนยางพารา ซึ่งเราได้ทดลองกาแฟและหวาย
ตะคล้าทอง ขณะนี้ได้ร่อยหรือไปเต็มทีแล้ว นอกเหนือจากนี้ ยังมีการ
ปลูกกระกำ สละได้ผลดีพอสมควร

นอกจากดินนอกจากพืชแล้ว มาถึงด้านปศุสัตว์บ้าง เราได้มีการ
ศึกษาพันธุ์หญ้าที่เหมาะสมกับสภาพพรุเพื่อใช้เลี้ยงสัตว์ พบว่ามีหญ้า ๔
พันธุ์สามารถเจริญเติบโตได้ดี คือ หญ้ามอริซัส ชันกาด ไคโร และพลีแคว-
ตุลัน ทั้ง ๔ พันธุ์งอกงามดีและสามารถนำไปใช้เลี้ยงสัตว์ได้ คือกิจกรรม
ทุกอย่างเราพยายามทำให้สอดคล้องกับประเพณี ความนิยมของพื้นที่ด้วย
ดังนั้น เราพบว่าสามารถเลี้ยงแพะในพื้นที่พรุได้ และมีหญ้าชันกาดซึ่ง
เป็นหญ้าพื้นเมืองใช้ในการเลี้ยงแพะได้ใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ
เรายังพบว่าการใช้สาकुเพื่อเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์และสามารถนำ
สาकुมาผสมอาหารได้ถึง ๓๐-๔๐%

ส่วนทางด้านประมงก็ได้มีการแก้ไขบ่อน้ำเปรี้ยวเพื่อเลี้ยงปลา
พบว่าหากสามารถเติมปูนขาวและปุ๋ยคอกจนสามารถปรับระดับความเป็น

กรดต่างในระดับหนึ่งแล้ว สามารถเลี้ยงปลาสดและปลาอื่นๆ ได้ รู้สึกจะเป็นปลาดุกรำพันที่สามารถเลี้ยงได้ และยังมี การทดลองเลี้ยงกุ้งกุลาดำในกระชังชายฝั่ง เลี้ยงหอยนางรม เลี้ยงสาหร่ายทะเลที่บ้านบางมะนาว เลี้ยงปลาน้ำจืดในบ่อดินเปรี้ยวที่ปรับปรุงแล้วที่บ้านโคกไทร เลี้ยงสัตว์น้ำแบบผสมผสานคือปลากับไก่ที่บ้านโคกอธิฐ เลี้ยงสัตว์น้ำแบบพัฒนาที่บ้านพิบูลทอง และเมื่อมีการทดลองทดสอบได้เรียบร้อยแล้ว ก็จะมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและฝึกอบรมด้วย ก็มีการสาธิตอย่างมาก ได้รับการรายงานว่าการพัฒนาดินนั้นมีคนเข้ารับการอบรมถึง ๔๐๐ คน และมีการสาธิตการเลี้ยงโคนมด้วย และมีบางหมู่บ้านที่มีการเลี้ยงแพะกันแทบทุกบ้าน สำหรับสัตว์ปีกเราก็ทดลองด้วยเช่นกัน

อีกเรื่องหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนภาคใต้เช่นกันคือเรื่องสวนยาง เราก็ได้จัดทำสวนตัวอย่างหลังเปิดกรีด และเปิดการอบรมรวมกลุ่มเกษตรกรด้านพัฒนาคุณภาพยางแผ่นและน้ำยาง นอกจากนั้นก็ยังมีส่วนของอุตสาหกรรมร่วมด้วย คือมีการฝึกอบรมอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว สาธิตเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระจุตและปาหนัน ซึ่งมีความสวยงามและคงทน ขณะนี้ผมคิดว่าจะเพิ่มความนิยมมากขึ้นตามลำดับ นอกจากนั้น กิจกรรมอื่นๆ ยังมีอยู่อีกมากมาย ผมคิดว่าผลสำเร็จที่เกิดขึ้นในบริเวณนั้นมีอยู่มากมายและทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์ไปโดยตรงเลยครับ

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ จากการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิบูลทองมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ จนถึงขณะนี้ได้มีความก้าวหน้า และได้ส่งผลประโยชน์ต่อประชาชนที่อยู่ในบริเวณรอบๆ โครงการอย่างมากทีเดียว ส่วนทางด้านชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรด้วยหรือไม่ั้น เรามาฟังจากคำบอกเล่าของ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล กันค่ะ

ดร. สุเมธ

สำหรับในส่วนนี้นั้นเป็นที่น่าชื่นใจอย่างยิ่ง เพราะความสำเร็จเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์อย่างที่ผมได้เรียนไปแล้วนั้น แต่ขอเรียนว่าผลประโยชน์นั้นได้ตกไปอยู่กับชาวบ้านซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านบริเวณนั้นในลำดับแรก ผลจากการติดตามประเมินผลมานั้น เราได้รับทราบว่

อย่างเรื่องรายได้เมื่อเริ่มจัดตั้งศูนย์นั้น พวกเขามีรายได้ประมาณปีละ ๘,๐๐๐ กว่าบาท และหลังจากที่ศูนย์ได้ดำเนินการมาได้ ๓-๔ ปี ก็ปรากฏว่ารายได้ของประชาชนบริเวณรอบๆ ศูนย์นั้นเพิ่มขึ้นถึง ๑๘,๐๐๐ บาท และล่าสุดเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๓๔ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงนำนักเรียนนายร้อยไปดูงานบริเวณนั้น เจ้าหน้าที่ได้รายงานว่่าล่าสุดของการสำรวจนั้น รายได้ของชาวบ้านเพิ่มขึ้นไปถึง ๓๘,๐๐๐ บาท จะเห็นได้ว่า จากรายได้ ๘,๐๐๐ บาท เพิ่มขึ้นถึง ๓๘,๐๐๐ บาท เป็นรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดทีเดียว สำหรับรายได้ที่เพิ่มขึ้นมีอยู่หลายประการ ส่วนแรกก็มาจากการปรับปรุงด้านการเกษตรที่ผมได้เรียนแล้วว่า ได้มีการปรับปรุงดิน พันธุ์พืช และวิธีการต่างๆ ทำให้เขาได้ผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น นอกเหนือจากนั้น เราพบว่ารายได้ครึ่งหนึ่งของพวกเขาคือ ๑๖,๐๐๐ บาท ได้มาจากส่วนของรายได้พิเศษที่ได้เพิ่มเติมมา มีการดำเนินการหัตถกรรม ศิลปอาชีพ เป็นต้น เพราะฉะนั้น จะเห็นว่า การประกอบอาชีพในลักษณะผสมผสานอย่างถูกวิธี และเราได้ขยายผลด้านวิชาการและเทคโนโลยีต่างๆ อย่างถูกต้อง จะทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นอย่างแน่นอน จากหมู่บ้านที่ถูกจัดระเบียบขึ้น ก็กิจกรรมต่างๆ มีอยู่หลากหลาย ชีวิตของชาวบ้านที่ไม่ได้ไปพึ่งพาในสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะเหมือนอย่างอดีตกาลที่ผ่านมา เรื่องรายได้นี้จะเห็นชัดเจนและเป็นเครื่องบ่งชี้เกือบทุกอย่าง เพราะฉะนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก็จะเจริญไปด้วย ผมกล่าวถึงเรื่องเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ ทางด้านสังคมก็ได้มีการพัฒนาตัวเองไปได้มากที่สุด มีโครงการในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศูนย์เด็กเล็กก็ตาม โครงการอาหารกลางวันหรือโครงการปรับปรุงภาวะโภชนาการก็ได้มีการกระทำกันอย่างกว้างขวาง เวลานี้จะขยายผลตามที่ทรงดำเนินการในจังหวัดนราธิวาสให้ขยายออกไปยังจังหวัดปัตตานีและจังหวัดยะลาอีก ๒ จังหวัด ก็จะทำให้ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับกิจกรรมต่างๆ ด้านวิชาการด้านการศึกษาและพัฒนาของศูนย์นี้ประสบผลชนิดที่ว่าเราน่าจะพอใจกับผลการดำเนินงานที่พระองค์ทรงมีพระราชดำริและพระราชทานให้กับประชาชนครับ

ปราชญ์

ท่านรองฯ คะ จากกิจกรรมต่างๆ และความก้าวหน้าของศูนย์แห่งนี้ได้รับความสนใจจากใครบ้างไหมคะ

ดร. สุเมธ

ทุกส่วนเลยครับ ส่วนแรก แนนอนที่สุดได้รับความสนใจจากประชาชน ปรากฏว่าประชาชนและผู้ที่จะเข้ามาฝึกอบรม มาดูงาน ตามรายงานล่าสุดระหว่างการเสด็จพระราชดำเนินประพาสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีนั้น ปีหนึ่งเรารับคนถึง ๑,๘๐๐ คน เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งอยู่แล้วว่า ให้ศูนย์ศึกษาต่างๆ ทำหน้าที่เป็นลักษณะ “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” เพราะฉะนั้นเมื่อเขามาดู เขาได้รับความรู้กลับไปและนำไปดำเนินการในที่อยู่อาศัยของเขา ในส่วนที่ ๒ หน่วยราชการกันเองได้มาดูงานกันอย่างมากทั้งในกลุ่มข้าราชการและสถานศึกษาได้เข้ามาศึกษา และน่าที่ที่สุดก็คือ ในส่วนของต่างประเทศก็มีความสนใจอย่างมาก เราคงจำได้ว่า เมื่อเริ่มตั้งศูนย์ฯ ใหม่ ๆ รู้สึกว่าจะเป็นเหมือนของใหม่สิ่งใหม่สำหรับพวกเราพอสมควร เราได้เคยจัดไปดูงานที่มาเลเซีย เพราะมาเลเซียมีลักษณะพื้นที่เช่นนี้มากเหมือนกัน เพราะฉะนั้น เราก็กึ่งเชื่อว่าได้ดำเนินการไปได้ดีพอสมควร แต่บัดนี้เขากลับมาดูงานที่เรา ปีหนึ่งหลายคณะทีเดียว เขากล่าวด้วยว่า เราใช้ระยะสั้นกว่าของเขา ถ้าผมจำไม่ผิดเขาจัดตั้งมาเกือบ ๒๐ ปีแล้วในการศึกษาพรุ แต่ของเราตั้งมาเมื่อปี ๒๕๒๕ จนถึงบัดนี้ประมาณ ๗ ๘ ปีเท่านั้น ผลการดำเนินงานของเราได้รุดหน้าเป็นที่พอใจมาก นอกจากนั้น ยังได้รับความสนใจจากองค์กรระหว่างประเทศอยู่หลายองค์กรเหมือนกัน เป็นลักษณะของมูลนิธิก็ตาม อย่างเช่น ญี่ปุ่นจะมาทดลองทดสอบในการศึกษาสภาพนิเวศวิทยา ทางรีออคกีเฟลเลอร์ก็ได้ถวายแพะมา เป็นแพะพันธุ์ผสมที่เป็นที่นิยมของชาวบ้าน ซึ่งนับว่าเป็นความสนใจที่ได้รับจากทุกคนในประเทศและต่างประเทศมากเลยนะครับ

เพลง

กษัตริย์นักพัฒนา...

บรรยาย

จากปี ๒๕๒๕ จนถึงปัจจุบัน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอင့်ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างได้ผล จากพื้นที่ว่างเปล่าซึ่งเป็นพื้นที่พรุไม่สามารถใช้ประโยชน์อะไรได้มากนัก กลายเป็นพื้นที่เกษตรกรรมได้เกือบทุกประเภท ตลอดจนเป็นศูนย์ฝึกอบรมและเผยแพร่การศึกษา ทั้งในด้านเกษตรกรรม ศิลปหัตถกรรม และเกษตรอุตสาหกรรม ซึ่งเมื่อ

สามารถนำพื้นที่พรมมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้แล้ว ย่อมจะช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของราษฎรในบริเวณพื้นที่โครงการให้ดีขึ้นได้อย่างแน่นอน ทั้งนี้ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงห่วงใยพสกนิกรของพระองค์ และเมื่อได้พระราชทานพระราชดำริแล้วก็มีได้ทรงทอดทิ้ง ทรงสนพระทัยในการติดตามผลความก้าวหน้าและจะพระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมอยู่เสมอ ซึ่งพระองค์จะทรงปฏิบัติเช่นนี้ในทุกโครงการที่ทรงมีพระราชดำริพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

โครงการพัฒนาห้วยองคต

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบ่อพลอย

จังหวัดกาญจนบุรี

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการ กปร.

ผู้จัดรายการ

อรุณี แดงพันธ์

ไตเติ้ลรายการ

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (อรุณี)

ท่านผู้ฟังคะ ตลอดระยะเวลากว่า ๔๐ ปี ภายใต้ร่มพระบารมีแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชนั้น พสกนิกรไทยมีความผาสุก ร่มเย็น อันเป็นผลจากพระราชกรณียกิจนานัปการที่พระองค์ทรงมีพระราชดำริขึ้นเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ในการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ หากมีปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ เกิดขึ้น พระองค์จะทรงหาเหตุแห่งปัญหานั้นและทรงวางแนวทางแก้ไขให้ลุกลงไป ดังเช่นทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งมูลนิธิชัยพัฒนาขึ้นก็เพื่อแก้ไขปัญหาคความล่าช้าในการดำเนินการตามระบบราชการ ซึ่งมีข้อจำกัดในด้านกฎระเบียบ หลักเกณฑ์ต่างๆ รวมทั้งข้อจำกัดในด้านงบประมาณ อันเป็นเหตุให้กิจกรรมบางประเภทที่มีประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนไม่อาจดำเนินไปได้อย่างที่ควรจะเป็น มูลนิธิชัยพัฒนาที่เกิดขึ้นนี้ จึงช่วยเสริมในส่วนที่ราชการไม่สามารถปฏิบัติได้อันเนื่องจากข้อจำกัดดังกล่าว ปัจจุบันมูลนิธิชัยพัฒนาได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๓๑ รวมทั้งได้

รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกำหนดวัตถุประสงค์ของมูลนิธิไว้ ๕ ประการ คือ *ประการแรก* เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการพัฒนาอื่นๆ *ประการที่สอง* เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสาธารณสุขและช่วยเหลือประชาชนในด้านเศรษฐกิจและสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและให้สามารถช่วยตนเองและพึ่งตนเองได้ *ประการที่สาม* เพื่อดำเนินการใดๆ อันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติเป็นส่วนรวม *ประการที่สี่* เพื่อร่วมมือกับส่วนราชการและองค์กรการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณประโยชน์หรือดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์ และ *ประการสุดท้าย* คือ ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองใดๆ

เพลงบรรเลง

บรรยาย

เพลงใกล้รุ่ง...

นับตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ ที่มูลนิธิชัยพัฒนาได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมานั้น ก็ได้ดำเนินกิจกรรมหลายประการ แต่กิจกรรมที่ทรงสนพระทัยเป็นพิเศษ คือ กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะโครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในที่ต่างๆ ทรงตระหนักถึงความสำคัญของน้ำในชีวิตประจำวันของคนเรา ซึ่งนับวันจะทวีความเป็นมลพิษมากยิ่งขึ้น หากไม่รีบเร่งแก้ไขแล้วจะเป็นภัยอันตรายอย่างร้ายแรง โครงการบำบัดน้ำเสียที่ได้ดำเนินการไปแล้ว และที่อยู่ในช่วงทดลองทดสอบโครงการ ก็เช่นโครงการบึงมักกะสัน บึงพระราม ๙ ที่โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ที่วัดบวรนิเวศ เป็นต้น นอกจากการบำบัดน้ำเสียในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ต่อมาก็ได้ขยายโครงการนี้ออกสู่ชนบท ส่วนในเขตพระราชวังเองนั้น ก็ได้มีการทดลองทดสอบหลายอย่าง เพื่อนำผลที่ได้กระจายไปทั่วประเทศ

ท่านผู้ฟังคะ นั่นคือผลการดำเนินการในด้านการแก้ไขปัญหาน้ำเสียอันเป็นส่วนหนึ่งในหลากหลายโครงการของมูลนิธิชัยพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษและปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศให้ดีขึ้น นอกจากเรื่องน้ำเสียแล้ว ปัญหาป่าไม้ที่ถูกทำลายลงไปเป็นจำนวนมากก็เช่นกัน หากไม่มีการหยุดยั้งการทำลายและเร่งพัฒนาขึ้นมาทดแทนแล้ว ก็จะเป็นอันตรายต่อมวลมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายอย่างแน่นอน แต่การที่จะเข้าไปดูแลจัดการป่าไม้ในสถานที่แต่ละแห่งนั้นไม่ใช่สิ่งที่ง่ายเลย

เนื่องจากมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ อาชีพของชาวบ้านในบริเวณนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงปัญหานี้ จึงทรงมีพระราชดำริในการบริหารทรัพยากรป่าไม้วีธีใหม่ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถให้ผลประโยชน์แก่มนุษย์และสภาพแวดล้อมโดยส่วนรวมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จากแนวพระราชดำรินี้เอง จึงเป็นที่มาของ โครงการพัฒนาห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ดังที่ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะได้เล่าถึงรายละเอียดต่อไปค่ะ

ดร. สุเมธ

ความจริงสำหรับกิจกรรมของมูลนิธิชัยพัฒนาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น มีกิจกรรมหลากหลายนะครับ ก็มีหลายๆ อย่างด้วยกัน อย่างที่กล่าวมาเมื่อสักครู่นี้ จะเป็นเรื่องการบำบัดน้ำเสียก็ตาม หรือในกิจกรรมทางด้านอื่นก็ตาม แต่ผมคิดว่าสำหรับโครงการขนาดใหญ่ที่จะเกิดขึ้นและกำลังดำเนินการอยู่นั้นก็คงจะมีที่จังหวัดกาญจนบุรี บริเวณบ่อพลอย อำเภอบ่อพลอย ซึ่งได้พระราชทานชื่อโครงการมาแล้ว คือโครงการพัฒนาห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี โครงการนี้จะทำอะไรบ้าง ก่อนที่จะพูดถึงโครงการนั้น ก็คงจะมาทบทวนถึงปัญหาสภาพแวดล้อมของเราโดยเฉพาะการบุกรุกป่าเสียก่อนนะครับ จะเห็นได้ว่า ลักษณะโดยทั่วๆ ไปนั้น ป่าสงวนเกือบทั่วประเทศนั้นอยู่ในลักษณะที่ถูกบุกรุกไม่ว่าในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง สำหรับที่อำเภอบ่อพลอย ที่ห้วยองคตนี้ก็ไม่ใช่เป็นกรณียกเว้น เป็นพื้นที่ที่มีความกว้างใหญ่มาก ประมาณ ๒๐,๐๐๐ ไร่ คือหุบเขาขนาดใหญ่ทั้งหุบเขา ประชาชนก็บุกรุกเข้าไปอย่างชนิดที่ยืนยันได้เลยว่าผิดกฎหมายแน่นอนร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ไม่มีแม้กระทั่งสิทธิ แต่ในภาคปฏิบัตินั้นก็ได้มีการบุกรุกเข้าไป ป่าไม้ต่างๆ นะครับ ไม่ว่าจะเป็นป่าต้นน้ำลำธาร บนภูเขาหรือบนพื้นที่ราบก็ถูกทำลายไปโดยสิ้นเชิง ถ้าหากเราปล่อยให้ลักษณะเช่นนี้ต่อไป ก็คงจะเหมือนพื้นที่อื่นทั่วไป สุดท้ายปัญหาหลักของประเทศนั้นก็ไม่ได้มีการแก้ไขปัญหากัน คือว่าป่าไม้ก็ไม่ได้เป็นป่า ก็ถูกทำลายไป ทีนี้ ถ้าเปิดตามตัวบทกฎหมายว่ากัน ก็จำเป็นจะต้องเอาคนออก ซึ่งก็เกิดปัญหาทางด้านสังคมหรือการเมืองติดตามขึ้นมาอีก เพราะฉะนั้น สำหรับโครงการพัฒนาห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระ-

ราชดำรินี้ เราจะพยายามนะครับ ทางมูลนิธิโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นได้มีพระราชดำริว่า ลองทดลองวิธีบริหารทรัพยากรแบบใหม่ดูซิว่าจะมีผลมากน้อยแค่ไหน อย่างไร ซึ่งผมคิดว่าโดยหลักเหตุและผลแล้ว ถ้าหากเราทำสำเร็จนั้นก็จะมีผลเป็นอย่างมาก คือพร้อมๆ กับการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ก็ยังมีหนทางแก้ไขปัญหาสังคมและการเมืองพร้อมกันไปด้วย ที่ผมพูดอย่างนั้นหมายความว่าอย่างไร คือหมายความว่าสำหรับประชาชนที่บุงกรุกอยู่นั้น เมื่อเราได้ทำการสำรวจอะไรต่ออะไรเรียบร้อยแล้ว เรามีรายชื่อทั้งหมด เราไม่ต้องไล่เขาไปอยู่ที่ไหน หากให้อยู่ในโครงการ อยู่ในสิทธิในที่ๆ ถูกจำกัดและในพื้นที่ๆ ควรจะอยู่ คือ หมายความว่าเราจะวางแผนการใช้พื้นที่ทั้งหมดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ผมจะไล่เป็นอย่างๆ ขึ้นมา ก็คือว่าในพื้นที่เขาทั้งหมดนั้นก็ จะทำการปลูกป่า ซึ่งในเวลานี้เราจะดำเนินการไปเรื่อยๆ ในวาระเทศกาลตามฤดูกาลต่างๆ โดยเฉพาะต้นฤดูฝนนี้จะทำการปลูกถวายเป็นวันประสูติของสมเด็จพระเทพฯ บ้าง ของสมเด็จพระบรมราชินีนาถบ้าง ทำนองนั้น เพื่อให้เกิดศรัทธาของผู้ที่จะเข้าไปดำเนินการ เพราะฉะนั้นเราจะทำการฟื้นฟูบูรณะในพื้นที่อนุรักษ์ทั้งหมดนี้คือพื้นที่บนภูเขาทั้งหมด เพื่อเป็นลักษณะต้นน้ำลำธารให้กลับคืนสู่สภาพเดิมให้จงได้ ในการปลูกในการอะไรต่างๆ นั้น มีพระราชกระแสให้พิถีพิถันในการปลูกมาก คือหมายความว่าพันธุ์ไม้ที่จะนำไปปลูกนั้น จะต้องเป็นลักษณะที่เอาพันธุ์ไม้ที่มีอยู่ดั้งเดิมเป็นตัวยืน แล้วก็เสริมในสิ่งนั้นสิ่งนี้บ้าง ไม่พยายามที่จะเอาต้นไม้แปลกปลอมหรือต้นไม้ใหม่เข้าไปปลูก ที่นี้หลังจากบนเขาแล้วนะครับ บริเวณพื้นที่บางพื้นที่ระหว่างช่วงกลางเข้าไปสู่ตีนเขานั้น อาจจะปลูกไม้ซึ่งมีพระราชดำริอยู่ตลอดเวลาว่า การปลูกไม้จะปลูกไม้ ๓ อย่าง ไม้ ๓ อย่างนั้นก็คือ ๑. จะต้องเป็นไม้พื้นด้วย ประเภทไม้โตเร็ว เพราะว่าประชาชนชาวบ้านนั้นอย่าลืมนะว่าเขาอยู่ในอารยธรรมของพื้นนะครับ ของเชื้อเพลิงในชั้นพื้นฐาน สำหรับเรานั้นอยู่ในเรื่องแก๊ส เราก็ดูได้ว่า อย่าตัดต้นไม้ชิว อย่าใช้พื้นชิว เราก็ดูได้ แต่ว่าธรรมชาติจริงๆ แล้ว ชาวบ้านยังต้องใช้พื้นอยู่ เพราะฉะนั้น เราต้องหาไม้ประเภทที่โตเร็วและสามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงได้ สำหรับไม้ประเภทที่ ๒ นั้นจะต้องเป็นไม้ผลเพื่อบริโภคด้วยและทำไปเพื่อให้เกิดผลประโยชน์หรือรายได้กลับคืนมาด้วย

และไม่ประเภทที่ ๓ ก็คือไม้ประเภทใช้สอย จะต้องมีการปลูกสร้าง มีอะไรต่ออะไรต่างๆ เพราะฉะนั้น จะเห็นว่าทรงเข้าใจลักษณะความเป็นอยู่ของชาวชนบทเป็นอย่างดี จึงทรงรับสั่งว่า ในการปลูกต้นไม้หรือปลูกป่าต่างๆ นั้น ให้ปลูกทั้ง ๓ อย่าง ในพื้นที่ส่วนนี้ะครับ ในส่วนเนินเขาไปสู่ตีนเขานั้น เราก็จะทำเป็นป่ากึ่งเศรษฐกิจ คือ ชาวบ้านสามารถจะใช้ประโยชน์ได้ ชาวบ้านเองจะไปอยู่ที่ไหน ก็บังคับเราได้ว่าโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำไว้จะครับ ๓-๔ แห่งด้วยกันในบริเวณชั้นแรกนี้ และเมื่อรู้ว่าสามารถส่งน้ำได้ในบริเวณไหน พื้นที่นั้นก็จะเป็นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตร ชาวบ้านก็จะถูกอพยพไปหรือถูกจัดระเบียบชุมชนใหม่ ให้อยู่ในที่ที่ควรอยู่ ในพื้นที่ที่มีประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ อยากจะอยู่รวมกัน เพื่อความง่ายในการบริการด้วยน้ำไฟ โรงเรียน โรงพยาบาล อะไรต่ออะไรก็มีพร้อมหมดแล้วในขณะนี้ ได้สร้างโรงเรียนขึ้นมาแล้ว โรงพยาบาลแล้ว สิ่งต่อไปที่จะต้องทำก็คือว่าจะต้องปรับจัดระเบียบชุมชนให้อยู่ในที่ๆ ควรอยู่ ส่วนพื้นที่การเกษตรที่เป็นเรื่องที่จะประกอบอาชีพนั้น คงจะต้องว่าไปตามแนวที่เราจะส่งน้ำได้ จะเห็นได้ว่า เมื่อทำอย่างนั้นแล้ว พื้นที่แต่เดิมจะต้องทำกันครบครันละ ๕๐ ไร่ ๑๐๐ ไร่ นั้น เขาบอกว่าไม่มีความจำเป็นเสียแล้ว เพราะทุกกระเบียด นิ้วของพื้นที่ที่ส่งน้ำได้นั้น ก็จะทำให้เกษตรกรได้อย่างเต็มที่และตลอดทั้งปีด้วย เราได้เคยทดลองที่ห้วยทรายอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี นั้น พื้นที่เพียง ๕ ไร่ต่อครอบครัวนี้ เขาบอกว่าทำกันทั้งปี ทำกันจนเหนื่อยเลยนะครับ ก็ยังทำไม่ได้เต็มที่เลย ผลประโยชน์ปีหนึ่ง ผมกล้ายืนยันได้ว่าเป็นเรือนแสน มิใช่เป็นเรือนหมื่น ถ้าหากวางประเภทของผลผลิตเอาไว้ให้ดี เราสามารถหมุนเวียนต่างๆ ได้โดยไม่ทำลายทรัพยากรที่มีอยู่เดิมเลยนะครับ ทีนี้เมื่อเราจัดระเบียบอย่างนั้นแล้ว ทุกอย่างก็จะเข้าระบบหมด ป่าเราก็ยังรักษาไว้ได้ ชุมชนก็ไม่เดือดร้อนและสามารถจะประกอบอาชีพต่างๆ ตามสภาวะและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยด้วย นี่คือนโยบายใหม่ที่ได้นำมาดำเนินการอยู่

บรรยาย

พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการบริหารทรัพยากรป่าไม้แบบใหม่ ซึ่งถูกต้องตามหลักวิชาการนี้ นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ป่าไม้แล้ว ยังช่วยรักษาชุมชนเอาไว้ได้ทำให้ราษฎรที่มีที่ทำกินได้รับประโยชน์จากต้นไม้ที่ช่วยกันปลูกขึ้นมาใหม่ ทั้งไม้พื้น ไม้ผล และ

ไม่ใช่สอย โดยมีต้องทำลายป่าไม้เดิมอีก และยังจะได้รับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ต่อไป นับว่าเป็นการพัฒนาทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งจะให้ผลระยะยาวและยั่งยืน จากความสำเร็จของโครงการจะได้รับการขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นๆ ซึ่งมีปัญหาในลักษณะเดียวกัน ซึ่งนอกจากจะต้องยึดหลักการตามพระราชดำริดังกล่าวแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงพระกรุณาพระราชทานหลักการสำคัญไว้อีกประการหนึ่ง ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่า **หลักสามประสาน**

ดร. สุเมธ

ก็คือหนึ่ง ยึด **พระ** นะครับ พระซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ หมายถึง พระราชญาณรังสี หรือพระอาจารย์จันทร์ ได้มีพระราชดำริขอให้พระอาจารย์จันทร์เข้ามาทางด้านสงฆ์ เข้ามาดำเนินการอะไรต่ออะไรในพื้นที่โครงการ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากคณะสงฆ์อย่างมาก ฉะนั้น การพัฒนาทางด้านจิตใจกับวัตถุนั้นคงจะต้องดำเนินการไปพร้อมๆ กัน ในเรื่องที่สองนั้น กลุ่มที่สองคือ **ข้าราชการ** มีพระทางด้านจิตใจ มีข้าราชการมาช่วยเหลือบริการแนะนำทางด้านวิชาการ และกลุ่มที่สามคือ **ประชาชน** เพราะฉะนั้น สามกลุ่มนี้จะต้องอยู่ด้วยกัน ประสานด้วยกันเหมือนอย่างในลักษณะดั้งเดิมโบราณที่มีมาแล้ว ซึ่งคิดว่าเป็นของมีค่าในสังคมของเรา ซึ่งเวลานี้ได้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง อย่างเป็นต้นว่าที่โรงเรียนเราได้นำลูกชาวบ้านที่อยู่โน้นทั้งหมดเข้ามาเรียน ทางฝ่ายสงฆ์ก็ด้วย ศรัทธาของศิษยานุศิษย์ทั้งหลายเหล่านี้ ก็สามารถหาเงินทุนมาได้ มีทุนการศึกษา เครื่องเรียน เครื่องนุ่งห่มพร้อมแล้ว ก็มาอยู่ในลักษณะกินนอนเลย มีการเรียน การฝึกอบรม กลางคืนก็จะมีพระมาเทศน์ มาอบรม แล้วก็มีการพัฒนาทางด้านจิตวิทยา ทางด้านสังคม อะไรต่ออะไรต่างๆ ให้เป็นคนสมบูรณ์ขึ้นในอนาคตข้างหน้า เพราะฉะนั้น จะเห็นว่า ที่ทางมูลนิธิพัฒนากำลังดำเนินการอยู่ที่ห้วยองคต อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี นั้นจะเป็นลักษณะแสดงให้เห็นถึงวิธีการบริหารทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มรูปแบบและอย่างลักษณะที่จะประสานกันทุกสาขา และผลประโยชน์ทั้งหมดที่ได้นั้น จะเห็นว่าเราได้ทุกอย่าง เราได้ทั้งมนุษย์ทั้งคน เราได้ทั้งธรรมชาติกลับฟื้นคืนสู่สภาพอีกครั้งหนึ่ง เราได้ทั้งประโยชน์ซึ่งเราเรียกว่า การพัฒนาแบบยั่งยืน คือหมายความว่าเราไม่ทำลายอะไรเลย คนยังอาศัยป่าทำมาหากินได้อยู่ อาจจะมีสมุนไพรมะ

จะมีอะไรก็ยังมีเก็บของป่าได้ ทางด้านการเกษตรเองก็ไม่ต้องใช้พื้นที่มาก มีบริการของรัฐเรื่องน้ำเรื่องท่าอย่างอุดมสมบูรณ์ นี่ละครับเป็นการประสานและสร้างความสมดุลขึ้นกับสิ่งแวดล้อม ผมคิดว่าคงจะเป็นแนวพระราชดำริที่ชี้ทั้งเหตุและผลอย่างถูกต้องในการที่จะบริหารทรัพยากรธรรมชาติ เพราะคำว่าอนุรักษ์อย่างเดียวนั้น ผมคิดว่าไม่พอ มนุษย์เรานั้นถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ธรรมชาติให้เป็นประโยชน์กับมนุษย์ ไม่ใช่อนุรักษ์แล้วมนุษย์ก็นั่งมองไปหรืออะไรเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้น ผมจึงขอเน้นคำว่า การบริหารทรัพยากรธรรมชาติ นั้น คงจะเป็นแนวทางที่ถูกต้องและจะต้องเป็นลักษณะของการบริหารที่ยั่งยืน เพราะฉะนั้น โครงการนี้เมื่อได้ทำสำเร็จตามรูปแบบแล้ว ก็จะเป็นแบบอย่างให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนรัฐบาลได้เห็นแนวทางที่ถูกต้องและสามารถดำเนินการได้

อรุณี

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ไม่ทราบว่ามีปัญหาอะไรที่คิดว่าต้องแก้ไขบ้างไหมคะในขณะนี้

ดร. สุเมธ

ก็คงจะเป็นเหตุการณ์ปกตินะครับคือชาวบ้านเขาก็ไม่เข้าใจ แกอยู่ดี ๆ แล้วจะมาจัดให้แกไปอยู่ที่โน่นที่นี่ หรืออะไรต่างๆ หลักความเห็นแก่ตัวของชุมชนหรือว่าของมนุษย์นั้นก็เป็นหลักธรรมชาติ ผมคิดว่าเรื่องนี้ไม่เกินวิสัยที่จะทำความเข้าใจกัน ซึ่งเวลานี้ก็ได้ทำลู่วงมาถึงระดับหนึ่งแล้วนะครับ ชาวบ้านก็เกิดความเข้าใจแล้ว ก็ยังเหลือสิ่งที่จะแสดงให้เห็นอย่างแท้จริงเท่านั้นเองว่า ผลสุดท้ายผลประโยชน์ทั้งหลายทั้งปวงของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณหรือบุงกรุกอยู่นั้นจะมีแต่ประโยชน์เท่านั้นเอง และเป็นประโยชน์ที่ถูกต้อง ขอให้มีความเข้าใจและร่วมมือร่วมไม้กันอย่างจริงจังก็แล้วกันนะครับ ระยะขั้นต้นหรือจังหวะแรกๆ นี้ก็เป็นเรื่องปกติครับ คนมีที่ ๒๐ ไร่ ๓๐ ไร่ แล้วจะไปขอเขาให้เหลือเท่านั้นเท่านี้ แต่หารู้ไม่ว่า ๒๐ ไร่ ๓๐ ไร่ โดยไม่มีบริการและไม่มียะไรต่างๆ ของรัฐเข้าไป มันก็ไม่มีประโยชน์อะไร มันก็เป็นพื้นที่ลอยๆ เจยๆ ก็ต้องยอมรับความจริงอยู่ประการหนึ่งว่า พอครองที่มาก ๆ แล้ว พอนายทุนเข้าไปกว้านซื้อ ผลสุดท้ายก็ทนคราไม่ไหวก็ขายไปอีก ผลสุดท้ายก็เจอสนามกอล์ฟ เจอรีสอร์ต ซึ่งระยะยาวก็คงให้ผลประโยชน์กับคนสักกลุ่มหนึ่ง แต่ว่าผลประโยชน์ส่วนรวมนั้นผมคิดว่ากับคนจนส่วนมากคงไม่มีโอกาส อยากจะกล่าวอย่างนั้น ผลอาจจะถอยหลังเข้าคลองหรือหัวอาจจะเก๋หน้อย แต่

ผมคิดว่าประชาชนคงจะต้องเป็นหลักนะครับ การสงวนทรัพยากรก็คงเป็นสิ่งที่เราควรจะต้องทำด้วย ในขณะที่ก็ได้มีการดำเนินการหลายอย่าง ทั้งแง่ของประชาชน ในแง่ของโครงสร้าง เวลานี้อ่างน้ำก็ได้ดำเนินการทำไปแล้ว แผนการใช้ที่ดินก็กำลังจะออกมาแล้ว และคิดว่าระยะต่อไปนั้นก็คงจะต้องลงมือดำเนินการ คงจะใช้เวลาไม่นานหรอกครับ คงจะใช้เวลาสัก ๓-๔ ปี ทุกอย่างก็คงจะเข้าที่ แต่แน่นอน การสร้างธรรมชาตินั้น คงจะต้องใช้เวลามากกว่านี้ การสร้างป่าสร้างอะไรต่างๆ นี่นะครับ ความชุ่มชื้นก็ตาม หรือปริมาณน้ำฝน ก็คงจะดำเนินการได้ในที่สุดครับ

อรุณี

ท่านผู้ฟังคะ เรื่องราวของโครงการพัฒนาห้วยของคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ที่เราได้รับฟังจาก ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น เป็นสิ่งยืนยันถึงพระวิริยะอุตสาหะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แม้ว่าจะมีปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ เกิดขึ้นก็มีทรงย่อท้อ ทรงฝ่าฟันนำโครงการของพระองค์ไปสู่ความสำเร็จในที่สุด จะเห็นได้ว่าพระราชกรณียกิจตลอดรัชสมัยของพระองค์ที่ผ่านมาและในปัจจุบันยังประโยชน์สุขแก่พสกนิกรไทยอนเอนกอนันต์ สมดังพระปฐมบรมราชโองการ ที่ได้พระราชทานไว้ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ว่า...

เพลง

เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม...

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร

กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในโครงการ

การทดลองเลี้ยงเป็ด เพื่อใช้ประโยชน์จากเนื้อและไข่

แปลงทดลองปลูกไม้ผลและพืชไร่

การทดลองปลูกสับดำและยูคาลิปตัส

การส่งเสริมด้านอาชีพเสริม
ของกลุ่มแม่บ้าน เป็นโครงการหนึ่งใน
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่อง
มาจากพระราชดำริ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

นายเล็ก จินดาสงวน อธิบดีกรมชลประทาน

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการ กปร.

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เขยกลินเทศ

ไตเติ้ลรายการ “จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (พัชรินทร์) พื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยมีสภาพและปัญหาแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะทรัพยากรที่สำคัญของประเทศซึ่งเคยอุดมสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ หรือป่าไม้ ได้กลายเป็นเรื่องของอดีตไปเสียแล้ว ปัจจุบันปัญหาต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นอยู่แทบทุกภูมิภาคของประเทศไทย

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์) นับว่าเป็นโชคดีของประเทศและประชาชนชาวไทยที่องค์พระประมุขของชาติ คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตระหนักและทรงเข้าพระราชหฤทัยถึงปัญหาเหล่านี้เป็นอย่างดี จึงทรงมีพระราชดำริให้ตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้นในทุกๆ ภาคของประเทศ เพื่อทำการศึกษาวิจัย และทดลอง ในการหารูปแบบเพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ให้มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและสังคม ดังที่ นายเล็ก จินดาสงวน อธิบดีกรมชลประทาน ได้เล่าให้ฟังว่า

นายเล็ก หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยราชการดำเนินการช่วยเหลือราษฎรตามท้องถิ่นต่างๆ เช่น กรมชลประทาน ได้จัดสร้างโครงการชลประทานสนองพระราชดำริไปแล้ว

เป็นจำนวนมาก แต่การพัฒนาด้านเกษตรกรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรยังไม่มีการพัฒนาตามไปอย่างสอดคล้องเท่าที่ควร จึงพระราชทานพระราชดำริว่า สมควรให้มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาประจำในเขตภูมิภาคต่างๆ แล้วสาธิตเผยแพร่ผลการศึกษาพัฒนาที่เหมาะสม ให้ราษฎรแต่ละภาคนำไปทำตาม ก็จะได้ประโยชน์อย่างยิ่งกับเกษตรกรรมภาคนั้นๆ ทรงเปรียบเทียบศูนย์ศึกษาการพัฒนาว่า จะทำหน้าที่เป็นเสมือน “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” สำหรับให้ราษฎรมาศึกษา ดูงาน ฝึกอบรม ด้านการเกษตรอุตสาหกรรมในครัวเรือน และในด้านอื่นๆ โดยการเรียนรู้จากของจริงเป็นหลัก ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้เป็นที่มาในการที่ทรงให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาฯ ขึ้น ดังกระแสพระราชดำริสตอนหนึ่งที่ได้พระราชทานไว้เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๒๖ เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและการดำเนินงานศูนย์ศึกษาการพัฒนา ที่อัญเชิญมาดังนี้

“.....เป็นการสาธิตการพัฒนาเบ็ดเสร็จ หมายถึงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างทุกด้านของชีวิต ประชาชนที่จะหาเลี้ยงชีพในท้องที่จะทำอย่างไร และได้เห็นวิทยาการแผนใหม่ จะสามารถที่จะหาดูวิธีการทำมาหากินให้มีประสิทธิภาพ.....”

“.....ด้านหนึ่งที่เป็นจุดประสงค์ของศูนย์ศึกษาฯ ก็เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าวิจัยในท้องที่แต่ละท้องที่ สภาพฝนฟ้าอากาศ และประชาชนในท้องที่ต่างๆ กัน ก็มีลักษณะแตกต่างกันมากเหมือนกัน.....”

“.....กรม กองต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประชาชนทุกด้าน จะสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประองตองกัน ประสานงานกัน ตามธรรมดาแต่ละฝ่ายต้องมีศูนย์ของตน จะมีงานถือว่าเป็นของศูนย์ของตัวเอง คนอื่นไม่เกี่ยวข้อง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์ที่รวบรวมกำลังทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ทุกกรม กอง ทั้งในด้านการเกษตรหรือในด้านสังคม และในด้านงานการส่งเสริมการศึกษามาอยู่ด้วยกัน ก็หมายความว่าประชาชนก็มาอยู่พร้อมกัน ในที่เดียวกันเหมือนกัน ซึ่งเป็นสองด้าน ก็หมายความว่าที่สำคัญปลายทางคือประชาชนจะได้รับประโยชน์ และต้นทุนของผู้เป็นเจ้าของที่จะทำให้ประโยชน์.....”

บรรยาย (พัชรินทร์) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาได้เกิดขึ้นตามภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ไม่ว่าจะ เป็นภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ หรือแม้แต่ทางด้านตะวันออก และ สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น ก็ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ ศึกษาการพัฒนาภูพานขึ้นในเขตบ้านนาแก ตำบลห้วยยาง อำเภอ เมือง จังหวัดสกลนคร ซึ่งอยู่ใกล้ๆ กับพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ เมื่อ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๕ ดังที่ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติ ในฐานะผู้อำนวยการ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อ ประสานงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. ได้เล่าให้ฟังเกี่ยวกับ สภาพพื้นที่และวัตถุประสงค์ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมา จากพระราชดำริ ดังนี้ค่ะ

ดร. สุเมธ

สำหรับ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน นี้ มีพื้นที่ในตัวเองจริงๆ ประมาณ ๒,๑๐๐ ไร่ แต่จะมีเขตปริมาตรเพื่อการพัฒนาป่าไม้ในรอบๆ บริเวณนี้อีกประมาณ ๑๑,๐๐๐ ไร่ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวนี้ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวน แห่งชาติ เรียกว่าป่าภูล้อมข้าวและป่าภูเพ็ก ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร และเขตที่ดินจัดสรร ตามโครงการจัดที่ดินผืนใหญ่ของ ภูพาน จังหวัดสกลนคร ที่นี้สภาพพื้นที่ทั่วๆ ไปเท่าที่ไปดูนั้นก็ เป็นสภาพ ของป่าไม้เต็งรัง ทางด้านทิศตะวันตกเป็นไหล่เขา สภาพป่าค่อนข้าง สมบูรณ์ แล้วก็ไม่มีไม้ใหญ่ด้วย คือ พวกเต็ง พวกรัง ไม้พลวง ขึ้นอย่างค่อนข้างจะหนาแน่นพอสมควร แต่ในบริเวณส่วนอื่นๆ นี้ สภาพป่าที่มีค่าทาง เศรษฐกิจนั้น รู้สึกว่าจะได้ถูกตัดฟันไปเกือบหมดแล้ว และมีพันธุ์ไม้เล็กๆ ขึ้นอยู่ ซึ่งค่อนข้างจะหนาแน่น แล้วก็มีส่วนที่เดียวที่ได้มีการบุกรุก เพื่อทำเกษตรกรรม ทำไร่มันสำปะหลัง ไร่ฝ้าย และพืชอื่นๆ ในที่ตอน ส่วนที่ลุ่มก็ใช้เป็นที่ทำนา ในสภาพทั่วๆ ไปของโครงการ จะเห็นได้ว่า สภาพความแห้งแล้งอะไรๆ ต่างๆ โดยเฉพาะในเขตป่าที่ถูกทำลายนี้ เห็นได้อย่างชัดเจนทีเดียว ถ้าเราทิ้งเอาไว้ในลักษณะนั้นแล้ว ผม คิดว่า จะมีปัญหาเกิดขึ้นในอนาคตอย่างมากทีเดียว อันนี้อีกประการหนึ่ง ผม คิดว่า การเลือกพื้นที่ตั้งของโครงการนี้ รู้สึกว่าเป็นลักษณะการเลือกที่ดี เพราะว่าสภาพในโครงการในศูนย์ฯ ทั้งหมด เป็นลักษณะของพื้นที่หรือ ภูมิประเทศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยทั่วๆ ไปนั่นเอง เพราะฉะนั้น

จะเป็นสนามทดลองที่สามารถจะนำประโยชน์ต่างๆ ออกมาใช้ปฏิบัติได้ ในภาคความเป็นจริง

สำหรับวัตถุประสงค์นั้น เราก็ตั้งไว้อยู่ ๔ ประการด้วยกัน ได้มีพระราชดำริว่าจะตั้งศูนย์ศึกษานี้เพื่อเป็นการทดลองการพัฒนาเกษตรต่างๆ ตามความเหมาะสม สำหรับเป็นตัวอย่างให้ราษฎรได้นำไปใช้ปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองได้อย่างจริงจัง และอีกประการหนึ่ง ก็เพื่อส่งเสริมให้มีการบำรุงรักษาและพัฒนาป่าไม้ในเขตปริมณฑลของศูนย์ฯ ด้วย และก็ใช้ระบบชลประทานเป็นหลัก จะทำเป็นลักษณะของน้ำซึม แล้วก็ทำให้เกิดฤดูกาลฝนนอกฤดูได้ถ้าเราเก็บน้ำไว้เพียงพอ ซึ่งจะทำให้ป่าไม้ต่างๆ นี้ โตเร็วขึ้นกว่าสภาพปกติขึ้นไปอีก เพราะพระองค์ท่านรับสั่งว่า เราสามารถที่จะสร้างให้เป็นลักษณะที่เป็นฤดูกาลเทียมขึ้นมา ฤดูฝนเทียมหรืออะไรก็แล้วแต่ สำหรับประการที่สามนั้น ก็จะพยายามที่จะศึกษาเพื่อจะส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเศรษฐกิจขึ้น เพื่อนำผลผลิตทางด้านเกษตรกรรมเข้ามาแปรรูปเป็นสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมขึ้นในอนาคตให้ได้ และประการที่สี่ ประการสุดท้ายนั้นก็คือ การส่งเสริมเพื่อจะส่งเสริมการพัฒนาอาชีพทางการเกษตรต่างๆ เช่น การกลั่นนม การประมง การปศุสัตว์ เป็นต้น เพื่อให้ราษฎรในพื้นที่บริเวณนั้น และในบริเวณอีสานต่างๆ ไป ได้มีตัวอย่างและสามารถทำให้มีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้พอเลี้ยงครอบครัวได้ในพื้นที่ของตนเอง”

เพลงบรรเลง

.....

บรรยาย (พัชรินทร์)

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร เป็นรูปแบบของความร่วมมือร่วมใจและร่วมปฏิบัติระหว่างหน่วยราชการต่างๆ ในการดำเนินงานสำหรับให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรที่จะนำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่ของตนต่อไป โดยมีกรมชลประทาน เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการประสานงานของศูนย์ฯ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและดำเนินงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในศูนย์ฯ ดังที่อธิบดีกรมชลประทาน นายเล็ก จินดาสงวน ได้เล่าให้ฟังว่า

นายเล็ก

สำหรับกิจกรรมที่ดำเนินการในศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานมีอยู่มากมาย ซึ่งมีทั้งการศึกษาหารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสม การสาธิต การให้บริการ และการส่งเสริมฝึกอบรม มีดังนี้

๑. งานชลประทาน ได้ดำเนินการจัดสร้างอ่างเก็บน้ำ ๓ อ่าง คือ อ่างเก็บน้ำตาตไฮใหญ่ ซึ่งมีความจุประมาณ ๒ ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถที่จะมีน้ำสำหรับเลี้ยงพื้นที่ของศูนย์ฯ ทั้งหมดได้ ในพื้นที่ประมาณ ๒,๑๐๐ ไร่ อ่างเก็บน้ำห้วยตาตไฮใหญ่ พร้อมระบบส่งน้ำ สามารถเลี้ยงพื้นที่ของศูนย์ฯ ได้ทั้งหมดครับ

แล้วนอกจากนั้นยังมีอ่างเก็บน้ำอีก ๒ อ่าง อ่างเก็บน้ำบ้านลาดกระเฉอนั้น สำหรับสนับสนุนหมู่บ้านป่าไม้ที่จะดูแลป่าไม้ให้สมบูรณ์ ในพื้นที่ป่าไม้ของปริมณฑล พื้นที่ ๑,๑๐๐ ไร่ ส่วนอีกอ่างเก็บน้ำหนึ่ง อ่างเก็บน้ำภูไม้รวก อันนั้นก็สร้างขึ้นมามีระบบส่งน้ำด้วย เพื่อที่จะสนับสนุนหมู่บ้านบริวารของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานครับ

๒. งานศึกษาและพัฒนาดิน มีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับดินลูกรัง การให้น้ำแก่พืช ความชื้นของดิน และการสาริตการผลิดปุ๋ยหมัก เป็นต้น

๓. งานศึกษาและพัฒนาป่าไม้ มีการบำรุงรักษาป่าเดิม การควบคุมไฟป่า การศึกษาระบบป่าเปียกป้องกันไฟ การพัฒนาหมู่บ้านป่าไม้ การเพาะชำกล้าไม้เพื่อสนับสนุนการปลูกป่า โดยการแจกจ่ายให้ประชาชนที่สนใจทั่วๆ ไป การศึกษาวิจัย การอนุรักษ์ดินและน้ำ การเพาะเลี้ยงครั้งวนวัฒนวิทยา และการปลูกพืชเกษตรป่าไม้

๔. การศึกษาและหารูปแบบการปลูกพืชที่เหมาะสม มีการศึกษาในด้านข้าว พืชไร่ ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศ พืชสวน ได้แก่ การศึกษาและเปรียบเทียบพันธุ์ไม้ผลบางชนิด หม่อนไหม ยางพารา การผลิตเชื้อเห็ดชนิดต่างๆ การแปรรูปอาหารจากวัตถุดิบทางการเกษตร การศึกษาพัฒนาระบบการทำฟาร์มในระบบไร่นาสวนผสม

๕. งานประมง มีกิจกรรมการเลี้ยงปลาแบบผสมผสาน และการสาริตการบริหารแหล่งน้ำประจำหมู่บ้าน

๖. งานปศุสัตว์ มีการสาริต ทดลอง และการศึกษาการเลี้ยงสัตว์ พืชอาหารสัตว์

๗. งานพัฒนาชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มพัฒนาเด็กเล็ก และกลุ่มพัฒนาสตรี เป็นต้น

๘. งานฝึกอบรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยี มีการอบรมตามความสนใจในหลายสาขาวิชา ทั้งด้านวิชาการเกษตร ตลอดจนอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นต้น

พัชรินทร์

ก็เป็นที่ทราบกันนะคะว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาต่างๆ นั้น จะเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย แล้วก็นำผลไปเผยแพร่ให้ราษฎรภายนอกได้นำไปใช้ประโยชน์หรือว่าปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป สำหรับกิจกรรมต่างๆ ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งที่ท่าอนธิปัตถกรมชลประทานได้เล่าให้ฟังไปแล้วนั้นนะคะว่า มีหลายอย่างหลายงานด้วยกัน ที่ร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการนั้น มีการเผยแพร่ไปสู่ราษฎรนอกศูนย์ ด้วยวิธีการอย่างไรคะ

นายเล็ก

การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานก็เช่นเดียวกับของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอื่นๆ ที่ประกอบไปด้วยการศึกษา การทดสอบ ทดลอง และนำวิธีการพัฒนาที่ได้ผลแล้วไปสู่ประชาชนในหลายวิชาด้วยกัน เนื่องจากผลการศึกษาไม่สามารถนำไปเผยแพร่ให้ประชาชนโดยทั่วไปได้ ปฏิบัติอย่างกว้างขวางในเขตหลายจังหวัดด้วยกำลังเจ้าหน้าที่ของศูนย์ แต่ลำพังได้จึงมีการนำผลไปพัฒนากับหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงกับศูนย์ศึกษา ซึ่งเราเรียกว่า หมู่บ้านบริวาร ก่อน ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นหมู่บ้านตัวอย่างในการนำผลไปพัฒนาให้หมู่บ้านอื่นๆ ต่อไป สำหรับหมู่บ้านบริวารของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานที่กำหนดไว้มีอยู่ ๑๔ หมู่บ้าน ในเขต ๕ ตำบล คือ ๑. ตำบลห้วยยาง อำเภอเมืองสกลนคร มี ๖ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยยาง บ้านบอน บ้านเหล่า บ้านลาดกะเมือ บ้านม่วง บ้านนาบกแก้ว ๒. ตำบลดงมะไฟ อำเภอเมืองสกลนคร มี ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนาทับแก้ว บ้านหนองไผ่ บ้านแดงน้อย ๓. ตำบลพังขว้าง อำเภอเมืองสกลนคร ได้แก่ บ้านดงยอ ๔. ตำบลนาตาล กิ่งอำเภอเต่างอย ได้แก่ บ้านนาอ่าง และบ้านนาตาล ๕. ตำบลเต่างอย กิ่งอำเภอเต่างอย ได้แก่ บ้านนางอย บ้านโพนปลาไหล ซึ่งผลการศึกษาทดลอง ทั้งที่เกี่ยวกับความรู้ด้านวิชาการเกษตรกรหรือชาวบ้านน่าจะนำไปปรับปรุงวิธีทำเกษตรกรรมต่างๆ ให้ทันสมัย มีผลผลิตสูง เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมจะนำไปเผยแพร่แก่ราษฎรที่หมู่บ้านบริวารดังกล่าวข้างต้นเสมอ

พัชรินทร์

แล้วสำหรับราษฎรที่อยู่รอบๆ ศูนย์ฯ รวมถึงหมู่บ้านบริวารนี้ เขาให้ความร่วมมือ หรือว่าเห็นด้วย หรือว่าได้รับผลอันนี้อย่างไรหรือไม่คะ

นายเล็ก

แต่ละปีๆ ก็มีเกษตรกรในหมู่บ้านบริวารและหมู่บ้านใกล้เคียงมาฝึกอบรมตามหลักสูตรของเรา ประมาณรุ่นละ ๑๐ วัน ก็มีหลายรุ่นด้วยกันแต่ละปี อย่างปีที่แล้วนี้ทั้งหมดก็มีทั้งหมด ๑,๖๘๐ คน ก็แสดงว่าทุกหมู่บ้านบริวารหรือว่าเกษตรกรที่อยู่ในหมู่บ้านต่างๆ ในบริเวณใกล้เคียงนอกจากหมู่บ้านบริวารแล้ว ก็สนใจมาก แล้วก็มาดู นอกจากจะมาดูแล้วราษฎรหรือเกษตรกรบางหมู่บ้านหรือจังหวัดใกล้เคียงก็มาดูการสาธิตหรือการทำแปลงทดลองอะไรต่างๆ เหล่านี้เพื่อจะนำไปปฏิบัติ นอกจากนั้น ถ้าสนใจก็จะมาฝึกอบรมก็ได้ ปีหนึ่งๆ มีทั้งที่ราษฎรมาดูงานและมีเจ้าหน้าที่มาฝึกอบรมมากมาย และผมคิดว่าเท่าที่ดูมาแล้วเริ่มตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ เป็นต้นมาจนถึงขณะนี้ มีเกษตรกรในหมู่บ้านต่างๆ ทั้งจังหวัดสกลนครและจังหวัดใกล้เคียงให้ความสนใจมาก หมู่บ้านบริวารนั้นราษฎรในหมู่บ้านบริวารนั้น หลังจากที่ได้มีศูนย์ฯ นี้ขึ้นมาแล้ว ก็มีรายได้ดีขึ้น ขณะนี้ถ้าเปรียบเทียบกับรายได้เดิมตั้งแต่ก่อนมีศูนย์ฯ ราษฎรบางครอบครัวก็ได้รายได้มากกว่าเดิมถึง ๒ เท่า หรือ ๓ เท่าตัวครับ

เพลงบรรเลง

.....

บรรยาย (พัชรินทร์)

ความห่วงใยในประชาชนคนไทยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น ไม่มีสิ่งใดเปรียบเทียบกับพระรณนไ้ได้ ดังจะเห็นได้จากพระราชกรณียกิจและพระราชดำริต่างๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาล ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร นับได้ว่าเป็นสิ่งพระราชทานที่มีค่าอีกสิ่งหนึ่ง ที่ทรงชี้แนะและติดตามผลอยู่ตลอดเวลา ดังที่ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงาน กปร. และนายเล็ก จินดาสงวน อธิบดีกรมชลประทาน ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร. สุเมธ

ก็เป็นลักษณะของทุกโครงการที่ผมได้เคยเรียนอยู่เสมอ พระองค์ทรงติดตาม ในขณะนี้ยังไม่ได้เสด็จฯ ไปที่ภูพานราชนิเวศน์ และคงจะพระราชทานพระราชดำริอะไรๆ ต่างๆ เพิ่มเติมขึ้น เพื่อเราจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการต่อไป ในระหว่างที่ยังไม่เสด็จฯ นี้ ก็มีใจว่าจะ

ขาดตอนไป ในฐานะที่สำนักงาน กปร. ที่ผมรับผิดชอบอยู่นี้ เป็นหน่วยงานกลางนั้น เราได้คอยติดตามประเมินผลและก็ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะทางด้านกรมชลประทานนี่นะครับ ทำรายงานทูลถวายให้ทรงทราบอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น ในเรื่องการติดตาม ในเรื่องการดูแลอะไรๆ ต่างๆ นั้น ก็กระทำกันอย่างต่อเนื่องไม่ขาด

นายกเล็ก

ก็อย่างที่ทราบกันนะครับว่า ทุกครั้งที่เสด็จฯ ไปในภาคต่างๆ ก็เสด็จฯ ไปเยี่ยมศูนย์ฯ ซึ่งพระองค์ท่านก็ต้องการจะติดตามผลว่า ที่รับสั่งมีพระราชดำริไว้นั้นมีผลก้าวหน้าเป็นอย่างไร นอกจากนั้น หลังจากที่ได้รับรายงานกิจกรรมต่างๆ ตามที่หน่วยงานราชการต่างๆ ดำเนินการไปแล้ว พระองค์ท่านก็จะมีพระราชดำริเพิ่มเติม อาจจะให้ศึกษาเพิ่มเติมอะไรบางอย่างก็ได้ ทุกครั้งก็จะมีเพิ่มเติมในรายละเอียด หรือว่าพระองค์ท่านอาจจะมีความคิดที่จะให้ศึกษาอะไรเพิ่มเติม พระองค์ท่านก็จะรับสั่งเราก็ปฏิบัติตาม ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ นั้น จะไม่มีการสิ้นสุด แต่ว่าการทำการศึกษาหรือการทำวิจัยบางงานอาจจะเสร็จสิ้น ถ้าหากว่าได้ผลเรียบร้อยแล้ว แต่ว่าศูนย์ศึกษาฯ นั้น ไม่มีการสิ้นสุดนะครับ

เพลง

.....อันความกรุณาปรานีจะมีใครบังคับก็หาไม่หลังมาเองเหมือนฝนอันชื่นใจ
จากฟากฟ้าสุราลัย สู่แดนดิน.....

บรรยาย (พัชรินทร์)

นับเป็นบุญของประชาชนคนไทย ที่มีองค์พระประมุขของชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมอันหาที่สุดมิได้ จากพระราชกรณียกิจและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอีกมากมาย

การสาธิตทำปุ๋ยหมักและการทดลองปลูกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการพังทลายของดิน

แปลงทดลองปลูกพืชพันธุ์ดีเพื่อพัฒนาดิน

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาน้ำร้อน

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการ กปร.

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

ไต่เต็ลรายการ

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย

ท่านผู้ฟังจะทราบกันบ้างแล้วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้น ๖ ศูนย์ทั่วประเทศ ซึ่งเป้าหมายหลักของการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้นนั้น ทรงมีพระราชประสงค์ให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาทุกแห่งเป็นแหล่งรวมของการศึกษาค้นคว้าทดลองและสาธิตด้านการเกษตรประเภทต่างๆ รวมทั้งให้การฝึกอบรมแก่ประชาชนในบริเวณรอบๆ ศูนย์ฯ และประชาชนทั่วไป เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ฯ นำไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพการเกษตร รวมทั้งอาชีพอื่นๆ ต่อไป และศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์แรกที่ทรงมีพระราชดำริจัดตั้งขึ้นก็คือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาน้ำร้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ค่ะ สำหรับจุดเริ่มต้นและแนวทางการพัฒนาศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาน้ำร้อนนี้ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือเลขาธิการ กปร. จะเล่าให้ฟังกันค่ะ

ดร. สุเมธ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาน้ำร้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามประวัติศาสตร์ถือว่าเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาศูนย์แรกที่พระองค์ท่าน ทรงมีพระราชกระแสให้จัดตั้งขึ้น สำหรับจุดเริ่มต้นนั้น ก็ได้เริ่มมาตั้งแต่

วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๒๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรสภาพพื้นที่ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งราษฎรได้น้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินประมาณ ๑,๒๒๗ ไร่ เพื่อจัดสร้างพระตำหนักขึ้นที่นั่น แต่ไม่ทรงโปรดให้ดำเนินการอย่างนั้น จึงทรงขอให้จัดตั้งเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาแทน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ราษฎร จึงทรงมีพระราชดำริกับเจ้าหน้าที่จากอำเภอ จังหวัด และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ให้ร่วมกันพัฒนาพื้นที่แห่งนี้จัดทำเป็นศูนย์ศึกษาตัวอย่าง สาธิตการพัฒนาด้านเกษตรกรรมและศิลปอาชีพเพื่อเป็นแหล่งให้เกษตรกร ตลอดจนผู้สนใจได้เข้าชม ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ และพระราชทานชื่อว่า “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน” นะครับ

ในระบอบนั้นก็ใต้พระราชทานแนวทางพัฒนาไว้ ๓ ประการ ใน *ประการแรก* ก็คือ พัฒนาศูนย์ฯ ให้เป็นศูนย์ตัวอย่าง รวมทั้งการพัฒนา ด้านการเกษตรที่สมบูรณ์แบบทั้งด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ พื้นฟูสภาพป่า การพัฒนาดินและวางแผนการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรและผู้สนใจสามารถเข้าชม ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและสามารถนำไป ปฏิบัติตามได้ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาอาชีพและพื้นที่ทำกินของตนเองให้เพิ่มผลผลิตและมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ใน *ประการที่สอง* ก็เพื่อพัฒนาพื้นที่ ราษฎรรอบนอกศูนย์บริเวณลุ่มน้ำโจนให้มีความเจริญขึ้นเป็นตัวอย่างแก่ การพัฒนาพื้นที่อื่นๆ ต่อไป และ *ประการที่สาม* ก็ให้นาวิธีการที่ให้ผลแล้ว ถูกต้อง และประหยัด รวมทั้งเกิดประโยชน์สูงสุดมาดำเนินการขยายผล ต่อไป อันนี้เป็นพระราชดำริ ๓ ประการที่ได้พระราชทานไว้ในตอนเริ่มตั้ง ศูนย์ฯ ครับ

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

จากจุดเริ่มต้นและแนวทางการพัฒนาศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๒๒ ได้มีหน่วยราชการต่างๆ มีกรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักของศูนย์ศึกษาการพัฒนาแห่งนี้ และประกอบด้วยหน่วยงานอื่นๆ เช่น กรมชลประทาน กรมป่าไม้ กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร และจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร่วมมือกันสนองแนวพระราชดำริในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ตามที่ท่านเลขาธิการ กปร. จะได้กล่าวถึง

การดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนให้เราได้ทราบดังนี้ค่ะ

ดร. สุเมธ

กิจกรรมต่างๆ ที่ได้ดำเนินการในศูนย์นี้ เราสามารถแบ่งออกเป็น ๘ กิจกรรมด้วยกัน

ใน *กิจกรรมแรก* ก็จะเป็นเรื่องดินที่สำคัญที่สุด เพราะว่าตามที่เราทราบกัน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนนี้เป็นพื้นที่ตัวอย่างหรือเป็นพื้นที่ต้นแบบของพื้นที่ทางซีกตะวันออก คือเป็นพื้นที่ดินลูกรังแห้งแล้ง ปริมาณน้ำมีไม่มากนัก และชาวบ้านมักจะปลูกมันสำปะหลังที่เป็นการทำลายดินด้วย เพราะฉะนั้น งานสำคัญอันแรกคือ งานพัฒนาที่ดิน ซึ่งเราได้จำแนกออกเป็น ๔ กิจกรรม และกิจกรรมแรก คือ การสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำ และปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ กิจกรรมต่อไปเป็นการสาธิตการขยายพันธุ์พืชเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ กิจกรรมที่สามเป็นการสาธิตการทำปุ๋ยหมัก และกิจกรรมสุดท้ายคืองานคันคั่ว และทดลองต่างๆ ไปว่าดินต่างๆ สามารถจะใช้ประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง

ใน *เรื่องที่สอง* คงจะเป็นเรื่องของงานวิชาการเกษตร สำหรับงานด้านนี้จะมีการศึกษาทดสอบปฏิกิริยาของพันธุ์ข้าวต่างๆ ต่อไล่เดือนฝอยรากกุดในระยะกล้า มีการศึกษาทดสอบพืชสวน เช่น มะม่วงหิมพานต์ ยางพารา พืชสมุนไพร ระบบการจัดทำฟาร์มผสมผสาน ตลอดจนการเพาะเห็ดต่างๆ สรุปได้ว่าแต่ละดงพื้นที่และพืชทุกชนิดที่ประชาชนสนใจอยู่ในขณะนั้นและสามารถทำประโยชน์ให้กับประชาชนในการส่งเสริมอาชีพขึ้น

และใน *เรื่องที่สาม* เป็นงานส่งเสริมและผลิตพันธุ์พืชสวน ซึ่งเป็นลักษณะกิจกรรมที่ประชาชนในซีกตะวันออกดำเนินการอยู่ ในเรื่องนี้ก็มีการส่งเสริมการปลูกไม้ผลพันธุ์ดีแก่เกษตรกรรอบๆ ศูนย์ ตลอดจนฝึกอบรมด้วย ในปี ๒๕๓๔ ก็ได้อบรมในเรื่องไม้ผลไปแล้วจำนวน ๒๐๐ คน และอีกเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับงานด้านนี้ เป็นงานด้านการสาธิต มีการสร้างแปลงขยายพันธุ์มะม่วงเศรษฐกิจเพื่อการส่งออก การปลูกไผ่ มะม่วงหิมพานต์ ขนุน ส้มโอ มะนาว อะไรในลักษณะนี้

ส่วนเรื่อง *งานที่สำคัญอันที่สี่* คืองานปศุสัตว์ เพราะประชาชนมักจะประกอบอาชีพปศุสัตว์ไปพร้อมๆ กับการปลูกพืชสวนพืชไร่ เรื่องนี้ก็มี

การเลี้ยงสัตว์สาธิตสู่เกษตรกร คือ โคเนื้อพันธุ์อเมริกา-บรามันท์ การเลี้ยงสุกรพันธุ์ลูกผสมโดยใช้สุกร ๓ สายพันธุ์ ได้แก่ ลาร์จไวท์ แลนด์เลซ และพันธุ์ดิวรี่เจอร์ซี่ และมีการเลี้ยงไก่ไข่ ตลอดจนผลิตลูกไก่ไข่พันธุ์ลูกผสมพื้นเมือง นอกจากนี้ก็มีการสาธิตการทำแปลงพืชอาหารสัตว์ ตลอดจนรวบรวมพันธุ์พืชอาหารสัตว์ เช่น หญ้าต่างๆ พวกรูปร่างเฮมิลหญ้ากินนี หญ้าชิกเนล เพื่อใช้ในการเลี้ยงวัวประเภทต่างๆ นั่นก็เป็นส่วนของการปศุสัตว์

ส่วน *งานที่ห้า* คืองานประมง มีการสาธิตการเลี้ยงปลาในบ่อ มีการฝึกอบรมเกษตรกรเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประมงหมู่บ้าน และมีเรื่องของการจัดการด้วย เพราะการประมงหมู่บ้านมีการบริหารอย่างไร ซึ่งปีนี้ได้ฝึกอบรมเกษตรกรไปแล้ว ๒๖๓ ราย

งานที่หก เป็นงานชลประทาน เพราะว่าถ้าเรามีที่ดินแล้ว มีเรื่อง ที่ประกอบกิจกรรมต่างๆ แล้ว ถ้าชลประทานไม่ดี ระบบน้ำไม่ดีก็อาจจะดำเนินการไม่ได้ เรื่องนี้ก็มีการดำเนินงานวางแผนการส่งน้ำและวางแผนการเพาะปลูกพืชให้สามารถใช้น้ำได้อย่างประหยัดและประสิทธิภาพสูงสุดและมีงานบำรุงรักษาทำนบดินและอาคารอ่างเก็บน้ำลุ่มน้ำโจน เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีงานส่งน้ำเข้าไปในเขตเพาะปลูกในเขตหมู่บ้านบริวารรอบๆ ศูนย์นี้ ซึ่งคิดเป็นเนื้อที่ประมาณ ๔,๗๘๖ ไร่

อีกงานหนึ่ง ก็คือ งานส่งเสริมสหกรณ์ คือประชาชนนั้นเมื่อประกอบอาชีพในด้านต่างๆ ได้แล้วก็ควรจะรวมกลุ่มดำเนินการจัดตั้งสหกรณ์ของตัวเองเพื่อมีอิสรภาพและมีการบริหารที่ดี ในเรื่องนี้ก็ได้มีการดำเนินการด้วยเช่นกัน

และ *งานด้านสุดท้าย* คืองานป่าไม้ก็มีการบำรุงรักษาสวนป่าจำนวน ๒๘๐ ไร่ มีงานเพาะชำและจัดเตรียมกล้าไม้สำหรับแจกจ่ายราษฎร ๖๐๐,๐๐๐ กล้า มีไม้ทั้งหมด ๓๕ ชนิดที่ได้ดำเนินการในปีนี้ครับ

ปราชญ์

นั่นก็เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ดำเนินการในศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน และจากการพระราชทานพระราชดำริในกิจกรรมต่างๆ ตามที่ท่านเลขาธิการได้เล่าให้ฟังนั้น จากปี ๒๕๒๒ จนถึงปี ๒๕๓๔ คือปีนี้การดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ได้มีผลความก้าวหน้าไปมากน้อยแค่ไหนอย่างไรแล้วคะ

ดร. สุเมธ

ถ้าจะกล่าวถึงความก้าวหน้าของแต่ละด้าน ก็จะมีรายละเอียดปลีกย่อยมากมายทีเดียว ผมอยากถือโอกาสนี้รายงานผลประโยชน์ที่ได้รับในลักษณะเป็นภาพรวมขึ้นมา คงจะชัดเจนกว่าและคงจะทำให้ท่านผู้ฟังได้เห็นผลประโยชน์ได้อย่างชัดเจนทีเดียว

ประการแรก ที่สุดนี้ จากพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งจนกระทั่งเพาะปลูกไม่ได้ และมีการทลายหน้าดินจนถึงบัดนี้เวลาก็ผ่านไปหลายปีแล้ว จะสังเกตได้อย่างชัดเจนว่า พื้นที่โครงการและบริเวณใกล้เคียงเกิดความชุ่มชื้นและคลายความแห้งแล้งลงไปอย่างมากเลย

ประการที่สอง ผลที่เห็นได้ชัดเจนคือ ราษฎรในพื้นที่โครงการและบริเวณใกล้เคียงมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นทั้งทางด้านเกษตรและศิลปอาชีพพิเศษ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เพราะผลผลิตเพิ่มขึ้นและดีขึ้น

ส่วน *ประโยชน์ที่สาม* นั่นคือ ผลของการดำเนินงานพัฒนาสามารถเป็นตัวอย่างแก่ราษฎรในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จะนำไปใช้ในพื้นที่ของตนได้ด้วย

สำหรับ *ประโยชน์ที่สี่* ก็สามารถเห็นได้ชัดเจนว่า ในเรื่องการศึกษาของนักศึกษาในระดับ ปวช. ปวส. ที่ศึกษาทางด้านเกษตรกรรม จะได้รับความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและเชิงปฏิบัติการจากพื้นที่ของศูนย์นี้ ก็เป็นประโยชน์กับกลุ่มนักศึกษาเหล่านี้ด้วยนะครับ

ประโยชน์ที่ห้า เห็นได้ชัดเจนว่า ศูนย์นี้ เป็นแหล่งค้นคว้าทดลองพันธุ์พืชใหม่ และเป็นแหล่งทดลองขยายพันธุ์สัตว์น้ำ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์ปีก และปศุสัตว์ต่างๆ ซึ่งเวลานี้ได้ดำเนินการได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

และประโยชน์ *ประการสุดท้าย* เป็นผลที่เรานึกไม่ถึง คือศูนย์ดังกล่าวนี้กลายเป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่า ๑๐,๐๐๐ รายต่อปี ที่ได้เข้ามาเที่ยวในศูนย์แห่งนี้ และนี่ก็คือผลประโยชน์โดยรวมของศูนย์นี้ ตามที่ผมเรียนให้ทราบนี้ครับ

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

นับตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนขึ้นมาจนถึงปี

๒๕๓๔ คือปีนี้ ก็เป็นเวลากว่า ๑๐ ปีแล้วนั้น การดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ฯ แห่งนี้ได้เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆ ศูนย์ฯ รวมไปถึงประชาชนทั่วไปที่เดินทางมาขอคำแนะนำหรือมาฝึกอบรมความรู้ด้านต่างๆ กลับไปปรับปรุงอาชีพของพวกเขาต่อไปอย่างได้ผล การพระราชทานพระราชดำริจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนมาเป็นเวลานานกว่า ๑๐ ปีนั้น พระองค์มิได้ทรงหยุดยั้งหรือทอดทิ้ง พระองค์ทรงติดตามและพระราชทานพระราชดำริในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ เพิ่มเติมให้กับศูนย์ศึกษาแห่งนี้อยู่เสมอ สำหรับในปี ๒๕๓๔ พระองค์ทรงมีแนวพระราชดำริในเรื่องใดบ้างนั้น ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ได้เล่าว่า

ดร. สุเมธ

ส่วนใหญ่ก็จะเป็นงานต่อเนื่องซึ่งจะต้องทำเป็นกระบวนการเพราะโครงการจะเป็นเรื่องงานทดสอบ วิเคราะห์ ทดลอง วิจัย และการศึกษาต่างๆ นั้นคงจะไม่จบได้โดยง่าย เพราะปัญหาหนึ่งเมื่อค้นคว้าได้ผลแล้ว ก็จะมีปัญหาอีกอันหนึ่งซ้อนขึ้นมาอะไรทำนองนั้น ล่าสุตระหว่างที่ เสด็จพระราชดำเนินประพาสพระราชวังไกลกังวล ก็ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งกับพวกเราว่า ทรงเป็นห่วงในเรื่องการชะล้างหน้าดินของพื้นที่ที่ห้วยทราย อำเภอลำปาง พร้อมกับที่เขาหินซ้อนด้วย จะมีการพังทลายของหน้าดิน เนื่องจากฝนหรือกระแสน้ำได้ทำลายผิวหน้าดินลงไปได้อย่างมาก ได้ทรงมีแนวพระราชดำริที่จะนำเอาหญ้าแฝก ซึ่งในต่างประเทศโดยเฉพาะที่ประเทศอินเดีย เขาใช้ได้ผลมาแล้ว ด้วยการนำมาปลูกเพื่อสกัดกั้นการชะล้างพังทลายของหน้าดินอยู่ ในขณะที่เราก็กำลังรวบรวมพันธุ์แฝกอยู่ ซึ่งหญ้าแฝกนี้เป็นหญ้าที่มีประโยชน์มาก ที่เรานึกไม่ถึงกัน เพราะส่วนมากเราจะนำไปมุงหลังคาเท่านั้นเอง แต่แท้ที่จริงแล้ว หญ้าแฝกนี้มีความสำคัญและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมากทีเดียว เพราะรากของหญ้าแฝกได้หยั่งลึกเข้าไปในพื้นที่เป็นอย่างมาก จะช่วยเกาะยึดดินให้แน่นเข้า และประการที่สองนั้น เวลาที่หน้าดินถูกชะล้างพังทลายจากน้ำฝนหรือปัจจัยอื่นก็ตาม ก็จะไหลมาโดยกระทบแนวหญ้าแฝกที่เราปลูกไว้วันนั้นละครับ ก็ทำให้เราสามารถรักษาหน้าดินไว้ได้ ขณะนี้เรากำลังจะดำเนินการในเรื่องนี้อยู่ครับ

ปรัตติ

นอกจากแนวพระราชดำริเพิ่มเติมตามที่ท่านเลขาธิการ กปร. ได้

กล่าวไปทั้งหมดนั้น ยังมีสิ่งใดที่ทรงมีพระราชดำริเพิ่มเติมอีกบ้างคะ

ดร. สุเมธ

ยังมีอีกโครงการหนึ่งที่อยู่ระหว่างการดำเนินการอยู่ ซึ่งได้เริ่มดำเนินการมาเมื่อ ๒ ปีที่แล้วก็คือ การสร้างพันธุ์ลูกผสม ๒ ชั้นในพืชผักรับประทานผล เรื่องของเรื่องมีอยู่ว่า ขณะนี้การเพาะพันธุ์พืชผักต่างๆ นั้นส่วนใหญ่พันธุ์พืชผักเหล่านั้นเราได้นำเข้าจากต่างประเทศ ได้ทรงมีพระราชประสงค์ว่า เราน่าจะหาพันธุ์ที่สอดคล้องกับพื้นที่ พุดง่าย ๆ ว่าเป็นพันธุ์ของเราเองนะครับ โดยเอาความดีของพันธุ์พืชผักที่นำเข้าจากต่างประเทศ และความทนทานหรือการปรับสภาพของพันธุ์พืชต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศของเรามาผสมผสานกัน จึงมีโครงการสร้างพันธุ์ลูกผสม ๒ ชั้นในพืชผักรับประทานผลขึ้น โดยในเรื่องนี้ก็ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับข้าวโพดหวาน ข้าวโพดฝักอ่อน ข้าวโพดข้าวเหนียว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนถั่วฝักยาว พันธุ์มันเทศ เวลานี้ก็ได้ผลมาหลายพันธุ์แล้ว ซึ่งคิดว่าจะเป็นแหล่งพันธุกรรมสำหรับพัฒนาพันธุ์ต่อไปในอนาคต ซึ่งถ้าเราทำสำเร็จแล้วเราก็จะมีพันธุ์พืชที่ดีและที่ปรับสภาพสามารถทนทานต่อโรคและแมลงศัตรูต่างๆ รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศของเรา เราก็จะสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการนำเข้าของเมล็ดพันธุ์ที่มาจากต่างประเทศนะครับ

ปราณี

ตามเป้าหมายหนึ่งของศูนย์ศึกษาการพัฒนา ก็คือ การฝึกอบรมให้กับประชาชนที่อยู่ในบริเวณรอบๆ ศูนย์ศึกษาฯ นี้ ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนตามที่ท่านบอกว่ามีอบรมหลายครั้งหลายคราวไปแล้ว ประชาชนหรือชาวบ้านในบริเวณศูนย์ศึกษาแห่งนี้ได้นำการอบรมที่ได้รับไปใช้ปฏิบัติจริงจนได้ผลเป็นอย่างดีบ้างคะ

ดร. สุเมธ

สำหรับเรื่องนี้ พุดถึงเรื่องปริมาณก่อนนะครับ ก็คือมีประชาชนจากบริเวณรอบๆ ศูนย์ฯ และมาจากพื้นที่อื่นด้วย แม้กระทั่งบริเวณชายแดนด้านซีกตะวันออกก็ได้เข้ามาอบรมในกิจกรรมทางด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประกอบอาชีพของเขา เรื่องของการเกษตร เรื่องต่างๆ อีกมากมาย และแต่ละปีตัวเลขทางด้านนี้สูงมาก คือจำนวนผู้เข้ามารับการอบรมมีเป็นพันๆ รายทีเดียว แน่นอนที่สุด วิชาความรู้ต่างๆ ที่ตัวเองไม่เคยมีมานั้นและได้รับจากศูนย์ไปนั้น ชาวบ้านเหล่านั้นสามารถนำความรู้ไปปรับปรุงวิธีการหรือการประกอบอาชีพ การพัฒนาที่ดิน การใช้น้ำ การ

ปรับปรุงบำรุงพันธุ์พืชต่างๆ ให้มีลักษณะส่งผลประโยชน์เป็นอย่างมากเลย ชีวิตความเป็นอยู่และรายได้ก็จะเพิ่มตามไปด้วย ในขณะที่เราก็กำลังติดตามประเมินผลอยู่ รู้สึกว่าจะได้รับผลออกมาอย่างน่ายินดีครับ ผมคิดว่าในเรื่องศูนย์ศึกษาฯ นั้น จะเป็นต้นแบบที่ดีที่เป็นลักษณะหน่วยบริการของรัฐ โดยเฉพาะทางด้านการเกษตรและการประกอบอาชีพต่างๆ นั้น จะเป็นลักษณะเบ็ดเสร็จในตัว ซึ่งในระบบการบริหารราชการแต่เดิมมาไม่เอื้ออำนวยให้ทำอย่างนั้น เพราะว่าประชาชนเวลาไปขอบริการจากรัฐในด้านต่างๆ ก็ต้องไปหาสถานที่ประมงอยู่ที่ไหน สถานที่ข้าวอยู่ที่ไหน ซึ่งกระจัดกระจายกันอยู่ เพราะฉะนั้น ความไม่สะดวกในการรับบริการของราษฎรมีอยู่มากทีเดียว ทำให้ค่าใช้จ่ายที่ราษฎรเสียไปเกิดขึ้นโดยไม่จำเป็นด้วย สำหรับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้ง ๖ ศูนย์นั้น จะเป็นแหล่งบริการเบ็ดเสร็จ คือราษฎรเวลาเข้ามาในศูนย์ฯ แล้วจะได้รับบริการในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรู้การอ่าน เรื่องพันธุ์ไม้ และเรื่องอื่นๆ แม้กระทั่งเรื่องการฝึกอบรม ถ้าต้องการจะหาความรู้เพิ่มเติมก็สามารถดำเนินการในแหล่งเดียวแห่งเดียว ชาวบ้านก็จะได้รับความสะดวกในเรื่องนี้มาก ผมคิดว่าแนวนโยบายดังกล่าวนั้น ทางหน่วยราชการต่างๆ น่าจะนำไปปฏิบัติ และตั้งเป็นศูนย์รวมในลักษณะนี้จะได้รับประโยชน์มากครับ จะเห็นได้ว่าแนวพระราชดำริที่ทรงนำเสนอในเรื่องการพัฒนา ก็สมดังที่สถาบัน เอไอที. ได้ถวายเหรียญทองคำแด่พระองค์ ในฐานะเป็นผู้นำของการพัฒนา เพราะฉะนั้น จะเห็นว่าไม่ว่าจะเป็นแนวทางการพัฒนาชนบทในส่วนรวมหรือแนวพระราชดำริในเรื่องการบริหารการบริการต่างๆ นั้น พระองค์ทรงมีสายพระเนตรอันยาวไกล ทรงวางระบบไว้ล่วงหน้าก่อนหน่วยราชการและแนวนโยบายของรัฐจะดำเนินการไปในลักษณะนั้นด้วยซ้ำไป ซึ่งเรื่องนี้เป็นสิ่งที่น่าประทับใจในความห่วงใยและทรงคิดถึงปัญหา แม้กระทั่งปัญหาเล็กปัญหาน้อยของประชาชนนั้นจะทรงเข้าแก้ไขทันที เพื่อความผาสุกและประโยชน์ของราษฎรทั้งนั้นครับ

สมเด็จพระภูมิพลมหาราช...

เพลง

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ เป็นเพียงหนึ่งใน ๖ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริจัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นแหล่งบริการเบ็ดเสร็จให้กับ

ประชาชนทุกคนที่ต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมไปใช้ปรับปรุงและ
พัฒนาการประกอบอาชีพอย่างได้ผลต่อไปค่ะ
อันความกรุณาปรานี.....จากฟากฟ้าสุราลัยสู่แดนดิน...

เพลง

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

โครงการเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการ กปร.

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ

ไตเติ้ลรายการ “จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (พัชรินทร์) ประเทศไทยเป็นที่รู้จักกันดีว่า เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติและพืชพันธุ์ธัญญาหาร เป็นเมืองที่อุดมด้วยทรัพย์ในดินสินในน้ำ จนถึงกับมีคำพูดที่ติดปากว่า ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว แต่ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรป่าไม้ ได้ลดน้อยลงอย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดผลกระทบต่อสัตว์ป่า และที่สำคัญก็เห็นจะได้แก่สภาพแวดล้อมของเรานั้นเอง

เพลงพระราชนิพนธ์ (กลอน).....

บรรยาย (ต่อ) สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเห็นความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติ ทำให้ทรงสนพระทัย และทรงทราบว่สาเหตุหนึ่งก็เกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ตลอดจนความยากจน จึงทรงมีพระราชปณิธานมุ่งมั่นในการที่จะช่วยเหลือ โดยทรงมีพระราชดำริจัดตั้งโครงการต่างๆ ขึ้น เพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมไปถึงเรื่องของการทำมาหาเลี้ยงชีพด้วย ดังที่ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราช-

ดำริ หรือ กปร. ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร. สุเมธ

ความสนพระทัยของพระองค์ท่านที่มีมาตั้งแต่ระยะเริ่มแรกเกี่ยวกับทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้น จะเห็นได้ว่าพร้อมๆ กับที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมุ่งเน้นไปในเรื่องของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจก็ว่าได้ เป็นการสร้างโครงสร้างเรื่องของการบริการในการประกอบอาชีพของชาวเกษตรทั่วๆ ไป สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงสนพระทัยในเรื่องซึ่งเราอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องของสังคม เรื่องความทุกข์สุข เรื่องการประกอบอาชีพเสริม เรื่องอาชีพ เรื่องวัฒนธรรม เรื่องอะไรต่างๆ อย่างมากมายทีเดียว จนกระทั่งมาสู่จุดที่พระองค์ท่านได้ก่อตั้งมูลนิธิศิลปาชีพพิเศษขึ้นมา เพื่อดำเนินการในกิจการอะไรต่างๆ เหล่านี้ แต่อย่างไรก็ตาม พวกเราคงรับทราบเรื่องราวทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ยังอยู่ในพระทัยอยู่ตลอดเวลาเลย จะเห็นได้ว่า ในระหว่างที่เสด็จ เยี่ยมราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นับตั้งแต่ปี... ถ้าผมจำไม่ผิด ความจริงเสด็จ ประพาสนั้น ก่อนหน้าปี ๒๕๒๕ แต่ในปี ๒๕๒๕ นั้นได้มีการดำเนินโครงการซึ่งถือว่าเป็นโครงการที่มีความหมายเกิดขึ้นมา อันสืบเนื่องมาจากว่า ทรงพบว่า ประชาชนในภาคอีสานนั้น ขาดแคลนน้ำเพื่อการเพาะปลูก มีการจับจองที่ทำกินไว้คนละมากๆ แล้วทำกินไม่หมด ที่นี้ที่ทั้งหมดนั้นก็ปล่อยไว้กร้างว่างเปล่าไป ไม่ได้มีการทำประโยชน์อะไร แล้วนอกเหนือไปจากนั้น ยังมีการตัดไม้ทำลายป่าอย่างมากด้วย ด้วยเหตุนี้ เราก็มองเห็นว่าพื้นที่ภาคอีสานนั้นมีความแห้งแล้ง แล้วทรัพยากรธรรมชาติก็ถูกทำลายไปอย่างมาก สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงได้ทรงชักชวนให้ประชาชนร่วมมือกันปลูกป่า รู้สึกว่าถ้าจำไม่ผิดเป็นวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๕ แล้วก็ถือว่าเป็นโครงการแรก บริเวณแรกที่ทำงานกันนั้นก็คือบริเวณเชิงเขาภูผาเหล็กติดกับอ่างเก็บน้ำคำจวง บ้านถ้ำด้วง หมู่ที่ ๒ ตำบลสองดาว อำเภอสองดาว จังหวัดสกลนคร แล้วก็ได้พระราชทานชื่อโครงการนี้ด้วยพระองค์เองว่าเป็น โครงการป่ารักษน้ำ ซึ่งเรารู้จักกันทั่วไปในขณะนี้ ที่นี้โครงการป่ารักษน้ำในช่วงนั้นก็ยังมีลักษณะที่ให้การสาธิตและการปลูกป่าอย่างถูกวิธี แล้วนอกเหนือไปจากนั้นก็มอบหมายให้ราษฎรช่วยดูแลรักษาป่า โดยพระราชทานเงินเดือนให้ด้วย แล้วพระองค์ท่านก็มี

พระราชประสงค์ที่จัดสร้างบ้านปาร์กน้ำขึ้นมซึ่งพระองค์ท่านรับสั่งคล้ายๆ จะสร้างบ้านน้อยในป่าใหญ่ขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ยากจน ที่ไม่มีที่ดินทำกิน ต้องบุกบุกป่าสวงนแห่งชาติ แล้วก็อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมของทรัพยากรธรรมชาติที่นับวันจะเสื่อมโทรมด้วยการทำลายของพวกเขาเอง รวมทั้งผลผลิตก็ไม่พอกิน แล้วก็พระองค์ทรงช่วยเหลือทั้งในด้านการเงิน การฝึกอาชีพต่างๆ แล้วก็อำนวยความสะดวกในเรื่องอื่นๆ ด้วย เช่น ฉางข้าว เรือนเพาะชำ แหล่งน้ำ รวมทั้งให้มีการปลูกพืชหมุนเวียนไม่โตเร็ว และไม่ป่าต่างๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พยายามชี้แจงให้ราษฎรเหล่านั้นได้มีความเข้าใจในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยกันดูแลป่า โดยอาศัยอยู่ในป่า ใช้ประโยชน์จากป่า และโดยไม่ต้องทำลายป่าอีกด้วย เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า ในสิ่งนี้ได้ทรงสนพระทัยมานานแล้ว และได้ดำเนินการจนกระทั่งในขณะนี้ โครงการปาร์กน้ำของพระองค์นั้นได้แพร่ขยายไป กระจายไปทั่วของภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยซ้ำไป

เพลงบรรเลง

ดร. สุเมธ (ต่อ)

เพลงพระราชนิพนธ์....

ที่นั่นนอกเหนือไปจากเรื่องป่าแล้วนี่นะครับ โดยทั่วๆ ไป พระองค์ท่านก็ทรงสนพระทัยในเรื่องงานอนุรักษ์และคุ้มครองสัตว์ป่าด้วย จะเห็นได้ว่า ได้ทรงสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และขยายพันธุ์สัตว์ปีกที่หายากและใกล้จะสูญพันธุ์ เป็นต้นว่า ไก่ฟ้า ซึ่งในขณะนี้ได้มีการเพาะพันธุ์หลายแห่งด้วยกัน และเราก็จะได้พันธุ์ซึ่งเกือบจะสาบสูญไปแล้วในประเทศไทยด้วยซ้ำไป ถ้าผมจำไม่ผิดรู้สึกจะเป็นไก่ฟ้าหลังขาว ซึ่งฝ่ายสมาคมไก่ฟ้าต่างประเทศหรืออะไรนี้ได้มาถวายด้วยซ้ำไป ทำให้เราเพิ่มไก่ในส่วนนี้ในชนิดนี้ได้สามารถรักษาพันธุ์เอาไว้ได้ในประเทศไทยด้วยซ้ำไป แล้วก็อีกประการหนึ่ง เกี่ยวกับเรื่องสัตว์ป่า ก็ได้มีการดำเนินงานอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ แล้วก็ยังมีการจัดตั้งสวนสัตว์เปิดที่เขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ศูนย์ปางตองที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน และแม้กระทั่งในทะเล ก็มีการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลที่เกาะมันใน จังหวัดระยอง เป็นต้น เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า ในสิ่งที่พระองค์ทรงสนพระทัยและก็ได้มีการดำเนินงานมาโดยตลอดนั้น จะเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และก็ปัญหานี้มิใช่เป็นปัญหาของประเทศไทยเราเท่านั้น

หากแต่เป็นปัญหาของโลกที่เดียวที่กำลังประสบและมีการรณรงค์กันอยู่
อย่างทั่วไปเลยนะครับ เพราะฉะนั้น สิ่งที่พระองค์ได้ดำเนินการอยู่ใน
ขณะนั้น ไม่ใช่ส่งประโยชน์ให้กับคนในบ้านในเมืองเท่านั้น แต่ยังส่ง
ประโยชน์ให้แก่ทั่วโลกด้วยนะครับ

เพลงบรรเลง เพลงพระราชนิพนธ์.....

บรรยาย (พัชรินทร์) สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงรักและห่วงใยในทุก
ชีวิต ทรงเห็นคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ สัตว์ป่า
รวมทั้งสัตว์ชนิดอื่นๆ ด้วย ดังนั้น ในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระ-
บรมราชินีนาถจะทรงมีพระชนมายุ ๖๐ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๕
ก็ได้มีการดำเนินงานโครงการหลายอย่างด้วยกันที่จะเป็นลักษณะโครงการ
เฉลิมพระเกียรติ โดยได้เน้นในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับแนวพระราชดำริของพระองค์ ดังที่
ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร. สุเมธ

สำหรับการเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมายุ
๖๐ พรรษานั้น ก็จะมีการดำเนินงานอยู่หลายๆ โครงการด้วยกันเพื่อเป็น
การเฉลิมพระเกียรติ แล้วก็ให้สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ ความจริงมี
โครงการหลากหลายมาก มีมากที่สุด และโดยเฉพาะโครงการเฉลิม
พระเกียรติที่หน่วยราชการต่างๆ ได้ดำเนินการ ด้านต่างๆ นี้ เวลาที่ตัว
เลขได้ผ่านขึ้นไปกว่า ๓๐๐ โครงการแล้ว แต่โครงการที่กองศิลปชีพ
สำนักราชเลขาธิการ เป็นฝ่ายประสานงานกลาง โดยท่านผู้หญิงสุประภาดา
เกษมสันต์ เป็นประธานโครงการต่างๆ นั้น มีอยู่ใหญ่ๆ ประมาณภาคละ ๑
โครงการ

สำหรับใน ภาคเหนือ นั้น ก็จะเป็นโครงการอนุรักษ์สภาพป่าบริเวณ
ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอมก๋อย ที่แม่ตื่น อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
พื้นที่ใหญ่โตมากเลย พื้นที่ทั้งหมดนั้นมีประมาณเกือบล้านไร่ คือ ๑ ล้าน
๕ แสนกว่าไร่ ในส่วนนี้ก็ถือว่าเป็นโครงการใหญ่ที่จะต้องดำเนินการต่อไป
ทั้งในเรื่องการฟื้นฟูสภาพป่า อนุรักษ์สัตว์ป่า หรืออะไรๆ ต่างๆ แล้วก็
การทำกินของประชาชนด้วย

สำหรับในภาคเหนือก็มีโครงการอมก๋อยนี่นะครับ เป็นโครงการที่เราถือว่ามีความสำคัญมาก และกินพื้นที่กว้างขวางใหญ่โต

สำหรับใน ภาคกลาง นั้น ก็มีโครงการสวนป่าสิริกิติ์ ที่จังหวัดราชบุรี ที่ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีพื้นที่ประมาณ ๓,๐๐๐ ไร่ มีการตัดไม้ บุกรุก ก็สภาพเหมือนอย่างที่เราทราบๆ กัน แต่ว่าสำหรับโครงการนี้จะจัดระเบียบระบบของประชาชนเสียใหม่ แล้วก็ทำ สร้างโครงสร้างต่างๆ สร้างแหล่งน้ำอะไรต่ออะไร เพื่อให้ประชาชนเข้าไปอยู่ในพื้นที่ที่ควรจะอยู่ และต่อจากนั้นก็ทำการฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพอีกครั้งหนึ่ง

สำหรับใน ภาคใต้ นั้นก็มีโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า เป็นสวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ สวนป่าสิริกิติ์ เหมือนกัน ที่โดนงาช้าง ก็จะมีพื้นที่กว้างใหญ่มากเช่นกัน เพราะว่าเราได้นำเอา ๒ เขตด้วยกัน คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้างกับเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกบริพัตร และเขตอุทยานแห่งชาติทะเลบัน และมีเขตป่าสงวนอีกส่วนหนึ่งมาผนวกรวมกัน เป็นพื้นที่ใหญ่ทีเดียว เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าในภาคใต้นั้นจะมีโครงการที่ผมเรียนให้ทราบ

สำหรับใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือในเขตอีสาน ก็จะมีการจัดตั้งศูนย์กลางในการให้บริการด้านการพัฒนาอาชีพแก่ราษฎร และมีการปลูกป่าด้วย ที่เขตหมู่บ้านโคกกะเพอ ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งขณะนี้อยู่ในการระหว่างดำเนินการทั้ง ๔ โครงการด้วยกัน

พัชรินทร์

โครงการต่างๆ ดังที่ ดร. สุเมธ ได้เล่ามานี้จะคะ ซึ่งเป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ครบ ๖๐ พรรษา ในปี ๒๕๓๕ โครงการต่างๆ เหล่านี้ คิดว่าจะมีกำหนดการสิ้นสุดในปี ๒๕๓๕ หรือว่าต้องดำเนินการต่อไปเรื่อยๆ หรืออย่างไรคะ

ดร. สุเมธ

โครงการบางโครงการนั้น พื้นที่อาจจะไม่ใหญ่นัก เราก็คงจะทำได้สำเร็จได้โดยเร็ว บางทีอาจจะกำหนดไว้สัก ๒ ปี ๓ ปี อะไรทำนองนั้น แต่พื้นที่ใหญ่ๆ อย่างเป็นต้นว่า ที่อมก๋อย หรือทางภาคใต้นั้น อาจจะต้องกินเวลาหลายปีสักนิดหนึ่ง แต่สัญลักษณ์ก็คือว่า ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นวันพระชนมพรรษา ๕ รอบนั้น จะเป็นเรื่องที่หมายความว่ามีการดำเนินการแล้วในพื้นที่ต่างๆ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ ส่วน

วันที่จะสิ้นสุดของโครงการต่างๆ ที่จะให้เสร็จสิ้นนั้น ก็คงจะแตกต่างกัน แล้วแต่โครงการนะครับ

พัชรินทร์

หลายท่านอาจจะเห็นว่า ในระยะหลังๆ นี้ โครงการต่างๆ ตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถนั้น รู้สึกจะเจียบเหงาไปหรือไม่ค่อยจะได้ยิน พระองค์ทรงมีพระราชดำริใหม่ๆ หรือว่าทรงฟื้นฟูในพระราชดำริเก่าอย่างไรบ้างหรือเปล่านั้น

ดร. สุเมธ

ความจริงไม่ได้เจียบเลยนะครับ แต่ว่าหลายสิ่งหลายอย่างนั้นได้จัดเข้าไปในลักษณะที่เป็นระบบแล้ว อย่างเรื่อง ศิลปอาชีพ นี้ก็เข้าที่เข้าทางแล้ว มีลักษณะที่กิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องผ้าไหม หรือว่าเป็นเรื่องของ การแกะสลัก หรือเรื่องช่างทองช่างเงิน ก็ดำเนินการอยู่เรื่อยๆ โดยตลอดอย่างสม่ำเสมอเลยทีเดียว ไม่ว่าจะที่พระราชวังสวนจิตรฯ หรือว่า ในระหว่างที่แปรพระราชฐานไปในภูมิภาคต่างๆ นั้น ก็จะเห็นได้ว่า กิจกรรมทางด้านศิลปอาชีพนั้นดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีทีเดียว สำหรับทาง ด้านสุขภาพอนามัย ก็มีหมอเคลื่อนที่คอยบริการประชาชนที่มีความทุกข์ยากในเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลา เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติป่ารักษน้ำ ก็ดำเนินการไปอยู่อย่างสม่ำเสมอ แล้วก็ในเรื่องอื่นๆ นั้น ก็จะเห็นได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นก็เป็นระบบทีเดียว จะเห็นได้ว่าทรงหันกลับมามุ่งเน้นในเรื่องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากเลยทีเดียว ในระหว่างที่เสด็จ ประพาสแปรพระราชฐานที่เชียงใหม่ล่าสุดนี้ แต่ละแห่งๆ นั้น ก็ทรงมีพระราชกระแสกับประชาชนกับราษฎร เน้นให้เขาเป็นห่วง ได้รู้สึกถึงความสำคัญของป่าและก็ทรงไปพระราชทานไปในลักษณะเป็นใบปลิว ซึ่งรู้สึกจะเป็นข้อความที่แปลมาจากเอกสารหรือวารสารอะไรสักอย่างหนึ่งนี่นะครับ ผมนึกไม่ออก แต่เป็นลักษณะที่ว่าชักชวนและก็ดึงให้เห็นความสำคัญของสภาพสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้น จะเห็นว่าไม่ทรงชักชวนแต่ทรงดำเนินการด้วย ทรงลงทุนที่จะสร้างเป็นใบปลิวขึ้นมา เป็นอะไรขึ้นมา เพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชน หมายความว่าให้ความรู้แก่ประชาชนได้ คำนี้ถึงในเรื่องสิ่งต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจ ให้เห็นความสำคัญ จะได้ระวังรักษาสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ถือว่าได้ทรงทุ่มเทพระวรกายแล้วทุกสิ่งทุกอย่างอย่างอย่างมากเลยในส่วนนี้ ไม่ว่าจะไปที่ไหน จะทรงรับสั่งแต่เรื่องป่า เรื่องทรัพยากรธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น จะเห็นว่าเป็นของ

ใหม่ก็ไม่ได้ แต่ว่าได้ทรงเน้นให้เห็นความสำคัญมากขึ้นทุกทีๆ เพราะว่า
ปัญหานั้นจะมีความรุนแรงอย่างที่พวกเราสู้กัน ปัญหาจะมีความรุนแรง
มากขึ้นๆ ทุกวันก็ว่าได้

เพลง

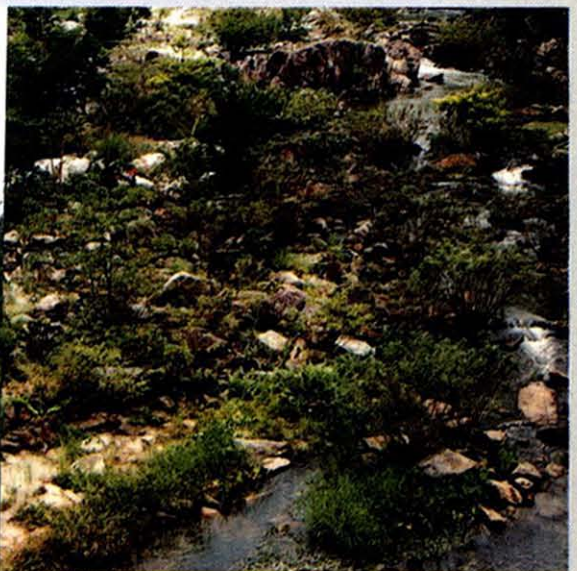
อภิวาทบรมราชินี.....

บรรยาย (พัชรินทร์)

ด้วยน้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมไปด้วยพระเมตตาต่อประชาชน
ทรงให้โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ยังทรงมีสายพระเนตรที่ยาวไกล ดังจะเห็นได้จากที่ทรงห่วงใยทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนทรงส่งเสริมพัฒนาอาชีพ เพื่ออนาคต
ที่มั่นคงทั้งของประชาชนและประเทศชาตินั่นเอง ประชาชนชาวไทยจึง
พร้อมใจกันจัดโครงการเฉลิมพระเกียรติ ถวายในวโรกาสเฉลิมพระชนม
พรรษา ครบ ๕ รอบ ในปี ๒๕๓๕

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

อธิบายถึงรายละเอียดของโครงการสวนป่าสิริกิติ์ จังหวัดราชบุรี

สภาพธรรมชาติอันงดงามของแก่งส้มแมว ภายในสวนป่าสิริกิติ์ จังหวัดราชบุรี

แปลงเพาะพันธุ์ไม้ในสวนป่าสิริกิติ์ จังหวัดราชบุรี

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม-
ราชินีนาถ เสด็จฯ ทอดพระเนตร
การทำงานของสมาชิกศูนย์ศิลปาชีพ
บ้านกุดนาขาม จังหวัดสกลนคร

ทางเข้าโครงการพระราชดำริป่ารักน้ำ

บริเวณโครงการพระราชดำริป่ารักน้ำ

โครงการเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในภาคกลางและภาคเหนือ

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการ กปร.

ผู้จัดรายการ

อรุณี แดงพันธ์

ไตเติ้ลรายการ

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (อรุณี)

เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๔ กองศิลปอาชีพ สำนักพระราชเลขาธิการ ร่วมกับมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ กองทัพบก กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมชลประทาน และจังหวัดต่างๆ โดยการสนับสนุนของสำนักงาน กปร. ได้จัดทำ โครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริ ของพระองค์ท่านขึ้นใน ๔ ภาค ๔ โครงการ อันได้แก่ โครงการอนุรักษ์สภาพป่าไม้บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอมก๋อย ยางเปียง แม่ตื่น อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โครงการสวนป่าสิริกิติ์จังหวัดราชบุรี โครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่าสวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ “สวนป่าสิริกิติ์” และโครงการส่งเสริมศิลปาชีพในเขตอีสานตอนใต้ อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น

เป็นปัญหาที่ทั่วโลกประสบอยู่ และมีการณรงค์เพื่อแก้ไขปัญหานี้กันอยู่ โดยทั่วไป ซึ่งมีใช้จะให้ประโยชน์แต่เฉพาะคนในชาติเท่านั้น แต่ยังคงผลให้เกิดประโยชน์แก่ทั่วโลกด้วย สำหรับประเทศไทยเรานั้น นับว่าเป็นบุญของแผ่นดินที่องค์พระประมุขของชาติทรงเอาพระทัยใส่ในการแก้ไขปัญหานี้ตลอดมา สำหรับสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถนั้น ทรงมีพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้หลายเรื่อง เช่น การปลูกป่า การคุ้มครองสัตว์ป่า การรักษาแหล่งน้ำ เป็นต้น และได้มีการขยายผลเป็นโครงการต่างๆ ที่ยังประโยชน์แก่บ้านเมืองและพสกนิกรทั่วทุกภูมิภาค ซึ่งเริ่มจากการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในภาคอีสาน นับตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ ทรงพบว่าประชาชนในภาคอีสานขาดแคลนน้ำเพื่อการเพาะปลูก มีการจับจองที่ทำกินคนละมากๆ แต่ทำกินไม่หมด ปล่อยให้รกร้าง และยังมี การตัดไม้ทำลายป่าเป็นอันมาก ทรงชักชวนให้ประชาชนร่วมมือกันปลูกป่า เริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๕ ณ บริเวณเชิงเขาภูผาเหล็ก ติดต่อกับอ่างเก็บน้ำคำจวง บ้านถ้ำด้ว หมู่ที่ ๒ ตำบลสองดาว อำเภอสองดาว จังหวัดสกลนคร ได้พระราชทานชื่อโครงการนี้ว่า โครงการป่ารักษน้ำ มีการสาธิตและปลูกป่าอย่างถูกวิธีและมอบหมายให้ราษฎรช่วยดูแลรักษาป่าโดยพระราชทานเงินเดือนให้ด้วย พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์ให้จัดสร้างบ้านป่ารักษน้ำขึ้นเป็นบ้านน้อยในป่าใหญ่ เพื่อช่วยเหลือราษฎรยากจนที่ไม่มีที่ดินทำกิน ต้องบุกเบิกป่าสงวนแห่งชาติ และอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมของทรัพยากรธรรมชาติที่นับวันจะเสื่อมโทรมเพราะการทำลายของพวกเขาเอง ผลผลิตก็ไม่พอกิน จึงทรงช่วยเหลือทั้งในด้านการเงินและการฝึกอาชีพต่างๆ ตลอดจนการจัดส่งอำนวยความสะดวกให้ เช่น ฉางข้าว เรือนเพาะชำ และแหล่งน้ำ เป็นต้น รวมทั้งการให้ปลูกพืชหมุนเวียน ไม้โตเร็ว และไม้ป่าต่างๆ โดยชี้แจงให้ราษฎรเหล่านั้นมีความเข้าใจในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยกันดูแลป่าไม้ โดยให้อาศัยอยู่ในป่า ใช้ประโยชน์จากป่าโดยไม่ต้องทำลายป่าอีกด้วย พระองค์ทรงสนพระทัยในเรื่องงานอนุรักษ์และคุ้มครองสัตว์ป่า โดยการสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และขยายพันธุ์สัตว์ปีกที่หายากและใกล้จะสูญพันธุ์ เช่น กระต๊อ กิ้งก่า เป็นต้น ซึ่งขณะนี้มีการดำเนินการอยู่แล้วในเขตรักษา

พันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และยังมี การจัดตั้งสวนสัตว์เปิดเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ สวนสัตว์เปิดศูนย์ปางตอง อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน การอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลที่เกาะมันใน จังหวัดระยอง เป็นต้น

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

จากแนวพระราชดำริและพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถนี้ นับว่าสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนานาประเทศทั่วโลก สมควรที่ ชาวไทยทั่วประเทศจะได้ร่วมกันเฉลิมพระเกียรติ โดยร่วมมือกันดำเนินงานในโครงการตามพระราชดำริต่างๆ ให้สัมฤทธิ์ผลตามพระราชประสงค์ ของพระองค์ท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา ในความรับผิดชอบของ สำนักงาน กปร. กองศิลปอาชีพ สำนักราชเลขาธิการ และกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีทั้งหมด ๔ โครงการ ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น สำหรับครั้งนี้จะขอเสนอให้ท่านได้รับทราบ ๒ โครงการก่อน คือ ที่ภาค กลางและภาคเหนือ โครงการแรก คือ โครงการสวนป่าสิริกิติ์ จังหวัด ราชบุรี ซึ่ง ดร. สุเมธ ดันดีเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะเลขาธิการสำนักงาน กปร. ได้เล่าถึงรายละเอียดของโครงการ ดังนี้

ดร. สุเมธ

สำหรับโครงการนี้ ก็ตั้งอยู่ที่บ้านแก่งซุ่มแมว บ้านห้วยม่วง ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เนื้อที่โครงการทั้งหมด ประมาณ ๓,๐๐๐ ไร่ด้วยกัน ซึ่งสภาพพื้นที่นั้นก็อยู่ในป่าสงวนแห่งชาติ อยู่ ทางด้านฝั่งซ้ายของแม่น้ำพาวซี อำเภอสวนผึ้ง อยู่ห่างจาก อำเภอสวนผึ้ง ประมาณ ๒๕ กม. และห่างจากตัวจังหวัดราชบุรีประมาณ ๘๐ กม. ซึ่งแต่ เดิมนี้เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-พม่า ลักษณะพื้นที่นั้นเป็นแบบลักษณะเป็นเนินเป็นลูกคลื่น เนื้อดินค่อนข้างจะปนทราย มีทิวเขาอยู่โดยรอบ และมีแม่น้ำพาวซีไหลผ่านตลอดทั้งปี เรื่องราวที่เกิดขึ้นก็คือ มีการขายสิทธิที่ดินทำกินให้กับนายทุนต่างถิ่น ประการหนึ่ง และประการที่สองนั้นก็คือ สภาพป่านั้นถูกทำลายไปจน เกือบจะหมดสิ้น ซึ่งปัญหานี้ก็อย่างที่ทราบกัน มันเกิดขึ้นทั่วไปจนไม่รู้จะ

แก้ไขปัญหาวางไรแล้วแต่ถ้าปล่อยให้ยู่ในสภาพอย่างนี้แล้วพื้นที่เกษตรพื้นที่ทำกินก็จะหมดไปๆ ประชาชนก็จะบุกรุกพื้นที่ในป่าสงวนตลอดไปตกลงเราก็จะเสียไปหมดทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อสิ่งตอบแทนที่เกือบจะไม่มีอะไรเลยก็ว่าได้ สำหรับประชากรในพื้นที่นั้นะครับ ก็มีชาวไทยบ้าง แล้วก็ชาวไทยกะเหรี่ยง อาชีพรักทำการเกษตรและรับจ้างทั่วๆ ไป ซึ่งการเกษตรไม่ค่อยจะได้ผลนักเพราะได้อาศัยน้ำฝนอย่างเดียว ในนั้นก็มีส่วนหนึ่งมีโรงเรียนอยู่

เมื่อเราได้พื้นที่มาแล้ว ทางกองศิลปาชีพก็คิดว่าจะดำเนินการเพื่อจะปรับปรุงสภาพป่าให้ฟื้นฟูกลับสู่สภาพที่สมบูรณ์ โดยปัญหาต่างๆ ที่เราประสบพบเห็นในพื้นที่ ๓,๐๐๐ ไร่ นั้น **ปัญหาที่หนึ่ง** ก็อย่างที่กล่าวมาแล้วนะครับ คือปัญหานายทุนเข้าไปถางป่าต่าง ๆ **ปัญหาที่สอง** คือสภาพป่าถูกทำลาย เนื่องจากราษฎรเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า บุกรุกทำการเกษตร **ปัญหาที่สาม** ก็มีราษฎรยากจนรายได้ต่ำตกเป็นเครื่องมือของนายทุนเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า **ปัญหาที่สี่** ก็คือสัตว์ป่าถูกทำลายไปเป็นจำนวนมากเพิ่มขึ้นทุกที **ปัญหาที่ห้า** ปัญหาสุดท้ายก็คือสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินและความชุ่มชื้นของดินก็จะลดลง

ทีนี้เมื่อเราได้ปัญหาวางไรแล้ว เราก็เลยตั้งวัตถุประสงค์โครงการขึ้น เพื่ออนุรักษ์ป่าไม้ตลอดจนพันธุ์ไม้ที่มีค่าในท้องถิ่นและจากภูมิภาคอื่นรวมไว้เป็นป่าไม้ที่สมบูรณ์และเป็นแหล่งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและเพื่อให้ประชาชนใช้เป็นสถานที่พักผ่อนอย่างธรรมชาติ ได้รับความรู้และเป็นแหล่งศึกษาวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่อไปในอนาคต ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรและพื้นที่บริเวณใกล้เคียงให้ดีขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ราษฎรในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง ดังนั้นเมื่อเรากำหนดวัตถุประสงค์แล้ว เราก็จัดทำออกมาเป็นแผน ซึ่งแผนหลักนั้น สำนักงาน กปร. ในฐานะเป็นหน่วยวางแผนอยู่แล้ว ก็รับผิดชอบในเรื่องวางแผนแม่บทขึ้นมา ซึ่งแผนนั้นก็คงจะมีอยู่ ๖ แผนงานด้วยกัน **แผนงานแรก** ก็คงเป็นเรื่องโครงสร้างถนนหนทาง สะพาน ซึ่งจำเป็นจะต้องก่อสร้างในพื้นที่ แต่ว่าเราจะก่อสร้างให้น้อยที่สุดเท่าที่จะน้อยได้ เพราะวัตถุประสงค์ของเรานั้นคือการสร้างป่าขึ้นมาในบริเวณนั้น **แผนงานที่สอง** คือการสร้างสวนป่าในเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่วังเปลา ในการปลูกเสริม

และบำรุงป่าในพื้นที่ป่าธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลง แผนงานที่สาม ที่สำคัญคือการจัดทำปุ๋ยหมัก เพราะเวลานี้ปุ๋ยเคมีก็นำมาใช้กันอย่างมากมาย สภาพดิน สภาพสิ่งแวดล้อมก็สูญเสียไปด้วย และเป็นมลพิษด้วย เพราะฉะนั้น เรามุ่งที่จะสนับสนุนให้ชาวบ้านใช้ปุ๋ยหมักให้มากขึ้น ในแผนงานกำลังพลต่างๆ สำหรับผลการปลูกป่า การปลูกสร้างสวนป่า ได้จัดสร้างอุทยานเฉลิมพระเกียรติขึ้น แล้วก็มีแผนงานเกี่ยวกับเรื่องการชลประทานอะไรต่ออะไรต่างๆ ทำนองนั้น และนอกเหนือจากนั้น เราก็มีการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการชุดต่างๆ ซึ่งเกือบทุกโครงการนั้นเป็นลักษณะที่ท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ เป็นประธานทั้งสิ้น แล้วก็มีส่วนงานของทหารบก ฝ่ายทหาร ฝ่ายหน่วยราชการต่างๆ เข้ามาร่วมกันดำเนินการ คิดว่าสำหรับในเรื่องของ จังหวัดราชบุรีนี้ ก็คงจะมีลักษณะอย่างที่ผมเรียนให้ทราบ โครงการนี้เข้าใจว่าคงจะเสร็จในเร็ววัน คงไม่น่าเป็นเรื่องที่ยากอะไร เรื่องยากก็คือว่า ประชาชนที่เราจะอพยพออกมา ทำอย่างไรให้เขาประกอบอาชีพและมีความเป็นอยู่ให้ดีในระยะเวลาอันสั้นที่สุด ส่วนเรื่องป่านั้นควรจะดำเนินการไปเรื่อยๆ อันนี้ก็โครงการสำหรับราชบุรีครับ

บรรยาย

โครงการสวนป่าสิริกิติ์ จังหวัดราชบุรี เป็น ๑ ใน ๔ โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๕ เป็นโครงการที่อยู่ในภาคกลาง ส่วนโครงการในภาคเหนือนั้นดำเนินการในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งรายละเอียดของโครงการนี้ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล จะได้เล่าให้ท่านผู้ฟังได้ทราบต่อไป

ดร. สุเมธ

สำหรับโครงการในภาคเหนือ คือ โครงการอนุรักษ์สภาพป่าไม้บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอมก๋อย ยางเปียง แม่ตื่น อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ นี้ น่าจะกล่าวได้ว่าเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เรื่องล่าสุดก็ว่าได้ เพราะเกิดขึ้นในระหว่างที่แปรพระราชฐานที่ในภาคเหนือครั้งล่าสุด ได้เสด็จพระราชดำเนินไปที่ อำเภออมก๋อย เพื่อไปทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติ และป่าไม้อะไรต่างๆ สิ่งที่ทรงประสบพบเห็นก็แน่นอนที่สุด ความแห้งแล้งที่เกิดขึ้นมากขึ้นทุกที ความเป็นอยู่ของราษฎรซึ่งก็ขาดความสมบูรณ์และขาดแคลนอะไรต่ออะไรต่างๆ อย่าง

มากมาย อีกประการหนึ่งที่สำคัญมากเช่นกันก็คือว่าพื้นที่ในป่าสงวนแห่งนี้ แท้ที่จริงก็ยังมีสัตว์ป่าอยู่ สภาพป่าก็ยังคงอยู่ในสภาพที่ดีพอสมควร แต่ว่า หากปล่อยให้ปละละเลยเหมือนกับป่าอื่นๆ แล้ว ผลสุดท้ายก็จะถูกทำลาย ทั้งสิ้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชน พร้อมกับเป็นการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนี้ให้ดี พระองค์ท่านจึงได้มีพระราชกระแสให้จัดทำโครงการป่าอมก๋อย ที่ อำเภออมก๋อยนี้ขึ้น พื้นที่ของโครงการนั้นใหญ่มาก ประมาณ ๑,๔๓๗,๕๐๐ ไร่ ให้มีลักษณะที่เป็นป่าไม้ ให้สภาพป่ายังสมบูรณ์อยู่ต่อไป ไม่ให้ถูกทำลาย และจากการฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกทำลายไปแล้ว โดยให้มีทั้งป่าไม้ธรรมชาติและป่าไม้ใช้สอย สิ่งนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นอยู่ตลอดเวลาว่าการปลูก ป่านั้นจะต้องปลูกเป็นไม้ ๓ อย่าง นั่นก็หมายความว่าทรงเข้าใจถึงความ ต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี เพราะว่าไม่เพียงปลูกป่าเพื่อดูหรือ เพื่ออะไรเท่านั้น แต่หากประชาชนจะต้องอาศัยมีชีวิตอยู่พร้อมๆ กับ ป่า นั้นด้วย เพราะฉะนั้น ป่า ๓ อย่างนั้นก็สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ ส่วนหนึ่งจะเป็นเรื่องของป่าที่เป็นไม้ยืนต้นที่จะต้องปลูกไว้อนุรักษ์ เป็นต้นน้ำลำธารอะไรต่ออะไรต่างๆ แต่ก็ต้องมีไม้ใช้สอย ไม่ทำฟัน ไม้ สำหรับเป็นไม้ผล เพื่อใช้ในเชิงธุรกิจและในเชิงเศรษฐกิจขึ้นมาด้วยพร้อมๆ กัน ซึ่งในบริเวณนี้ก็จะได้มีการวางแผนให้ดำเนินการในลักษณะดังกล่าว และอีกด้านหนึ่งก็เป็นด้านของประชาชน ก็จะมีการให้ความช่วยเหลือทาง ด้านเกษตรในพื้นที่ทำกินของราษฎร ให้สามารถทำกินได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องตัดไม้ทำลายป่า และประการสุดท้ายคือจัดหา แหล่งน้ำให้เพียงพอ เมื่อมีพระราชดำรินั้นแล้ว ทางกรมชลประทานกับทาง กปร. ก็ได้ทำการสำรวจแหล่งน้ำต่างๆ และพื้นที่ที่จะ ดำเนินการในเรื่องนี้ ทางฝ่ายทหารเอง ในขณะนี้กำลังรวบรวมความ ต้องการและข้อมูลต่างๆ อยู่ในพื้นที่ รวมทั้งฝ่ายอำเภอด้วย ทางนาย อำเภอก็ติดต่อประสานงานกลับมาที่ฝ่ายสำนักงานของเราเกือบจะตลอดเวลา เพื่อรายงานความคืบหน้าในเรื่องต่างๆ

ผมคิดว่าหลังจากที่ได้มีการสำรวจข้อมูลต่างๆ ไว้เรียบร้อยแล้ว และกำหนดกิจกรรมไว้อย่างแน่ชัด ก็อย่างที่ผมเรียนไว้ เนื้อที่ถึง ๑,๕๐๐,๐๐๐ ไร่นี้ไม่ใช่พื้นที่เล็กๆ จะต้องมีการระดมทรัพยากรเข้าไปดำเนินการ ทั้งคน

ทั้งเงิน ทั้งสิ่งของ แล้วก็ต้องมีการวางแผนที่ดีด้วย และอาจจะต้องมีความจำเป็นที่จะต้องเคลื่อนย้ายประชาชนหรืออะไรต่างๆ ให้ไปอยู่ในส่วนที่น่าจะเป็นประโยชน์มากกว่าจะบุกรุกป่าอยู่ในขณะนี้ ในขณะที่ก็ได้มีการดำเนินการทางด้านการบริหารเรียบร้อยหมดแล้ว ก็คือมีการจัดตั้งคณะกรรมการ ซึ่งท่านผู้หญิงสุประภาดา ก็ได้เป็นประธาน และนอกจากนั้น รองประธานก็มีท่านแม่ทัพ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ได้เข้ามารวมตัวกันเป็นกรรมการเพื่อจะดำเนินการในเรื่องนี้ และเราจะถวายเป็นการเฉลิมพระเกียรติในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๕ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น งานนี้ก็จะได้ดำเนินการไปเลย

ผมคิดว่าในพื้นที่ที่น่าสนใจ ถ้าหากเราดำเนินการได้ในอำเภออมก๋อย ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นอำเภอที่ทุรกันดารมากที่สุด ประชาชน ข้าราชการต่างๆ พอบอกว่าจะไปประจำที่นั่น ก็รู้สึกทุกคนจะรังเกียจ ไม่อยากไปอยู่ แต่ ถ้าหากว่ามีการดำเนินการพัฒนากันอย่างถูกต้อง แล้วก็อนุรักษ์ฟื้นฟู ธรรมชาติต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่เหมือนเดิม ความอุดมสมบูรณ์ ความสวยงามต่างๆ ที่เกิดขึ้นก็จะทำให้ประเทศชาติในส่วนรวมได้รับผลประโยชน์ไปด้วยในตัว ก็อย่าลืมนะครับ แหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารทั้งภาคกลางและภาคอื่นนั้นมาจากทางภาคเหนือทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น แท้ที่จริงแล้วภาคเหนือ นั้นจะเป็นต้นแหล่งกำเนิดของสายเลือดต่างๆ ที่หล่อไหลมาหล่อเลี้ยงภาคกลาง ซึ่งเป็นลุ่มน้ำที่ก่อประโยชน์ทางเชิงเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้น แทนที่เราจะมาพะวงฟื้นฟูรักษาแต่เพียงในส่วนภาคกลางซึ่งอยู่ในลักษณะเฉพาะหน้า แท้ที่จริงแล้วทางที่ถูกที่ควร ควรจะดำเนินการในส่วนที่เป็นต้นตอจริงๆ แหล่งน้ำลำธาร อะไรต่ออะไรต่างๆ ในภาคเหนือจริงๆ ซึ่งอมก๋อยนี่ก็เป็นโครงการที่เกิดจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าประโยชน์ที่จะได้รับนั้นไม่เพียงแต่ภาคเหนือเท่านั้น หากแต่ภาคกลางโดยตรง หรือทางอ้อมนั้นก็ได้รับไปด้วย อันนี้ละครับ เป็นโครงการ ๒ โครงการที่มาเล่าสู่กันฟังคร่าวๆ ในวันนี้

บรรยาย

ท่านผู้ฟังก็ได้รับทราบถึงที่มา วัตถุประสงค์ และขั้นตอนการดำเนินงาน โครงการอนุรักษ์สภาพป่าไม้ บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอมก๋อย ยางเปียง แม่ตื่น อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และโครงการสวน

ปาสิริกิติ์ จังหวัดราชบุรี จาก ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการสำนักงาน กปร. ไปแล้วนะคะ เป็นที่คาดว่าความร่วมมืออย่างเข้มข้นของหน่วยงาน ต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค รวมทั้งประชาชนในพื้นที่โครงการ จะ ทำให้การดำเนินงานใน ๒ โครงการดังกล่าวบรรลุถึงวัตถุประสงค์ด้วยดี เช่นเดียวกับอีก ๒ โครงการในภาคใต้และภาคอีสาน ทั้งนี้ ก็เพราะ ประชาชนต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระ- บรมราชินีนาถ ที่ทรงมีต่อพสกนิกร การแสดงความจงรักภักดีด้วยการ บำเพ็ญตนตามแนวพระราชดำริของพระองค์ท่านนั้นนับว่าประเสริฐยิ่ง

อันความกรุณาปราณี...

เพลง

หน้าทางเข้าสู่บริเวณสวนป่า
พระนามาภิไธยภาคใต้

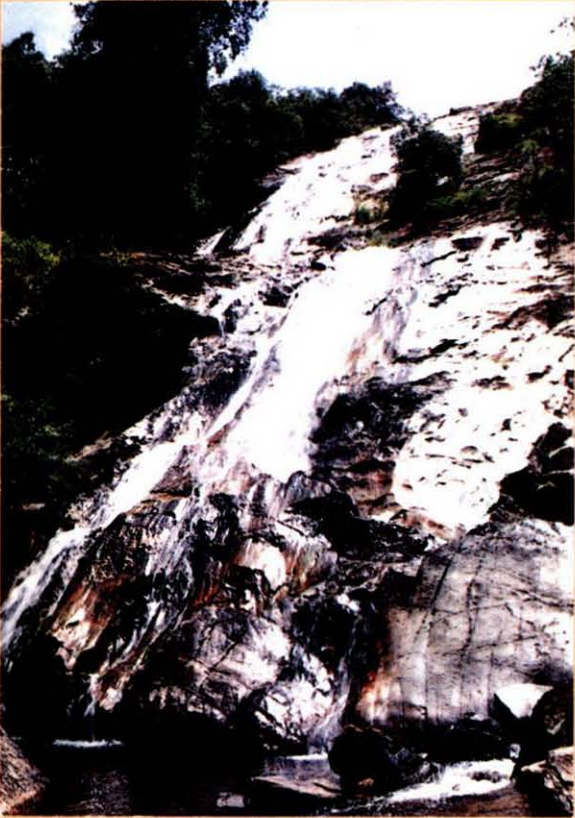
บริเวณอุทยานแห่งชาติทะเลบัน

อีกมุมหนึ่งของอุทยานแห่งชาติทะเลบัน

การเพาะพันธุ์กระเจง เก้ง ซึ่งเป็นโครงการขยาย พันธุ์สัตว์ในสวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้

น้ำตกโดนงาช้าง ในบริเวณสวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้

โครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า สวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ สวนป่าสิริกิติ์

โครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า

สวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ สวนป่าสิริกิติ์

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๓๔

ผู้ร่วมรายการ

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการ กปร.

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

ไตเติ้ลรายการ

“จากฟ้า...สู่ดิน”

เพลง

บารมีพระแม่เจ้า....

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ จากการเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมเยียนราษฎรทั่วทุกภูมิภาคของประเทศมาเป็นเวลานานนั้น นอกจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงสนพระทัยในทุกข์สุขและความเป็นอยู่ของราษฎรแล้ว พระองค์ยังทรงสนพระทัยในสภาพธรรมชาติของประเทศเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่นับวันได้ถูกทำลายลงเรื่อยๆ โดยเฉพาะเมื่อพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปยังภาคใต้ ทรงทราบว่าได้มีการทำลายป่าไม้มากขึ้นทุกปี จนทำให้เกิดความเสียหายแก่ป่า ดินน้ำ ลำธาร และแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ด้วย พระองค์ทรงห่วงใยและสนพระทัย รวมทั้งได้ทรงติดตามความเคลื่อนไหวในเรื่องนี้อยู่เสมอ ดังนั้น ในโอกาสที่พระองค์จะทรงเจริญพระชนมายุ ๕ รอบในปี ๒๕๓๕ นี้ กองศิลปอาชีพ สำนักพระราชเลขาธิการ จึงได้ร่วมกับกรมแผนที่ทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด กรมป่าไม้ และกองทัพภาคที่ ๔ โดยการสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือสำนักงาน กปร. ได้ดำเนินการจัดทำโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า สวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้

สวนป่าสิริกิติ์ เพื่อสนองพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถขึ้น สำหรับเหตุผลที่ทำให้กองศิลปอาชีพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยการสนับสนุนของสำนักงาน กปร. ได้ริเริ่มจัดทำโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า สวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ สวนป่าสิริกิติ์ ขึ้นมานั้น ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือเลขาธิการ กปร. จะเล่าให้เราทราบกันค่ะ

ดร. สุเมธ

ก็เป็นที่น่าทึ่งกันแล้วว่า สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีความห่วงใยในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและ สัตว์ป่า และสิ่งแวดล้อมอย่างมากเลย โดยเฉพาะป่าไม้ที่นับวันจะร่อยหรอลงไปทุกที เพราะการถูกทำลายและการแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่มีแผนหรือแนวทางอนุรักษ์ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น ความห่วงใยนี้ พวกเราคงจะได้รับทราบด้วยพระองค์ท่านเองเมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๔ ซึ่งทรงมีพระราชกระแสเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕๙ พรรษา ด้วยเหตุนี้ล่ะครับ จึงได้มีโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า สวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ สวนป่าสิริกิติ์ ซึ่งนอกเหนือจากนั้นแล้วก็มีโครงการอนุรักษ์สภาพป่าไม้บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อย่างที่เราได้รับทราบไปแล้วในรายการนี้ที่เล่ามาแล้ว เพราะฉะนั้น วันนี้ก็จะเป็นเรื่องสวนป่าสิริกิติ์ ในภาคใต้ จะเห็นได้ว่า ทรงมีพระราชกระแสให้ดำเนินการในเรื่องนี้ทุกภาคเลย และเนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบในปี ๒๕๓๕ กองศิลปอาชีพ สำนักราชเลขาธิการ โดยได้รับพระราชกระแส จึงได้เห็นควรที่จะดำเนินการจัดทำโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า สวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ขึ้น เพราะว่าในภาคใต้นี้จะเห็นได้ว่าป่าไม้ได้ถูกทำลายลงด้วยเช่นกัน สภาพไม่แตกต่างกันจากภาคอื่นเลย เพราะฉะนั้น ด้วยเหตุนี้ล่ะครับจึงทรงมีความสนพระทัยที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่างๆ เพื่อให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ และพร้อมกันนั้นก็เป็นการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารด้วย ซึ่งเรื่องนี้จะเป็นเรื่องใหญ่มากและครอบคลุมพื้นที่ที่กว้างขวางมากเลยครับ

ปราวณี

เกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ ของการจัดทำโครงการนี้ล่ะคะ มีอะไรบ้างคะ

ดร. สุเมธ

แน่นอนครับ *ประการแรก* คือ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติถวาย เป็นพระราชกุศล เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๕ แต่ผมคิดว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดตามพระราชประสงค์ก็คือ จะช่วย กระตุ้นให้ ประชาชนมีจิตสำนึกช่วยกันปกป้อง หวงแหน และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าให้คงอยู่ถาวรต่อไป เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก และ วัตถุประสงค์ที่สาม ก็จะทำให้การส่งเสริมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชน มีความรู้ ความเข้าใจ และรู้ซึ่งถึงคุณค่าหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพราะถ้าประชาชนไม่มีความรู้ ไม่มีจิตสำนึก ผมคิดว่าการอนุรักษ์สิ่งต่างๆ เหล่านั้นจะเป็นการกระทำที่ยากยิ่ง ที่นี้ วัตถุประสงค์ต่อไป ก็เพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษาธรรมชาติ สัตว์ป่าพื้นเมือง เพาะพันธุ์ แพร่ขยายพันธุ์ เพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้ป่าต่อไป ภาคใต้มีสัตว์ป่าที่แปลกๆ หลายชนิด ทั้งสัตว์ ๔ เท้า สัตว์ปีก นกหัวว่าที่นับวันจะหมด สูญพันธุ์ไป ถ้าหากจะไม่รีบเร่งที่จะทำการศึกษา เพาะพันธุ์ แพร่ขยายพันธุ์ ก็สูญหายไปเป็นที่สุด เวลานี้ก็มีบางโครงการทางภาคใต้ ได้ทรงมีพระราชกระแสให้ดำเนินการ โดยได้รับความร่วมมือจากประชาชน เข้าร่วมดำเนินการ เป็นต้นว่า มีประชาชนในหมู่บ้านหนึ่งได้ทำการเพาะ กระจก ก็ทำให้กระจกได้แพร่พันธุ์ขึ้นในลักษณะที่เริ่มจากการเลี้ยงดู เพราะฉะนั้น จะเห็นว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นได้อย่างทันที ถ้าหากประชาชน ได้เข้าร่วมดำเนินการด้วย สำหรับประโยชน์ต่อไป เมื่อมีการพัฒนา รักษาป่าและอุทยานขึ้นมาก็คouldได้ประโยชน์ในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ แก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า และเมื่อมีสถานที่ดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ ทั้ง สุขภาพกายสุขภาพจิตของคนเราก็ดี และเวลานี้การพัฒนาทางด้าน เศรษฐกิจ การพัฒนาทางด้านวัตถุก็มีอย่างมากมาย มลพิษต่างๆ ก็เกิดขึ้นโดยทั่วไปหมด เพราะฉะนั้น ประชาชนก็มีความจำเป็นที่จะต้อง มีการแสวงหาธรรมชาติ ป่าไม้ต่างๆ เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และที่สำคัญที่สุดก็คือว่าเพื่อสงวนรักษาป่าต้นน้ำลำธารให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ของสัตว์ป่า ความสมดุลของระบบนิเวศ และดำรงไว้ซึ่งคุณภาพของสิ่งแวดล้อมด้วยครับ

ปราชญ์

จากวัตถุประสงค์ที่ท่านเลขาธิการ กปร. กล่าวไปนั้น โครงการนี้ได้กำหนดสถานที่ที่จะไปดำเนินการทางภาคใต้ที่บริเวณไหนบ้างคะ

ดร. สุเมธ

อย่างที่ผมเรียนให้ทราบในตอนต้นว่า พื้นที่ที่จะดำเนินการกว้างใหญ่มาก แต่เดิมที่เพิ่งเริ่มดำเนินการโครงการใหม่ๆ ทางกองศิลปอาชีพ คิดว่าจะเริ่มดำเนินการที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนาช้างและเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกบริพัตร ที่นี้หลังจากได้ประชุมกันแล้ว ก็ปรากฏว่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านั้นก็ยังมีเขตพื้นที่ที่ใกล้เคียงหรือติดต่อกัน เขตอุทยานแห่งชาติทะเลบัน แล้วก็เลยไปถึงเขตป่าสงวนวังพา เทือกเขาแก้ว ที่อำเภอหาดใหญ่และอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา รวมทั้งเขตป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดสตูล และเขตป่าสงวนควนเขาวัง เพราะฉะนั้น เราเลยมานั่งคิดดูเจ้าหน้าที่ต่างๆ คิดว่า น่าที่จะประกาศเขตให้ครอบคลุมทุกเขตเลย โดยรวมเขตทั้งหมดนี้ให้เป็นเขตเดียวกันเสีย เพราะฉะนั้น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนาช้างก็ดี เขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกบริพัตรก็ดี หรือเขตอุทยานแห่งชาติทะเลบัน เราได้รวมพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๔๘๕ ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ครอบคลุมจังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูล คิดว่าเป็นพื้นที่ที่กว้างใหญ่มาก และสามารถจะรักษาได้แล้ว จะเป็นประโยชน์ต่อภาคใต้อย่างมากต่อประเทศทั้งประเทศได้ด้วย

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

ในการดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า สวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ สวนป่าสิริกิติ์ ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนาช้าง เขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกบริพัตร เขตอุทยานแห่งชาติทะเลบัน เขตป่าสงวนวังพา เทือกเขาแก้ว อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และเขตป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดสตูล รวมทั้งเขตป่าสงวนควนเขาวัง โดยมีจุดประสงค์สำคัญที่จะกระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการช่วยกันปกป้องและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งสัตว์ป่าในพื้นที่ดังกล่าวไว้ นั้น หน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบในการดำเนินงานโครงการนี้ จะมีวิธีการหรือขั้นตอนดำเนินงานอย่างไร ท่านเลขาธิการ กปร. ได้ชี้แจงดังนี้ค่ะ

ดร. สุเมธ

ก็คงมีการดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอน ขณะนี้งานบางอย่างก็ได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว โดยเฉพาะงานกำหนดแนวเขตพื้นที่ที่มีหลายหน่วยด้วยกัน

ทั้งกรมป่าไม้ กรมแผนที่ทหาร และกองทัพภาคที่ ๔ เป็นผู้ประสานงานทั้งหมดในขณะนี้ เพราะฉะนั้น งานขั้นแรกจะต้องกำหนดอย่างแน่ชัดว่าพื้นที่ต่างๆ ที่ต้องการสงวนจะมีแค่ไหนอย่างไร และกำหนดหมวดหลักฐานต่างๆ ด้วย เพราะว่าเวลานี้อย่างที่เราทราบกันว่าปัญหาการบุกรุกป่ากีดกันการจับกุมแล้วไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากข้อมูลที่แน่ชัดขาดไป ทุกคนไม่สามารถบอกได้ว่าเขตไหนถึงตรงไหน เพราะหลักฐานที่ปรากฏเป็นวัตถุที่จับต้องได้ หรือมองเห็นได้โดยชัดเจนนั้น ปรากฏว่าหาไม่ ในกรณีนี้เราจะทำให้มีครบอย่างสมบูรณ์ จะมีการปักหมุดกำหนดเขตอย่างแน่ชัด บางครั้งอาจจะใช้เป็นถนนหนทาง เป็นตัวกำหนดอย่างแน่ชัดว่าเขตไหนเป็นเขตไหน ตามที่ผมได้เรียนถึงเขตดำเนินการต่างๆ ไปแล้ว ขณะนี้เราได้แยกงานกันก่อน อย่างเช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตง-งาช้าง จังหวัดสงขลา เวลานี้ก็มีอยู่ ๒ งานด้วยกัน คือ การผนวกป่าให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพราะว่ามีทั้งป่าสงวนและป่าอื่นๆ ก็จะขยายพื้นที่ให้เต็มและรังวัดแนวเขตที่ผมเรียนในตอนต้น ประการที่สองก็คือ งานป้องกันพื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่าที่กำหนดเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพราะขณะนี้มีคนบุกรุกและเราต้องมีการดำเนินงานคดีจับกุมหลายครั้ง ก็มีนายทุนเข้ามาตัดป่าทำลายป่าเช่นเคย แต่เวลานี้ก็เข้าไปแล้ว เพราะเราได้ตั้งศูนย์บัญชาการโดยมีกองทัพภาคที่ ๔ เป็นศูนย์ประสานงานกลาง ร่วมกับกรมป่าไม้ และหน่วยงานอื่นๆ ผมคิดว่าปัญหานี้คงจะทุเลาลงไป ในเรื่องที่ ๒ คือ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ และหาดทรายใหญ่ จังหวัดสงขลา สำหรับงานในศูนย์ศึกษานี้ จะมีงานพัฒนาศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่ารวมทั้งงานสวนรุกขชาติ ทั้งด้านอุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล มี ๓ ๔ งานด้วยกัน งานแรกคือ งานป้องกันพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า งานจัดสร้างศูนย์ธรรมชาติและสัตว์ป่า สถานที่อำนวยความสะดวกในเรื่องการท่องเที่ยวนี้แหละครับ ในเขตต่างๆ ก็ได้กระจายกันดำเนินการตามแผนที่เราวางไว้ โดยจัดตั้งสำนักงานกลางในการประสานงานขึ้นครับ

ปราณี

และหลังจากที่ได้ดำเนินงานตามโครงการนี้สำเร็จลงแล้ว ท่านเลขาธิการคิดว่าผลประโยชน์ที่ประเทศชาติและประชาชนจะได้รับมีมากน้อยแค่ไหนอย่างไรคะ

ดร. สุเมธ

เท่าที่ผมมองดูแล้วมีความรู้สึกในเบื้องต้น ก็แน่นอนที่สุดอย่างที่ผมเรียนในตอนแรก พื้นที่ ๔๘๕ ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่น้อยเลยถ้าเทียบกับประเทศ อาจจะเป็นพื้นที่ที่อับน้อยนิด แต่ถ้าหากเราสามารถป้องกันป่าไม้ในพื้นที่ดังกล่าวมิให้ถูกทำลายลง ก็จะทำให้ป่าต้นน้ำลำธารของจังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูลนั้นอยู่ในลักษณะที่มีความอุดมสมบูรณ์ จัดทำประโยชน์ให้แก่การกสิกรรมของทั้งสองจังหวัดได้ต่อไป เพราะว่าถ้าป่าต้นน้ำลำธารดีแล้ว การชลประทาน น้ำท่าก็就会有ความอุดมสมบูรณ์

ประการที่สอง อย่างที่ผมเรียนแล้วว่า สัตว์ป่าต่างๆ ขณะนี้ถูกฆ่าถูกล่าอย่างมากมาย ถ้าหากสัตว์ป่าเหล่านี้ไม่ได้รับการคุ้มครอง ถูกรบกวนอย่างนั้น โอกาสที่จะขยายพันธุ์ก็จะน้อยลง ทีนี้ถ้าหากเราคุ้มครองเสีย ไม่ให้สัตว์ป่าถูกรบกวน ไม่ถูกล่า ไม่ถูกฆ่าตาย โอกาสในการขยายพันธุ์หรือการขยายพื้นที่ทำกินไปยังพื้นที่ข้างเคียงที่เรากำหนดให้กว้างขวางขึ้นก็มีกันอย่างมาก ป่าในบริเวณนี้มีส่วนต่อเนื่องกับป่าชายแดนมาเลเซีย ทำให้มีการแพร่ขยายพันธุ์ดำเนินการได้ดีขึ้น เพราะสัตว์ต้องการพื้นที่อย่างมากในการเดินทางไปมาเปลี่ยนถิ่นฐานที่อยู่อาศัย ถ้าแหล่งที่ให้ประโยชน์ทางด้านอาหารการกินอยู่ของเขาไม่เพียงพอ การแพร่ขยายพันธุ์ก็ไม่ค่อยได้

อีกเรื่องหนึ่งเป็นการศึกษาเพื่อให้ประชาชนเกิดความรักในธรรมชาติ มีความต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติ ก็คงจะเป็นแหล่งที่จะให้ความรู้ได้ด้วยความรู้ทางด้านชีววิทยาและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทำให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง รู้ถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวเขาเองได้ เพราะฉะนั้น เราจะรวบรวมพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าของภาคใต้ทั่วไปด้วย ซึ่งจะทำให้ประชาชนทั้งประเทศมาเที่ยวชมและศึกษา อันนี้เป็นเรื่องสำคัญ และเมื่อเราทำอย่างนั้นแล้ว ผลที่ได้รับต่อมาก็คือ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติแก่ประชาชนจำนวนมากได้เร็วขึ้น แทนที่จะไปแสวงหาและเกิดความรู้หรือเข้าใจอย่างผิดๆ ก็จะทำให้เขารู้อย่างถูกต้อง ทำให้การอนุรักษ์และความเข้าใจปลูกจิตสำนึกได้ดีขึ้น เรื่องจิตสำนึกนี้ผมอยากจะขอเน้นว่า ประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้นก็คือ การ

สร้างจิตสำนึกของประชาชนในการปกป้องหวงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสามารถกระทำได้ ถ้าหากเรามีสิ่งที่แสดงให้เห็นด้วยสายตา จับต้องได้ และนำมาศึกษาได้ ความต้องการที่จะอนุรักษ์ที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจหรือจิตสำนึกนั้นก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และคิดว่าจะแพร่ขยายออกไปในวงกว้างขึ้นอย่างรวดเร็วตามที่เรที่ตั้งวัตถุประสงค์เอาไว้

และอีกส่วนหนึ่ง เรามีเจตนารมณ์ที่จะตั้งเป็นสวนรุกขชาติด้วย สำหรับสวนรุกขชาตินี้ก็จะเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์ไม้ต่างๆ จะเป็นสถานที่แห่งเดียวในภาคใต้ที่จะรวบรวมพันธุ์ไม้ในเขตร้อนโดยเฉพาะ ในส่วนของภาคใต้รวมมาไว้ในที่แห่งเดียวกันเสียเพื่อจะสะดวกในการมาดูมาศึกษาได้ และแน่นอนที่สุด ในเรื่องการท่องเที่ยว การพักผ่อนหย่อนใจ ก็จะเป็นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นมาพร้อมๆ กันไป

นี่แหละครับคือผลประโยชน์ ๖-๗ ประการที่ผมคิดว่าเกิดจากสวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ สวนป่าสิริกิติ์ ที่จะดำเนินการในภาคใต้ และผมคิดว่าการดำเนินงานโครงการต่างๆ ที่ป่าสงวนแห่งชาติอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และโครงการที่สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และในภาคใต้นี้อีกอย่างน้อย ๓-๔ แห่งที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณให้กองศิลปชีพ สำนักพระราชเลขาธิการ ร่วมกับหน่วยราชการต่างๆ ดำเนินการนั้น ก็นับว่าเป็นการช่วยชีวิตของธรรมชาติส่วนหนึ่งของประเทศชาติของเราได้รอดพ้นจากการถูกทำลาย ผมคิดว่าพระราชดำริของพระองค์ในครั้งนี้นับว่าเป็นการช่วยประเทศชาติโดยตรง โดยเฉพาะประชาชนนั้นให้สามารถอยู่รอดท่ามกลางธรรมชาติและต้นน้ำลำธารต่างๆ ก็จะมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ พุดง่าย ๆ ว่าทรงรักษาชีวิตของประชาชนโดยทั่วๆ ไปไว้ครับ

เพลง

บารมีพระแม่เจ้า...

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ จากการดำเนินงานในโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า สวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ สวนป่าสิริกิติ์ ถ้าหากหน่วยงานที่รับผิดชอบได้รับความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี ก็คาดว่าเมื่อโครงการนี้ได้ดำเนินการสำเร็จลงแล้ว จะสามารถป้องกันมิให้พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารของจังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูล ถูกทำลายได้ประมาณ ๔๘๕ ตารางกิโลเมตร สัตว์ป่าเองก็จะได้รับการคุ้มครองและมีโอกาสที่จะขยายพันธุ์เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นยังจะเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ทางด้าน

ชีววิทยาและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ของนักเรียน นักศึกษา และ
ประชาชนทั่วไปที่สนใจ รวมทั้งยังจะเป็นศูนย์การศึกษาธรรมชาติและสัตว์
ป่าของภาคใต้อีกด้วย จึงนับว่าโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า
สวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ สวนป่าสิริกิติ์ จะได้ดำเนินการสอดคล้อง
กับแนวพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถอย่างแท้จริง
ใต้เต็ล อันความกรุณาปราณี.....

โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ ในเขตอีสานตอนใต้

อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการ กปร.

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เขยกลิ่นเทศ

ไตเติ้ลรายการ “จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (พัชรินทร์) จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริแก้ไข ปัญหาเพื่อช่วยเหลือประชาชนได้อย่างเป็นผล จนทำให้มีโครงการช่วยเหลือและโครงการพัฒนาเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วไป ที่เรารู้จักกันในชื่อ ของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่างๆ นั้น ขณะเดียวกัน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็ทรงมีพระราชดำริเพื่อช่วยยกระดับความเป็นอยู่และพัฒนาอาชีพของประชาชนเช่นกัน ดังที่เคยทรงมีพระราชดำรัส ความว่า... “พระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้าไม่พึงพอใจกับการที่เพียงแต่เยียมเยียนราษฎร หรือเพียงแต่ทำแต่สิ่งที่เคยทำกันเป็นประจำ เรายังต้องพยายามทำดีกว่านั้น เราต้องพยายามช่วยรัฐบาลส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นเพราะเราเป็นประเทศด้อยพัฒนา ดังนั้น การเพียงแต่ไปเยียมเยียนราษฎรเพราะถือว่าเป็นหน้าที่ที่ประมุขของประเทศจะต้องกระทำตามประเพณีนั้นเป็นเรื่องไร้สาระ หากเราไม่สามารถมีส่วนร่วมในการบรรเทาความทุกข์ยากของประชาชนแล้ว เราก็ต้องถือว่าการเป็นประมุขของประเทศประสบความสำเร็จล้มเหลว”

เพลง *เทอดพระแม่เจ้า.....*

บรรยาย (พัชรินทร์) เป็นที่ทราบกันดีว่า พื้นที่ในเขตอีสานตอนใต้ อันประกอบด้วย จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษนั้น ถูกจัดไว้ว่าเป็นเขตพื้นที่ยากจนที่สุดของประเทศ ด้วยเหตุที่พื้นที่บริเวณดังกล่าวมีความแห้งแล้งอยู่อย่างมาก แม้แต่แนวน้ำฝนที่ตกลงบริเวณนั้น ปริมาณน้ำก็ยังได้ลดน้อยลงไป เพราะส่วนใหญ่มักจะไปตกลงในบริเวณอีสานตอนเหนือ และในข้อมูลของการพัฒนาชนบทนั้น ก็ได้ยืนยันว่า ในพื้นที่เขตอีสานตอนใต้ขาดแคลนเป็นอย่างมาก และเป็นพื้นที่ที่ยากจนที่สุด เป็นพื้นที่ที่ต้องพัฒนาอย่างมากด้วย

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์) สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็ทรงตระหนักเป็นอย่างดีในความแห้งแล้งและความอดขัดขัดสนของประชาชนในพื้นที่เขตอีสานตอนใต้ ด้วยทรงมีพระราชดำริที่จะช่วยเหลือ โดยจัดทำโครงการส่งเสริมศิลปาชีพขึ้น ประกอบกับในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะทรงมีพระชนมายุ ๖๐ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. จึงได้ร่วมกับกองศิลปาชีพ สำนักราชเลขาธิการ และกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง ได้จัดโครงการเฉลิมพระเกียรติขึ้นตามแนวพระราชดำริของพระองค์ ดังที่ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร. สุเมธ ในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะมีพระชนมายุ ๖๐ พรรษา ในปี ๒๕๓๕ นี้ะครับ ก็ได้มีการดำเนินงานโครงการหลายอย่างด้วยกัน ที่จะป็นลักษณะโครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ขึ้น ซึ่งโครงการต่างๆ นี้ก็จะเน้นหนักในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในสิ่งที่กำหนดขึ้นมา นี้ ก็เป็นลักษณะที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ อย่างแท้จริง โครงการต่างๆ นั้น มีอยู่ใหญ่ๆ ประมาณภาคละ ๑ โครงการ สำหรับในภาคเหนือนั้นก็จะเป็นโครงการอนุรักษ์สภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอมก๋อย ที่แม่ตื่น อำเภอ

อมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับในภาคกลางนั้น ก็มีโครงการสวนป่าสิริกิติ์ ที่จังหวัดราชบุรี สำหรับภาคใต้ก็มีโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า เป็นสวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ สวนป่าสิริกิติ์ เหมือนกัน สำหรับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือในเขตอีสาน ก็จะมีการจัดตั้งศูนย์กลางในการให้บริการด้านการพัฒนาอาชีพแก่ราษฎรแล้วมีการปลูกป่าด้วยที่เขตหมู่บ้านโคกกะเพอ ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

พัชรินทร์

โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในเขตอีสานตอนใต้ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นหนึ่งในโครงการเฉลิมพระเกียรติ ที่ดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับแนวพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ในการช่วยเหลือราษฎรในเขตอีสานตอนใต้ ซึ่งมีระดับความยากจนสูงสุด เพื่อให้มีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต ทัดเทียมกับพื้นที่ส่วนอื่นๆ ของประเทศ ดังที่ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการ กปร. ได้เล่าให้ฟังต่อไปว่า

ดร. สุเมธ

สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ก็ได้มีพระราชกระแสกับพระราชญาณรังสี หรือพระอาจารย์จัน คเวสโก ที่พระราชวังจิตรลดา เมื่อราวๆ เดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา เนื่องจากท่านอาจารย์จันนั้นมีถิ่นกำเนิดอยู่แถวจังหวัดสุรินทร์พอดี สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ จึงได้มีพระราชกระแสว่า น่าที่จะก่อสร้างศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพขึ้นในเขตอีสานใต้ แล้วนอกจากนั้นก็ควรจะสร้างโรงเรียน โรงเรียนระดับมัธยม โดยเฉพาะ เพราะว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องการศึกษาของประชาชนในขณะนี้ก็คือ หลังจากภาคบังคับแล้วนี้ ปรากฏว่าเด็กที่จะไปเรียนต่อในภาคมัธยมนั้นน้อยลงๆ ถ้าหากโรงเรียนมีไม่พอจะเป็นเหตุผลจะทำให้ปัญหานี้รุนแรงมากขึ้นด้วยซ้ำไป ทีนี้หลังจากมีพระราชกระแสแล้ว กองศิลปาชีพก็ได้ดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมศิลปาชีพในเขตอีสานตอนใต้เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ ในปี ๒๕๓๕ คือในปีหน้าที่จะถึง ซึ่งในเรื่องนี้ ด้วยความสนพระทัย ได้ทรงเห็นชอบให้ดำเนินการตามโครงการดังกล่าว โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในเขตอีสานตอนใต้ซึ่งได้กำหนดขึ้นให้ใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์ในป่าสักอม ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาอาชีพ และก็บริการการศึกษาและพัฒนาสภาพ

สิ่งแวดลอมและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่นั้น ซึ่งก็จะมีผล ทำให้ราษฎรในเขตอีสานใต้ได้เกิดความรัก ห่วงแทนถิ่นฐาน และมีงานทำอย่างต่อเนื่อง และไม่อพยพทิ้งถิ่นฐานเข้าไปสร้างปัญหาสังคมในเมืองใหญ่ ทำให้การประกอบอาชีพความเป็นอยู่ดีขึ้นโดยส่วนรวม ก็คงจะเหมือนกับศูนย์ศิลปาชีพที่เกิดขึ้นในหลายจังหวัดด้วยกัน บทบาทแรกของศูนย์ศิลปาชีพนั้นก็คงจะเป็นศูนย์กลางในการให้บริการด้านการพัฒนาอาชีพให้แก่ราษฎร โดยเฉพาะการส่งเสริมศิลปาชีพ ส่งเสริมศิลปาชีพนั้นก็หมายความว่า เรื่องศิลปหัตถกรรมอะไรต่างๆ ที่ได้ดำเนินการอยู่ในพื้นบ้านอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทอผ้า เรื่องการเย็บปักถักร้อย จักสาน หรือเครื่องเงินเครื่องทอง อะไรๆ ต่างๆ นั้น ก็ได้ทรงนำเอาสิ่งที่เป็นการประกอบอาชีพของราษฎรในพื้นที่มารวมในที่แห่งเดียวกันเสีย และก็มีการส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ง่ายๆ อย่างเช่น เรื่องผ้าไหม ซึ่งบางครั้งคุณภาพไม่ได้เท่าที่ควร การย้อมสียังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร เราก็จะนำสิ่งต่างๆ เหล่านี้ไปปรับปรุงให้ผลผลิตของราษฎรที่มีอยู่แล้วนั้นได้มีลักษณะที่ดีขึ้น หรือเราส่งเสริมให้ทำในเรื่องอย่างอื่น อย่างเช่นบางแห่งในเรื่องเซรามิค หรือในเรื่องการทำเครื่องเรือน เครื่องไม้ ก็มีการดำเนินการในลักษณะนั้น ก็จะมีการก่อสร้างโรงเรียนในระดับมัธยมด้วย เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการบริการด้านการศึกษาเยาวชนผู้ยากไร้ทั้งหมด และก็เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวนี้มีพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่กว้างขวางพอสมควร ที่ป่าสีกอม ตำบลนอกเมือง เราก็จะมีการส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ด้วย เพราะฉะนั้นจะผสมผสานกัน วัตถุประสงค์ก็คือว่า มีศูนย์บริการส่งเสริมในด้านศิลปาชีพแล้ว ยังทำการพัฒนาบูรณะสภาพสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กันด้วยครับ

พัชรินทร์

โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในเขตอีสานตอนใต้ได้ดำเนินการขึ้นในบริเวณพื้นที่สาธารณประโยชน์ป่าสีกอม ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยส่งผลประโยชน์ครอบคลุมไปทุกด้าน

ดร. สุเมธ

ก็คงจะเป็นลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ ไปนะครับ การดำเนินงานนั้นก็ประกอบด้วยหน่วยราชการต่างๆ มาร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการนะครับ เพราะว่าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น ถือได้ว่าเป็นศูนย์รวมของศรัทธา หรือศูนย์รวมของ

ความรักก็ว่าได้ ของประชาชนทั้งหมดและของข้าราชการด้วย เพราะฉะนั้น หน่วยกำลังที่รับผิดชอบในขณะนี้ก็มีเกือบทุกส่วนเลย ก็มีกองกำลังสุนารี กองทัพอากาศที่ ๒ นั้นเป็นหน่วยงานประสานงานหลัก ซึ่งอยู่ประจำในพื้นที่อยู่แล้ว ทางสำนัก กปร. เราก็จะสนับสนุนในเรื่องการจัดทำแผน แล้วก็ทางด้านงบประมาณ แล้วก็กรมกองต่างๆ นั้นในหน้าที่ของตัว กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมชลประทานก็จะเข้ามาดำเนินการ แล้วก็กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตรด้วย ก็จะดำเนินการในทุกส่วนตามที่เรากำหนดไว้ในแผน เพราะฉะนั้น การดำเนินงานต่างๆ เราก็ทำเป็นขั้นเป็นตอน แล้วก็จะต้องให้ถูกต้องตามกฎหมายด้วย ซึ่งในขณะนี้ได้มีการขอใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์เพื่อเป็นที่ตั้งโครงการจำนวน ๒๕๐ ไร่แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็จะวางแผนพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมก่อสร้างอาคารส่งเสริมศิลปาชีพ ก่อสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษา คือได้มีการวางศิลาฤกษ์แล้ว แล้วก็ทำแผนการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมต่อไป ซึ่งผมคิดว่าในระยะเวลานี้ทุกสิ่งทุกอย่างคงจะเสร็จสิ้น จะเห็นได้ว่า นอกจากผลประโยชน์หรือว่ารายได้ที่เกิดขึ้นจากการเกษตรที่ราษฎรได้มีโดยปกติแล้ว ถ้าหากว่าราษฎรจะได้รับความรู้จากการประกอบอาชีพตามหลักวิชาการแผนใหม่ และมีอาชีพเพิ่มขึ้นทางด้านศิลปาชีพนี่นะครับ ซึ่งได้สามารถกระทำอย่างต่อเนื่องนั้น ก็จะมีผลทำให้ราษฎรนั้นมีรายได้อีกทางหนึ่งเพิ่มมากขึ้น เป็นการช่วยเสริมจากรายได้หลักซึ่งมาจากการเกษตร สำหรับผลประโยชน์ในด้านที่สองนั้น ก็แน่นอนที่สุด เยาวชนที่เติบโตขึ้นก็จะเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ เพราะว่ามีโอกาสได้เข้าไปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาได้มากขึ้น โอกาสของเยาวชนผู้ยากไร้และขาดโอกาสทางการศึกษาในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวนี้ ก็จะมีโอกาสมากยิ่งขึ้น ก็ทำให้ประชาชนในส่วนรวมนั้นได้มีเยาวชนที่มีคุณภาพเข้ามาเป็นส่วนประกอบได้มากขึ้น ทำให้ประเทศชาติโดยรวมนี้จะได้ประโยชน์โดยตรง อันนี้อีกด้านหนึ่ง ก็ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมๆ กับในเรื่องอาชีพหรืออะไรๆ ต่างๆ นั้น เราก็จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษาในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ แล้วก็ทำให้มีการปลูกป่ามากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ซึ่งอันนี้จะเป็นสิ่งที่จะดำเนินการไปพร้อมๆ กัน

ด้วย และนอกเหนือไปจากนั้น เมื่อมีศูนย์ศิลปาชีพแล้ว ก็จะถือว่าเป็น ศูนย์กลางในการให้บริการแก่เจ้าหน้าที่และราษฎรทั่วๆ ไปในพื้นที่ภาค อีสานตอนใต้ คือเมื่อราษฎรเขามีปัญหาในเรื่องของการประกอบอาชีพ ประการใดแล้ว ก็จะมาที่ศูนย์ศิลปาชีพนี้ มาขอคำปรึกษา หรือมาฝึกอบรม มาดำเนินการอะไรต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ตัวเขาได้ เพราะว่าปัญหาใน เรื่องการบริการนั้น ในส่วนรวมก็คงจะมีปัญหาด้วยเช่นกัน และโดย เฉพาะในพื้นที่ภาคอีสานตอนใต้ ซึ่งอะไรก็ดูจะขาดแคลนไปหมด เพราะ ฉะนั้น การที่กองศิลปาชีพ โดยพระราชกระแสให้มีการดำเนินการโครงการ ส่งเสริมศิลปาชีพในเขตอีสานตอนใต้ ผมคิดว่ามีประโยชน์อย่างมากและ ก็ถูกต้องที่สุด เพราะว่าเป้าหมายในพื้นที่นั้นเป็นเป้าหมายที่ถูกคัดเลือก อย่างถูกต้อง เพราะว่ามีระดับความยากจนรุนแรงสูงสุด และผมคิดว่า ศูนย์ศิลปาชีพนี้จะมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ได้เป็นอย่างดี แน่แน่นอนที่สุด ผลประโยชน์จะไม่ตกแก่ผู้ใดเลย นอกจาก ชาวบ้านที่อยู่ในอาณาบริเวณดังกล่าว ในบริเวณของอีสานใต้ เพราะฉะนั้น สิ่งใดที่จะสามารถจะเอื้ออำนวยให้ ไม่ว่าจะกำลังจะบุกเบิกป่าอยู่ เขาจะ จัดสรรในพื้นที่ใหม่ที่ถูกต้อง มีระเบียบวินัย หรืออะไรต่างๆ นั้น ก็ควรจะ ดำเนินการตามที่ทางศูนย์ฯ ได้เสนอแนะหรือได้จัดทำแผนขึ้น ถ้าหากจะ ร่วมมือในเรื่องใดๆ จะเรื่องการปลูกต้นไม้ หรือการอะไรๆ ต่างๆ นั้น ก็ ควรจะดำเนินการในส่วนนี้ด้วย เพราะฉะนั้น โดยสรุปแล้วก็ขอให้ความ ร่วมมืออย่างเต็มที่ เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นก็เพื่อประโยชน์ของพวก ท่านซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นนั่นเอง

เพลง

บารมีพระแม่เจ้า.....

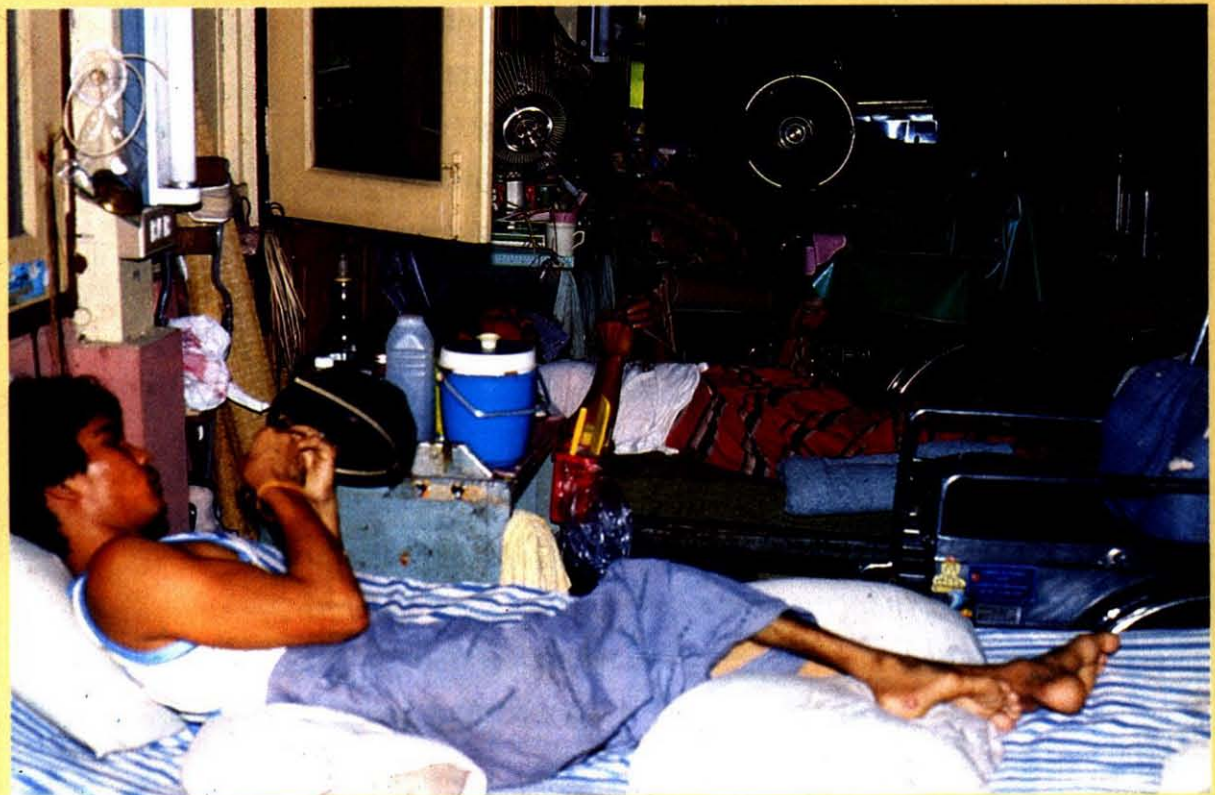
บรรยาย (พัชรินทร์)

จากพระราชกระแสและแนวพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ส่งผลให้โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในเขตอีสานตอนใต้ สามารถช่วยให้ราษฎรได้รับความรู้ในการประกอบอาชีพตามหลักวิชา การแผนใหม่ ตลอดจนช่วยให้เยาวชนที่ยากไร้ได้มีโอกาสทางการศึกษา มากขึ้น และที่สำคัญ ยังช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อ แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย ทั้งนี้ก็ด้วยสายพระเนตรที่ยาวไกล และ น้ำพระทัยอันเปี่ยมล้นของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถนั่นเอง

โครงการพระราชดำริเครื่องสานย่านลิเภาสร้างอาชีพผู้พิการ

คนใช้กำลังสานกระเป๋าย่านลิเภา

คนใช้ทุกคนใช้เวลาในการฝึกหัดสานย่านลิเภา เพื่อเป็นอาชีพเมื่อหายป่วยออกจากโรงพยาบาล

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

โครงการพระราชดำริเครื่องสานย่านลิเภา

สร้างอาชีพให้ผู้พิการ

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

คุณหญิงสมศรี กัณฐมาลา อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์

คุณวิสา เบ็ญจะมโน

ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพ พระประแดง

นายวงษ์ ฤกษ์งาม

ครูฝึกสอนในโครงการพระราชดำริเครื่องสานย่านลิเภา

ผู้จัดรายการ

อรุณี แดงพันธ์

ไตเติ้ลรายการ

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย

พระมหากษัตริย์คุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงมีต่อพสกนิกรของพระองค์นั้น เปรียบประดุจสายโลหิตที่หล่อเลี้ยงทุกส่วนของร่างกาย ไม่มีราษฎรที่ยากไร้เดือดร้อนในส่วนไหนของประเทศที่พระองค์ทรงรับทราบแล้วจะมีได้รับพระราชทานความช่วยเหลือประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกเพศทุกวัย ไม่ว่าจะอยู่ในที่ห่างไกล ทุกกัณดารเพียงใด หรือต่างเชื้อชาติ ศาสนา หากเป็นผู้มีฐานะยากจน ขาดแคลน หรือได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่างๆ หรือเป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคม ต่างก็ได้รับพระมหากษัตริย์คุณโดยถ้วนหน้า จะเห็นได้จากพระราชกรณียกิจที่สำคัญยิ่งของพระองค์ คือ มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ที่ทรงจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมงานหัตถกรรมให้ราษฎรไทยทั่วประเทศได้มีอาชีพเพิ่มเสริมรายได้ มูลนิธินี้เกิดจากน้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมด้วยรักและห่วงใยในพสกนิกรของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และยังทรงเผื่อแผ่ไปถึงผู้ทุกข์ยากอีกมุมหนึ่งของสังคมที่คนทั่วไปอาจจะไม่ค่อยได้รับรู้มากนัก คือผู้พิการในสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพ พระประแดง

จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งได้รับพระราชทานอาชีพสานย่านลิเพาอันเป็นอาชีพหนึ่งในโครงการส่งเสริมศิลปอาชีพตามพระราชดำริ ทำให้ผู้พิการมีรายได้เลี้ยงตนเองนอกเหนือจากที่ได้รับการช่วยเหลือดูแลจากกรมประชาสงเคราะห์ คุณหญิงสมศรี กัณฐมาลา อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ ได้เล่าถึงความเป็นมาและผลการดำเนินงานโครงการพระราชดำริเครื่อง

คุณหญิงสมศรี

โครงการพระราชดำริเครื่องสานย่านลิเพา ในสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพ พระประแดง นั้นะคะ เป็นโครงการพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้คนพิการในสถานสงเคราะห์ได้มีงานทำ เพื่อเสริมรายได้

โครงการนี้ได้เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ โดยคนพิการในสถานสงเคราะห์ได้เขียนจดหมายทูลเกล้าฯ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อขอให้ทรงช่วยเหลือจัดหางานอาชีพที่เหมาะสมให้ พระองค์ท่านก็ทรงมีพระเมตตากรุณาต่อคนพิการเป็นอย่างยิ่ง ได้ทรงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่จากกองราชเลขาธิการในพระองค์ฯ นำกระเป๋าย่านลิเพาที่สำเร็จแล้วมาให้คนพิการในสถานสงเคราะห์พิจารณาว่าจะสามารถทำได้หรือไม่ ในขั้นแรกคนพิการยังไม่แน่ใจว่าจะทำได้ เนื่องจากเป็นงานฝีมือที่ละเอียดมาก จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตทดลองทำดูก่อน พระองค์ท่านจึงส่งครุมาทำการสอนให้เป็นเวลา ๑ ปี ในรุ่นแรกนั้นมีคนพิการเข้าทำการฝึกประมาณ ๑๐ คน มีผู้สำเร็จเพียง ๓ คน ต่อมาสถานสงเคราะห์ฯ ได้ส่งตัวกระเป๋าย่านลิเพาที่ทำเป็นรูปร่าง แล้วนำไปถมทองที่ภาคใต้ แล้วจึงได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายทอดพระเนตร พระองค์ท่านทรงพอพระราชหฤทัยเป็นอย่างมาก จึงได้พระราชทานเงินรางวัลเป็นกำลังใจแก่คนพิการที่ผลิตคนละ ๒,๕๐๐ บาท ส่วนวัสดุต่างๆ ได้พระราชทานให้ทั้งสิ้น

สรุปได้ว่า นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นต้นมา งานฝึกอาชีพผลิตภัณฑ์เครื่องสานย่านลิเพา ของสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพ พระประแดง ได้เริ่มต้นขึ้น และดำเนินงานมาด้วยดี จนถึงปัจจุบันคะ

อรุณี

ปัจจุบันนี้มีคนพิการที่เป็นสมาชิกในโครงการนี้กี่คน และเป็นคนพิการประเภทใดบ้าง งานที่ผลิตออกมานั้นแต่ละชิ้นใช้เวลาานเท่าไรคะ

คุณหญิงสมศรี

ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด ๒๖ คน เป็นคนสานผลิตภัณฑ์ ๒๕ คน

คนรูตเส้นหวาย ๑ คน คนพิการเหล่านี้จะเป็นคนพิการร่างกายท่อนล่าง คือขาพิการ แต่แขนและมือยังดี เพราะฉะนั้นเขานั่งหรือนอนนอนก็ได้ สำหรับงานที่ผลิตออกมาแต่ละชิ้น ใช้เวลาทำไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความขยัน ความละเอียด ลวดลายที่ทำ บางชิ้นใช้เวลาทำประมาณ ๒ เดือน บางชิ้นใช้เวลาเป็นปีคะ

อรุณี

ทางมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้เข้ามามีส่วนสนับสนุนอย่างไรบ้างคะ

คุณหญิงสมศรี

มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ได้ให้การสนับสนุนในการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ให้คะ เช่น เส้นย่านลิเภา มีด หินลับมีด รวมทั้งกำหนดรูปทรงและลวดลายให้ เมื่อคนพิการทำผลิตภัณฑ์สำเร็จตามรูปแบบที่กำหนดให้แล้ว ก็จะส่งให้มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพนำไปจำหน่ายต่อไปคะ

อรุณี

จากผลการดำเนินงานดังกล่าวนี้ทำให้คนพิการมีรายได้ประมาณเท่าไรคะ

คุณหญิงสมศรี

รายได้จากการดำเนินงานนี้นะคะ มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพจะจ่ายให้ ๒ ลักษณะ

ลักษณะที่ ๑ คือให้เงินเดือนประจำ ประมาณคนละ ๑,๕๐๐-๒,๒๐๐ บาทต่อเดือน ตามแต่ความสามารถของเขา

ลักษณะที่ ๒ ให้เป็นเงินรางวัล เมื่อทำผลิตภัณฑ์สำเร็จแล้ว จะได้รับรางวัลต่อชิ้นๆ ละประมาณ ๑,๕๐๐-๘,๐๐๐ บาท อีกคะ

สำหรับผลการดำเนินงาน เมื่อปีงบประมาณ ๒๕๓๓ คนพิการที่เป็นสมาชิก ๒๘ คน สามารถผลิตกระเป๋าได้ ๓๔ ใบ พาน ๕ ใบ ได้รับเงินทั้งสิ้น ๖๘,๐๐๐ บาท

ส่วนปีงบประมาณ ๒๕๓๔ ปีนี้คะ สมาชิกถึงแก่กรรมไป ๒ คน ก็เลยเหลือสมาชิก ๒๖ คน ผลิตกระเป๋าได้ ๒๘ ใบ พาน ๓ ใบ ได้รับเงินทั้งสิ้น ๘๑,๐๐๐ บาท

เพลงบรรเลง

เพลงชะตาชีวิต...

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ จากนี้จะขอนำท่านไปรู้จักกับสถานสงเคราะห์คนพิการและทพพลาภ พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการคะ สถานสงเคราะห์แห่งนี้ตั้งอยู่ที่ถนนศรีเชื่อนขันธุ์ ริมน้ำเจ้าพระยา ใกล้ทางลงแพที่จะข้ามไปยังฝั่งสำโรงตรงข้าม มีพื้นที่ ๑๗ ไร่ ๘๒ ตารางวา มี

อาคารสำหรับผู้พิการ ๙ หลัง ปัจจุบันรับคนพิการทั่วประเทศได้ ๖๐๐ คน มีเจ้าหน้าที่ทั้งหมด ๖๕ คน คนพิการส่วนใหญ่ ๙๐% เป็นบุคคลไร้ญาติ ขาดที่พึ่ง ฐานะยากจน สภาพความพิการในระยะแรกเริ่มที่เข้ามาจะเป็น มากและเป็นมานาน สภาพจิตใจท้อแท้หมดหวังในชีวิต มีปมด้อย ขาด ความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดโอกาสที่จะประกอบอาชีพ ทางสถาน สงเคราะห์ฯ ได้ให้ความช่วยเหลือโดยเน้นด้านการแพทย์และกายภาพบำบัด การปรับสภาพทางสังคม อารมณ์ และจิตใจเพื่อให้ผู้พิการสามารถช่วย เหลือตนเองได้ สามารถพัฒนาการใช้อยู่อาศัยส่วนที่เหลือทำงานได้ต่อไป โดยให้บริการควบคู่กับด้านอาชีพบำบัด การปรับตัวให้เข้ากับความจริง ก้าวหน้าทางสังคม เพื่อฝึกให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หาร่างกาย ได้เคลื่อนไหวอยู่เสมอ สำหรับโครงการพระราชดำริเครื่องสานย่านลิเภา ที่ได้รับพระมหากรุณาจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถนั้น เป็นงานด้านอาชีพบำบัดสำหรับผู้พิการอัมพาตก่อนล่าง

ท่านผู้ฟังคะ หากท่านมีโอกาสเข้ามาเยี่ยมชมสถานสงเคราะห์ คนพิการและทุพพลภาพ พระประแดง จะเห็นภาพของผู้พิการในเรือน ๒ ของสถานสงเคราะห์เหล่านี้อยู่ในอิริยาบถต่างๆ นั่งบ้าง นอนคว่ำบ้าง นอนหงายบ้าง สองมือที่ยังใช้การได้ดีนั้นเคลื่อนไหวไปมาอยู่กับงานสาน ย่านลิเภาตรงเบื้องหน้าอย่างใจจดใจจ่อ แม้ว่าการสานย่านลิเภาจะเป็น งานที่ค่อนข้างยาก เพราะจะต้องอาศัยความประณีต ละเอียดลออ ผู้ทำ ต้องใช้สมาธิมากทีเดียว แต่ทุกคนก็ตั้งอกตั้งใจทำเพื่อให้ผลงานออกมา สวยงามเรียบร้อยและเสร็จสิ้นตามเวลาอันควร เพราะนั้นย่อมหมายถึง รายได้อันงดงามที่เขาจะได้รับนอกเหนือจากเงินเดือนประจำอย่างภาคภูมิใจ คุณวิสา เบ็ญจะมนิ ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพ พระประแดง ได้เล่าถึงการฝึกสอนสานย่านลิเภาแก่ผู้เป็นสมาชิกโครงการ พระราชดำริเครื่องสานย่านลิเภาตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบันว่า

คุณวิสา

ในขั้นต้นผู้รับการสงเคราะห์ที่พิการอัมพาตก่อนล่าง เมื่อได้รับน้ำ พระทัยจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานครุมา ทำการสอนเครื่องสานย่านลิเภาเป็นเวลา ๑ ปี ก็มีผู้รับการสงเคราะห์มา เข้ารับการฝึกสอนประมาณ ๑๐ คน และฝึกสำเร็จเพียง ๓ คน คือนายเสาร์ แดงขำ นายสุเทพ แก้วพนม และนายวงษ์ ฤกษ์งาม ต่อมาสมเด็จพระ-

นางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ มอบหมายให้ นายวงศ์ ฤกษ์งาม เป็นครูฝึกสอนให้คนพิการรุ่นหลังๆ ที่สนใจฝึก เมื่อเห็นว่ามีความตั้งใจจริง และฝึกได้ จึงทรงรับเข้าเป็นสมาชิก โดยพระราชทานเงินเดือนให้เดือนแรก ๓๐๐ บาท และเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ในระยะเวลาที่ผ่านมา มีผู้รับการสงเคราะห์ที่ผ่านการฝึกทำเครื่อง สานย่านลิเภาจากครูวงศ์ ฤกษ์งาม จำนวน ๑๐๐ กว่าคน แต่ในปัจจุบันมี สมาชิก ๒๖ คน และกำลังอยู่ในระหว่างขอสมัครเข้าฝึกอีกหลายคน

อรุณี

นอกจากจะทรงส่งเสริมอาชีพให้คนพิการแล้ว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ยังทรงช่วยเหลือสงเคราะห์คนพิการในด้านอื่นๆ อีก หรือไมคะ

คุณวิสา

พระองค์ฯ ทรงห่วงใยคนพิการที่เป็นสมาชิกย่านลิเภา รวมถึงคน พิการทุกคนภายในสถานสงเคราะห์ฯ มาก ได้พระราชทานสวัสดิการต่างๆ ให้ อาทิ

ด้านไฟฟ้า ได้มีการติดตั้งไฟนีออนทุกหัวเตียงของผู้เป็นสมาชิก เครื่องสานย่านลิเภา ตลอดจนพระราชทานพัดลมแก่คนพิการที่เป็น สมาชิกฯ ทุกคน และทรงรับภาระค่ากระแสไฟฟ้าทุกเดือน

ใน **ด้านการปรับปรุงสถานที่** พระองค์ทรงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ปรับปรุงซ่อมแซมและทาสีอาคารเรือนนอนของผู้พิการที่เป็นสมาชิก ช่วยให้เห็นคนพิการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี

ใน **ด้านการแพทย์** ทรงโปรดฯ ให้แพทย์หลวงมาตรวจเยี่ยมดูแล คนพิการที่เป็นสมาชิกประจำทุกเดือน พร้อมทั้งจัดส่งโรงพยาบาลเอกชน ที่รับสนองโครงการฯ ให้บริการตรวจรักษาแก่คนพิการในสังกัดฯ

นอกเหนือจากนี้ พระองค์ทรงห่วงใยคนพิการทุกคนในสถาน สงเคราะห์ฯ โดยส่งเจ้าหน้าที่อัญเชิญอาหารพระราชทาน และเครื่อง อุปโภคบริโภคพระราชทาน อาทิ ผ้าห่ม พัดลม หม้อหุงต้ม และเครื่อง อุปโภคบริโภคอื่นๆ พระราชทานให้คนพิการและสถานสงเคราะห์อยู่เป็น ประจำคะ

อรุณี

จากการดำเนินงานโครงการพระราชดำริเครื่องสานย่านลิเภาที่ ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนี้มีผลต่อคนพิการในสถานสงเคราะห์แห่งนี้อย่างไรบ้างคะ

คุณวิสา

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ทำให้คนพิการภายใน

สถานสงเคราะห์จำนวนหนึ่งได้มีงานทำและมีรายได้ประจำได้รับสายใหม่ๆ หรืองานใหม่ๆ ที่พระองค์ทรงรับงานไว้ มาทำอยู่เสมอ ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา คนพิการทุกคนทุกเรือนจะรณรงค์ทำความสะอาดเรือนนอน เครื่องหลับนอน ตลอดจนไปบริจาคโลหิต เพื่อถวายพระราชกุศล ให้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยมีได้มีการแจ้งให้ดำเนินการเลย ในด้านครอบครัวทางบ้านของผู้รับการสงเคราะห์ ที่เป็นสมาชิกเครื่องสาน ย่านลิเภาที่มีความเป็นอยู่ดีขึ้น เนื่องจากคนพิการได้ส่งเงินส่วนหนึ่งที่เป็น รายได้ประจำและรายได้จากการทำผลิตภัณฑ์ต่อชิ้นส่งไปให้เป็นค่าใช้จ่ายของครอบครัวด้วยค่ะ

อยากจะเรียนให้ทราบเพิ่มเติมว่า ผู้พิการในโครงการนี้ รักและ เกิดทูนสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถอย่างยิ่ง พวกเขาจะเรียก พระองค์ท่านว่า พระแม่เจ้า และตั้งใจทำงานอย่างถวายชีวิต ตลอดจน เจ้าหน้าทีของสถานสงเคราะห์ทุกคนเองก็ภูมิใจที่ได้รับใช้เบื้องพระยุคลบาท ด้วยการมีโครงการนี้ในสถานสงเคราะห์ฯ แห่งนี้ค่ะ

เพลง

บารมีพระแม่เจ้า...

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ หนึ่งในผู้พิการที่ซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นอย่างยิ่งนั้น ก็คือ นายวงษ์ ฤกษ์งาม ผู้ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นครูฝึกสอนในโครงการ พระราชดำริเครื่องสานย่านลิเภา ครูวงษ์ ฤกษ์งาม อายุ ๔๗ ปี ภูมิลำเนา เดิมอยู่ที่บ้านเกาะสะท้อน ตำบลน้ำลอก อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความพิการที่ขาเนื่องจากถูกคนร้ายยิง มารับฟังเรื่องราวความเป็นมา ของชีวิตครูวงษ์กันนะคะ

นายวงษ์

เมื่ออายุ ๑๙ ปี ผมก็ได้พิการและเข้ารับการรักษาต่ออยู่ที่โรงพยาบาลเลิดสิน อยู่ได้ ๔ ปีกว่าก็เข้ามาอยู่ที่สถานสงเคราะห์คนพิการ พระประแดงแห่งนี้ครับ

อรุณี

ทำอย่างไรถึงได้เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์แห่งนี้คะ

นายวงษ์

ผมได้ติดต่อกับพยาบาลและผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่ผมอยู่ครับ

อรุณี

อยู่มาตั้งแต่เมื่อไรคะ

นายวงษ์

เข้ามาอยู่เมื่อปี ๒๕๑๑ ครับ

อรุณี

ก็หลายปีมาแล้วนะคะ ทำอะไรบ้างคะในชีวิตประจำวัน

- นายวงษ์ ชีวิตประจำวันตอนเช้าตื่นนอนก็ต้องทำความสะอาดตัวเอง ถ้ามี
 อารีพอะไรก็ทำไป จากนั้นจะไปไหนก็ได้ภายในสถานสงเคราะห์
- อรุณี ในปัจจุบันนี้ ทำอารีพอะไรบ้างคะ
- นายวงษ์ ทุกวันนี้ผมทำงานศิลปะ งานแกะเป่าย่านลิเภาในโครงการ
 ของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- อรุณี คุณหวังรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับงานที่ทำ รวมถึงการที่ได้เป็นครูฝึกสอน
 ด้วย
- นายวงษ์ รู้สึกสบายใจดี ภูมิใจครับ
- อรุณี พอใจในผลงานไหมคะ
- นายวงษ์ พอใจครับ
- อรุณี ท่านผู้ฟังคะ ครูวงษ์ เล่าว่า หลังจากที่ได้รับการฝึกจากครู ๑ ปี
 ก็ได้หาประสบการณ์ความชำนาญ โดยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม
 ราชนีนาถ ทรงส่งแกะเป่าลายต่างๆ ให้เป็นแม่แบบ ทำผิดบ้างถูกบ้าง
 พระองค์ก็ทรงวิจารณ์และแก้ไขจนสามารถสานได้แกะเป่าที่ดีเป็นครั้งแรก
 จึงทูลเกล้าฯ ถวายแด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่ง
 พระองค์ก็ได้พระราชทานเงินเป็นค่าตอบแทนจำนวน ๒,๕๐๐ บาท และ
 โปรดเกล้าฯ มอบหมายให้ครูวงษ์เป็นครูฝึกผู้พิการ ในขั้นแรกครูวงษ์ ได้
 รับพระราชทานเงินเดือนๆ ละ ๕๐๐ บาท ปัจจุบันได้รับเดือนละ ๒,๒๐๐
 บาท โดยไม่รวมค่าผลงานที่ทำได้เป็นรายชิ้น สำหรับผลงานที่ครูวงษ์
 ภูมิใจมากที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นแกะเป่าใช้เวลาสานถึง ๑ ปีเต็ม ได้รับ
 พระราชทานเงินค่าตอบแทนจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถถึง
 ๗,๕๐๐ บาท ซึ่งนับว่ามีมูลค่าสูงสุดจากที่เคยทำมาทั้งหมด ครูวงษ์
 กล่าวถึงหลักในการทำงานสานย่านลิเภาที่ทำให้ตนประสบผลสำเร็จว่า
- นายวงษ์ การทำงานต้องใช้สมาธิและความอดทนเป็นที่ตั้งครับผม
- อรุณี รายได้ที่คุณวงษ์ได้รับจากการสานย่านลิเภาเนี่ยมากพอไหมคะ
- นายวงษ์ เงินเดือนประมาณ ๒,๐๐๐ กว่าบาทนั้นก็พอใจครับ
- อรุณี ได้ใช้จ่ายไปในทางใดบ้างคะ
- นายวงษ์ ใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว และเรื่องส่วนรวม คือทำกุศลในที่
 สาธารณะต่างๆ ครับ
- อรุณี สาธารณกุศล เช่นอะไรบ้างคะ

- นายวงษ์ คือการไปทำบุญ สมทบทุนมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือโครงการต่างๆ ที่เป็นการกุศล
- บรรยาย สำหรับความคิดเห็นต่อโครงการส่งเสริมศิลปะป้าซีพั้น ครูวงษ์กล่าวว่า
- นายวงษ์ ศิลปะต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป็นการส่งเสริมให้ผู้รับมีอาชีพ มีรายได้ประจำแต่ละคนครับ
- อรุณี คุณวงษ์พอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ไหมคะ
- นายวงษ์ พอใจครับ
- อรุณี มีอะไรที่จะฝากเป็นข้อคิดสำหรับคนพิการทั่วๆ ไปไหมคะ
- นายวงษ์ เพื่อนๆ พิจารณาทุกคนครับ เมื่อเราเลือกเกิดไม่ได้ เกิดมาพิการ แต่ความพิการมิใช่เป็นอุปสรรคต่อความเป็นอยู่ของเรา เราต้องใช้จิตใจที่เข้มแข็งและอดทนเพื่อผลสำเร็จของชีวิตในอนาคตครับ
- อรุณี ท่านผู้ฟังคะ นี่คือ ครูวงษ์ ฤกษ์งาม ผู้พิการเพียงร่างกายแต่จิตใจเข้มแข็งและดีงาม นอกจากจะสามารถประกอบอาชีพช่วยเหลือตนเองได้แล้ว ยังเจือจานน้ำใจให้สังคมด้วยการทำบุญทำกุศลอยู่เนืองนิจ ครูวงษ์มีความพอใจสภาพที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ส่วนหนึ่งนั้นเพราะได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ อย่างล้นเหลือหาที่เปรียบมิได้ คือนอกจากพระองค์ท่านจะพระราชทานอาชีพและปัจจัยสี่เพื่อความสุขสบายทางกายแล้ว ยังทรงสนพระทัยในด้านจิตใจของผู้พิการด้วย พระองค์ได้พระราชทานหนังสือรวมทั้งเทปธรรมะที่ทรงพระกรุณำบันทึกด้วยพระสุรเสียงของพระองค์เอง จำนวน ๑๒ ตลับ ให้แก่ครูวงษ์ เนื่องในวันครู เพื่อเปิดให้คนพิการฟัง และยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำครูวงษ์ ไปพักผ่อนเปลี่ยนอิริยาบถ ที่พระราชวังไกลกังวล หัวหิน อีกด้วย พระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ นั้น เสมือนหนึ่งได้จุดประกายไฟแห่งความหวังของชีวิตครูวงษ์ และผู้พิการในสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพ พระประแดง ให้โชติช่วงนิรันดร์
- อ่านกลอน (เสียงสะท้อน) **ข้าพระบาททวาทนาช่างอาภัพ** **ชีวิตดั้งเคียดดัลลัษเวหา**
แต่ด้วยแสงแห่งพระกรุณา **หุบขีวาคินสู่ผู้พิการ**
- เพลง **อันความกรุณาปราณี**

มูลนิธิแพथ้อาสา

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

นายแพทย์ยุทธ โพธารามิก รองเลขาธิการมูลนิธิแพथ้อาสาฯ

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

เพลง

สมเด็จพระศรีนครินทรปิณฑานี.....

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ เมื่อปี ๒๕๐๗ อันเป็นปีแรกที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งขณะนั้นทรงมีพระชนมายุ ๖๔ พรรษาแล้ว ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในท้องถิ่นที่ห่างไกลจากความเจริญ ทำให้ทรงพบเห็นความทุกข์ยากและความทนทุกข์ทรมานเพราะความเจ็บป่วยที่ขาดการดูแลรักษาที่ถูกต้องของราษฎร ด้วยน้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมไปด้วยพระเมตตา ประารถนาที่จะช่วยขจัดปัดเป่าความทุกข์ของราษฎรเท่าที่จะทรงกระทำได้ ดังนั้น ในปี ๒๕๑๑ จึงทรงให้หน่วยแพทย์ในทบวงเสด็จฯ เดินทางไปทดลองตั้งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ให้การรักษาประชาชนในถิ่นทุรกันดาร และเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการปฏิบัติงานที่ได้เริ่มขึ้นครั้งแรกที่จังหวัดเชียงใหม่ จนกระทั่งในปี ๒๕๑๒ จึงได้ทรงตั้ง หน่วยแพथ้อาสาสมเด็จพระราชชนนี ขึ้น และพระราชทานชื่อย่อว่า “พอ.สว.” ปัจจุบันได้ทรงรับจังหวัดที่ตั้งอยู่แนวชายแดนหรือพื้นที่ทุรกันดารเข้าเป็นจังหวัด พอ.สว. รวมทั้งสิ้น ๔๘ จังหวัด และเพื่อให้การดำเนินงานของ พอ.สว. สามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ โปรดกระหม่อมให้จดทะเบียนหน่วยแพथ้อาสาเป็น “มูลนิธิแพथ้อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราช-

ชนนี้” หรือ “มูลนิธิ พอ.สว.” เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๑๗ และได้พระราชทานเงิน ๑ ล้านบาทเป็นทุนเริ่มแรกของมูลนิธิ และทรงเป็นองค์นายก กิตติมศักดิ์ นับจากปี ๒๕๑๒ ที่ทรงตั้งหน่วยแพทย์อาสาสมเด็จพระราชชนนี จนกระทั่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เมื่อปี ๒๕๑๗ ทางมูลนิธิได้ดำเนินงานหรือจัดทำกิจกรรมอะไรบ้างนั้น นายแพทย์ยุทธ โพธารามิก นายแพทย์ใหญ่กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข ในฐานะที่ท่านเป็นรองเลขาธิการมูลนิธิแพทย์อาสาฯ จะเล่าให้ฟังกันค่ะ

นพ. ยุทธ

มูลนิธิ พอ.สว. แบ่งการปฏิบัติงานเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

สำหรับ ส่วนกลาง มีสำนักงานมูลนิธิ พอ.สว. ซึ่งอยู่ในวังสระปทุม เป็นศูนย์กลางประสานงานและให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนภูมิภาค เช่น ยาและเวชภัณฑ์ที่ใช้ในกิจการของ พอ.สว. ทั้ง ๔๘ จังหวัด ประสานงานขอสนับสนุนพาหนะสำหรับปฏิบัติงานหรือมีผู้ช่วยฉุกเฉิน เช่น เฮลิคอปเตอร์หรือเรือจากหน่วยราชการอื่น นำส่งและดูแลผู้ป่วยในพระราชานุเคราะห์ที่มารักษาในส่วนกลาง

ส่วนในภูมิภาค มีคณะกรรมการ พอ.สว. ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน บริหารงาน พอ.สว. แต่ละจังหวัด โดยมีอาสาสมัครสายแพทย์และสาธารณสุข และสายสนับสนุนเป็นผู้ปฏิบัติงานให้การรักษาทันที หน่วยแพทย์เคลื่อนที่และหน่วยแพทย์ทางวิทยุ

มูลนิธิ พอ.สว. ได้ดำเนินงานประเภทต่างๆ ดังนี้ คือ ๑. หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ๒. หน่วยแพทย์ทางวิทยุ ๓. โครงการรักษาโรคเฉพาะทาง ๔. โครงการทันตสาธารณสุข พอ.สว. ๕. ทุนอุดหนุนวิจัย ๖. โครงการเฉพาะกิจพัฒนาอดอยดุง และ ๗. โครงการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบวาทภัยจังหวัดชุมพร

ครับ นั่นเป็นสิ่งที่มูลนิธิ พอ.สว. ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงขณะนี้ครับ

บรรยาย

สำหรับการดำเนินงานของมูลนิธิ พอ.สว. เกี่ยวกับหน่วยแพทย์เคลื่อนที่และหน่วยแพทย์ทางวิทยุ รวมทั้งโครงการรักษาโรคเฉพาะทาง นายแพทย์ยุทธ โพธารามิก จะได้ให้รายละเอียดดังนี้ค่ะ

นพ. ยุทธ

หน่วยแพทย์เคลื่อนที่เป็นแพทย์เคลื่อนที่ พอ.สว. ที่เป็นคณะอาสาสมัคร ประกอบด้วยแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัครสนับสนุนของแต่ละจังหวัด จะออกปฏิบัติงานหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ปีละ ๑๒-๑๔ ครั้ง โดยทางเฮลิคอปเตอร์ รถยนต์ หรือเรือ แล้วแต่พื้นที่ที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงาน แต่จะต้องเป็นพื้นที่ทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก ยังไม่มีหน่วยแพทย์อื่นได้เข้าไปถึง และมีความปลอดภัยแก่คณะปฏิบัติงาน พื้นที่ที่ออกปฏิบัติงานควรมีการหมุนเวียนไปปฏิบัติงานซ้ำอีกตามความเหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชมราชชนนีทรงรับพระราชภาระในด้านยาและเวชภัณฑ์ ตลอดจนเครื่องใช้และพาหนะสำหรับใช้ในการเดินทาง คือ พระราชทานรถยนต์ไว้ประจำที่จังหวัด พอ.สว. ทุกๆ แห่งสำหรับใช้ในการออกปฏิบัติงาน และพระราชทานเงินเป็นค่าอาหารกลางวันแก่คณะอาสาสมัคร เนื่องจากอาสาสมัครเหล่านี้ไม่มีเบี้ยเลี้ยงหรือเงินเดือนจากมูลนิธิฯ เลยครับ สำหรับผู้ป่วยที่แพทย์ตรวจพบในหน่วยฯ และจำเป็นต้องได้รับการรักษาในโรงพยาบาล จะถูกนำส่งเข้ารับรักษาในโรงพยาบาลใกล้เคียงหรือในกรุงเทพฯ แล้วแต่ชนิดของโรค โดยเป็นผู้ป่วยในพระราชานุเคราะห์ และทางมูลนิธิฯ จะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่ารักษาพยาบาลทั้งหมดนะครับ อีกประการหนึ่ง หัวใจของแพทย์ พอ.สว. คือแพทย์ทางวิทยุ สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชมราชชนนีได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ใช้วิทยุรับ-ส่ง สำหรับแพทย์ใช้ติดต่อสั่งการรักษาผู้ป่วยได้โดยตรงตามสถานีอนามัยที่อยู่ห่างไกลโรงพยาบาลเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่อาศัยอยู่ห่างไกลในชนบทได้ และเป็นการติดต่อได้ทุกวันทุกเวลาเมื่อมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้น นับว่าการรักษาทางวิทยุเป็นงานใหม่ที่สุดสำหรับประเทศไทย จึงพระราชทานเครื่องรับ-ส่งวิทยุและยาไว้ประจำสถานีอนามัยเพื่อให้บริการรักษาพยาบาลแก่ราษฎรในท้องถิ่นนั้นๆ มูลนิธิ พอ.สว. ได้ดำเนินการก่อตั้งวิทยุรับ-ส่งตามสถานีอนามัยในเขตจังหวัดที่เป็นจังหวัด พอ.สว. ตั้งแต่ภาคเหนือ ภาคกลางทางฝั่งตะวันตก ตลอดจนถึงภาคใต้ และจังหวัดชลบุรี รวม ๒๕ จังหวัด ส่วนจังหวัดที่เหลือเป็นหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๑๙ ปัจจุบันมูลนิธิฯ ยังคงดำเนินการดูแลวิทยุ พอ.สว. ๒๔ จังหวัด (ชลบุรีโอนไปอยู่

กระทรวงสาธารณสุข) ติดตั้งวิทยุรับ-ส่งประจำไว้ ๕๔๐ แห่ง และที่สำนักงานมูลนิธิ พอ.สว. จะเป็นศูนย์กลางในการติดต่อกับสถานีทุกเครือข่าย โดยมีเจ้าหน้าที่เฝ้ารับฟังการปฏิบัติงานของวิทยุทุกข่ายตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพื่อช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาขัดข้องทางวิทยุ ควบคุมการสื่อสารไม่ให้มีการแทรกแซงในการใช้งานหรือใช้ผิดวัตถุประสงค์ ประสานงานด้านธุรการ ติดต่อประสานงานกับหน่วยอื่นเมื่อจำเป็นขอการสนับสนุนเร่งด่วน สำหรับโครงการรักษาโรคเฉพาะทาง ปัจจุบันมีหน่วยงานทั้งเอกชนและรัฐให้บริการโดยหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เพิ่มมากขึ้น มูลนิธิ พอ.สว. จึงเห็นสมควรจะส่งเสริมเน้นในเรื่องการให้บริการด้านคุณภาพให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม โรคที่เห็นสมควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกคือโรคที่เกี่ยวข้องกับความพิการ เพื่อจะได้ให้ผู้ป่วยเหล่านั้นสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างใกล้เคียงปกติที่สุด ดังนั้น ในปี ๒๕๒๙ มูลนิธิฯ จึงได้กำหนดโรคเฉพาะทางที่จะให้การรักษาดังต่อไปนี้ โรคตาต้อกระจก ปากแห้ง-เพดานโหว่ ใส่กายอุปกรณ์เทียมในกรณีแขน ขาขาด โรคหูหนวกซึ่งแก้วหูทะลุและต้องการใส่แก้วหูเทียม และโรคหัวใจหุ้มหัวใจซึ่งต้องการผ่าตัดครับ

เพลงบรรเลง

เพลงสายฝน...

บรรยาย

และโครงการทันตสาธารณสุข พอ.สว. ก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มูลนิธิ พอ.สว. ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๒๙ และในวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๔ นี้ มูลนิธิ พอ.สว. ก็จะดำเนินการรณรงค์โครงการนี้เช่นเคย ซึ่งท่านรองเลขาธิการมูลนิธิ พอ.สว. ได้กล่าวถึงโครงการนี้ว่า

นพ. ยุทธ

สาเหตุเนื่องจากในวโรกาสวันพระราชสมภพปีที่ ๘๖ ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มูลนิธิ พอ.สว. เห็นควรจัดการรณรงค์ทางทันตสาธารณสุขขึ้นในพื้นที่จังหวัด พอ.สว. ๔๘ จังหวัด โดยรวบรวมทันตบุคลากรอาสาสมัครทั้งในภาครัฐและเอกชน ทั้งที่เป็นอาสาสมัคร พอ.สว. และที่ยังไม่ได้เป็นอาสาสมัครดำเนินการรณรงค์โดยพร้อมเพรียงกันในวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๒๙ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในวโรกาสคล้ายวันพระราชสมภพปีที่ ๘๖ และเพื่อแสดงถึงความจงรักภักดีและเฉลิมพระเกียรติในพระเมตตาการุณา พระอุทิศสาหัสที่ทรงช่วยให้ผู้ยากไร้ที่อยู่ห่างไกลได้มีโอกาสได้รับการรักษาแผนปัจจุบัน ปรากฏว่ามีทันตแพทย์อาสาสมัคร

จากทุกหน่วยงานเข้าร่วมประมาณ ๓๕๐ คน และทันตบุคลากรอื่นอีกกว่า ๗๐๐ คน และมีผู้ได้รับการบริการกว่า ๗๐,๐๐๐ คน จากการรณรงค์ครั้งนั้น ได้มีผู้เสนอคำแนะนำในหลายๆ ด้าน คือ ควรทำต่อเนื่องไปทุกๆ ปี และควรมีบริการด้านทันตกรรมควบคู่ไปด้วย และจากข้อเสนอเหล่านี้มูลนิธิ พอ.สว. จึงได้มีกิจกรรมด้านทันตกรรมเพิ่มขึ้นมา แยกเป็นกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ กิจกรรมรณรงค์ทางทันตสาธารณสุข ๒๑ ตุลาคม กิจกรรมเฝ้าระวังทางทันตสาธารณสุข กองทุนแปรงสีฟันยาสีฟัน และรถทันตกรรมเคลื่อนที่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ก็ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาเรื่อยๆ จนถึงปี ๒๕๓๓ เป็นปีที่ครบรอบ ๕๐ พระชันษาของพระองค์ก็ได้มีการรณรงค์ครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง แต่สำหรับในปี ๒๕๓๔ จะลดจำนวนหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ทางทันตกรรมลงประมาณครึ่งหนึ่ง โดยจะเน้นด้านคุณภาพและวิชาการให้มากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ปี ๒๕๓๓ และในปี ๒๕๓๔ จะต่างวกกันครึ่งหนึ่ง นั่นคือที่มาของโครงการทันตสาธารณสุขของ พอ.สว. นะครับ

บรรยาย

นอกจากมูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จะได้ดำเนินงานเกี่ยวกับหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ หน่วยแพทย์ทางวิทยุ โครงการรักษาโรคเฉพาะทาง และโครงการทันตสาธารณสุข พอ.สว. แล้ว มูลนิธิ พอ.สว. ยังได้ดำเนินงานให้ทุนอุดหนุนวิจัย จัดทำโครงการเฉพาะกิจพัฒนาอดอยดุง และโครงการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบวาทภัยที่จังหวัดชุมพรอีกด้วย เรามาฟังการดำเนินงานในกิจกรรมเหล่านี้จากคำบอกเล่าของนายแพทย์ยุทธ โพธารามิก กันค่ะ

นพ. ยุทธ

เริ่มต้นในปี ๒๕๓๐ มูลนิธิ พอ.สว. ได้มีโครงการหนึ่งเพิ่มขึ้นคือ พิจารณาให้ ทุนอุดหนุนวิจัย แก่บุคคล คณะบุคคล สถาบันหรือหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาวิชาการ มุ่งไปสู่การพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาวิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช สาขาสังคมวิทยา ซึ่งขณะนี้มูลนิธิฯ ได้พิจารณาโครงการวิจัยที่มีผู้เสนอมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๐-๒๕๓๓ และได้ให้ทุนไปแล้วจำนวน ๑๐ ทุน

นอกจากนี้ก็มี โครงการเฉพาะกิจพัฒนาอดอยดุง ซึ่งเป็นโครงการที่รัฐบาลริเริ่มดำเนินการเพื่อพัฒนาพื้นที่อดอยดุงให้มีความมั่นคง สร้างความเป็นอยู่ที่ดีกินดีให้แก่ราษฎร และต้องการสร้างรูปแบบการพัฒนาให้

เป็นตัวอย่างในการพัฒนาพื้นที่อื่นๆ ต่อไป อีกทั้งยังเป็นการสนองพระราชดำริของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีที่โปรดให้พัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้ดีขึ้น ที่ดอยตุงนี้ะครับ มูลนิธิ พอ.สว. ได้ติดตั้งวิทยุรับ-ส่งที่สถานีอนามัยบ้านอีโก้ปากกล้วย เพื่อใช้ในการรักษาผู้เจ็บป่วย เนื่องจากบนดอยตุงมีหมู่บ้านชาวเขาจำนวน ๑๒ หมู่บ้าน และโรงเรียนของการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ทุกหมู่บ้าน จึงได้นำยาประจำบ้านมอบไว้กับครูเพื่อช่วยดูแลชาวบ้าน และมอบวิทยุรับ-ส่งให้แก่แต่ละโรงเรียนไว้สำหรับติดต่อปรึกษา ดูแลประชาชนด้านสาธารณสุขกับสถานีรักษาคือ เชียงราย ๑๖ โดยเฉพาะ

มูลนิธิ พอ.สว. มีโครงการเฉพาะกิจ คือ *โครงการเฉพาะกิจช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบวาทภัยจังหวัดชุมพร* อันนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเมื่อ ๒ ปีมาแล้ว คือ ตามที่ได้เกิดวาทภัยได้ฝุ่นเกย์ที่จังหวัดชุมพรและประจวบคีรีขันธ์เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ นั้น นับว่าเป็นภัยพิบัติที่รุนแรง โดยเฉพาะที่อำเภอปะทิวและอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ประชาชนต้องสูญเสียทั้งที่อยู่อาศัยและที่ทำกินตลอดจนชีวิต มูลนิธิพอ.สว. ตระหนักถึงความเดือดร้อนของประชาชน โดยเฉพาะพื้นที่และประชาชนที่สถานีรักษาแพทย์ทางวิทยุของ พอ.สว. รับผิดชอบอยู่ จึงได้จัดสิ่งของยังชีพและยารักษาโรคออกไปช่วยเหลือในระยะแรก และให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนมีกำลังใจที่จะซ่อมแซมเครื่องมือทำกินและปรับพื้นที่เกษตรกรรมของตนให้พร้อมที่จะดำเนินการใหม่ โดยมูลนิธิฯ ได้ให้ความช่วยเหลือใน ๗ หมู่บ้านของอำเภอปะทิวและอำเภอท่าแซะ ประชาชน ๔,๘๕๐ คนใน ๘๕๐ หลังคาเรือน มีระยะเวลา ๖๐ วัน ตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๒ เป็นต้นไป มูลนิธิฯ ได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นก่อน และมีเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ ประสานและติดตามประเมินผลในแต่ละหมู่บ้านเป็นระยะๆ ไป ในการนี้ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงบริจาคพระราชทรัพย์จากกองทุนการกุศลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นทุนสำหรับใช้จ่ายในโครงการจำนวน ๑ ล้านบาท สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงบริจาค ๑ ล้านบาท และผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคเป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ ๖ ล้านบาท เมื่อโครงการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบวาทภัยฯ ในระยะแรกแบบต่อ

เนื่องได้สิ้นสุดลงแล้ว ยังคงมีจำนวนเงินเหลืออีกจำนวนหนึ่ง มูลนิธิเห็นว่าควรหากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนใน ๗ หมู่บ้าน แต่ในลักษณะเพื่อส่วนรวมที่ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ไม่ว่าจะป็นวัสดุหรือแรงงาน หรือทั้งสองอย่าง จึงได้จัดกิจกรรมดังนี้คือ กิจกรรมเพื่อเสริมอาหารกลางวันให้เด็กนักเรียน ศูนย์อเนกประสงค์ประจำตำบล บ่อน้ำดื่มสาธารณะ สวนป่าประจำหมู่บ้าน และสถานือนามัยครับ

เพลงบรรเลง

บรรยาย

จากการที่มูลนิธิ พอ.สว. ได้ดำเนินงานในกิจกรรมทั้ง ๗ ประเภทนั้น ทางด้านงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจะได้รับมาจากที่ไหนบ้างนั้น รองเลขาธิการมูลนิธิ พอ.สว. ได้ชี้แจงว่า

นพ. ยุทธ

ค่าใช้จ่ายในงานของแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้มาจากแหล่งใหญ่ ๒ ทาง คือ จากเงินทุนอุดหนุนพิเศษของรัฐบาลโดยผ่านกระทรวงสาธารณสุข เมื่อปี ๒๕๓๔ มูลนิธิ พอ.สว. ได้รับเงินทุนอุดหนุนจากรัฐบาล ๒๙ ล้านบาท และในปีงบประมาณ ๒๕๓๕ ได้ขอเพิ่มขึ้นอีก ๑๐% คือประมาณ ๓๒ ล้านบาท และแหล่งที่สองมาจากดอกผลจากมูลนิธิ พอ.สว. เอง เมื่อปี ๒๕๓๔ ได้ใช้จ่ายไปประมาณ ๑๐ ล้านบาท คาดว่าในปี ๒๕๓๕ จะเพิ่มขึ้นอีก ๑๐% คือประมาณ ๑๑ ล้านบาทครับ

ปราณี

ในอนาคตมีโครงการหรือนโยบายที่จะพัฒนากิจกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้นอย่างไรบ้างไหมคะ

นพ. ยุทธ

มูลนิธิ พอ.สว. จะเปลี่ยนรูปแบบไปบ้างตามความเจริญและความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง บทบาทของหน่วยแพทย์เคลื่อนที่จะน้อยลง เนื่องจากการสาธารณสุขของชาติได้แผ่กระจายครอบคลุมพื้นที่ของประเทศมากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น มูลนิธิ พอ.สว. ในอนาคตจะเน้นหนักในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เรื่องความจำเป็นพื้นฐานของประชาชน โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ ที่เกี่ยวกับด้านสาธารณสุขเท่านั้นครับ

ปราณี

จากการที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้ทรงริเริ่มจัดตั้งมูลนิธิ พอ.สว. ขึ้นมานั้น จนถึงบัดนี้ท่านรองเลขาธิการพอจะบอกได้ไหมว่า พระองค์ยังทรงติดตามผลงานของมูลนิธิตลอดมานะคะ

นพ. ยุทธ

จนถึงปัจจุบันนี้ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หรือสมเด็จพระย่าของชาวไทย ทรงติดตามอยู่ตลอดเวลา เสมือนเป็นงานหลักงานสำคัญในชีวิตของพระองค์ท่านเลยครับ เนื่องจากมูลนิธิสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเรามีคณะกรรมการบริหารดูแล หากเราพบปัญหาใดที่จะขอคำแนะนำจากพระองค์ เราก็จะกราบบังคมทูลขอถวายคำแนะนำจากพระองค์ ทรงติดตามอยู่ตลอดเวลาครับ จะเห็นได้ว่า งานของมูลนิธิ พอ.สว. ที่ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาประมาณ ๒๐ กว่าปีนี้ได้มีประโยชน์อันมหาศาลต่อประชาชนผู้ยากไร้และห่างไกล โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่ทุรกันดารห่างไกล ในเวลา ๒๐ ปีนี้เราดูแลคนไข้คิดว่าไม่ต่ำกว่าล้านคน ถ้าคำนวณออกมาจะเป็นจำนวนถึง ๑๐ ล้านคน นับเป็นงานที่มีประโยชน์มหาศาลของสมเด็จพระย่า อย่างน้อยก็เป็นการช่วยกระทรวงสาธารณสุขและประเทศชาติโดยทางอ้อมที่จะช่วยดูแลผู้ป่วยด้วยพระบารมีของพระองค์ท่านเองนะครับ

เพลงบรรเลง

....

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ พระมหากรุณาธิคุณในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีที่ทรงมีน้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมไปด้วยพระเมตตาและทรงห่วงใยราษฎรที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกล ซึ่งต้องทนทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วยและไม่มี การดูแลรักษาที่ถูกต้อง จึงได้ทรงจัดตั้งมูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเพื่อดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ดังที่เราได้ทราบจากนายแพทย์ยุทธ โพธารามิก รองเลขาธิการมูลนิธิ พอ.สว. กันแล้ว การดำเนินงานของมูลนิธิ พอ.สว. ได้ให้บริการรักษาประชาชนเป็นประจำตลอดมาจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า ๒๐ ปี มีอาสาสมัครทั้งสิ้นกว่า ๓ หมื่นคนที่ได้ผลัดเปลี่ยนกันออกไปปฏิบัติงานในจังหวัด พอ.สว. ๔๘ จังหวัด โดยอาสาสมัครเหล่านั้นไม่ได้รับค่าตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น ทุกคนทำงานดังพระราชดำรัสที่พระองค์ได้พระราชทานแก่ออาสาสมัคร พอ.สว. ในจังหวัดต่างๆ อยู่เสมอว่า **“อย่าทำงานเพื่อพระองค์ท่าน ให้ทำงานเพื่อราษฎรที่เดือดร้อนที่ทุกข์ยากในถิ่นทุรกันดาร”** ค่ะ

เพลง

สมเด็จพระศรีฯ...

ไตเติ้ล

อันความกรุณาปรานี.....

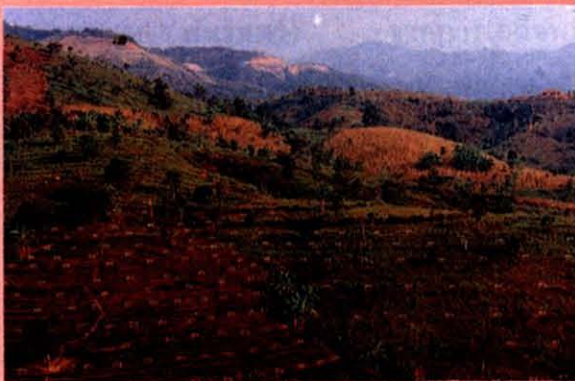
โครงการพัฒนาอดยตุง

บ้านป่ากล้วยพัฒนา เป็นหนึ่งในหมู่บ้านหลัก
ส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมปลูกพืชเศรษฐกิจให้แก่ชาวเขา
หมู่บ้านป่ากล้วยพัฒนา

พื้นที่โครงการฯ ถ่ายเมื่อปี ๒๕๓๒ การปลูกพืชขั้นบันได

พื้นที่โครงการฯ ถ่ายเมื่อปี ๒๕๓๔ การปลูกพืชขั้นบันได

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

โครงการพัฒนาดอยตุง ในส่วนของกรมส่งเสริมการเกษตร

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

นายอุดม เชมมณี รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เขยกลิ่นเทศ

ไตเติ้ลรายการ “จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (พัชรินทร์) เป็นที่ทราบกันดีว่า สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงประกอบพระราชกรณียกิจมากมาย ทั้งในด้านการศึกษา ศาสนา และการสงเคราะห์ เพื่อประโยชน์แก่บ้านเมืองและประชาชนอย่างอเนกอนันต์ และพระราชกรณียกิจประการหนึ่ง ที่ยังพระมหากษัตริย์คุณต่อพสกนิกรก็คือ การเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรในท้องถิ่นทุรกันดารและห่างไกลการคมนาคม บางคราวก็เสด็จพระราชดำเนินขึ้นไปดูแลทุกข์สุขของชาวเขาบนดอยสูงด้วย จึงทรงเป็นที่เคารพรักของประชาชนตลอดมา และต่างถวายพระนามอย่างเกิดทุนยิวว่า “แม่ฟ้าหลวง” หรือ “สมเด็จพระย่า” อันล้วนแต่เป็นพระนามที่เรียกด้วยความเคารพและผูกพันอย่างลึกซึ้งยิ่ง

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์) จากการเสด็จพระราชดำเนินไปเฝ้าฯ และท้องถิ่นทุรกันดาร ทำให้ทรงเห็นสภาพป่าไม้ถูกทำลายไปอย่างมาก โดยเฉพาะในดินแดนภาคเหนือซึ่งเป็นป่าต้นน้ำลำธาร สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จึงทรงมีความห่วงใยในเรื่องการตัดไม้ทำลายป่า และเมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมเยียนราษฎรภาคเหนือเมื่อต้นปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ ได้ทอดพระเนตรสภาพป่าของดอยตุง ในพื้นที่ อำเภอแม่จัน จังหวัด

เชียงราย อันเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ สภาพป่าถูกทำลาย ถูกหักล้างถางพงเพื่อทำไร่เลื่อนลอยและปลูกฝิ่น ตลอดจนจนประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้นและอพยพเคลื่อนย้ายอยู่เสมอ

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์) สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงมีพระราชดำริที่จะพัฒนาพื้นที่บริเวณดอยตุงให้เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ รวมทั้งให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รัฐบาลจึงได้ริเริ่มจัดทำโครงการพัฒนาดอยตุงขึ้น โดยมีมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ฝ่ายทหาร และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมจัดทำเป็นโครงการเบ็ดเสร็จ ในพื้นที่ของโครงการทั้งหมด ๙๓,๕๑๕ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ ๒๙ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น ๑๐,๘๗๓ คน ใน ๑,๒๙๑ ครอบครัว และกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้สนองพระราชดำริสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในโครงการพัฒนาดอยตุง ดังที่นายอุดม เดชมณี รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ได้เล่าให้ฟังว่า

นายอุดม

เพื่อสนองตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี กรมส่งเสริมการเกษตรก็ได้รับแนวนโยบายมาจากคณะกรรมการพัฒนาดอยตุงเพื่อที่จะดำเนินการตามแนวทางต่างๆ เหล่านี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการสร้างโครงการหรือได้วางแผนหลักตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ เป็นต้นมา ในการกำหนดแผนหลักนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดที่จะดำเนินการ ๔ ประการด้วยกัน คือ *การจัดระบบการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมที่สูง ประการหนึ่ง มีการฝึกอบรมเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจในการที่จะปลูกพืชบนที่สูง การดูแลรักษา รวมทั้งการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและพืชที่สามารถทำรายได้ให้แก่เกษตรกรในเขตพื้นที่ของโครงการ ประการสุดท้าย กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดแผนที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ทั้งที่อยู่บนพื้นราบและบนส่วนที่ดำรงชีพในที่สูงคือชาวเขา เนื่องจากเกษตรกรเหล่านี้ ส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่ของโครงการนั้นเขาจำเป็นต้องรับค่าจ้างจากหน่วยงานต่างๆ ที่ปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาตามโครงการพัฒนาดอยตุงนี้ อย่างเช่น การปลูกป่า การประกอบการอาชีพอย่างอื่นที่หน่วยงานส่วนราชการต่างๆ*

เข้าไปร่วมกันพัฒนาต่อยอด ในการดำเนินการของกรมส่งเสริมการเกษตรนั้น ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการพัฒนาต่อยอด มีพื้นที่ ๓ จุดด้วยกัน คือ จุดแรกก็คือ บริเวณที่ตั้งศูนย์คือกิโลเมตรที่ ๕ ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรในขณะนี้ตามแผนแรก คือ แผนแรกกรมฯ ได้กำหนดแผนงาน ดังที่กระผมกราบเรียนแล้วตอนแรกว่า จะดำเนินการในส่วนของ ๓ จุดนี้ก่อน อย่างเช่นการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูงขึ้นมาที่เชิงดอยตุง บริเวณที่ ๒ ก็คือ หมู่บ้านเป้าหมายที่สำคัญๆ ๒๙ หมู่บ้านในเขตพื้นที่โครงการ และในเขตพื้นที่นอกเหนือจากที่หมู่บ้านเป้าหมาย ๒๙ หมู่บ้าน คือพื้นที่บริเวณข้างเคียงกับดอยตุง ซึ่งเป็นพื้นที่ราบก็ประมาณ ๑๔ หมู่บ้านที่กรมส่งเสริมการเกษตรจะต้องเข้าไปดูแลให้ความรู้แก่เกษตรกรเหล่านี้

พัชรินทร์

จากการที่ได้เข้าไปดำเนินการในพื้นที่เป้าหมาย ดังที่ท่านรองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรได้เล่าให้ฟังไปแล้วนั้น ได้มีการดำเนินงานไปอย่างไร แล้วก็มากน้อยแค่ไหนแล้วคะ

นายอุดม

ในจุดแรก ในการดำเนินงานระยะแรกคือปี ๒๕๓๑-๒๕๓๓ กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดเป้าหมายหลัก คือการที่จะให้มีศูนย์ฝึกอบรมทางด้านเกษตรเสียก่อน ในศูนย์นี้เรามีอาคารฝึกอบรมและอาคารที่พักเพื่อที่จะรับเอาเกษตรกรเข้ามาฝึกอบรม ให้อยู่ร่วมกัน มีการให้คำแนะนำ รวมทั้งการฝึกปฏิบัติ ในบริเวณศูนย์ เรามีบริเวณพื้นที่ที่จะต้องทำการปลูกพืชทั้งหมด ๑๗๐ ไร่ ในเขตพื้นที่ ๑๗๐ ไร่ นี้ เรามีการแบ่งในการหาพันธุ์พืชที่คิดว่าเหมาะสมมาทำการปลูกในพื้นที่เหล่านี้ทั้ง ๑๗๐ ไร่ และในพื้นที่อื่นเช่นเดียวกัน ก็จะเป็นพื้นที่ที่เราให้เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมนั้นมาฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ให้มีการดูแลรักษาต้นไม้พืชผลต่างๆ ที่เราทำการปลูกไว้ เพื่อที่จะทำการฝึกให้เกษตรกรมีความรู้ในด้านการขยายพันธุ์ ในด้านการดูแลรักษา รวมทั้งการดูแลเพื่อให้การคุ้มครองพืชผลเหล่านี้ปราศจากศัตรูพืชและอื่นๆ ด้วย และนอกจากนั้นในพื้นที่ของโครงการพัฒนาต่อยอด เราได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการฯ อีกพื้นที่หนึ่ง เป็นเนื้อที่ ๗๐ ไร่ เพื่อที่จะทดลองหรือหาแนวทางในการทดสอบการปลูกพืชเมืองหนาวหรือที่สูงขึ้น เพื่อประโยชน์ในการที่จะดูว่าพืชเหล่านั้นมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมอย่างไร ถ้าจากการ

ศึกษาของกรมวิชาการเกษตรก็ดี หรือหน่วยงานอื่นทางวิชาการก็ดี พบว่าพืชบางชนิดสามารถที่จะปลูกได้บนพื้นที่สูงๆ ขึ้นไป ในส่วนนี้เราก็สามารถที่จะนำเอาวิชาการเหล่านี้ไปเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรบนที่สูงบริเวณจังหวัดอื่นๆ ด้วย

พัชรินทร์

แผนการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตรในโครงการพัฒนาดอยตุงนี้ มีระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือเปล่าคะ

นายอุดม

กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดแผนหลักแบ่งระยะเวลาดำเนินการออกเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะแรกเป็นแผน ๓ ปี เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ สิ้นสุดในปี ๒๕๓๓ ส่วนแผนที่สองนั้น เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๓๔ ไปสิ้นสุดในปี ๒๕๓๘ ซึ่งขณะนี้ กรมฯ ได้อนุมัติในหลักการให้กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการตามแผนนี้เรียบร้อยแล้ว การดำเนินการนี้เราก็คงคิดว่าก็สามารถที่จะสนองพระราชดำริของพระองค์ท่านได้อย่างแน่นอนในเรื่องของการพัฒนาการเกษตรบนที่สูง และเป็นตัวอย่างที่สำคัญอันหนึ่งในการที่จะเผยแพร่วิธีการปลูกพืชบนที่สูงไปยังจังหวัดอื่นๆ ด้วย นอกจากนั้น ในส่วนที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้เร่งรัดเป็นกรณีพิเศษก็คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรหรือชาวเขา รวมทั้งเกษตรกรข้างเคียงดอยตุง ให้มีความรู้ในเรื่องของความเป็นอยู่ การดูแลรักษาครอบครัวให้มีความรู้ในเรื่องโภชนาการ ตลอดจนการเก็บออมหรือว่าถนอมอาหารเพื่อนำมาบริโภคเมื่อยามขาดแคลน ในส่วนนี้กรมส่งเสริมการเกษตรก็ได้แนะนำให้เกษตรกรชาวเขาทั้งบนที่สูงและที่พื้นที่ใกล้เคียง มีการเพาะปลูกพืชผักสวนครัวและก็พืชที่สามารถที่จะถนอมไว้ยามขาดแคลนได้อีกทางหนึ่งด้วย รวมทั้งการแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรเหล่านี้หรือชาวเขาเหล่านี้ได้รู้จักการจัดบ้านช่องให้น่าอยู่น่าอาศัย เพื่อสุขภาพอนามัยของชาวเขาเหล่านี้พร้อมกันไปด้วยนะคะ

พัชรินทร์

ในโครงการพัฒนาดอยตุง ในส่วนของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ได้เข้าไปดำเนินการแล้วนั้นคะ ในพื้นที่ต่างๆ ประชาชนในพื้นที่หรือว่าชาวเขาที่เขาเห็นด้วย หรือให้ความร่วมมือหรือไม่ อย่างไรบ้างคะ

นายอุดม

จากการที่ได้ไปพบปะกับเกษตรกรชาวเขาทั้ง ๒ ส่วน คือบนที่สูง บนดอย รวมทั้งเกษตรกรบนพื้นที่ใกล้เคียง ข้างเคียง ก็ได้รับคำตอบคล้ายๆ กันเกือบทั้งหมดว่า เขาพร้อม เขายอมรับในสิ่งที่ก่อให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการดำรงชีวิตของเขา รวมทั้งวิชาการหรือว่าสิ่งที่เราไปแนะนำนั้นเขายอมรับที่จะไปพัฒนาการประกอบการอาชีพของเขาให้ดียิ่งๆ ขึ้นครับ

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์) การพัฒนาการเกษตรในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของ ดอยตุง เป็นแผนงานหลักของกรมส่งเสริมการเกษตร ในโครงการพัฒนา ดอยตุงตามพระราชดำริของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งได้ ดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเสริมในส่วนของการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชากรในพื้นที่อีกด้วย แต่ในการพัฒนาใดๆ ก็ตาม จะต้อง ประสพกับปัญหาบ้างไม่มากก็น้อย โครงการพัฒนา ดอยตุงก็เช่นเดียวกัน ซึ่งในส่วนของกรมส่งเสริมการเกษตรนั้น นายอุดม เดชมณี รองอธิบดี กรมส่งเสริมการเกษตร ได้เล่าให้ฟังว่า

นายอุดม

การพัฒนาโครงการใดก็ตามก็ย่อมมีปัญหา ย่อมมีอุปสรรคใน การดำเนินงาน อย่างเช่นในเขตพื้นที่โครงการ ทุกคนก็ทราบว่า ดอยตุง นี้เป็นโครงการซึ่งมีความปรารถนาที่จะให้โครงการนี้เป็นโครงการที่ค่อนข้าง จะสมบูรณ์ในหลายๆ ส่วน และโครงการนี้ค่อนข้างจะรับปฏิบัติจากหน่วย งานส่วนราชการต่างๆ หลายส่วน ช่วยกันเข้าไปทำงานเพื่อสนองตาม แนวพระราชดำริของพระองค์ท่าน คือบางส่วนในส่วนของกรมส่งเสริม การเกษตรแล้วนี้ มีพื้นที่บางพื้นที่ อย่างเช่นพื้นที่ที่มีสภาพที่ค่อนข้าง จะลาดชันมาก บางจุดตัดผ่านเขตพื้นที่ที่กรมส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบอยู่ อาจจะมีการเลื่อนไหลการพังทลายของดิน ในส่วนนี้กรมฯ ก็ได้ รับงบประมาณเป็นพิเศษในการที่จะปลูกพืชเพื่อป้องกันการเลื่อนไหล การชะล้างของพื้นดินที่จะถูกทำลายมาจากภัยธรรมชาติหรือจากธรรมชาติต่างๆ ประการที่สอง ในส่วนของการปลูกพืช เพราะในเขตพื้นที่โครงการนี้ขาดน้ำ ถึงแม้ว่าเราจะมีจัดการในเรื่องของชลประทาน คือกรมชลประทาน เข้าไปเสริมเข้าไปช่วยบางโครงการบางพื้นที่ ก็ยังขาดอยู่นั่นเอง ในส่วน ที่สามก็เนื่องจากบางแห่งนี้มีลม ลมแรงมาก การปลูกพืชของเราก็อาจจะ มีปัญหา เพราะว่าในพื้นที่จำนวนมากถึง ๑๗๐ ไร่ การปลูกพืชหลายชนิด หลายประเภท หลายอย่าง อาจจะทำให้เกิดการล้มบ้าง ซึ่งปัญหา อุปสรรคต่างๆ ในขณะที่เราเข้าไปดำเนินการนั้นก็ค่อยคลี่คลายไปในทางที่ดี

สำหรับโครงการพัฒนาดอยตุงของกรมส่งเสริมการเกษตรนั้น สามารถที่จะเห็นความแตกต่าง ก่อนที่จะเข้าไปปฏิบัติงานกับหลังการปฏิบัติงาน ๓ ปีล่วงแล้ว ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกษตรกรทั้งข้างเคียง และในเขตพื้นที่โครงการนี้แตกต่างกันมาก ว่าเกษตรกรที่เราเข้าไปดูแล ทั้งหมดทั้ง ๔๓ หมู่บ้านนี้เห็นความเปลี่ยนแปลง และมีความรู้ ความเข้าใจ ในการพัฒนาตามโครงการนี้อย่างเด่นชัด และเขาพร้อมที่จะรับความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ไปในทางที่ดี และรายได้ของเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นจากความพอใจ ซึ่งเขาเหล่านี้ปฏิบัติตามครับ

เพลง

สมเด็จพระศรีนครินทร์...

บรรยาย (พัชรินทร์)

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงมีพระราชดำริในการพัฒนาพื้นที่บริเวณดอยตุง และบัดนี้โครงการพัฒนาดอยตุงได้กลายเป็นโครงการระดับชาติที่บุคคลทุกวงการต่างร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาและช่วยกันปลูกป่าในพื้นที่มหาศาลของดอยตุงให้เขียวขจีร่มรื่น ซึ่งมีใช้จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในภาคเหนือโดยตรงเท่านั้น แต่จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม ในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติให้เป็นมรดกของลูกหลานไทยทั้งหมดด้วย

เพลง

แม่แห่งชาติ...

ผลการดำเนินงานโครงการธนาคารข้าว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

นายสมิต กิจจาหาญ

อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน

นายโอชา จันทร์สว่าง

หัวหน้าฝ่ายโครงการพิเศษ กองปฏิบัติการ กรมการพัฒนาชุมชน

ผู้จัดรายการ

อรุณี แดงพันธ์

ไตเติ้ลรายการ

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย

พระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและปากท้องของประชาชนนั้นเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไป ด้วยปรากฏว่าโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากแนวพระราชดำรินั้นดำเนินไปด้วยดี ถึงแม้ว่าบางโครงการอาจจะมีปัญหาหรืออุปสรรคอยู่บ้าง แต่ก็ทรงเป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด ทุกครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรโครงการพระราชดำรินั้น จะพระราชทานคำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในโครงการเพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทรงติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นระยะจนกว่าจะเป็นที่วางพระราชหฤทัยว่าผลประโยชน์ตกอยู่กับประชาชนอย่างแท้จริง ดังเช่น โครงการธนาคารข้าว ที่กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้สนองรับพระราชดำริและพระบรมราโชบายมาดำเนินงาน จนถึงบัดนี้ เป็นระยะเวลา ๑๐ กว่าปีแล้วนั้น ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ดังที่ท่านอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน นายสมิต กิจจาหาญ ได้ตอบข้อเรียนถามถึงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการธนาคารข้าวตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

อรุณี

ขอเรียนถามท่านอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนถึงความเป็นมาของโครงการธนาคารข้าวตามพระราชดำริค่ะ

อธิบดี

สำหรับความเป็นมาของ โครงการธนาคารข้าวตามพระราชดำรินั้นมีดังนี้ครับ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนับสนุนให้มีการจัดตั้งธนาคารข้าวขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๙ เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมประชาชนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขต อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ทรงปรารภว่า “ขณะนี้ราษฎรต้องซื้อข้าวบริโภคในราคาสูง ทั้งๆ ที่ข้าวเปลือกกราคาต่ำ พ่อค้าคนกลางแสวงหากำไรเกินควร บางท้องที่ชาวนาขาดแคลนข้าวบริโภคในบางฤดูกาล” และได้พระราชทานข้าวเปลือกจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้ใหญ่บ้านหลายหมู่บ้านเพื่อให้เป็นทุนเริ่มดำเนินกิจการธนาคารข้าว และเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๙ คณะรัฐมนตรีมีมติให้กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบ โดยกระทรวงได้มอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชนเป็นเจ้าของเรื่องในการปรับปรุงโครงสร้างฉางข้าวบ้านท่าส้มป้อย ตำบลทุ่งฝ้าย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ภายหลังจากได้ปรับปรุงโครงสร้างฉางข้าวบ้านท่าส้มป้อยแล้ว กรมการพัฒนาชุมชนได้สั่งการให้จังหวัดต่างๆ พิจารณาดำเนินการเรื่องนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๐ เป็นต้นมา

อรุณี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับธนาคารข้าวไว้อย่างไรบ้างคะ

อธิบดี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวทางการดำเนินงานไว้อย่างละเอียดชัดเจนดังต่อไปนี้ “...ให้มีคณะกรรมการควบคุมที่คัดเลือกจากราษฎรในหมู่บ้านเป็นผู้เก็บรักษา พิจารณาจำนวนข้าวที่จะให้ยืมและรับข้าวคืน ตลอดจนจัดทำบัญชีทำการของธนาคารข้าว ราษฎรที่ต้องการข้าวไปใช้บริโภคในยามจำเป็นให้ลงบัญชียืมข้าวไปใช้จำนวนหนึ่งเมื่อสามารถเก็บเกี่ยวข้าวได้แล้วก็นำมาคืนธนาคาร พร้อมด้วยดอกเบี้ยจำนวนเล็กน้อยตามแต่ตกลงกัน ซึ่งข้าวที่เป็นดอกเบี้ยดังกล่าวก็จะเก็บรวมไว้ในธนาคารและถือเป็นสมบัติของส่วนรวม สำหรับกรรมการควบคุมข้าวนั้น มีสิทธิในการขอยืมข้าวเท่ากับราษฎรทุกประการ ต้องอธิบายให้กรรมการและราษฎรเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งถึงหลักการของธนาคารข้าว โดย

พยายามชี้แจงอย่างง่าย ๆ แต่ต้องแน่ใจว่าทุกคนเข้าใจดี กรรมการและราษฎรก็ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อหลักการ เมื่อยืมข้าวจากธนาคารข้าวซึ่งเป็นของส่วนรวมไปใช้และถึงกำหนดเวลาที่สัญญาไว้ ก็ต้องนำข้าวมาคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย นอกจากว่ามีเหตุสุดวิสัย ซึ่งต้องชี้แจงให้กรรมการพิจารณาข้อเท็จจริง ราษฎรต้องร่วมมือกันสร้างยุงที่แข็งแรง ทั้งนี้หากปฏิบัติตามหลักการที่วางไว้ จำนวนข้าวที่หมุนเวียนในธนาคารจะไม่มีวันหมด แต่จะค่อย ๆ เพิ่มจำนวนขึ้นและจะมีข้าวสำหรับบริโภคตลอดไปจนถึงลูกหลาน ในที่สุดธนาคารข้าวก็จะเป็นแหล่งที่รักษาผลประโยชน์ของราษฎรในหมู่บ้าน และเป็นแหล่งอาหารสำรองของหมู่บ้านด้วย...”

อรุณี

เมื่อกรรมการพัฒนาชุมชนได้สนองพระบรมราชาบายมาจัดตั้งโครงการธนาคารข้าวขึ้นแล้วนี่นะคะ ได้กำหนดวัตถุประสงค์และการดำเนินงานไว้อย่างไรบ้างคะ

อริบดี

สำหรับ วัตถุประสงค์ ของโครงการธนาคารข้าวที่กรรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดไว้นั้นมีดังนี้ครับ *ประการแรก* คือ ส่งเสริมให้ประชาชนได้สำนึกในการรวมกลุ่มเพื่อช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และให้ผู้มีฐานะดีได้มีส่วนช่วยเหลือผู้ยากจน *ประการที่สอง* ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ยากจน โดยการให้เปล่า ให้ยืม หรือให้กู้ข้าวไปบริโภคและทำพันธุ์ในฤดูทำนา *ประการที่สาม* เพื่อช่วยลดหนี้สินของชาวไร่ชาวนาที่มีอยู่กับภาคเอกชนและภาครัฐบาล และ*ประการที่สี่* ดำเนินการโดยไม่แสวงหาผลกำไรและไม่มีการแบ่งปันผลประโยชน์

สำหรับหลักการดำเนินงานของธนาคารข้าว นั้น ก็คือ *ประการแรก* ข้าวของธนาคารข้าวให้เก็บไว้ที่ยุงหรือฉางข้าวส่วนกลาง หรือฝากไว้ที่ฉางของผู้นำหรือผู้บริจาค โดยคำนึงถึงความสะดวกในการขนส่งและทำบัญชีรับ-จ่ายให้เรียบร้อย *ประการที่สอง* ให้นำเงินกองทุนที่มีผู้บริจาคจัดซื้อข้าวใส่ฉางไว้ เงินที่เหลือนำฝากธนาคารในบัญชีสะสมทรัพย์ของกลุ่มออมทรัพย์ หากยังไม่มียกกลุ่มออมทรัพย์ ให้ฝากในนาม กสศ. *ประการที่สาม* ดอกเบี้ยที่ได้รับให้เก็บเป็นกองทุนไว้ดำเนินกิจกรรมธนาคารข้าว และ *ประการสุดท้าย* เมื่อไม่มีความจำเป็นที่จะสงเคราะห์ผู้ทุกข์ยากแล้ว ให้นำกองทุนนี้ไปดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้าน ตำบล ตามมติของ กสศ.

ธนาคารข้าวที่ดำเนินการและอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการ
พัฒนาชุมชนในปัจจุบันมี ๒ ลักษณะ คือ ธนาคารข้าวที่ดำเนินงานโดย
กลุ่มออมทรัพย์ฯ และธนาคารข้าวที่ดำเนินงานโดยยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่ม
ออมทรัพย์ฯ

แล้วทั้งสองแบบนี้มีวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกันอย่างไรคะ

ธนาคารข้าวที่ดำเนินงานโดยกลุ่มออมทรัพย์ฯ นั้น มีหลักการ
ดำเนินงานดังนี้

ประการแรก ให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ฯ เป็นผู้รับ
ผิดชอบดำเนินงานโดยตั้งกรรมการจัดการธนาคารข้าวขึ้นคณะหนึ่ง
ประกอบด้วยตัวแทนจากหมู่บ้านต่างๆ ในตำบล ทำหน้าที่เป็น “คณะ
กรรมการจัดการธนาคารข้าว”

ประการที่สอง การอนุมัติให้กระทำการใดๆ คณะกรรมการจัด
การธนาคารข้าวต้องเสนอขออนุมัติจากคณะกรรมการอำนวยการกลุ่ม
ออมทรัพย์ฯ

ประการที่สาม การจะให้สงเคราะห์ข้าวโดยให้ยืมหรือให้กู้ข้าวแก่
ผู้ใด จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการอำนวยการกลุ่มออม
ทรัพย์ฯ หากให้การสงเคราะห์แก่บุคคลภายนอกตำบลหรือมาจากที่อื่น
ต้องให้ กสต. พิจารณาอนุมัติด้วย

ประการที่สี่ ให้คณะกรรมการจัดการธนาคารข้าวเป็นผู้นำเงินทุน
ของธนาคารข้าวไปดำเนินการซื้อข้าว โดยต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ
อำนวยการกลุ่มออมทรัพย์ฯ เงินที่เหลือให้กรรมการผู้รับผิดชอบนำฝาก
ธนาคารในบัญชีสะสมทรัพย์ฯ ของกลุ่มออมทรัพย์ฯ โดยให้แยกบัญชีต่าง
หาก

สำหรับธนาคารข้าวที่ดำเนินงานโดยยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่มออม
ทรัพย์ฯ มีวิธีดำเนินการดังนี้ครับ

ประการแรก ให้ กสต. จัดตั้งคณะกรรมการจัดการธนาคารข้าว
ประกอบด้วยตัวแทนจากหมู่บ้านต่างๆ ในตำบล การดำเนินงานใดๆ ให้
ขึ้นตรงต่อ กสต.

ประการที่สอง การอนุมัติให้กระทำการใดๆ คณะกรรมการจัด
การธนาคารข้าวต้องปรึกษากรมการหมู่บ้านเพื่อขอความเห็นชอบ และ

ต้องเสนอขออนุมัติจาก กสต.

ประการที่สาม การให้บริการแก่ประชาชนที่อยู่ต่างตำบลหรือมาจากที่อื่น ให้คณะกรรมการสภาตำบลร่วมพิจารณาด้วย

ประการที่สี่ ให้คณะกรรมการจัดการธนาคารข้าวเป็นผู้นำเงินทุนของธนาคารข้าวไปซื้อข้าว โดยต้องได้รับอนุมัติจากกรรมการสภาตำบล

ประการที่ห้า เงินทุนที่เหลือให้นำฝากธนาคารในบัญชีสะสมทรัพย์สินของกรรมการสภาตำบล โดยมีประธานกรรมการสภาตำบลและกรรมการจัดการธนาคารข้าวอีก ๒ คน รวมเป็น ๓ คน เป็นผู้รับผิดชอบกำไรจากการดำเนินงานธนาคารข้าว ต้องนำไปเป็นทุนดำเนินงานทั้งหมดหากทุนพอแล้วให้นำไปทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์อื่น ๆ

อรุณี

จากการที่กรมการพัฒนาชุมชนได้จัดตั้งโครงการธนาคารข้าวตามพระราชดำริมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๙ จนถึงปัจจุบันนี้ สามารถจัดตั้งธนาคารข้าวได้ก็แห่งแล้ว และในพื้นที่ใดบ้างคะ

อริบดี

จากข้อมูล ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๔ มีกิจกรรมธนาคารข้าวขึ้นในหมู่บ้านและตำบล ๘,๖๙๔ แห่ง แยกเป็น

ประชาชนรวมตัวกันจัดตั้งเอง ๓,๗๕๓ แห่ง

เกิดจากการออมทรัพย์เพื่อการผลิต ๘๔๓ แห่ง

ได้รับงบประมาณโครงการเงินกู้ยืมปุ๋ยมูล

ระยะที่ ๑, ๒ ปี ๒๕๒๐-๒๕๒๙ ๘๘๑ แห่ง

ได้รับงบประมาณตามโครงการ

อพป. /ปชด. ๑,๐๑๙ แห่ง

ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานอื่นๆ ๒,๑๙๘ แห่ง

สำหรับพื้นที่ดำเนินการอยู่ใน ๖๖ จังหวัด ที่มีปัญหาการขาดแคลนข้าวในบางพื้นที่ของจังหวัด ยกเว้นเพียง ๗ จังหวัด ที่ไม่มีปัญหาเรื่องข้าว ได้แก่ กรุงเทพฯ นนทบุรี สมุทรปราการ นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และภูเก็ต

เพลงบรรเลง

...

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ จากพระราชปรารภของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่าราษฎรต้องซื้อข้าวบริโภคในราคาแพง ทั้งที่ข้าวเปลือกมีราคาต่ำพอค่าคนกลางแสวงหากำไรมากเกินไป จึงมีพระราชประสงค์ที่จะให้อำเภอ

จังหวัด จัดสร้างนางข้าวขนาดเล็ก รับซื้อข้าวจากราษฎรมาเก็บ เพื่อแปร
รูปเป็นข้าวสารจำหน่ายแก่ราษฎรราคาถูกนั้น ก็ได้มีผลให้เกิดโครงการ
ธนาคารข้าวขึ้นตามความต้องการของราษฎรและความจำเป็นในแต่ละ
ท้องถิ่น ซึ่งมีกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รับผิดชอบ
ดำเนินงาน โดยยึดหลักชุมชนช่วยชุมชน จัดตั้งโดยประชาชนเพื่อประชาชน
และเป็นของประชาชน อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานที่ผ่านมานั้นก็ม
ีปัญหาและอุปสรรคบางประการ นั่นก็คือ ความรู้ความเข้าใจของราษฎร
ต่อระบบธนาคารข้าวยังไม่ถูกต้อง ดังที่นายโอชา จันทร์สว่าง หัวหน้า
ฝ่ายโครงการพิเศษ กองปฏิบัติการ กรมการพัฒนาชุมชน ได้เล่าให้ฟังว่า

นายโอชา

จากการออกไปติดตามโครงการนี้ เราก็พบว่า มีจำนวนถึง ๘๐%
ที่ได้ผล คือ ประชาชนสามารถดำเนินการเองได้และเกิดประโยชน์แก่คน
ส่วนใหญ่ มีเพียงประมาณ ๒๐% ที่ประชาชนยังไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์
แล้วก็ยังไม่สามารถดำเนินการไปได้ตามแนวทางที่เรากำหนดเอาไว้ส่วนใหญ่
ก็จะเป็นไปในเรื่องของผู้นำท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ยังไม่เข้าใจก็ไป
จัดการเสียเองโดยไม่ได้ให้องค์กรของประชาชนจัดตั้งขึ้น คือ คณะ
กรรมการบริหารธนาคารข้าว ส่วนใหญ่แล้วเราก็พยายามให้คำแนะนำไป
โดยให้ทางจังหวัด อำเภอ ลงไปเยี่ยมเยียน แล้วก็ให้เขตลงไปเยี่ยมเยียน
แล้วก็คำแนะนำ ส่วนกลางเราก็ออกไป ไปเยี่ยมในส่วนที่เขามีปัญหาห
นะครับ แล้วก็ชี้แนวทางที่ถูกต้องให้ ก็แก้ไขปัญหาไปได้ครับ

อรุณี

นายโอชา

สามารถแก้ไขได้ทุกพื้นที่หรือเปล่านั้น
ส่วนใหญ่ก็ได้ครับ เพราะมีจำนวนไม่มาก อย่างที่เราไปในปีนี้ คือ ปี
๒๕๓๔ นี้ เราไปในช่วงของปลายปี ไปทั้งหมด ๔๐ กว่าแห่ง ปรากฏว่า
มีเพียง ๓ หรือ ๔ แห่งที่มีปัญหา ปัญหาที่เราพบส่วนใหญ่ก็คือ มีการ
เลือกหมู่บ้านที่เขามีฐานะดีแล้ว จึงมีคนมาใช้บริการน้อย บางครั้งกลุ่ม
ประชาชนเพียง ๒ ๓ คนมากู้หรือยืมเอาข้าวไปเป็นจำนวนมาก อันนี้เรา
ก็บอกไปว่าไม่สมควร อันที่จริงแล้วเราต้องการที่จะให้ประชาชนเขาใช้บริการ
โดยให้สงเคราะห์ ให้เปล่า เราก็ให้ยืมโดยไม่เสียดอกเบี้ย อีกประเภทหนึ่ง
ถ้าประชาชนคนไหนที่มีฐานะดีพอสมควร เราก็ให้กู้ไป เมื่อได้ผลประโยชน์
กลับคืนมาแล้ว ก็ให้ตอบแทน เพื่อเป็นการรักษากองทุนข้าวเอาไว้ที่จะให้
บริการประชาชนในปีต่อไป อันนี้แหละครับ เราไปแล้วเราก็บันทึกไว้ใน

สมุดเยี่ยม มีปัญหาอะไร เราถามเขา แล้วก็แนะนำไปในทางที่ถูกต้องครับ

บรรยาย

การติดตามผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการโครงการธนาคารข้าวซึ่งรับผิดชอบโดยฝ่ายโครงการพิเศษ กองปฏิบัติการกรมการพัฒนาชุมชน นั้น ทำให้ได้ทราบถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และได้มีการชี้แนะแก้ไขปัญหานั้นๆ โดยเฉพาะปัญหาความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่และผู้นำท้องถิ่นต่อโครงการธนาคารข้าวเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ซึ่งเรื่องนี้ก็ได้มีการปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อต่างๆ การจัดประชุม และการเยี่ยมเยียนถึงบ้าน โดยเน้นถึงนโยบายสำคัญของโครงการจัดตั้งธนาคารข้าว ซึ่งเป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงปรารภให้จัดตั้งขึ้นเพื่อมุ่งแก้ไขและช่วยเหลือชาวบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวนาในฤดูทำนาที่ยากไร้และขาดแคลนข้าวสำหรับบริโภคและทำพันธุ์ แต่อย่างไรก็ตาม จากการติดตามผลการดำเนินงานโครงการธนาคารข้าวในปัจจุบัน นับว่าได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ ทำให้ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ของกรมการพัฒนาชุมชนรู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยิ่งนัก

นายโอชา

เท่าที่ติดตามนะครับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาให้คำแนะนำตั้งแต่แรก ผมว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีมากเลยครับ แล้วทางกรมเราก็ได้น้อมรับเอาไปผนวกกับหลักของการพัฒนาชุมชน ทำให้สามารถดำเนินการไปได้ ผมอยากจะเรียนว่า ผมออกไปด้วยตัวเองนะครับ เห็นแล้วชื่นใจมากเลย อย่างข้าว ที่เราให้ใน ๑ ธนาคารนี้จะมีข้าวสัก ๑๐,๐๐๐ กิโลกรัม ถ้าเขาสามารถดำเนินการไปได้ ๓ ปี เห็นชัดเจนเลยครับ ข้าวนี้เพิ่มขึ้นถึงหมื่นกิโลกรัม ต่อจากนั้นยังไม่พอนะครับ เขาเอาข้าวที่เหลือนี้เอาไปช่วยในกิจกรรมอื่นๆ เช่น ในเรื่องของการพัฒนาเยาวชน มีการชุมนุมเยาวชน มีการชุมนุมแม่บ้าน อะไรเหล่านี้ในหมู่บ้าน เขาเอาข้าวไปช่วย นี่คือสิ่งที่น่าภูมิใจมาก ทั้งชาวบ้าน ทั้งกรรมการ และเจ้าหน้าที่ เราก็ภูมิใจในเรื่องนี้ นอกจากนี้ ผมขอยืนยันว่า หลายหน่วยงานที่ลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงบประมาณ ก็ได้คุยกันว่า เขาลงไปเขาก็เห็นว่าธนาคารข้าวได้ดำเนินการไปได้ดีและมีประโยชน์ต่อประชาชนจริงๆ

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ จากพระราชปรารภและแนวพระราชดำรินในเรื่องธนาคารข้าวของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยการดำเนินงานของ

กรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งได้ช่วยแก้ไขปัญหาคาการขาดแคลนข้าว
ของราษฎรที่ยากไร้อย่างได้ผลนี้ นับว่าเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจอย่างยิ่งใน
พระปรีชาสามารถขององค์พระประมุขของชาติ และความร่วมมือร่วมใจ
ด้วยดีของเหล่าพสกนิกรผู้จงรักภักดีทั้งหลาย

คณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

(นายเทอดพงษ์ ไชยนันทน์)

เลขาธิการพระราชวัง

ท่านผู้หญิงนวลผ่อง เสนาณรงค์

อธิบดีกรมวิชาการ หรือผู้แทน

ผู้อำนวยการสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด หรือผู้แทน

เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือผู้แทน

อธิบดีกรมสามัญศึกษา หรือผู้แทน

อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ หรือผู้แทน

อธิบดีกรมศิลปากร หรือผู้แทน

เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือผู้แทน

ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล หรือผู้แทน

ผู้อำนวยการกองเผยแพร่ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

หรือผู้แทน

ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมการพัฒนาชุมชน หรือผู้แทน

คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร

นายขวัญแก้ว วัชโรทัย

นายประสม สถาปิตานนท์

นายแมนรัตน์ ศรีกรานนท์

นายแพทย์อาคม สรสุชาติ

นายสุวิทย์ ยอดมณี

นายเย็นใจ เล่าหวณิช

นางรัชกร เหมะจันทร์

นางมาลี จันทรสุข

นางสิริพร ทองคำวงศ์

นางสาวสมลักษณ์ วงศ์งามขำ

นางพันธุ์พิงค์ ธรรมธัช

นางบุญยนาถ เหล่าวานิช

นายนพพร บุญแก้ว

นายชาญณรงค์ เขียวรุ่งเพ็ชร

ประธานอนุกรรมการ

รองประธานอนุกรรมการ

รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการและเลขานุการ

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บ. 1499 ล. 8

DS
570.3
ภ7ค3
2536

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ.
จากฟ้า...สู่ดิน เล่ม 8.

